

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE VE İSPANYOLCANIN ORTAK SÖZ VARLIĞI
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Burak TOKER
2501050131

Danışman
Doç. Dr. Hatice TÖREN

İSTANBUL 2009

ÖZ

TÜRKÇE VE İSPANYOLCANIN ORTAK SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bu çalışmada, Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığını oluşturan kelimeler tespit edilerek etimolojik ve semantik tahliller yapılmıştır.

İspanyolcadaki Türkçe Kelimeler başlıklı birinci bölümde, Türkçeden İspanyolcaya geçmiş kelimeler ele alınmış ve bu geçişler neticesinde ortaya çıkan ses ve mânâ değişiklikleri tahlil edilmiştir.

İkinci bölüm Türkçedeki İspanyolca Kelimeler adı altında yer almaktadır. Burada Türkçeye İspanyolcadan geçen kelimeler tespit edilip ses ve mânâ değişiklikleri ortaya konmuştur.

Üçüncü bölüm “İspanyolca ve Türkçede Ortak Kullanılan Arapça ve Farsça Kelimeler” başlığı altında ele alınmıştır. Bu bölümde her iki dilde ortak olarak bulunan alıntı Arapça ve Farsça kelimeler tespit edilmiştir. Ayrıca bu geçişlerin kaynak Arapça kelime karşısındaki durumları tahlil edilmiştir.

ABSTRACT

A STUDY ABOUT THE COMMON VOCABULARY OF TURKISH AND SPANISH LANGUAGES

This study bases itself to determine the common vocabulary of Turkish and Spanish languages and analyse their etymologic and semantic aspects.

The first chapter bears the heading “The Words In Spanish Language Of Turkish Origin” and handles the words in Spanish of Turkish origin and analyse phonetic and semantic aspects of these transitions.

Second chapter with the heading “The Words in Turkish of Spanish Origin” consists of the words in Turkish of Spanish origin and analysis of phonetic and semantic aspects of these transitions.

The third chapter bears the heading “The Words in Spanish and Turkish of Arabic and Persian Origin” and covers the determination of loan words in both languages of Arabic origin. And also the state of transitions being analysed across the source Arabic words.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Türkçe ile İspanyolcanın ortak söz varlığı incelenmiştir.

İspanyol şarkiyatçı ve İspanistler tarafından, Arapçadan İspanyolcaya geçmiş olan kelimeler üzerine birçok çalışma yapılmış ve bu çalışmalarda, Arapça ile Türkçe arasındaki yoğun kelime alışverişi dolayısıyla olsa gerek, İspanyolcada yer alan bazı Türkçe kelimelere de yer verilmiş ve bu kelimelerle ilgili yetersiz bazı etimoljik izahlar yapılmıştır. Ancak Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığını araştıran müstakil bir çalışma, bugüne kadar kaleme alınmamıştır.

Bu çalışma yapılırken Türk Dil Kurumunun çıkarmış olduğu Güncel Türkçe Sözlük ve bu kurumun İspanya'daki dengi olan RAE'nin çıkarmış olduğu DRAE taranarak, İspanyolcadaki Türkçe kelimeler, Türkçedeki İspanyolca kelimeler ve her iki dilde ortak olarak bulunan Arapça ve Farsça kelimeler tespit edilerek ortaya konmuş ve tasnif edilmiştir. Coğrafi ve kültürel bakımdan aslında birbirine çok uzak gibi görünen Türkçe ve İspanyolcanın özellikle tarihî süreç içinde nasıl bir kesişim noktasına sahip olduğu ve her iki dilin Arapça ile ilişkileri ortaya konmak istenmiştir.

Böyle bir çalışma yapma konusunda beni teşvik ederek yardımlarını ve yönlendirmelerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Hatice Tören'e, aydınlatıcı fikirleri ile gerekli yardımlarını esirgemeyen değerli dostum Tuncay Tuncel'e ve gerekli kaynakların temini konusunda yardımlarını esirgemeyen İstanbul Cervantes Enstitüsü Kütüphanesi Müdürü D^a. Ana Roca Gadeaya teşekkürü bir borç biliyorum.

Burak Toker

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TRASKRİPSİYON ALFABESİ.....	VIII
TÜRKÇE KISALTMALAR.....	X
İSPANYOLCA KISALTMALAR.....	XIII
ESER ADI KISALTMALARI.....	XIX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. İSPANYOLCADA Kİ TÜRKÇE KELİMELE.....	4
1.1. İSPANYOLCADA Kİ TÜRKÇE KÖKENLİ KELİMELE.....	4
1.2. İSPANYOLCAYA TÜRKÇE VASİTASIYLA GEÇEN YABANCI KELİMELE.....	32
İKİNCİ BÖLÜM	
2. TÜRKÇEDE Kİ İSPANYOLCA KELİMELE.....	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. TÜRKÇE VE İSPANYOLCADA ORTAK KULLANILAN ARAPÇA VE FARŞA KELİMELE.....	69
3.1. ARAPÇA KÖKENLİ İSPANYOLCA KELİMELEDE MEYDANA GELEN FONETİK VE MORFOLOJİK HADİSELE.....	69
3.2. İSPANYOLCA VE TÜRKÇEDE ORTAK OLARAK YER ALAN ARAPÇA VE FARŞA İSİMLE.....	74
3.2.1. Botanik İle İlgili Kelimeler.....	74
3.2.1.1. Ağaç İsimleri.....	74
3.2.1.2. Tarla ve Bahçe Bitkileri.....	79
3.2.1.3. Meyve İsimleri.....	89
3.2.2. Askerlik ile İlgili Kelimeler.....	93
3.2.3. Coğrafya ve Yer İsimleri.....	104

3.2.4. Dinî Kavramlarla İlgili Kelimeler.....	110
3.2.5. İnsan Duygu ve Davranışlarıyla İlgili Kelimeler.....	117
3.2.6. Doğa Bilimleri ile İlgili Kelimeler.....	122
3.2.7. Edebiyat ile İlgili Kelimeler.....	135
3.2.8. Eşya İsimleri.....	136
3.2.8.1. Giyim ile İlgili Kelimeler.....	136
3.2.8.2. Müzik Aletleri ile İlgili Kelimeler.....	142
3.2.8.3. Değerli Taş ve Takı İsimleri.....	144
3.2.8.4. Diğer Eşya İsimleri.....	147
3.2.9. Astronomi ile İlgili Kelimeler.....	165
3.2.10. Hayvan İsimleri.....	166
3.2.11. Hukuk, Ticaret ve Yönetim ile İlgili Kelimeler.....	172
3.2.12. Meslek İsimleri ve Mesleklerle İlgili Kelimeler.....	192
3.2.12.1. Tıp ile İlgili Kelimeler.....	192
3.2.12.2. Tarım ile İlgili Kelimeler.....	195
3.2.12.3. Mimarlık ile İlgili Kelimeler.....	197
3.2.12.4. Çeşitli Mesleklerle İlgili Kelimeler.....	214
3.2.13. Millet, Kavim ve Hanedan Adları.....	220
3.2.14. Sosyal Hayat ile İlgili Kelimeler.....	222
3.2.14.1. Oyunlarla İlgili Kelimeler.....	222
3.2.14.2. Ölçü Birimleri ile İlgili Kelimeler.....	226
3.2.14.3. Yemek İsimleri.....	227
3.2.14.4. Sosyal Hayatla İlgili Diğer Kelimeler.....	231
3.2.15. Çeşitli Alanlara Ait Münferit Kelimeler.....	242
3.3. ZARFLAR.....	245
3.4. ÜNLEMLER.....	246
3.5. FİİLLER.....	247
3.6. EDATLAR.....	249
SONUÇ.....	250
BİBLİYOGRAFYA.....	252

ARAPÇA KELİMELER İÇİN KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Arapça İşaret	Türkçe Transkripsiyon	İspanyolca Transkripsiyon
ا	ā, ʾ	ā
ب	b	b
ت	t	t
ث	s	s
ج	c	ğ
چ	ç	č
ح	ḥ	h
خ	ḫ	j
د	d	d
ذ	ẓ	z
ر	r	r
ز	z	z
س	s	s
ش	š	š
ص	ṣ	ş
ض	ḍ, ẓ	ḍ
ط	ṭ	ṭ
ظ	ẓ	z
ع	ʿ	‘
غ	ğ	g
ف	f	f
ق	ḳ	q
ك	k	k
ل	l	l

م	m	m
ن	n	n
و	v, ū	w, ū
ه	h, a, e	h, -ah
ی	y, ī	y, ī

TÜRKÇE KISALTMALAR

a.k.	Az kullanılan
ad akt.	Ad aktarması
Alm.	Almanca
anat.	Anatomi
anl.	Anlam
ar.	Arapça
ask.	Askerlik
astr.	Astronomi
b.	Batı
biy.	Biyoloji
bk.	Bakınız
bot.	Botanik
c.	Cilt
ç.	Çokluk
den.	Denizcilik
dil b.	Dil bilimi
ed.	Edat
ekon.	Ekonomi
em.	Emir kipi
enform.	Enformatik
esk.	Eskimiş
fel.	Felsefe
fiz.	Fizik
fr.	Fransızca
gram.	Gramer
h. zf.	Hâl zarfı
hay. b.	Hayvan bilimi
hlk.	Halk ağzı
huk.	Hukuk
İbr.	İbranice

İng.	İngilizce
inş.	İnşaatçılık
is.	İsim
İsp.	İspanyolca
İt.	İtalyanca
k.	Kişi
k.d.	Kullanım dışı
Kas	Kastilya lehçesi
Kat.	Katalanca
kır.	Kırsal
kim	Kimya
kl.	Klasik
Kr.	Kırgız Türkçesi
kök.	Köken
krş.	Karşılaştırınız
Lat.	Latince
mat.	Matematik
mec.	Mecaz
mek.	Mekânîk
mim.	Mimarlık
mtb.	Matbaacılık
müh.	Mühendislik
müz.	Müzik
ö. is.	Özel isim
Pt.	Portekizce
Sans.	Sanskritçe
sf.	Sıfat
sim.	Simge
sin.	Sinema
sos.	Sosyoloji
ş.	Şiir
t.	Tıp

tk.	Teklik
tar.	Tarih
TDK	Türk Dil Kurumu
tic.	Ticaret
tür.	Türeme
TV.	Televizyon
ünl.	Ünlem
vet.	Veterinerlik
yan.	Yansıma
Yun.	Yunanca
z.	Zamir
z. zf.	Zaman zarfı
zf.	Zarf

İSPANYOLCA KISALTMALAR

abrev.	Abreviación / kısaltma
adj.	Adjetivo / sıfat
adv.	Adverbio; adverbial / zarf, zarf görevli
aim.	Aimara
al.	Alemán / Almanca
Ál.	Álava
Alm.	Almería
alterac.	Alteración / değişim
alus.	Alusión / ima
Am.	América / Amerika
amb.	Ambiguo / belirsiz
Am. Cen.	América Central / Orta Amerika
amer.	Americano / Amerika'ya özgü
Am. Mer.	América Meridional / Güney Amerika
anat.	Anatomía / anatomi
And.	Andalucía
ant.	antiguo; anticuado; antiguamente / eskimiş
antonom.	Antonomasia / ad aktarması
apl.	Aplicado / atfen
Ar.	Aragón
ár.	Árabe / Arapça
arag.	Aragonés / Aragón lehçesi
Arg.	Argentina / Arjantin
arq.	Arquitectura / Mimarlık

<i>ast.</i>	Asturiano / Asturias lehçesi
<i>Ast.</i>	Asturias
<i>astr.</i>	astronomía; astrología / astronomi, astroloji
<i>aum.</i>	Aumentativo / büyültme
<i>b.</i>	Bajo / basit (dil seviyesi olarak)
<i>biol.</i>	Biología / biyoloji
<i>Bol.</i>	Bolivia / Bolivya
<i>bot.</i>	Botánica / botanik, bitki bilim
<i>c.</i>	Como / gibi, olarak
[adv.] <i>c.</i>	[adverbio de] cantidad / nicelik zarfı
<i>Can.</i>	Canarias
<i>cat.</i>	Catalán / Katalanca
<i>Cat.</i>	Cataluña / Katalunya
<i>cf.</i>	cónfer ('compárese, véase') / karşılaştırınız.
<i>cinem.</i>	Cinematografía / Sinema
<i>clás.</i>	Clásico / Klasik
<i>Col.</i>	Colombia / Kolombiya
<i>coloq.</i>	Coloquial / halk ağzı
<i>com.</i>	Nombre común en cuanto al género / her iki cins için de aynı kullanılan isim
<i>com.</i>	Comercio / ticaret
<i>constr.</i>	Construcción / inşaatçılık
<i>C. Rica</i>	Costa Rica
<i>dep.</i>	Deportes / spor
<i>der.</i>	Derivado / türemiş

<i>Der.</i>	Derecho / hukuk
<i>desus.</i>	Desusado / kullanım dışı
<i>dialect.</i>	Dialectal / dialekt
<i>dim.</i>	Diminutivo / küçültme
<i>econ.</i>	Economía / ekonomi
<i>Ecuad.</i>	Ecuador
<i>El Salv.</i>	El Salvador
<i>esp.</i>	Español / ispanyolca
<i>expr.</i>	expresión; expresivo / ifade
<i>ext.</i>	Extensión /
<i>f.</i>	Femenino; nombre femenino / dişil isim
<i>fig.</i>	Figurado / mecez
<i>fil.</i>	Filosofía / felsefe
<i>Filip.</i>	Filipinas / Filipinler
<i>fís.</i>	Física / Fizik
<i>fr.</i>	Francés / Fransızca
<i>fr.</i>	Frase / öbek
<i>germ.</i>	Germánico / germanik
<i>germ.</i>	Germanía / argo
<i>gr.</i>	Griego / Yunanca
<i>gram.</i>	Gramática / gramer
<i>Gran.</i>	Granada
<i>hebr.</i>	Hebreo / İbranice
<i>heráld.</i>	Heráldica / hanedanlık
<i>hisp.</i>	Hispanico / ispanik

<i>Hond.</i>	Honduras
imper.	Imperativo / emir kipi
<i>impr.</i>	Imprenta / matbaacılık
inc.	Incierto / belirsiz
infl.	Influido; influencia; influjo / etkilenmiş
<i>inform.</i>	Informática / Enformatik
<i>ingen.</i>	Ingéniería / mühendislik
ingl.	Inglés / İngilizce
intens.	Intensivo / yoğun
interj.	interjección; interjectivo / ünlem, ünlem görevli
intr.	Intransitivo; verbo intransitivo / geçişsiz fiil
it.	Italiano / italyanca
lat.	Latín; latino / Latince
leng.	Lenguaje / dil, üslup
<i>ling.</i>	Lingüística / dil bilimi
loc.	Locución / deyim
m.	Masculino; nombre masculino / eril isim
[adv.] m.	[adverbio de] modo / hâl zarfı
[u.] m.	[usado] más / daha fazla kullanılan
<i>mar.</i>	Marina / denizel
<i>mat.</i>	Matemáticas / matematik
<i>mec.</i>	Mecánica / mekânîk
<i>med.</i>	Medicina / tıp
metát.	Metátesis / metatez
<i>Méx.</i>	México / Meksika

<i>mil.</i>	Milicia / askerlik
mozár.	Mozárabe
<i>Mur.</i>	Murcia
<i>mús.</i>	Música / müzik
n. p.	Nombre propio / özel isim
<i>náut.</i>	Náutica / denizcilik
<i>Nav.</i>	Navarra
<i>Nic.</i>	Nicaragua
occid.; <i>occid.</i>	Occidental / Batı
onomat.	Onomatopeya; onomatopéyico / yansıma
or.	Origen / köken
pers.	Persona / kişi
pl.	Plural / çokluk
poét.	Poética / şiir sanatı
port.	Portugués / portekizce
prep.	Preposición / edat
<i>P. Rico</i>	Puerto Rico / Porto Riko
prnl.	Pronominal; verbo pronominal / zamir görevli
pron.	Pronombre / zamir
pronom.	Pronominal / zamir görevli
p. us.	Poco usado / az kullanılan
<i>quím.</i>	Química / kimya
RAE	Real Academia Española
<i>R. Dom.</i>	República Dominicana / Dominik Cumhuriyeti
zur.	Rural / kırsal

s.	Sustantivo / isim
sánschr.	Sánscrito / Sanskritçe
sent.	Sentido / anlam
Símb.	Símbolo / simge
sing.	Singular / teklik
<i>sociol.</i>	Sociología / sosyoloji
sup.	Superlativo / en üstünlük derecesi
sust.	Sustantivo / isim
t.	Terminación / bitiş
[adv.] t.	[adverbio de] tiempo / zaman zarfı
[conj.] t.	[conjunción] temporal / zaman bağlacı
[u.] t.	[usado] también / olarak da kullanılır
tr.	Transitivo; verbo transitivo / geçişli fiil
TV.	Televisión
u.	Usado / kullanım, kullanılan
Ur.	Uruguay
v.	Véase / bakınız
Ven.	Venezuela
<i>veter.</i>	Veterinaria / veterinerlik
vulg.	Vulgar / halk dili
<i>zool.</i>	Zoología / zooloji hayvan bilimi

ESER ADI KISALTMALARI

AUT	Diccionario de Autoridades
CC	Codex Comanicus
DRAE	Real Academia Española, Diccionario de la lengua española
FD	Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat
GTS	Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük
HW	Wehr, Hans, A Dictionary of Modern Written Arabic
İTS	Kut, İnci, Kut, Güngör, İspanyolca Türkçe Büyük Sözlük
KT	Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî
KTS	Kıpçak Türkçesi Sözlüğü
MEN	Thesaurus Lexicon: Linguarum Orientalium - Turcico, Arabico, Persicum
RED	Redhouse, Sir James, Türkçe / Osmanlıca / İngilizce Sözlük
TTS	Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü

GİRİŞ

Tarih boyunca çok geniş coğrafyalara yayılmış olan Türkçe doğal olarak ilişkiye girdiği birçok kültür ve dille çeşitli yollarla kelime alışverişinde bulunmuştur. Bu alışverişler sonucunda Türkçe, Çince, Arapça ve Farsça gibi dillerden İspanyolcaya kadar çeşitli Doğu ve Batı dilleriyle temaslarda bulunmuştur. Bu temaslar zaman zaman bu dillerden kelime almak, zaman zaman da bu dillere kelime vermek şeklinde cereyan etmiştir.

Bugüne kadar Türk ve Avrupalı dilbilimciler tarafından, Türkçenin diğer dillerle olan ilişkilerini, alıntı ve verinti kelimeler vasıtasıyla ortaya çıkan söz varlığını inceleyen birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğu, Çince, Arapça, Farsça, Rumca, Ermenice, Balkan ve Slav dilleri üzerine olmakla birlikte, az bir kısmı da İtalyanca ve Fransızca gibi roman dilleri üzerine odaklanmaktadır¹. Ancak günümüze kadar Türkçenin, bugün dünyanın en çok konuşulan dillerinden biri olan İspanyolca ile olan ilişkilerini ele alan herhangi bir nitelikli çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte bazı İspanyol şarkiyatçı ve İspanistler, İspanyolcadaki Arapça unsurlar üzerine kapsamlı çalışmalar yapmışlar ve bu çalışmalar içerisinde İspanyolcada bulunan birtakım Türkçe kelimeleri izah etmeye çalışmışlardır. Fakat bu şarkiyatçı ve İspanistlerin Türkoloji formasyonuna sahip olmamaları nedeniyle bu açıklamalar çoğu zaman yetersiz, bazen de yanlış tespitler şeklinde karşımıza çıkmıştır.²

Tarihte Türk İspanyol ilişkilerinin başlangıcı XIV. Yüzyılın başlangıcına rastlar. 1303-1304'te Bizans, Karesi Beyliği'ne karşı Aragon Krallığı'ndan yardım ister. Aragon Krallığı'nın gönderdiği Katalan-Almaguvar askerleri Bizans'tan bekledikleri karşılığı göremeyince, Katalanlar Karesi Beyliği ile işbirliği yaparşar ve 1305'te Gelibolu'yu ele geçirirler. Katalanlar ile işbirliği bir süre daha devam eder ve

¹ Günay Karaağaç, **Türkçe Verintiler Sözlüğü**, Ankara, TDK, 2008 ss. V-LXVII

² Bk. Alcalá, A, **Venceslada: Vocabulario andaluz**, Madrid, Gredos, 1980; Alvar, M, Llorente, A ve Salvador, G, **Atlas Lingüístico y etnográfico de Andalucía**, Universidad de Granada, 1961-73; Cejador, J. **Vocabulario medieval castellano**, Madrid, New York, G. Olms, 1971; Conti Rossini, F. **Cristomathia Arabica Meridionalis Epigraphica**, Roma, Instituto per l'Oriente, 1931 Corriente, F. **Diccionario de arabismos y veces afines en iberorromance**, Madrid, Gredos, 1999; Egilaz, L. **Glosario etimológico de las palabras españolas (castellanas, catalanas, gallegas, mallorquinas, portuguesas, valencianas y bascongadas) de origen oriental (árabe, hebreo malayo, persa y turco)**, Madrid, Atlas, 1974

bir Katalan askerî birliği İshak adındaki bir Türk beyi ile birlikte Atina'ya ilerler. Savaşı kazanıp Fransız dükünden Atina'yı ele geçirirler. Atina'daki Katalan egemenliği 1388 yılına kadar devam eder. 1351-52'de Aragon kralı Venedik ve Bizans ile ittifak ederek Cenevizlilere karşı savaş hâlindeyken Osmanlı Beyliği'nin önderi Orhan Bey Ceneviz tarafını tutar ve böylece 300 sene sürecek olan Osmanlı-İspanyol çekişmesi başlar.³

16. yüzyılda Türk denizciliğinin gelişmesi, Barboros Hayrettin Paşa gibi büyük denizciler yetişmesi ve Akdeniz'in adeta bir Türk gölü hâline gelmesiyle, başlangıçta sadece İtalyan ve Cenevizliler ile sınırlı olan münasebetlerin genişleyip İspanyol denizcilerle mücadele edilmeye başlanır. Bu yüzyıl adeta Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman ile İspanya kralı V. Carlos'un Akdeniz ve Avrupa siyasetinde üstünlük kurma mücadelesi ile geçmiştir⁴.

Bu siyasi mücadelenin yoğunluğu iki dil arasında mevcut bulunan kelime alışverişini tabî olarak hızlandırmıştır. Bu dönemdeki dil ilişkilerine kısaca bakacak olursak, denizcilik terimleri ile ilgili bazı sözlüklerde⁵ görüldüğü üzere kelime alışverişinin İspanyolcadan Türkçeye giren denizcilik terimleri şeklinde cereyan ettiği düşünülür. Bununla birlikte yaptığımız bu çalışma sayesinde, bu düşüncenin doğru olmakla birlikte, iki dil arasındaki kelime alışverişinin yalnızca bu kadarla sınırlı olmadığını gördük. Özellikle askerlik ve yönetimle ilgili tabirler olmak üzere az sayıda da olsa Türkçenin de İspanyolcaya kelime verdiğini tespit ettik.

Tezimizde temel olarak tarama metodunu benimsedik. İspanyolcada bulunan Türkçe kelimeleri tespit etmek amacıyla RAE sözlüğünün 21. ve 22. baskılarını tarayarak bu sözlüklerin Türkçeden geldiğini iddia ettiği kelimeleri derledik. Her bir kelimeyi ayrı ayrı madde başı olarak düşünüp önce RAE sözlüğündeki İspanyolca maddeyi Türkçe çevirisi ile birlikte verdik. Ardından TDK sözlüğünün ilgili maddesini aynen aktardık. Söz konusu madde başını bu şekilde ortaya koyduktan sonra, kelimenin etimolojik ve fonetik izahı ile alakalı kendi fikir ve yorumlarımızı,

³ Halil İnalcık, "Türk İspanyol İlişkilerine Kuşbakışı (1300-1584)" Özlem Kumrular, **Türk Korkusu**, 5. Baskı İstanbul, Doğan Kitap, 2008 s. 23

⁴ Bk. Özlem Kumrular, **Türk Korkusu**, 5. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2008 ve bu eserin bibliyografyası

⁵ Süleyman Nutki, **Kamus-ı Bahri**, İstanbul, 1917; Tietze, Andreas - Henry&Renée Kahane, **The Lingua Franca in the Levant; Turkish Nautical Terms in Italian and Greek Origin**, İstanbul, 1988

İspanyolca etimolojik sözlüklerinin ilgili kelime üzerindeki görüşleri ile mukayeseli bir şekilde ortaya koymaya gayret ettik. Son olarak, kelimenin İspanyol edebiyatı metinlerindeki kullanımını örneklendirmek suretiyle mevcut geçişlerin daha anlaşılır bir şekilde izahına çalıştık. Bizim sözlükler üzerinden yaptığımız bu taramanın İspanyolca edebî metinler üzerinden bir tarama yapılması hâlinde başka Türkçe kelimelerin de İspanyolcada görülebileceği düşüncesini taşımaktayız.

21. ve 22. baskılarını taramış olduğumuz DRAE (Diccionario de la Real Academia Española), Türkiye'deki Türk Dil Kurumuna benzer görev, yetki ve sorumlulukları bulunan, İspanya devleti bünyesinde 1713 senesinde resmî bir kurum olan RAE (Real Academia Española) tarafından yayımlanmaktadır. İlki 1729-36 yılları arasında *Diccionario de Autoridades* adıyla yayımlanan sözlük, 1780 yılında *Diccionario de la lengua española* adıyla yayımlanmış, 2001 yılında da 22. baskısı yapılmıştır.

Tezimizin, İspanyolcadan Türkçeye geçen kelimeleri incelediğimiz ikinci kısmında TDK sözlüğünü tarayarak, sözlüğün İspanyolcadan alındığını öne sürdüğü kelimeleri derledik. Derlediğimiz madde başlarını bu sözlükten aynen aktarmak suretiyle RAE sözlüğünün de ilgili maddesini çevirisiyle birlikte verip ortaya koyduk. Ayrıca her madde başını etimolojik ve fonetik izahını eklemeye gayret ettik. Bu çalışma sırasında TDK sözlüğünün özellikle İtalyancadan getirdiği bazı kelimelerin İspanyolcadan dilimize geçmiş olabileceğini düşünmekle beraber, kelimelerin hangi dil üzerinden başka bir dile geçtiği daha farklı bir çalışmayı gerektirdiğinden, biz tezimizde bunları dikkate almadık.

İspanyolca ve Türkçede ortak olarak bulunan Arapça kökenli kelimeleri incelediğimiz, tezimizin üçüncü bölümünü hazırlarken yine RAE sözlüğünü, bu kez içerdiği Arapça kökenli kelimeler açısından tarayarak bu kelimeleri tespit ettik. Bu madde başlarını çevirileriyle beraber vermekle birlikte ilgili Türkçe kelimeleri muhtelif Osmanlıca ve Türkçe sözlükler yardımıyla tespit edip aynen aktardık. Daha sonra Türkçe ve İspanyolca kelimelerin bu kelimelere kaynak olan Arapça kelime karşısındaki durumunu fonetik ve semantik değişiklikler açısından tahlil etmeye çalıştık. Diğer iki bölümden farklı olarak her iki dile de geçmiş olan Arapça kökenli kelimeleri, sayılarının çokluğu nedeniyle anlam alanlarına göre tasnif etmeyi uygun gördük.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSPANYOLCADAKİ TÜRKÇE KELİMELE

Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığını oluşturan unsurlardan biri İspanyol dilindeki Türkçe kelimelerdir. Real Academia Española sözlüğünde 45 tane Türkçe kelime tespit edilmiştir. Bunlardan 29 adedi doğrudan Türkçe menşeli olup, diğer 16 adedi ise Arapça ve Farsça kökenli olduğu hâlde Türkçeden İspanyolcaya geçtiği Sözlük tarafından tespit edilmiş kelimelerdir. Karşımıza çıkan kelimeler genellikle askerlik terimleri, kıyafetler ve yiyecek-içecekler gibi maddi hayata ilişkin kelimelerdir. Kelimeler incelendiğinde, önemli bir kısmının, özellikle askerlik terimlerinin Osmanlı Türkçesi döneminde, ilişkilerin en yoğun olarak yaşandığı XVI. yüzyılda İspanyolcaya girdiği görülmektedir.

RAE sözlüğünde Türkçe olarak tespit edilen kelimeler aşağıda alfabetik sırada, tek tek ele alınarak değerlendirilmiştir. Kelimenin önce RAE sözlüğünde, sonra Türkçe sözlüklerde nasıl yer aldığı belirtilmiş; yapısı ve kullanılışı açıklanmaya çalışılmıştır.

1. 1. İSPANYOLCADAKİ TÜRKÇE KÖKENLİ KELİMELE

1. agá < ağa

agá: fr. aga y este del turco ağa (*fr. aga < tr. ağa*). 1. m. desus. Oficial del ejercito turco (*is. k. d. Türk ordusunda subay*). (DRAE)

ağa: is. 1. Geniş toprakları olan, sözü geçen varlıklı kimse. 2. Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen ünvan. 3. Büyük kardeş, ağabey. 4. Okur-yazar olmayan, yaşlı kimselerin adlarıyla birlikte kullanılan san. 5. *sf. mec.* Cömert, eli açık. 6. *hlk.* Koca. 7. *tar.* Osmanlı İmparatorluğu'nda bazı kuruluşların başında bulunan kişilere verilen resmî san. (GTS)

İspanyolcada kelime, Osmanlı dönemindeki tarihî anlamıyla kullanılmaktadır. Kelime İspanyolcaya sadece bir askerlik terimi olarak geçmiştir. Maddedeki “desusado / kullanım dışı” ibaresi de, kelimenin İspanyolcanın tarihî dönemlerinde kaldığını göstermektedir.

RAE kelimenin Fransızca aracılığıyla İspanyolcaya girdiğini belirtmiştir. F. Corriente ise İtalyancadan gelmiş olabileceğini ileri sürmektedir. (Corriente, 1999)

1817 yılından itibaren RAE sözlüklerine girmiş olan kelimenin XVI. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar İspanyol edebiyatında kullanıldığı yapılan metin taramalarından anlaşılmaktadır. (DRAE, 1817)

“Moro: *En Duán,*
metido en grande agonía.
Amet, jenízar agá,
y los bolucos bajíes,
y también los debajíes
y oldajes están allá.”¹
(Magripli: Divan’da
Büyük ıstırap içinde
(Ahmet, Yeniçeri Ağası,
bölükbaşları,
ve dahi deveciler
ve ortacılar orada).

(El trato de Argel, 1580)

2. arnaúte < arnavut

arnaúte: del turco *arnavut* (tr. *arnavut*). 1. adj. Albanés (sf. *Arnavut*) (DRAE)

arnavut: is. Arnavutluk ve çevresinde yaşayan bir halk. (GTS)

¹ Miguel de Cervantes Saavedra, **El trato de Argel**, ed. Florencio Sevilla Arroyo, Antonio Rey Hazas, Madrid, Alianza Editorial, 1996, ss. 51-52

RAE, kelimenin Türkçe “Arnavut”tan geldiğini belirtirken, Corriente söz konusu kelimenin İtalyanca vasıtasıyla Türkçeden geçmiş olabileceğini söylemektedir. Kelime 1899 yılından itibaren RAE sözlüklerinde yer almaktadır. (DRAE, 1899):

*“Respondíle que era esclavo de Arnaúte Mamí (y esto, porque sabía yo por muy cierto que era un grandísimo amigo suyo), y que buscaba de todas yerbas, para hacer ensalada.”*²

(Ona, Arnavut Mami’nin kölesi olduğumu -çünkü onun çok iyi bir dostu olduğunu gayet iyi biliyordum- ve salata yapmak için dereotu topladığımı söyledim).

(El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha, 1605)

İspanyolcada son seste *t* ünsüzü bulunmadığı için, kelime İspanyolcaya geçerken son seste ünlü türemesi olmuştur.

3. **bajá** < **paşa**

bajá: Del ár. pāšā y este del turco paşa (*ar. pāšā* < *tr. paşa*). **1. m.** En el Imperio otomano, hombre que obtenía algún mando superior, como el de la mar, o el de alguna provincia en calidad de virrey o gobernador. (*is. Osmanlı İmparatorluğu’nda, denizde veya herhangi bir vilayette yöneticilik yetkisine sahip üst rütbeli kişi*). **2.m.** En algunos países musulmanos, título honorífico (*is. Bazı Müslüman ülkelerde saygınlık ünvanı*). (DRAE)

paşa: *is. 1.* Osmanlı İmparatorluğu zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen ünvan. **2. ask.** Cumhuriyet döneminde general. **3. sf. mec.** Uslu, ağırbaşlı. (GTS)

Kelime, RAE sözlüklerinde karşımıza çıkmakta ve hep benzer şekilde tanımlanmaktadır. Genellikle kelimenin İran kökenli olduğu düşünülmüş, Corriente de bu yönde görüş bildirmiştir. Türkçe Sözlük’te ise, kelime Türkçe olarak

² Miguel de Cervantes Saavedra, **Don Quijote de la Mancha**, ed. Florencio Sevilla Arroyo, Elena Varela, 2ª Ed., Madrid, Castalia, 1997, s. 543

gösterilmiştir. Gülensoy da, kelimenin Türkçe olduğunu belirtmiş ve “**baş+ağa**” biçiminde morfolojik izahını yapmıştır. (Gülensoy, 2007)

İspanyolca, kelimeyi alırken, kendi bünyesinde bulunmayan sızıcı sedasız dişeti ünsüzü olan *ş* ünsüzünü sızıcı sedasız bir gırtlak ünsüzü olan *h* ile değiştirmiştir.

1817 yılından itibaren RAE sözlüklerinde görülen kelime İspanyol edebiyatında XVI. yüzyıldan günümüze kadar sıkça kullanılmıştır.(DRAE, 1817)

*“Está enterrado en una cuba o sepultura fuera de la de Babaluete, que un turco, su amigo, le hizo algunos meses después, que está veinte pasos más adelante de la cuba de Asán Corso y de Isuf **bajá**.”*³

(Babaluete’nin dışında, ölümünden birkaç ay sonra bir Türk arkadaşının yaptırdığı, Korsikalı Hasan ve Yusuf Paşa’nın mezarlarından yirmi adım ötede bir lahit veya mezar içinde mefdundur).

(Epistome de los reyes de Argel, 1605)

4. **bey** < **bey**

bey: del turco bey; señor (Tr. *bey*). **1.** Gobernador de una ciudad, distrito o región del Imperio turco (is. *Türk devletinde bir şehrin, bölgenin veya mahallenin yöneticisi*). **2.** Título honorífico (*Saygınlık ünvanı*). (DRAE)

bey: is. **1.** Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. **2.** Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz. **3.** Eş, koca. **4.** İskambil kağıtlarında birli, as. **5.** Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir. **6.** *tar*. Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı. **7.** *ask*. Komutan. **8.** Zengin ileri gelen kimse, bay. (GTS)

RAE sözlüklerinde rastlanan kelimenin Türkçe kökenli olduğu ile alakalı bir tartışma yoktur. Corriente, kelimenin İtalyanca veya Fransızca vasıtasıyla İspanyolcaya geçmiş olabileceğini belirtmektedir. (Corriente: 1999) Ancak, RAE sözlüğünün 1817 baskısında bile kelime tanımlanırken “Tunus Beyi veya Cezayir

³ Fray Diego de Haedo, **Epístome de los reyes de Argel**, ed. Fernando Bauer y Landauer, Madrid, Sociedad de Bibliófilos Españoles, 1927, ss. 323-324.

Beyi gibi” şeklinde bir ibare tanımda yer almaktadır. (DRAE, 1817) Kaldı ki özellikle XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti ile İspanya arasında askerî alanda çok yakın temas olmuştur. Nitekim İspanyol edebiyatında da bu temasın izlerini aşağı yukarı XV. yüzyıldan beri izleyebiliyoruz. XIX. Yüzyıla ait bir metinde kelime şu şekilde geçmektedir:

“Un infante de Castilla servía en el ejército del bey de Túnez cuando San Luis fue a conquistar a Túnez.”⁴

(San Luis, Tunus’u fethetmeye gittiği zaman, Kastilya’nın bir evladı Tunus beyinin ordusunda hizmet ediyordu).

(Historia de la civilización ibérica, 1887)

Elimizdeki metinler ve tarihî seyir vasıtasıyla vardığımız kanı şudur ki; *bey* kelimesinin İspanyolcaya başka bir Roman dili vasıtasıyla geçmiş olması pek olası değildir. İspanyolların bu kelimeyi İtalyanlar veya Fransızlar aracılığıyla değil, doğrudan Türkler aracılığı ile tanımış olması daha muhtemel görülmektedir.

5. caique < kayak

caique: Del fr. caïque y este del turco kayak (*Fr. caïque < tr. kayak*). **1. m.** Esquife destinado al servicio de las galeras (*is. Kadırgaların hizmetine tahsis edilmiş küçük sal*). **2. m.** Barca muy ligera que se usaba en los mares de Levante (*is. Eskiden Doğu Akdeniz’de kullanılan çok küçük ve hafif tekne*). (DRAE)

kayık: **1. is.** Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne **2. sf.** Bir yana kaymış. (GTS)

1729 yılından beri RAE sözlüklerinde Türkçe isim anlamıyla yer alan kelime, metinlerde de kullanmıştır. (AUT, 1729)

“...y ella, volviendo a Constantinopla, la refirió a su hermano, el cual envió de noche con gran secreto por Mamut Cigala, y, llegando en un caique (si vuestra

⁴ Juan Valera, “Historia de la civilización ibérica”, **Historia y Política**, Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2001,(Çevrimiçi)
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/vlr/80204397108460051800080/p0000004> 14
20 Mayıs 2008

merced se acuerda que le dije que era pequeña barca, pero no escuso una palabra turca, como algunos que saben poco griego), entró por una puerta falsa del palacio...”⁵

(...Fatma, İstanbul’a dönerek bundan ağabeyine bahsetti, ağabeyi Fatma’yı gece, gizlilik içerisinde Mahmut Cigala’ya gönderdi ve kendisi de bir kayıkla gelip - eğer hatırlarsanız size bunun küçük bir sandal olduğunu söyledim ve biraz Yunanc bilen herkes gibi Türkçe bir kelime olduğunu sanmıyorum- sarayın bir kapısından girdi...)

(La desdicha por la honra, 1623)

İspanyolcada son seste *k* ünsüzü bulunmadığından, Bu durum ünlü türemesi ile telafi edilmiştir.

6. caracal < karakulak

caracal: Del turco *karakulak* (Tr. *karakulak*). 1. m. Animal carnívor, especie de lince, que habita en los climas cálidos y es temible por su ferocidad (*is. Sıcak iklimlerde yaşayan ve yırtıcı olduğu için korkulan vaşak cinsinden bir etobur hayvan*). (DRAE)

karakulak: *is. h.bil.* Kedigillerden çakala benzer vahşi bir hayvan (*karacal melanotis*). (GTS)

Kelimenin etimolojisi konusunda aydınlanmamış bir nokta yoktur. Türkçeden geldiği açıktır. İspanyolcaya hece düşmesi ile geçmiştir. İlk kez 1727 yılında RAE sözlüğüne girmiştir. (DRAE, 1927):

*“En algunas partes de la India se domestica el **caracal** o lince de las estepas para cazar gacelas, liebres, garzas y otros animales.”⁶*

(Karakulak veya bozkır vaşağı, Hindistan’ın bazı bölgelerinde, ceylan, yaban tavşanı, balıkçıl veya diğer hayvanları avlanmak için evcilleştirilir).

(La tierra humanizada, 1949)

⁵ Lope de Vega y Caprio, “La desdicha por la honra”, **Novelas a Marcia Leonarda**, ed. Francisco Rico, Madrid, Alianza Editorial, 1968, ss. 99-100

⁶ Leoncio Urabayan, **La tierra humanizada**, Madrid, Espasa-Calpe, 1949, s. 543

7. caramuzal < karamusal < karamürsel

caramuzal: Del turco *karamusal* (Tr. *karamusal*). 1. m. Buque mercante turco de tres palos, con popa muy elevada (is. *Üç serenli pupası çok yüksek Türk ticaret gemisi*). (DRAE)

karamusal: is. den. it. *Paramusselli*. 1. Çifte demir atıldığında geminin dönmesiyle zincirlerin karışmasını önlemek için kullanılan, firdöndüye bağlı zincir düzeni. (GTS)

DRAE *caramuzal*'i “*küçük bir ticaret gemisi*” olarak tanımladığı hâlde, GTS *karamusal*'ı denizcilikteki teknik bir düzenek olarak ele almıştır. Redhouse'ta ise “small craft carrying cargo / yük taşımaya yarayan küçük gemi” mânâsında “karamürsel” kelimesi yer almaktadır. (Redhouse, 1999) Dolayısıyla “caramuzal” kelimesinin Türkçe “karamusal”dan değil de “Karamürsel” den gelmesi daha doğrudur. Corriente de bu görüşü desteklemektedir. (Corriente, 1999) İlk kez 1729 yılında Diccionario de Autoridades'de yer alan kelimenin XVII. yüzyıldan beri İspanyol edebiyatında kullanıldığı görülmüştür (AUT, 1729):

“*El buen señor, que esté en gloria, como vió este mal hombre, dió luego orden con un criado suyo, que era hombre solícito, de ponernos en un caramuzal de turcos y llevarnos hasta la Olivara, quinientas millas de Constantinopla, en el canal de Negroponte.*”⁷

(*İyi yürekli bey, afiyet içinde olsun, bu kötü adamı görünce uşağına –özenli bir adamdı- bizi bir Türk karamursalına bindirmesi ve Negroponte kanalında, İstanbul'dan 500 mil uzaklıkta Olivara'ya götürmesi emrini verdi*).

(Vida y trabajos, 1605)

⁷ Jerónimo de Pasamonte, **Vida y trabajos**, Ed. José María de Cassío, Madrid, Atlas, 1956

8. corbacho < kırbaç

corbacho: Del ár. *kurbāğ* o del turco *kirbaç* (ar. *kırbāc* < tr. *kırbaç*). 1. m. Vergajo con que el cómitre castigaba a los forzados (is. *Gardiyanın kürek mahkumlarını cezalandırmak için kullandığı değnek*). (DRAE)

kırbaç: 1. is. Tek parça deri veya uzun esnek bir değneğin ucuna sıırım bağlanarak yapılmış vurma aracı. (GTS)

DRAE bu kelimenin Arapça vasıtasıyla Türkçeden geçmiş olduğunu belirtmiştir. Corriente de eserinde bu görüşü destekler. Kelime, 1729 yılından itibaren sözlüklerde görülmüş, ancak ilk kez Cervantes'in eserinde karşımıza çıkmıştır (AUT, 1729):

“Para servir a Dios y al rey, otra vez he estado cuatro años, y ya sé a qué sabe el bizcocho y el **corbacho** -respondió Ginés-;(...).”⁸

(Ginés, Tanrı'ya ve Kral'a hizmet için dört yıl boyunca yine oradaydım; ekmeğin de kırbacın da ne için olduğunu iyi bilirim, diye cevap verdi).

(El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha, 1605)

İspanyol realizminin önemli bir temsilcisi olan Bénito Pérez Galdos da bir eserinde kelimeyi şöyle kullanmıştır:

“José Tercero, que tal era el nombre del rufián, había ido a comer el bizcocho y el **corbacho** del presidio por ejercer con demasiada sutileza las artes de corrupción, asistido de una mala hembra, llamada por mal nombre Marigancho, que purgaba sus delitos en la Galera de Alcalá de Henares...”⁹

(José Tercero, o kadın tüccarının ismi buydu, fesatlık sanatını incelikle icra ettiği için mahpushanenin peksimet ve kırbacını yemeye gitmişti; Marigancho adıyla meşhur kötü bir kadına yardım etmiş, günahlarını Alcalá de Henaras Kadirgası'nda ödüyordu).

(De Cartago a Sagunto, 1911).

⁸ Cervantes Saavedra, **Don Quijote de la Mnacha**, s. 297

⁹ Benito Pérez Galdós, **De Cartago a Sagunto**, Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2001, (Çevrimiçi)

http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/56810620983414995365679/p00000001.htm#I_1
01.06.2008

Örnek metinlerden de anlaşıldığına göre *corbacho* kelimesi, *peksimet* anlamına gelen *bizcocho* kelimesiyle bir araya gelerek deyimleşmiştir. Her iki yazarın da kelimeleri aynı kelime grubu içerisinde benzer anlamlarda ve farklı dönemlerde kullanmış olmalarından bu sonuca varıyoruz. Hem Cervantes, hem Pérez Galdós “*saber bizcocho y corbacho*” ve “*comer bizcoho y corbacho*” ifadelerini, “*açlık ve eziyet çekmek*” mânâsında kullanmışlardır.

9. *cosaco*, *ca* < *kazak*

cosaco, ca: Del quirguiz kasak, caballero (*Kr. Kazak*). 1. adj. Se dice del habitante de varios distritos del sur de Rusia. U. t. c. s (*sf. ve is. Rusya’nın güneyindeki çeşitli bölgelerde yerleşen halklara denir.*). 2. m. Soldado ruso de caballería ligera (*is. Hafif atlı Rus askeri*). 3. m. Persona de gran fuerza y resistencia física (*is. Büyük bir gücü ve fiziksel direnci olan kimse*). (DRAE)

kazak (I): 1. ö. i. Kazakistan Cumhuriyeti’nde yaşayan Türk soylu halk veya bu halktan olan kimse. 2. Güney Rusya’da yaşayan Slavlaşmış bir topluluk ve topluluktan olan kimse.

kazak (II): 1. *is. ask.* Rusya’da ve İran’da ayrı bir sınıf oluşturan atlı asker. 2. *sf, mec.* Karısına söz geçirebilen, dediğini yaptırabilen erkek, kılıbık karşıtı. (GTS)

RAE kelimenin Kırgız Türkçesine ait olduğunu söylemiş, kavim adı ve askerlik terimi olarak kullanıldığı tanımlarda belirtmiştir. Üçüncü mânâ tamamen mecazdır ve Türkçede böyle bir mânâ bulunmamaktadır. *k* ünsüzü İspanyolcada son seste bulunmadığı için, kelime sonuna ünlü getirilerek bu durum telafi edilmiştir. Kelime ilk kez 1837 tarihinde RAE sözlüğüne alınmış ancak XVII. asırdan beri İspanyol edebiyatında kullanılmıştır (DRAE, 1837):

“*Quando el Enbaxador vino á Casbin estaua alli un cosaco llamado Estephano, que por Circasia y el Gurgistan auian enbiado aquella congregaçon de*

cosacos que moran aquella parte de la Rusia por donde el rio Boristenes entra en el mar Negro.”¹⁰

(Büyükelçi Casbin’e geldiği zaman, Estephano adında bir kazak oradaydı ki, Rusya’nın, Boristenes nehrinin Karadeniz’e döküldüğü bölgesinde yaşayan bu kazak topluluğu Çerkezya ve Gürcistan tarafından gönderilmişlerdi).

(Comentarios, 1618)

10. chaleco < yelek

chaleco: Quizá del it. *giulecco*, y este del turco *yelek* (belki it. *giulecco* < tr. *yelek*). **1. m.** Prenda de vestir sin mangas, que cubre el tronco hasta la cintura y se suele poner encima de la camisa o blusa (is. *Kolsuz, vücudu bele kadar örten ve genellikle gömlek veya bluz üzerine giyilen giyim eşyası*). **2.** Jubón de paño de color, cuyas mangas no llegaban más que a los codos, puesto sobre la camisa, escotado, abierto por delante y con ojales y ojetes. Era prenda común entre los turcos (is. *Renkli kumaştan, kolları dirseklere kadar uzanmayan, dekolte, önü açık, ilikli giysi. Türkler arasında yaygın kullanılırdı*). **3. m.** And. Mujer despreciable y sin atractivos. U. t. c. adj (is. *ve sf. End. Değersiz ve alımlı olmayan kadın*). (DRAE)

yelek: **1. is** Ceket altına giyilen kısa ve kolsuz giysi. **2.** Okun yay kirişine takılan bölümündeki tüy. **3. hlk.** Kuş kanadının büyük tüyü, telek. (GTS)

Altınçağ’dan beri İspanyolcada kullanılan kelimenin değişik imlâlarının olduğunu Coromines’in eserinden öğreniyoruz. Kelime ilk kez Haedo’nun *Historia General de Argel* adlı eserinde, “jaleco” biçimiyle görülmüştür. Haedo “jaleco”yu vücudu saran, kolları dirseklere kadar inen, Cezayir Türklerinin kaftan altına giydikleri bir çeşit giysi olarak tanımlar. Cervantes ise kelimeyi “gileco” biçiminde kullanmış ve Cezayir’de mahkûmlara giydirilen bir çeşit kazak olarak tanınmamıştır. Lope de Vega ise *Los cautivos de Argel* adlı eserinde kelimeyi Cervantes’in kullandığı mânâda kullanmıştır. Söz konusu giyim eşyasının modern bir biçimle

¹⁰ García de Silva y Figueroa, **Comentarios**, c. II, Ed. Manuel Serrano y Sanz, Madrid, Sociedad de Bibliófilos Españoles, 1903-1905, s. 149

ortaya çıkması ise, XVIII. yüzyılda Fransa’da olmuş ve buradan İspanya’ya geçmiştir. (Coromines, 2000). *K* ünsüzü kelime sonunda bulunamayacağı için sonuna bir ünlü almıştır. Lope de Vega’nın bir eserinde kelime şu şekilde geçmektedir:

“ESC. I Ya su rescate prometes,
es mujer ¿qué no podrá?
¡Ay de aquél que sólo cubre
las carnes con un **chaleco**, ”¹¹
(Özgürlüğünü vaat ediyorsun
O bir kadın, ne yapabilir ki?
Vah zavallı, sadece bir yelekle
Örtüyor bedenini)

(La santa liga, 1595-1603)

Kelime İspanyolcada Türkçedeki anlamı yanında, “*değersiz ve alımlı olmayan kadın*” anlamını da kazanmış, ancak bu anlam yerel bir kullanılış olarak Endülüs’te kalmıştır.

11. **chamerluco** < **yağmurluk**

chamerluco: Del turco *iogmurlyk*, prenda para la lluvia (*Tr. yağmurluk, yağmurda kullanılan eşya*). 1. m. Vestido que usaban las mujeres, ajustado al cuerpo, bastante cerrado por el pecho y con una especie de collarín (*is. Eskiden kadınların kullandığı, vücuda yapışan, göğüsten bir boyun bağı ile yeterince kapalı giysi*). (DRAE)

yağmurluk: 1. *is.* Yağmurdan korunmak için üste giyilen giysi. Trençkot. 2. Çadır bezinden yapılan ve yağmurdan korunmaya yarayan örtü. (GTS)

Yaptığımız metin taramalarında kelimenin İspanyol edebiyatında bir kullanımına rastlanılmamıştır. Ancak kelime, 1729 tarihli “Diccionario de autoridades” adlı sözlükte de yer almaktadır:

¹¹ Lope de Vega y Caprio, **La santa liga**, Edición Electrónica, 1996
(Çevrimiçi) <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll>, 18.06.2008

chamerluco: s. m. Trage de que usan en Europa, en particular los Polacos y Húngaros: el cual es en forma de casaca ceñida al cuerpo, y que señala la cintura, y pasla de cuatro o seis dados de las rodillas. Lo mas comun es ser de paño mui fino de tódos géneros de colóres, con un cuellecito que abriga la garganta, desde la cual á la cintura se ciñe, y abrocha con alamáres á un lado y á otro. Su aforro es siempre de pieles, como de marras, armiños y otras de inferior calidad.

(Avrupa'da özellikle Polonyalıların ve Macarların kullandığı bir giysidir; vücudu saran, bel hatlarını gösteren ve dizlerden dört, veya altı parmak aşağı inen bir kazak biçimindedir. En yaygın olanı tüm renklerde çok ince kumaştandır; boğazı koruyan, buradan bele kadar vücudu saran bir boyun bağı vardır ve iki tarafı iliklenir. Astarı daima deriden, kamım derisinden veya daha düşük kalitede bir deridendir).

Kelimenin İspanyolcaya anlam daralmasına uğrayarak, *pelerin tarzında bir çeşit kadın giysisi mânâsıyla* geçtiği anlaşılmaktadır.

12. **chauz** < **çavuş**

chauz: Quizá del port. *chaus*, y este del turco *çavuş*. (*Belki pt. chaus < tr. çavuş*). **1. m.** Entre los árabes, portero de estrados, alguacil o ministro de juez (*is. Araplar arasında mahkemede görevli kimse, mübaşir*). (DRAE)

çavuş: **1. is.** Bir işin veya işçilerin başından bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse. **2. tar.** Osmanlı Devleti teşkilatında çeşitli hizmetleri yapan görevli. **3. tar.** Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara ulaştıran görevli. **4. ask.** Onbaşidan sonra gelen ve görevi manga komutanlığı olan erbaş. **5. ask.** Askerî okullarda sınıf başkanı. (GTS)

Kelimenin Türkçe olduğu sözlükte açıktır, ancak İspanyolcaya Portekizce üzerinden geçmiş olabileceği ihtimali de belirtilmiştir. İspanyolcada *ş* sesi mevcut olmadığından son seste *ş > s* değişmesi gerçekleşmiştir. Ayrıca, kelimenin Arap

harfli imlâsı göz önüne alındığında orta sesteki v düşmesinin چاوش yazılışından kaynaklandığı görülür. Kelime ancak 1884 yılında RAE sözlüğüne dahil edilmiş olsa da, XVII. yüzyıldan beri İspanyolcada kullanılmaktadır (DRAE, 1884):

“En esto entró un **chauz**, (...) y dijo que estaba a la puerta de la tienda un judío que traía a vender una hermosísima cristiana...”¹²

(Bu sırada bir çavuş içeri girdi, (...) çok güzel bir Hristiyan kızını satmaya çalışan bir yahudinin çadırın kapısında olduğunu söyledi...)

(El amante liberal, 1613)

13. chibuquí < çubuk

chibuquí: Del fr. *chibouque*, y este del turco *çubuk*; cf. port. *Chibouque* (fr. *chibouque* < tr. *çubuk*). 1. m. Pipa que usan los turcos para fumar, cuyo tubo suele ser largo y recto (is. *Borusu uzun ve düz olan, Türkler tarafından kullanılan pipo*). (DRAE)

çubuk: 1. is. Körpe dal. 2. Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey. 3. Tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık. 4. Kumaşta düz çizgi. 5. *den*. Ana direkler üzerine sürülen ikinci ve üçüncü direk parçası.

Kelimenin Fransızca üzerinden İspanyolcaya geçtiği belirtilmiştir. İspanyolcada Türkçedeki “tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık” mânâsıyla kullanıldığı, diğer anlamlarının İspanyolcaya geçmediği görülmektedir. 1884 senesinde RAE sözlüğüne dâhil edilen kelime, bu anlamıyla günümüze kadar gelmiştir (DRAE, 1884):

“¿Qué pipa iba Ud. a comprar, así, corriendo? (...) ¿Acaso un chibuquí turco?”¹³

(Böyle koşarak, ne pipo almaya gidiyorsunuz? ... Acaba bir Türk çubuğu mu?)

(El arte de fumar en pipa, 1980)

¹² Miguel de Cervantes Saavedra, “El amante liberal”, **Novelas Ejemplares**, Ed. Florencio Sevilla Arroyo, Antonio rey Hazas, Alcalá de Henares, Centro de Estudios Cervantinos, 1994, s. 528

¹³ Joaquín Verdagué, **El arte de fumar en pipa**, Palma de Mallorca, Moll, 1980, s. 17

14. dey < dayı

dey: Del turco *dayı*, tío materno, título que recibía el virrey de Argel (*Tr. dayı, Cezayir valisinin aldığı ünvan*). **1. m.** Título del jefe o príncipe musulmán que gobernaba la regencia de Argel (*is. Eskiden Cezayir bölgesini yöneten Müslüman yöneticinin aldığı ünvan*). (DRAE)

dayı: **1. is.** Annenin erkek kardeşi. **2. sf, halk ağzında.** Cesur yiğit. **3. ünl, hlk.** Yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü. **4. mec.** Kayıncı. **5. argo.** Kabadayı. **6. tar.** Osmanlı İmparatorluğu döneminde Tunus, Cezayir ve Trablusgarp'da seçimle iş başına getirilen yönetici. (GTS)

1837 yılından itibaren RAE sözlüklerine giren kelimenin, İspanyolcaya genel anlamlarıyla değil, tarihî bir unvan olarak geçtiği görülmektedir (DRAE, 1837):

“A corta distancia de este puerto se veía poco ha un astillero provisional, hoy abandonado, pero donde yo vi todavía construir y botar al agua dos hermosos jabeques de treinta y dos cañones. Decíanse destinados. para el dey de Túnez...”¹⁴

(Bu limânâ yakın mesafede iğreti, bugün terk edilmiş, fakat benim gördüğümde hâlâ otuz iki kanyonluk iki güzel balıkçı teknesi inşa edilen ve suya indirilen bir tersane görünüyordu. Bunların Tunus Dayısına tahsis edildiğini söylüyorlardı...)

(Descripción del castillo del Bellver, 1806)

15. horda < orda

horda: Del fr. *horde*, y este del mongol *orda*; cf. turco *ordu*, campamento militar (*Fr. hoorde < Moğ. orda, kar. Tr. ordu; askeri, konaklama yeri*). **1. f.** Comunidad de salvajes nomadas (*is. Yabani göçebelerin ortak yaşam alanı*). **2. f.** Grupo de gente que obra sin disciplina y con violencia (*is. Disiplinsiz ve saldırganca hareket eden insan topluluğu*). (DRAE)

¹⁴ Gaspar Malchor de Jovellanos, *Descripción del castillo del Bellver*, Ed. José Caso González, Madrid, Castalia, 1970, ss. 329-330

orda: Belediye, köy yeri (KTS)

orda: Hof eines Fürsten (*Beyliğin merkezi*). (CC: s. 13)

RAE “horda” kelimesini, Moğolcaya bağlamakta ve Türkçe “ordu” kelimesi ile ilişkilendirmektedir. Clauson sözlüğündeki *ordu* maddesi de incelendiğinde kelimenin *hükümdarın yaşadığı yer* şeklinde tanımlandığı, kelimenin Kuzey Türkçesinde *orda* ve Moğolcada da *ordo* biçiminde yer aldığı görülür. (Clauson, 1972: 203) Kelime ilk kez 1852 senesinde RAE sözlüklerine girmiş olsa da, XVIII. yüzyıldan itibaren kullanıldığı tespit edilmiştir:

“*Dales Helmoncio el nombre de Baschirdos, a los bárbaros que componían aquella horda.*”¹⁵

(*Helmoncio o topluluğu meydana getiren barbarlara Başkırt adını verir*).

(Teatro Crítico Universal, 1736)

16. jenízaro < yeniçeri

jenízaro, ra: Del it. *giannizzero*, y este del turco *yeni çeri*, tropa nueva (it. *giannzzero* < tr. *yeni çeri*). **1.** adj. Méx. Se decía del descendiente de cambujo y china, o de chino y cambuja. Era u. t. c. s. (*sf. ve is. Meksika’da, iki farklı yerli ırkın karışımından doğmuş kimselere denirdi*). **2.** adj. p. us. Mezclado de dos especies de cosas (*sf. a.k. İki farklı türdeki şeyin karışımından meydana gelen*). **3.** adj. ant. Se decía del hijo de padres de diversa nación; como de española y francés, o al contrario. Era u. t. c. s. (*sf. ve is. esk. Farklı milletlerden ebeveynlerin evlatlarına denirdi*). **4.** m. Soldado de infantería, y especialmente de la Guardia Imperial turca, reclutado a menudo entre hijos de cristianos. (*is. Osmanlı İmparatorluğu ordusunda çocuk yaştan itibaren Hristiyan çocukları arasından seçilen asker.*). **5.** m. Méx. p. us. Miembro del cuerpo de Policía. (*is. a. k. Meksika’da polis teşkilatına mensup olan kimse*). (DRAE)

¹⁵ Benito Jerónimo Felijoo, **Teatro Crítico Universal**, CORDE, Real Academia Española, Madrid, 2003 (Çevrimiçi) <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll>, 19.06.2008

yeniçeri: 1. is. tar. Orhan Gazi tarafından Yeniçeri Ocağı adıyla 1362'de kurulan, İkinci Mahmut zamanında 1826'da Nizamıcedit adındaki asker ocağının kurulmasıyla ortadan kaldırılan Osmanlı İmparatorluğu'nun piyade asker sınıfı. **2.** Bu asker sınıfından olan er. (GTS)

Kelimenin İtalyancadan İspanyolcaya geçtiği konusunda görüş birliği vardır. (Corriente, 1999). Kelimenin İspanyolca kullanımında anlam genişlemesine uğradığı ve daha çok Güney ve Orta Amerika'da tarihi anlamından da yola çıkarak *melez* mânâsına geldiği görülmektedir. “*Janízar*”, “*janízaro*” ve “*genízaro*” şeklinde yazılışları da görülmektedir.

“... y porque el conde de Salazar, que es **jenízaro**, le vino á besar la mano en hábito francés, se la dió muy baja.”¹⁶

(... bir *melez* olan Salazar Kontu'nun Fransız kıyafeti içinde elini öpmeye gelmesi, kabalıktı).

(Cartas de algunos padres de la Compañía de Jesús, 1635)

Yukarıdaki örnekte kelime “*farklı milletlere mensup ebeveynlerden doğan çocuk, melez*” mânâsıyla kullanılmıştır.

Aşağıdaki örnekte ise *polis* anlamındadır.

“Mil motivos se esgrimirán quizá para fundar la represiva acción de los **jenízaros**, que prácticamente secuestraron a los manifestantes.”¹⁷

(Göstericileri zor kullanarak kontrol altına alan yeniçerilerin caydırıcı faaliyetine temel oluşturmak için bir çok sebep öne sürülecek).

(Yukatan, 21.1.1997)

¹⁶ Claudio Clemente, “Carta”, **Cartas de algunos padres de la compañía de Jesús I**, Imprenta Nacional, 1861

¹⁷ Yukatan, 21.1.1997 (Çevrimiçi) <http://buscon.rae.es/dpdI/> 19.06.2008

17. kan < han

kan: Del turco ant. *jān*, título que en distintos países ha designado al soberano (*esk. Tr. han. Çeşitli ülkelerde hükümdara verilen unvan*). **1. m.** Entre los tártaros, príncipe o jefe (*is. Tatarlar arasında prens veya bey*). (DRAE)

han: **1. is. tar.** Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen ünvan. **2.** Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım Girayları için kullanılan ünvan. (TDK)

Kelimenin İtalyanca vasıtasıyla İspanyolcaya geçmiş olabileceği de ileri sürülmektedir. (Corriente, 1999)

Kelime İspanyolcada unvan ismi olarak kullanılmıştır:

*“A principios del siglo XIII el victorioso **kan** Gengis sojuzgaba desde Corea y China hasta Moscovia y Tauris;...”¹⁸*

(XIII. asrın başlarında Muzaffer Cengiz Han, Kore ve Çin'den Moskova ve Kırım'a kadar hükmediyordu).

(San Francisco de Asís. Siglo XIII, 1903)

18. latón < altın

latón: Del ár. *lāṭūn*, y este del turco *altın*, oro (*Ar. lāṭūn < tr. altın*).

1. m. Aleación de cobre y cinc, de color amarillo pálido y susceptible de gran brillo y pulimento (*is. Solgun sarı renkli, parlatılabilir bakır ve çinko alaşımı*). (DRAE)

altın: **1. is. kim..** Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer (simgesi Au). **2. sıfat.** Bu elementten yapılmış. **3.** Altından yapılmış sikke. **4. sf. mec.** Üstün nitelikli, değerli. (GTS)

¹⁸ Emilia Pardo Bazán, **San Francisco de Asís, Siglo XIII, c. II** Madrid, Imp. Alrededor del mundo, 1903, s. 186

Kelimenin Arapça vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiği konusunda tereddüt yoktur. 1734 yılından beri RAE sözlüklerinde yer alan kelime, her dönemde *alaton* imlâsıyla birlikte görülmüştür (AUT, 1734).

*“Las monedas de latón son de las que daban los clérigos de la catedral á los pobres, quienes las cambiaban después por pan, aceite ú otros víveres.”*¹⁹

(Bu pirinç paralar, daha sonra ekmek, yağ veya diğer ihtiyaç malzemeleriyle onları değiştiren fakirlere, din adamları tarafından verilen paralardandı).

Mumismática de Urgel y de Rivagorza, 1890)

19. odalisca < odalık

odalisca: Del fr. *odalisque*, y este del turco *odalik*, concubina (fr. *odalisque* < Tr. *odalık*). **1. f.** Esclava dedicada al servicio del harén del gran turco (is. *Türk Sultanı'nın haremünde hizmete adanmış kadın köle*). **2. f.** Concubina turca (is. *Türkler'de nikahsız alınan kadın*). (DRAE)

odalık: **1. is. esk..** Bir erkeğin nikâhsız olarak aldığı kadın. **2. tar.** Padişah, şehzade ve paşaların saraya alınan karavaşlar arasından seçtikleri kadın, ikbâl. (GTS)

Kelimenin ikinci anlamıyla İspanyolcaya geçtiği görülmektedir. Kaynaklar kelimenin İtalyanca veya Fransızca vasıtasıyla İspanyolcaya geçmiş olabileceği konusunda birleşirler. İlk kez 1889 senesinde sözlüklerde yer alan *odalisca* kelimesinin bu tarihten biraz önce İspanyol edebiyatında kullanıldığı tespit edilmiştir. (DRAE, 1899)

*“Madre ó no madre, en tanto, la odalisca, .”*²⁰

(Anne veya değil, neticede odalık)

(Poesías, 1884)

¹⁹ Mariano Pano, “Mumismática de Urgel y de Rivagorza” *Boletín de la Real Academia de la Historia*, Tomo XVII, 1890, s. 162

²⁰ Manuel Bretón de los Herreros, *Poesías*, Imprenta Miguel Ginesta, Madrid, 1884, s. 371

20. osmanlí < Osmanlı

osmanlí: Del turco ‘*uṭmānlī*, otomano (*Tr. osmanlı*) 1. adj. Natural de Turquía U. t. c. s (*sf* ve *is. Türkiye’nin ywrlisi*). 2. adj. perteneciente a Turquía (*sf. Türki, Türkiye’ye ait*). (DRAE)

Osmanlı: 1. öz. *is.* XIII. yüzyılda Osman Gazi tarafından Anadolu’da kurulan ve 1. Dünya Savaşı’ndan sonra dağılan büyük Türk imparatorluğunun uyrukları. 2. *sf. mec.* Düşündüğünü çekinmeden açıkça söyleyen, bulunduğu toplulukta yetki sahibi olan. (GTS)

Osmanlı kelimesinin Türk milletinden herhangi bir kimseyi veya Türklükle ilgili bir şeyi ifade etmek için, genel olarak Türk mânâsında kullanılması diğer Batı dillerinde olduğu gibi, İspanyolcada da söz konusudur. İlk kez 1889 senesinde RAE sözlüklerinde yer almıştır. (DRAE, 1889)

“Las tropas regulares de éstos han ido acudiendo a la frontera de Turquía, y sus voluntarios la han traspasado, penetrando en el territorio del Imperio osmanlí y tratando de sublevar contra el poder del Padischah, a los habitantes cristianos del Epiro, de la Albania, de la Macedonia y de otras provincias.”²¹

(Bu düzenli ordu birlikleri Türkiye sınırına doğru ilerlemekteydi ve bazı gönüllüler bu sınırı geçerek Osmanlı İmparatorluğu toraklarına sızdılar, Epir, Arnavutluk, Makedonya ve diğer vilayetlerdeki Hristiyan tebayı, padişaha karşı isyana kıskırttılar).

(Historia y política, t.y.)

21. quirguiz < kırgız

quirguiz: Del turco Kırğız (*Tr. Kırgız*). 1. adj. Se dice de los individuos de un pueblo de raza tártara que vive entre el Ural y el Irtych (*sf. Ural ve İrtiş nehirleri arasında yaşayan Tatar kökenli bir kavme mensup bireylere denir*).

²¹ Juan Valera, “Notas diplomáticas” **Historia y política**, Universidad de Alicante, Alicante, 2001 (Çevrimiçi)
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/67911737762393884920235/p0000005.htm?maca=osmanlí#1213>

2. m. Lengua hablada por los habitantes de este pueblo (is. *Bu kavme mensup kimseler tarafından konuşulan dil*). (DRAE)

kırgız: 1. iz. is.. Kırgızistan Cumhuriyeti'nde yaşayan Türk soylu halk veya bu halktan olan kimse. (GTS)

Kelime, beklendiği gibi, kavim ve bu kavmin konuştuğu dilin adı olarak İspanyolcaya geçmiştir.

22. sanjaco < sancak

sanjaco: Del turco *sancak*, estandarte, distrito (Tr. *sancak; alem, bölge*). 1. m. Gobernador de un territorio del Imperio turco (is. *Osmanlı İmparatorluğu'nda bir bölgenin hükümlanlığı*). (DRAE)

sancak: 1. is. Bayrak, liva 2. ask. Çoğunlukla askeri bölgelere verilen, sayı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. 2. den. Gemilerin sağ yanı. 3. tar. Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarrıflık. (GTS)

Kelimenin İspanyolcaya “*Osmanlı devlet teşkilatındaki yönetim birimi*” olarak tarihî mânâsıyla geçtiği, diğer mânâlarının ödünçlenmediği görülmektedir. 1814 senesinden beri RAE sözlüklerinde görülen kelimeye, daha XVII. yüzyılın başından kalan metin lerde bile rastlanmaktadır (DRAE, 1814):

“*Solimán estuvo mal enojado con Dragut, que usurpó a Africa, habiéndola tenido Azanchelevi y otros turcos, y lo mandaba castigar si no la entregase; mas como supo que la tenía el Emperador, hízole su **sanjaco**, por entender era plático, y aun por tener achaque y color de hacer guerra en Italia con su armada, (...)*”²²

(Süleyman, Turgut'a kızgındı. Çünkü, Hasan Çelebi'yi ve diğer bazı Türkleri sindirerek Afrika'yı zorla zaptetmişti ve eğer teslim etmezse onu cezalandıracağı

²² Fray Prudencio de Sandoval, **Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V**, Alicante Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2003 (Çevrimiçi)
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01372742011359729866024/index.htm>
04.06.2008

haberini gönderdi, ancak Afrika'nın hâla İmparatorluğun elinde olduğunu biliyordu ve İtalya donanması ile savaş ihtimali de olduğundan Turgut'u sancakbeyi yaptı...)

(Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V, 1604)

23. tabor < tabur

tabor: Del turco ṭābūr, batallón, escuadrón (*tr. Tabur; kıta, birlik*). **1.** m. En el antiguo protectorado español en Marruecos, unidad de tropa regular indígena perteneciente al ejército español y compuesta por varias mías o compañías (*is. Fas'ta, eski İspanyol himayesi döneminde, ülkenin yerlilerinin oluşturduğu askeri birlik*). (DRAE)

tabur: **1.** is., ask. Dört bölükten kurulan bir binbaşının komutasındaki asker birliği. **2.** Küme, yığın grup. (GTS)

RAE kelimenin Türkçeden geçtiğini kabul etmekle birlikte, transkripsiyonunu, sanki Arapça kökenliymiş gibi uzun vokallerle yapmıştır. Nitekim Corriente de kelimenin Fas savaşı sırasında öğrenildiğini, dolayısıyla Arapça vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiğini belirtir (Corriente, 1999). Kelimenin İspanyol edebiyatında da kullanıldığı görülmektedir:

*“Tropas motorizadas, soldados de Infantería con ametralladores que llevan un dispositivo especial en el camión para que puedan colocarse en primera línea, que desfila una Bandera de la Legión, un tabor de Regulares, un batallón de ametralladoras y dos baterías.”*²³

(Motorize birlikler, ilk hatta konuşlanabilmek için kamyonunda özel bir düzenek taşıyan makineli piyâdeler, lejyon sancağını taşıyan piyâdeler, bir Faslı piyâde taburu, bir makineli tüfek bölüğü ve iki batarya).

(Nueva Rioja, 1939)

²³ Antonio Loma-Osorio, “La magnífica jornada en Madrid” **Nueva Rioja**, 20 de mayo 1939 (Çevrimiçi) <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll> 04.06.2008

24. tártaro, ra < tatar

tártaro, ra: Del fr. *tartare*, este del ár. *tatār*, y este del turco *tatar* o del persa *tātār*. (Fr. *tartare* < Ar. *tatār* < Tr. *tatar* < Far. *tātār*). **1.** adj. Natural de Tartaria. (sf. *Tataristanlı*). **2.** adj. Pertenciente o relativo a esta región de Asia (sf. *Asya'nın bu bölgesine ait veya burayla ilgili olan şey*). **3.** m. Lengua hablada en esta región (is. *Bu bölgede konuşulan dil*). (DRAE)

tatar: **1.** öz. is. Tataristan'da, Batı Sibirya'da ve Rusya Federasyonu'nun değişik bölgelerinde yaşayan Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse. (GTS)

Gerek DRAE, gerekse Corriente kelimeyi doğrudan Türkçeden getirmemişler ve Fransızca vasıtasıyla Farsça, Arapça veya Türkçeden İspanyolcaya geçtiğini belirtmişlerdir. (Corriente, 1999) Daha XV. yüzyılda kelimenin İspanyol edebiyatında mevcut olduğu görülmektedir:

‘E avíe pocos días que los de la cibdad se movieron con mucha gente e carros con artellerías por ir a tomar la cibdad de Çorcate, que es la mejor que ay en Tartaría, e fueron avisados las tártaros (...)’²⁴

(Ve birkaç gün önce şehirdekiler, bir çok insan ve topçu arabalarıyla birlikte, Tataristan’daki bütün şehirlerin en önemlisi olan Çorcate şehrini almak için harekete geçtiler ve Tatarlar bundan haberdardı...)

(Andanças e viajes, 1457)

25. turco < Türk

turco: Del ár. *turkī*, y este del turco *türk* (ar. *turkī* < tr. *Türk*) . **1.** adj. Se dice del individuo de un pueblo que, procedente del Turquestán, se estableció en Asia Menor y en la parte oriental de Europa, a las que dio nombre. U. t. c. s (sf. ve is. *Türkistan’dan gelerek Küçük Asya ve Doğu Avrupa’ya yerleşmiş olan bir halktan olan kimse*). **2.** adj. Natural de Turquía. U. t. c. s (sf. ve is.

²⁴ Pero Tafur “Andanças y viajes de Pero Tafur” **Viajes Medievales II**, Ed. Miguel Ángel Pérez Priego, Madrid, Fundación José Antonio de Castro, 2006, s. 304

Türkiye'nin yerlisi). 3. adj. Perteneiente o relativo a este país de Europa y Asia (sf. Bu Avrupa ve Asya ülkesine ait veya onunla ilgili olan). 4. adj. Am. Árabe de cualquier procedencia. U. t. c. s (sf. ve is. Herhangi bir kökenden gelen Arap). 5. m. Lengua turca (is Türk dili). 6. m. germ. Vino de uvas (is. argo, Üzüm şarabı). 7. f. coloq. Borrachera, embriaguez (is. hlk. Sarhoşluk, ayyaşlık). 8. f. El Salv. y Nic. Pene (is. El Salvador ve Nikaragua'da, penis).

Türk: öz. is. 1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu halktan olan kimse. 2. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse. (GTS)

RAE *Türk* kelimesinin Arapçadan İspanyolcaya girdiğini belirtmektedir. Kelimenin İspanyolcaya Arapça vasıtasıyla mı yoksa doğrudan Türkçeden mi geçtiğini tespit etmek pek kolay değildir. Ancak şu bilinmelidir ki, tarih boyunca *Türk*, *Arap*, *Berberi* kavramları birbirine karıştırılmış, genel olarak Müslüman olan herkese Türk denildiği olmuştur. Günümüzde dahi Güney Amerika'da Araplara Türk dendiğine RAE sözlüğü tanıklık etmektedir. *Türk* kelimesi Altınçağ İspanyol edebiyatında iki asır boyunca İspanyolların Türklere duyduğu korkunun dışı vurumu olarak en olumsuz sıfatlarla bir arada kullanılmıştır. O kadar ki İspanyol dilinde Türkçeye *günah keçisi* olarak çevrilebilecek *cabeza de turco* deyimini ortaya çıkmıştır ve günümüzde de kullanılmaktadır. *Turco* kelimesi bizim tespitimize göre ilk kez XIII. asırda İspanyol edebiyatında kullanılmıştır:

“Et el mejor cauallero **turco** non se trabaja de toller del logar al enemjgo mas dexas a el lo suyo & foyr ca en fuyendo lidia mejor & mas segura mente para sy”²⁵

(En iyi Türk atlısı, bulunduğu yeri düşmânâ teslim etmez, düşmânâ kendisini bırakır ve geri çekilir, çünkü geri çekilmekle kendisi için daha iyi ve daha güvenli çarpıştır).

(General Estoria, 1284)

²⁵ Alfonso X, **General Estoria, Quinta parte**, Ed. Pedro Sánchez Prieto, Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá, 2002, fol. 116r

26. ulano < oğlan

ulano: Del al. *Uhlán*, y este del turco *oglan* (Alm. *Uhlán* < Tr. *oğlan*). 1. m. En los ejércitos austriaco, alemán y ruso, soldado de caballería ligera armado de lanza (*Avusturya ordularında, hafif silahlı, mızraklı süvari*).

oğlan: 1. Savaşta alınan erkek tutsakların bir bölümü. 2. Tımar sahiplerinin savaş zamanı birlikte götürdükleri savaşçılar. 3. Selçuklularda aylıklı asker. (TTS)

Kelimenin Almanca üzerinden İspanyolcaya geçtiği anlaşılmaktadır. RAE sözlüğünde kelime bir askerlik terimi olarak geçmektedir, ancak kelimenin bu anlamda kullanılışına rastlamadık. Yaptığımız metin taramasında kelimenin, daha XVI. yüzyılda, Türkçedeki ilk anlamına yakın bir mânâda, belki de *ulan* ünlemi ifadesiyle kullanıldığına dair aşağıdaki örneği tespit ettik:

“El Dr. Villalobos tenía un acemilero mozo y vano, porque decía ser de la montaña y hidalgo. El dicho doctor, por probarle, le dijo un día: - Ven acá, **ulano**: yo te querría casar con una hija mía, si tú lo toviesses por bien.”²⁶

(Dr. Villalobos'un genç ve havai bir kahyası vardı; hep dağlarda ve soylu olmaktan bahsederdi. Bizim doktor, onu sınamak için bir gün şöyle dedi: Gel buraya oğlan (ulan); eğer ona iyi bakacaksan, seni bir kızım ile evlendirmek isterim.)

(Libro de chistes, 1550)

27. yatağán < yatağan

yatağán: Del fr. *yatagan*, y este del turco *yatağan* (fr. *yatagan* < tr. *yatağan*) 1. m. Especie de sable o alfanje que usan los orientales (*Doğuluların kullandığı bir çeşit kılıç veya hançer*). (DRAE)

yatağan: is. Namlusu kavisli, iki yanı da kesici, bir tür uzun savaş bıçağı. (GTS).

²⁶ Luis de Pinedo, **Libro de chistes**, Ed. Antonio Paz y Melia, Madrid, Atlas, 1964,

Kelimenin Fransızca vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiği tespit edilmiştir.

*“Marqués El rey, nuevo Marte
de tan sangrienta jornada,
continuó, rota la espada,
defendiendo su estandarte,
hasta que el filo fatal
de un yatagán africano
segó de su izquierda mano
dos dedos.”²⁷*

*(Marki: Kral, yeni Mars'ı
Bu kanlı çağların
Devam etti, kılıcı kırık,
sancağını savunmaya,
kesene kadar sol elinin iki parmağını
Bir Afrika yatağanının
Ölümcül ucu.*

(Traidor, inconfeso y mártir, 1849)

28. yogur < yogurt

yogur: Del fr. *yogourt*, y este del turco *yoğurt* (fr. *yogourt* < tr. *yoğurt*)

1. m. Variedad de leche fermentada, que se prepara reduciéndola por evaporación a la mitad de su volumen y soetiéndola después a la acción de un fermento denominado *maya* (is. *Buharlaştırılarak hacminin yarısına indirgenen ve ardından mayalanmaya tâbî tutularak hazırlanan süt ürünü*).

(DRAE)

yoğurt: is. Maya katılarak koyulaştırılmış beyaz, kıvamlı bir süt ürünü.
(GTS)

²⁷ José Zorilla, *Traidor, inconfeso y mártir*, ed. Ricardo Sanabre, Madrid, Cátedra, 1990, s. 128

İspanyolcada son seste *t* ünsüzü kullanılmaz. Bu sebeple kelime ünsüz düşmesiyle İspanyolcaya “yogur” olarak geçmiştir:

“Para los cólicos lo indicado es el **yogur**.”²⁸

(Bağırsaklara yoğurt iyi gelir).

(El gran momento de Mary Tribune, 1999)

29. zapata, zapato < çaput

zapata: De zapato. **1. f.** Calzado que llega a media pierna, como el coturno antiguo (*is. Eski Roma çizmesi gibi bacağın yarısına kadar gelen ayakkabı*). **2. f.** Pedazo de cuero o suela que a veces se pone debajo del quicio de la puerta para que no rechine y se gaste menos la madera (*is. Gacırdamasın ve tahtadan daha az harcansın diye bazen kapı menteşesinin altına konulan deri parçası*). **3. f.** Pieza del freno que actúa por fricción sobre el eje o contra las ruedas para moderar o impedir su movimiento (*is. Hareketi yavaşlatmak veya durdurmak için dingil üzerinde veya tekerleklerle karşı sürütünmeyle hareket eden fren kısmı*). **4. f. Arq.** Pieza puesta horizontalmente sobre la cabeza de un pie derecho para sostener la carrera que va encima y aminorar su vano (*is. mim. Yüksek bir döşemeyi sağlamlaştırmak ve boşluğu azaltmak için dikey bir tahta payandanın üst tarafına yatay olarak yerleştirilen parça*). **5. Mar.** Tablón que se clava en la cara inferior de la quilla para defenderla de las varadas (*is. Kaya parçalarından gemiyi korumak için gemi omurgasının dış yüzüne çakılan büyük levha*). **6. f. Mar.** Pedazo de madera que se pone en la uña del ancla para resguardo del costado de la embarcación y también para llevar el ancla por tierra (*is. den. Geminin bordasının emniyeti için ve ayrıca çapayı topraktan çıkarmak amacıyla çapanın ucuna takılan tahta parçası*). **7. Chile.** Telera del arado (*Şili’de, saban mili*). **8. f. Cuba.** Zócalo de fábrica en que se apoya una pared o tabique (*is. Küba’da, bir duvar ya paravanla desteklenen sütun kaidesi*). (DRAE)

²⁸ Juan García Hortelano, *El gran momento de Mary Tribune*, Barcelona, Grupo Zeta, 1999, s. 107

zapato: Del turco zabata (tr. *zabata*). 1. m. Calzado que no pasa del tobillo, con la parte inferior de suela y lo demás de piel, fieltro, paño u otro tejido, más o menos escotado por el empeine (is. *Tabanının alçak kısmıyla ve derisinin geri kalan bölümüyle ayak bileğini geçmeyen, keçe, bez yada başka bir dokumadan yapılan ayakkabı*). (DRAE)

zapato, İspanyol dilinin etimolojisi en çok tartışılan ve henüz açıklanamamış kelimelerinden biridir. RAE, kelimenin Türkçe *zabata*'dan geldiğini iddia etmiş, Corriente ise Türkçede böyle bir kelime bulunmadığını belirterek buna itiraz etmiş ancak kelimenin kökenine dair net bir izah da yapmamıştır (Corriente 1999).

Corriente'nin tespiti doğrudur, Türkçede *zabata* diye bir kelime bulunmamaktadır. Coromines ise ünlü eserinde *zapato* maddesini uzun uzun ele almış, maddeye başlarken kelimenin kökeninin kesin olmadığını belirtmiş ve dünyanın çeşitli dillerinde *zapato* benzeri kelimeler olduğunu dile getirmiştir. Corominas, Portekizce *sapato*, Katalanca ve Oksitan dilinde *sabata*, Fransızca *savate*, İtalyanca *ciabatta*, Baskça *zabatu*, ve Arapça halk ağzında *sabbāt* kelimelerini örnek verdikten sonra Kuzey Slav dillerinde *čabot* (*čabty*), Kazan Tatarcası'nda, *yani* Kuzey Türkçesinde *čabata* (*čabata*) kelimelerine değinir, ancak bu kelimelerle İspanyolcadaki *zapata* ve *zapato* kelimeleri arasında bağlantı kurmaktan çekinir.

Kuzey Türkçesinde *čabata* şeklinde bir kelime tespit edilememiştir. Buna en yakın olabilecek kelime *çaput* kelimesidir. Kelimenin Türkçenin tarihî dönemlerindeki Arap harfli imlâsı dikkate alındığında, جاپوط yazılışının yanında جابوط biçiminin de görülmesi muhtemeldir. Bu görüşü Clauson da desteklemektedir (Clauson, 1972: 396)

Çaput kelimesi GTS'de “is. hlk. 1. Eskimiş bez parçası, paçavra. 2. Bez” şeklinde tanımlanmaktadır. Çeşitli Türkiye Türkçesi ağızlarında ise kelime *çaput*, *çapıt*, *çabut*, biçiminde görülmekte ve *eski bez parçası*, *adi kumaş*, *yamalık* gibi karşılıklarla açıklanmaktadır.²⁹

²⁹ (Çevrimiçi) <http://www.tdkterim.gov.tr/ttas/?kategori=derlay&kelime=çaput> 05.06.2009

KTS’de *çaput* kelimesi *paçavra* olarak tanımlanmış, *çapar* ve *çapur* kelimeleri ile karşılaştırılmıştır .(Toparlı vd., 2003).

Gerard Clauson ise *çaput* maddesinde *çapgut* kelimesine gönderme yapmıştır. *Çapgut* kelimesinin belki *çap-* kökünden gelebileceğini, fakat aradaki semantik bağlantının uzak olduğunu söyler ve bu konu üzerinde fazla durmadan kelimenin Türk şivelerindeki karşılıklarına ve kullanımlarına geçer: Kırgız Türkçesinde **çapan** **çapkut:** *outer clothing /dış giysi;* **çopkut:** *body armour / zırh;* Osmanlı Türkçesinde **çaput:** *rag, patch, gore, gusset / paçavra, peş, adi kumaş;* Kıpçak Türkçesi’nde **çaput:** *a patched garment / yamanmış giysi.* (Clauson: ss.395-96)

Görüldüğü gibi *çaput* kelimesi Türkçenin tarihî dönemlerinden beri, *eski bez parçası*, *adi kumaş*, *eski giysi* anlamlarında kullanılmaktadır. İspanyolcaki *zapata* kelimesi incelendiğinde maddenin, “*gacırdamasın ve tahtadan daha az harcansın diye bazen kapı menteşesinin altına konulan deri parçası*” şeklinde çevirdiğimiz ikinci fırkasının *çaput* kelimesinin anlamıyla örtüştüğü görülmektedir. Ön sesteki *ç* > *s* değişmesi ve son sesteki ünlü türemesi de düşünüldüğünde *zapata* kelimesinin Türkçe *çaput*’tan gelmesi gayet akla yatkındır. Ayrıca *eski bez parçası eski giysi* anlamlarına sahip olan kelimenin *ayakkabı* anlamında kullanılması da gayet olası bir durumdur. Zira Günay Karaağaç, *çaput* kelimesinin Ermeniceye *yırtık kumaş*, *paçavra*, *çok kullanılmış pabuç* anlamlarıyla ve aynen Türkçede olduğu gibi *çaput* şekliyle geçtiğini tespit etmiştir ki, Ermeniceye böyle bir anlamla geçen bir kelime başka bir dile de benzer bir anlamla geçebilir.

Sonuç olarak, anlam bağlantıları, ses değişimleri ve kelimenin başka dillerdeki ödünçlenişi değerlendirildiğinde etimolojisi bu güne kadar tam olarak açıklanamamış olan *zapata* ve *zapato* kelimelerinin Türkçe *çaput* kelimesinden geldiğini düşünmekteyiz. XV. yüzyıla ait anonim bir eserde, *zapato* kelimesi şu şekilde kullanılmaktadır:

“*Preguntaron; de qué trato
tu quieres vivir acá?
Sobre haber pensado un rato,
dijistes, ser un zapato*”

que el rey se le calzará”³⁰

*(Sormuşlar; Ne sebeple
burada yaşamak istersin?
Bir an düşünüp demişsin,
kralın ayağına giyeceği
bir çaput olmak için)*

(Cancionero de obras de burlas provocantes a risaa, 1445 1519)

1. 2. İSPANYOLCAYA TÜRKÇE VASITASIYLA GEÇEN YABANCI KELİMELELER

1. alminar < minare

alminar: Del fr. *minaret*, y este del turco *minare* (fr. *minaret* < tr. *minare*).

1. m. Torre de las mezquitas, por lo común elevada y poco gruesa, desde cuya altura convoca el almuédano a los mahometanos en las horas de oración (is. *Camilerde yaygın olarak yüksek ve irice, tepesinden müezzinin namaz saatlerinde Müslümanlara çağrı yaptığı kule*). (DRAE)

minare: is. *mim*. Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için camide müezzinin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı. (GTS)

Kelimenin kökeni ve geçişi ile ilgili bir tartışma yoktur. *Alminar*, XIX. yüzyıla ait bir eserde şöyle kullanılmaktadır:

*“la gran mezquita, las flexibles palmas,
el dorado alminar, y el claro río
serpenteando plácido y risueño
entre vergeles, huertas y molinos,”³¹
(Büyük camii, esnek palmiyeler*

³⁰ Anónimo, *Cancionero de obras de burlas provocantes a risa*, ed. Luis Sánchez, London 1841 1843, s. 79

³¹ Rivas, Ángel de Saavedra, Duque de, *El moro expósito o Córdoba y Burgos en el siglo décimo*, Ed. Ángel Crespo, c. 1, Madrid Espasa-Calpe, 1982, s. 251

*yaldızlı minare ve berrak nehir
kıvrım kıvrım, sakın, ve mütebessim
bağlar, bahçeler ve değirmenler arasında)*

(El moro expósito, 1834)

2. almuecín < müezzin

almuecín: fr. muezzin y este del turco müezzin y este del ár. clás. *mü'ezzin* (fr. muezzin < tr. müezzin < kl. ar. *mü'ezzin*). **bk. almuédano**

almuédano (Fr. *muez/z/in* < Tr *müezzin* < ar. *mü'ezzin*). 1. m. Musulmán que desde el alminar convoca en voz alta al pueblo para que acuda a la oración (is. *Namaza gitmeleri için, minareden yüksek sesle halka çağrı yapan Müslüman*), (DRAE)

müezzin: ar. is. Namaz vakitlerini bildirmek için ezan okuyan din görevlisi. (GTS)

Arapçadaki *mü'ezzin* kelimesinin İspanyolcaya “almuédano” şeklinde geçtiği ve bu geçişin varyantlarının diğer Roman dillerinde de mevcut olduğu görülmektedir. (Corriente; 1999) Kelime'nin “almuecín” biçiminde de bir varyantı bulunmaktadır. RAE kelimenin Türkçe “müezzin”den Fransızcaya buradan da Arapça harf-i târif eklenerek İspanyolcaya geçtiğini söylemektedir. Corriente de kelimenin XIX. yüzyılda Fransızcadan İspanyolcaya, Fransızcadaki kelime sonu vurgusunun korunarak geçmiş olabileceğini söyler ve Türkçede de kelimenin “müezzin” biçiminde olduğunu belirtir. Sonuç olarak bunun ikincil bir ödünçleme olduğunu, kelimenin İspanyolca aslının “almuédano” şeklinde görüldüğünü söylemek mümkündür.

Kelime nadiren de olsa edebî metinlerde karşımıza çıkmıştır:

“Aparte del queso, Daniel había traído de los Valles de Aragua su admirable régimen de gobierno, sus gritos de **almuecín** y los nombres exquisitos de las vacas, cosas todas extrañas a Piedra Azul y a sus contornos.”³²

(Daniel, Valles de Aragua'ya peynirden başka, mükemmel yönetim tarzını, müezzinin çağlıklarını ve ineklerin eşsiz adlarını, Piedra Azul'a ve etrafındakilere tamanem yabancı her şeyi getirmişti).

(Las Memorias de Mamá Blanca, 1929)

3. archí < harç

archí: Del turco *harç*, gastos, y este del ár. clás. *ḥarğ* (tr. *harç*, *masraf* < ar. *ḥarc*) 1. m. Sargento mayor de la milicia turca de los jenízaros argelinos, encargado de la administración económica del batallón (e. *Cezayir yeniçerilerinde bölükteki ekonomik işlerden sorumlu astsubay*). (DRAE)

harc: ar. is. 1. vergi. 2. sarf, gider, bir iş için kullanılan madde. (FD)

Yeniçeri Ocağı'nda bölüğün mali işlerinden mesul alt rütbeli subaylara “vekilharç” adı verilirdi. (Pakalın, 1949) Bu rütbe, Arapça “masraf” mânâsına gelen “harc” kelimesinden gelmektedir. “Vekilharç” kelimesinin kısaltarak ve Arapça nispet sıfatı şeklinde “harcı” biçimiyle Kuzey Afrika'da kullanıldığını RAE sözlüğünden öğrenmekteyiz. Kelime İspanyolcaya da bu şekilde bir anlam değişimiyle geçmiş, “harc” kelimesi Arapça olmasına rağmen Türkçede kazandığı terim anlamıyla İspanolca'da da kullanılmıştır. Cervantes'in bir eserinde de kelimeye rastlanmıştır:

“D. Fernando: Pasad, hermano, adelante.

¿Quién os ha herido?

Cristiano: Un archí”³³

³² Teresa de la Perra, **Las Memorias de Mamá Blanca**, Ed. Velia Bosch, Caracas, Ayacucho, 1991. s. 386

³³ Miguel de Cervantes Saavedra, **Los baños de Argel**, Ed. Florencio Sevilla Arroyo y Antonio Rey de Hazas, Madrid, Alianza Editorial, 1998, s. 114

(**D. Fernando:** *Geçin, kardeşim, ileri*

Kim sizi hırpaladı?

(**Cristiano:** *Bir harcî*)

(Los baños de Argel, 1615)

4. bocací < boğası

bocací: Del turco *boğası* (*Tr. boğası*). 1. m. Tela de hilo, de color, más gorda y basta que la holandilla (*is. Renkli, Hollanda kumaşından daha dolgun ve kaba iplikten dokuma*). (DRAE)

boğası: *is.* İnce bez, astar. (GTS)

Bocací, İspanyolcanın etimolojisi tartışmalı kelimelerinden biridir. RAE kelimenin Türkçe *boğası*'dan geldiğini belirtirken TDK da *boğası* kelimesinin İspanyolca *bocací*'den geldiğini belirtmekte, bu da kelimenin kökeni ile ilgili bir karmaşaya sebebiyet vermektedir. Coromines kelimenin kökeni ve yolculuğu hakkında nispeten aydınlatıcı bir açıklama yapabilmıştır. Coromines'e göre kelime ilk kez 1347 tarihinde Aragon'da kaydedilmiş, daha sonra *Viaje de Turquía* adlı eserde de görülmüştür. Kelimenin ilk kaydının 1347 tarihinde olması sebebiyle, Arapça yoluyla İspanyolcaya girmesinin muhtemel olduğunu söyler ve bu görüş bizce de kabul edilebilir. Eguilaz da *bocací* kelimesini P. B. González'in sözlüğüne gönderme yaparak Arapça *بغازى* *bugāzī* kelimesinden getirmektedir (Eguilaz, 1974). Coromines de bu görüşü destekler gibi görünür ancak *بغازى* kelimesinin sadece González'in sözlüğünde bulunduğunu belirterek meseleye temkinli yaklaşır (Coromines, 2000). Zira, Eguilaz nasıl González'e gönderme yapmış ise Coromines de Eguilaz'a gönderme yapmış, González'in sözlüğünü görmemiştir. *Boğası* kelimesi Türkçe bir kelime olmadığından, *bocací* İspanyolca kaynaklarda ilk kez 1347 yılında görülmesinden ve henüz bu dönemde Türk-İspanyol ilişkilerinin başlamamış olmasından hareketle, biz de söz konusu kelimelerin ortak kökenin Arapça *بغازى* kelimesi olabileceğini düşünmekteyiz. XVI. yüzyıla ait bir metinde kelime şu şekilde geçmektedir:

“Esta máchina tenían
dos columnas de marfil,
sino que estaban entonces
cubiertas de **bocací**,”³⁴

(Bu çekicinin iki fildişi sütunu vardı, üstelik boğası ile kaplıydı).

(Romances, 1580-1620)

5. café < kahve

café: Del it. *caffè*, este del turco *kahve*, y este del kl. ar. *qahwah* (Ít. *caffè* < tr. *kahve* < ar. *kahva*). **1.** m. Cafeto (*is. Kahve ağacı*). **2.** m. Semilla del cafeto, como de un centímetro de largo, de color amarillento verdoso, convexa por una parte y, por la otra, plana y con un surco longitudinal (*is. Yaklaşık 1 cm. uzunluğunda, yeşil ile sarı arası bir renkte, bir yüzü tümsek, diğer yüzü düz ve boyuna bir çatlığa sahip olan kahve ağacı çekirdeği*). **2.** m. Bebida que se hace por infusión con esta semilla tostada y molida (*is. Kavrulmuş ve toz hâline getirilmiş bu kahve çekirdeğinin demlenmesiyle yapılan içecek*). **3.** m. Establecimiento donde se vende y toma esta bebida y otras consumiciones (*is. Bu içeceğin ve başka tüketim mallarının alınıp satıldığı yer*). **4.** m. coloq. Arg., Bol., Chile, Perú y Ur. Reprimenda áspera (*is. kon. Arjantin, Bolivya, Şili, Peru ve Uruguay’da kaba azar*). **5.** adj. Chile, Ec., Méx. y Ur. Marón (*sf. Şili, Ekvador, Meksika ve Uruguay’da Kahverengi*). (DRAE)

kahve: *is., bit. ar. kahve*. Kök boyasığillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (*Coffea arabica*). **2.** *b.bil* Bu ağacın meyvesinin çekirdeği. **3.** Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz. **4.** Bu tozla hazırlanan içecek. **5.** Kahve, çay, ıhlamur, bira, nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran, tavlâ, domino, bilardo, kağıt vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane. (GTS)

³⁴ Luis de Góngora y Argote, **Romances**, Ed. Antonio Carreira, Barcelona, Quaderns Crema, 1998, s. 144

Kaynaklar kelimenin Türkçe vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiği konusunda hemfikirdir. Corominas, buna delil olarak İspanyolların kahveyi Türkler vasıtasıyla öğrendiklerini de ilave eder. (Corominas: 2000; Corriente: 1999) Azorin, kelimeyi hem içecek, hem mekân mânâsında, aynı cümlede, şu şekilde kullanmıştır:

“*Él y yo tomábamos muchas tardes **café** juntos en el de Levante.*”³⁵

(*O ve ben, Levante’de bir kahvehanede kim bilir kaç akşam birlikte kahve içmişizdir*).

Antonio Azorín, 1903

6. caviar < havyar

caviar: Del it. ant. caviaro y este del turco havyar (*esk. it. caviaro < tr. havyar*). 1. m. Manjar que consiste en huevas de esturión frescas y salpresas (*is. Taze ve salamura edilmiş mersin balığı yumurtası*). (DRAE)

havyar: *is.* Genellikle mersin balığının salamura edilmiş yumurtası. (GTS)

Tercümeden de görüldüğü gibi kelime hiçbir mânâ değişikliğine uğramadan Türkçedeki anlamıyla kullanılmıştır. Kaynaklar kelimenin İtalyanca vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiği hususunda da hemfikirdir. Ancak Corriente, kelimenin kendisinin Türkçe olmadığına Farsça *hâye-ber* kelimesinden Türkçeye geçmiş olabileceğini söyler (Corriente,1999). H. Eren de kelimenin etimolojisi hakkında ileri sürülen fikirleri sıralar ve kelimenin Batı dillerine Türkçe üzerinden geçtiği fikrini kabul eder (Eren, 1999).

Kelimenin daha XV. yüzyılda İspanyolcada kullanıldığı görülmektedir:

“*Este rio de la Tana es cosa bien estraña de ver é las naçiones que entorno dél biven; mueren allí unos pescados que llaman merona é dicen que son muy mucho grandes, é de los huevos de aquellos finchen toneles é tráenlos á vender por el mundo, especial por la Greçia é la Turquía, é llámanlos **caviar**...*”³⁶

(*Bu Tuna nehri ve etrafında yaşayan milletler görülmeye değerdir. Orada adına mersin balığı denilen bazı balıklar avlanır ki çok büyük oldukları söylenir ve*

³⁵ Azorín, **Antonio Azorín**, Ed. Inman Fox, Madrid, Castalia, 1903, s. 87

³⁶ Pero Tafur, **A.g.e.** s. 305

*bunların yumurtasını fiçılara doldururlar ve bunları, ekseriyetle Yunanistan’da ve Türkiye’de satmaya götürürler ve adına **havyar** derler...)*

(Andanças y viajes, 1457)

7. chacal < çakal

chacal: Del fr. *chacal*, este del turco *çakal*, este del persa *şagal* y este del sánscri. (*Fr. chacal < tr. çakal < f. şagal < san. sṛgâlā*). 1. m. Mamífero carnívoro de la familia de los Cánidos, de un tamaño medio entre el lobo y la zorra, parecido al primero en la forma y el color, y a la segunda en la disposición de la cola. Vive en las regiones templadas de Asia y África. Es carroñero y de costumbres gregarias (*is. Köpekgiller familyasından, büyüklüğü kurt ile tilki arasında, biçimi birinciye, kuyruyu ikinciye benzeyen etobur memeli hayvan. Asya ve afrikanın ılımlı bölgelerinde yaşar. Leşle beslenir ve sürü içinde yaşar*). (DRAE)

çakal: *is. hay. bil., Far. Şagal*. 1. Etoburlardan, sürü hâlinde yaşayan kurttan küçük bir yaban hayvanı. 2. *argo*. Kurnaz, yalancı, düzenci, aşağılık kimse. 3. *sıfat, halk ağzında*. Titiz, huysuz, görgüsüz. (GTS)

Hem Coromines, hem Corriente kelimenin Fransızcadan İspanyolcaya geçtiğini belirtirler. Corominas, XIX. yüzyılda geçtiğini de belirtir (Corriente, 1999; Corominas, 2000). Ancak bu tespiti şüpheyle yaklaşmak gerekir.

Kelime Güney Amerika metinlerinde, Meksika’da da kullanılmıştır:

*“El cóyotl o coyote, como le llaman los españoles, es una fiera semejante en la voracidad al lobo, en la astucia a la zorra, en la figura al perro y en algunas propiedades al adive y al **chacal**, (...)”*³⁷

(Cóyotl, veya İspanyollar’ın ona verdiği adla coyote, oburluğuyla kurda, kurnazlığıyla tilkiye, biçimiyle köpeğe ve bazı özellikleriyle zîbe ve çakala benzeyen bir et oburdur).

(Historia antigua de México, 1780)

³⁷ Francisco Javier Clavijero, **Historia antigua de México**, Ed. Mariano Cuevas, México, Porrúa, 1991, s. 24

8. derviche < derviş

derviche: Del fr. *derviche*, este del turco *derviş*, y este del persa *darviš*, pobre, místico errante (fr. *derviche*, este del turco *derviş* < persa *darviš*, *zavallı*, *mistik*, *avare*). 1. m. Entre los mahometanos, especie de monje (is. *Muhammedîler arasında bir tür keşiş, din adamı*). (DRAE)

derviş: is. 1. Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse, alperen. 2. *mec.* Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse. 3. *mec.* Alçak gönüllü ve her şeyi hoş gören kimse. 4. *hay. b.* Kırlangıç balığının pek küçüğü. (GTS)

RAE, kelimenin Fransızca vasıtasıyla Türkçeden alındığını belirtmekte, bu görüşe Corriente de katılmaktadır (Corriente. 1999). Zira, kelimenin İspanyolca imlâsı ile Fransızca imlâsı aynıdır ve kelime İspanyolcada *derviçe* diye telaffuz edilirken Fransızcada *derviş* olarak söylenir. XIX. yüzyıla ait bir metinde kelime şu şekilde geçmektedir:

*“Acaso los desengañados del mundo, los místicos desesperados y atrabiliarios, sean como aquel **derviche** que, no contento de las riquezas que descubría después de haberse untado el ojo derecho con la pomada encantada, se untó también el ojo izquierdo y se quedó ciego.”*³⁸

(Belki, bu dünyada hayal kırıklığına uğrayanlar, umutsuz mistikler, huysuzlar, sağ gözüne efsunlu merhem sürdükten sonra keşfettiği zenginliklerden memnun olmayan ve sol gözünü de merhemleyip kör olan o derviş gibidir).

(Correspondencia, 1847-1857)

9. efendí < efendi

efendi: Del fr. *efendi*, este del turco *efendi*, señor, este del b. gr. ὀφέντης, y este del gr. αὐθέντης (fr. *efendi* < tr. *efend* < Rumca *afendés*). 1. m. Entre los turcos, título honorífico (is. *Türkler arasında saygınlık ünvanı*).

³⁸ Juan Valera, *Correspondencia*, Madrid, Imprenta Alemânâ, 1913, s. 67

1899 yılından itibaren RAE sözlüklerinde gördüğümüz kelime, günümüzde de İspanyolcada kullanılmaktadır (RAE, 1899):

“- Véndeme agua -le ruega el hombre-. Te pagaré... - Imposible "**efendi**". No vendo agua, vendo corbatas.”³⁹

(-Adam, “Bana su ver, sana ücretini ödeyeceğim.” diye rica etti).

(İmkânsız, efendi. Su satmıyorum, kravat satıyorum).

(El camino de la autodependencia, 2002)

10. levente < levent

levente: Del turco *lāwandī*, corrupción de *levantino*, con el significado de guerrero (*levantino* kelimesinin bozulması ile Türkçe *lāwandī*’den).

1. m. Soldado turco de marina (is. *Türk deniz askeri*). (DRAE)

levent: is. tar. far. *levend*. 1. Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı. 2. *sf*. Uzun. 3. *sf*, *mec*. Boylu, poslu, yakışıklı kimse). (GTS)

Türkçeye Farsçadan geçmiş olan kelime, İspanyolcaya da Türkçe vasıtasıyla geçmiştir:

“Llamábase, cuando christiano, Andreta; cupo en la división de la presa a un turco **levente**, el cual le hizo renegado, y le tuvo mucho tiempo, hasta que, muriendo sin hijos, vino toda su hacienda y el mismo Andreta, o Asán (que así le pusieron nombre haciéndose turco), al poder de Darguz Raez.”⁴⁰

(Hristiyan ken adı Andreta idi; bir Türk levendine esir düştü ve bu kimse onu mümkir yaptı ve ona hayli zaman tanıdı, tâ ki çiftliğine çekilip evlat bırakmadan ölene ve Andreta da veya onu Türk yapıp verdikleri isimle Hasan- Turgut Reis’in emrine girene kadar).

(Epístome de los reyes de Argel, 1605)

³⁹ Jorge Bucay, *El camino de la autodependencia*, Barcelona, Grijalbo, 2002, s. 60

⁴⁰ Haedo, *a.g.e.* ss.374-375

11. mogol, la < mugal

mogol, la: Del turco mugal (tr. *mugal'dan*). 1. adj. Mongol (sf. *Moğol*) (DRAE)

muğal: Moğol (KTS)

RAE kelimeyi Türkçe Mugal'dan getirmiştir. Orta Türkçede “muğal” kelimesine rastlanmaktadır (Toparlı vd., 2003). Moğolca kelimenin İspanyolcaya Türkçe vasıtasıyla geçtiği kabul edilebilir.

Kelimenin İspanyol edebiyatında da kullanıldığı görülmüştür:

“Y el Rey **mogol** tuvo lugar de irse con su tesoro camino del Reino de Dulcinde.”⁴¹

(*Ve Moğol hükümdarı, hazinesiyle birlikte İslamabat Krallığı'na doğru yola koyuldu*).

(Crónica del Emperador Carlos V, 1550)

12. serasquier < serasker

serasquier: Del turco *serasker*, y este del persa *sar 'askar*, cabeza de ejército (Tr. *serasker* < far. *ser 'asker*; *ordu başı*). 1. m. Antiguamente, general de ejército entre los turcos (is. *Eskiden Türkler'de ordu komutanı*). (GTS)

serasker: 1. is. tar. Sadrazamlık göreviyle yükümlü olmayan ve Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin ünvanı. (GTS)

Kaynaklar kelimenin Arapça-Farsça birleşik bir yapı olup Farsça menşeli olduğu ve Türkçe vasıtasıyla İspanyolcaya geçtiği konusunda birleşirler. (Corriente, 1999) Yaptığımız metin taramalarında kelimenin İspanyol edebiyatında bir kullanımına rastlamadık, ancak 1739 tarihli Diccionario de Autoridades'de de kelime yer almaktadır:

⁴¹ Alonso de Santa Cruz, **Crónica del Emperador Carlos V**, Eds. Ricardo Bertrán y Antonio Blázquez, Madrid, Real Academia de la Historia, 1920

“**serasquier**: s. m. El General de exercito entre los Turcos. Es voz arábiga, compuesta de ser, cabeza y asquier, ejército.”

(i. e. Türklerde ordu komutanı. **Ser** “baş”, ve **asquier** “ordu” birleşiminden oluşan Arapça unsur). (AUT)

13. sorbete < şerbet

sorbete: Del it. *sorbetto*, este del turco *şerbet*, y este del ár. clás. *šarbah*, trago, infl. por el it. *sorbire*, sorber. 1. m. Refresco de zumo de frutas con azúcar, o de agua, leche o yemas de huevo azucaradas y aromatizadas con esencias u otras sustancias agradables, al que se da cierto grado de congelación pastosa (is. *Şekerli meyvam suyu, su, süt veya şekerlenmiş ve esansla veya başka bir hoş kokulu maddeyle tatlandırılmış yumurta sarısıyla yapılan belli bir ölçüde macun kıvamında dondurulan meşrubat*). (DRAE)

şerbet: is. 1. Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. 2. Belli törenlerde konuklara sunulan şekerli içecek. 3. Bazı maddelerin suda eritilmiş: 4. Sözlennmek veya nişanlanmak üzere tarafların anlaşması durumunda tören yapılarak içilen içecek.

Kaynaklar kelimenin Türkçe üzerinden İspanyolcaya geçtiği konusunda birleşirler. İlk kez 1739 yılında Diccionario de Autoridades’e giren kelime, daha XVII. asırda İspanyol edebiyatında yerini almıştır. (AUT, 1739)

“*Había enviado la Providencia dos garraones de sorbete de la fiesta de la villa...*”⁴²

(*Tedbir olarak, köydeki şenlikten iki damacana şerbet yollamıştım,...*)

(Máscara en el convento de trinitarias de Madrid, 1692)

⁴² Anónimo, *Máscara en el convento de trinitarias de Madrid*, Ed. Antonio Paz y Melia, Madrid, Sucesores de Rivadameyra, 1902, s. 372

14. sultán < sultan

sultán: Del turco *sultan*. 1. m. Emperador de los turcos (*is. Türklerin imparatoru*). 2. m. Príncipe o gobernador mahometano (*is. Müslüman yönetici veya hükümdar*). (DRAE)

sultan: *is. tar.* 1. Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları ünvan, padişah. 2. Padişahların erkek ve kız çocukları ile anne ve eşlerine verilen ünvan. 3. Bektaşî azîzi. (GTS)

Sultán kelimesi, İspanyolcada *soldán* biçiminde de karşımıza çıkmaktadır. Corriente, eserinde kelimenin Katalanca ve Portekizce karşılıklarını da vermiş, Katalancaya *soldá*, Portekizceye *soldão*, İspanyolcaya *sultán* ve *soldán* şeklinde geçtiğini söyledikten sonra, Portekizce ve Katalancanın Endülüs Arapçasından doğrudan bir ödünçlemeyi yansıttığını, İspanyolcanın ise kelimeyi İtalyancadan almış olabileceğini söyler, ancak hangi ödünçlemenin İtalyancadan olduğu konusunda net bir açıklama yapmaz, kelimenin Türkçeden alınmış olduğunu söyleyen Corominas'ı da eleştirir. (Corriente: 1999) *Soldán* ve *sultán* 1739 yılından beri RAE sözlüklerinde iki ayrı madde başı olarak yer almış, *soldán* maddesi “Era u. más comúnmente para los soberanos musulmanes de Persia y Egipto / Daha yaygın olarak İran ve Mısır'daki Müslüman hükümdarlar için kullanılırdı” şeklinde sözlüklerde tanımlanmıştır. *Soldán* kelimesi XIV yüzyıla ait bir metinde şu şekilde geçmektedir.

“-Señor conde Lucanor -dixo Patronio-, Saladín era **soldán** de Babilonia et traía consigo sienpre muy grand gente.”⁴³

(Patronio “Sayın Kont Lucanor, Selaheddin Irak'ın sultanıydı ve yanında her zaman çok büyük bir kalabalık getirirdi” dedi).

(El Conde Lucanor, 1325-1335)

⁴³ Juan Manuel, **El Conde Lucanor**, Ed. Guillermo Serés, Barcelona, Crítica, 1994, s. 207

15. turbante < tülbent

turbante: Del fr. *turban*, este del turco *tülbent*, este del persa *dolband* o *dulband*, y este quizá de *dulu band*, banda plegada (fr. *turban* < tr. *tülbent* < far. *dolbend*). 1. m. Tocado propio de las naciones orientales, que consiste en una faja larga de tela rodeada a la cabeza (e. *Doğu milletlerine mahsus, başı çepeçevre saran uzun dokuma bir kumaştan ibaret baş örtüsü*). (DRAE)

türban: fr. is. Ince kumaştan yapılmış, başı sıkıca kavrayan bir baş örtüsü. (GTS)

Aslında kelime, hem Türkçeye hem İspanyolcaya Fransızcadan geçmiştir RAE, Farsça menşeli olan söz konusu kelimenin Fransızcaya Türkçe vasıtasıyla geçmiş olduğunu belirtir. Kelime XVII. yüzyıldan itibaren İspanyol edebiyatında da kullanılmıştır:

“*Allegando a la segunda vi en pendón negro una humânâ cabeça ataviada de un turbante azul; (...)*”⁴⁴

(*İkinci kapıya varınca, siyah sancakta mavi bir sarıkla süslenmiş bir insan kafası gördüm*).

(Veneris Tribunal, 1537)

16. valí < vâlî

valí: Del fr. *wali*, este del turco *vali*, y este del ár. clás. *wālî* (fr. *wali* < tr. *vali* < kl. ar. *wālî*). 1. m. En algunos Estados musulmanes, gobernador de una provincia o de una parte de ella (is. *Bazı Müslüman devletlerde bir ilin veya bu ilin kısmının yöneticisi*). (DRAE)

vâlî: 1. Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilbay. 2. tar. Satrap. (GTS)

Kelimede herhangi bir ses ve anlam olayı söz konusu değildir. XIX. yüzyıla ait bir metinde *valí* kelimesi şu şekilde geçmektedir:

⁴⁴ Luis Escrivá, **Veneris Tribunal**, Ed. Amelá Lucía López Martínez, Valencia Universidad de Valencia, 2000, s. 9v

*“El gobernador general de cada uno de los territorios (eyaletos) en que se dividen las cinco grandes comarcas, se llama **valí**.”*⁴⁵

(Kendi içinde beş arı birime ayrılan bölgelerin, eyaletlerin, genel yöneticilerine vali denir.)

(Naciones de geografía descriptiva, 1865)

⁴⁵ Manuel Merelo, **Naciones de geografía descriptiva**, Madrid, Librería de San Martín, 1865 (Çevrimiçi) <http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll> 21.05.2009

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇEDEKİ İSPANYOLCA KELİMELE

Bu bölümde, GTS’de Türkiye Türkçesine İspanyolcadan geçtiği belirtilen kelimeler ele alınmıştır. Bu özelliği taşıyan 34 kelime tespit edilmiştir. Önce bu kelimeler, alfabetik sırada olmak üzere, TDK sözlüğünde ve RAE sözlüğünde yer aldıkları şekilleriyle verilmiş; sonra da kelimelerin yapı ve kullanılışları incelenmiştir.

Güncel Türkçe Sözlük’te İspanyolcadan Türkçeye geçtiği belirtilen kelimeler şunlardır:

1. amigo < amigo

amigo: *isp. is.* Çoğunlukla spor yarışmalarında seyircileri coşturan kimse. (GTS)

amigo: Del lat. *amīcus* (lat. *amicus*). **1.** adj. Que tiene amistad. U. como tratamiento afectuoso, aunque no haya verdadera amistad (*sf. Kendisine karşı dostluk hissedilen kimse veya şey, arada bir dostluk olmasa bile sevgi ve samimiyet ifadesi olarak kullanılır*). **2.** adj. Amistoso (*sf. Dostça, arkadaşça*). **3.** adj. Que gusta mucho de algo (*sf. Bir şeyden çok zevk alan*). **4.** adj. poét. Dicho de un objeto material: Benéfico, benigno, grato (*sf. şiiir. Faydalı, yararlı olan bir şey*). **5.** m. y f. Persona amancebada (*is. Cinsel münasebette bulunan kimse*). **6.** m. Ingen. En las minas, palo que se coloca atravesado en la punta del tiro o cintero para que, montándose los operarios, bajen y suban por los pozos (*Madenlerde, işçilerin tırmânâarak kuyulara inip çıkmalarını sağlayan, bir kayışa veya kemere geçirilen değnek*). **7.** f. Méx. Escuela de niñas (*is. Meksika’da kızların gittiği okul*). **8.** f. p. us. Maestra de escuela de niñas (*is. a.k. Kız öğrencilerin gittiği okulda bayan öğretmen*). (DRAE)

İspanyolca *amigo* kelimesi Türkçede en yaygın olarak *arkadaş* anlamıyla bilinmektedir. Ancak kelime İspanyolcadan Türkçeye geçerken *spor karşılaşmalarında tribünleri coşturan kimse* anlamını kazanmıştır. *Amigo* kelimesi İspanyolcada böyle bir anlam taşımamaktadır. Kelime Türkçeye geçerken herhangi bir ses değişikliği olmadığı görülmektedir.

2. avokado < avocado

avokado: *isp. avocado. is. Amerikan armudu (Persea americana). (GTS)*

avocado: Quizá del caribe *aohuicate* o *avoka* (*Belki Karibe dilinde aohuicate veya avoka*). 1. m. *Filip. Aguacete (is. Filipinler’de Amerikan armudu). (DRAE)*

Kelimenin fonetik ve semantik bir değişikliğe maruz kalmadan Türkçeye geçtiği görülmektedir.

3. brezil < brasil

brezil: *İsp. brasil. is. bit. b. Baklagillerden bazı ağaçların kırmızı boya çıkarılan odunu. (GTS)*

brasil: De *brasa*, por el color rojo. 1. m. *Árbol de la familia de las Papilionáceas, que crece en los países tropicales, y cuya madera es el palo brasil (is. Kelebeksigiller familyasından, tropikal bölgelerde yetişen, kerestesi da aynı adla anılan ağaç).* 2. m. *palo brasil (is. Bu ağacın kerestesi).* 3. m. *Color encarnado que servía para afeite de las mujeres (is. Kadınların eskiden allık olarak kullandığı ten renginde bir boya).* (DRAE)

Kelime İspanyolcadan Türkçeye geçerken sadece iç seste bir s > z değişmesi olmuştur. TDK kelimeyi sadece brezil ağacının ahşabı olarak tanımlamış, makyaj malzemesi anlamı ise Türkçeye hiç geçmemiştir.

4. cunta < junta

cunta: *İsp. junta. is.* Bir ülkede yönetime el koyan kimselerden oluşan kurul. (GTS)

junta: De *juntar*. **1. f.** Reunión de varias personas para conferenciar o tratar de un asunto (*is. Çeşitli insanların bir konu üzerinde konuşma ve tartışma amacıyla toplanmaları*). **2. f.** Cada una de las conferencias o sesiones que celebran (*is. Gerçekleştirilen konferans ve oturumların her biri*). **3. f.** Todo que forman varias cosas unidas o agregadas unas a otras (*is. Bir birlik ve bütünlük oluşturan çeşitli şeyler*). **4. f.** Unión de dos o más cosas (*is. İki veya daha fazla şeyin birleşimi*). **5. f.** Conjunto de los individuos nombrados para dirigir los asuntos de una colectividad (*is. Bir ortaklığın meselelerini idare etmek üzere tayin edilmiş bireyler topluluğu*). **6. f.** Parte en que se juntan dos o más cosas (*is. İki veya daha fazla şeyin kendisinde toplandığı kısım*). **7. f.** Pieza de cartón, cáñamo, caucho u otra materia compresible, que se coloca en la unión de dos tubos u otras partes de un aparato o máquina, para impedir el escape del cuerpo fluido que contienen (*is. İçerdikleri akıcı maddelerin sızıntı yapmasını önlemek için iki borunun arasına veya bir alet ya da makinanın diğer ilgili kısımlarına yerleştirilen karton, kenevir, kauçuk vb. sıkıştırılabilir madde*). **8. f. Arq.** Espacio que queda entre las superficies de las piedras o ladrillos contiguos de una pared, y que suele rellenarse con mezcla o yeso (*is. mim. Bir duvarın birbirine bitişik taşları veya tuğlalarının yüzeyleri arasında kalan ve harç veya alçıyla doldurulan boşluk*). **9. f. Arq.** Cada una de estas mismas superficies (*is. mim. Söz konusu yüzeylerin her biri*). **10. f. Mar.** Empalme, costura (*is. den. Kalafat çiz*). **11. f. C. Rica.** Época durante la cual se recoge el café seco y caído (*is. Kosta Rika'da, kuru kahvenin toplandığı dönem*). (DRAE)

TDK, *bir ülkede yönetime el koyan kimselerden oluşan kurul* anlamıyla Türkçede kullanılan *cunta* kelimesinin İspanyolca *junta* kelimesinden geldiğini belirtmektedir. Yukarıda anlamları geniş bir şekilde verilen *junta* kelimesi İspanyolcada *hunta* şeklinde telaffuz edilmektedir. Buna ek olarak *junta* kelimesinin

Türkçedeki *cunta* kelimesine en yakın anlamı DRAE'nin beşinci maddesinde mevcuttur. Ancak İspanyolca ile aynı dil ailesine mensup İtalyancadaki *giunta* kelimesi *cunta* şeklinde, yani kelimenin Türkçeye geçtiği şekliyle telaffuz edilmektedir. Ayrıca söz konusu *giunta* kelimesi İtalyanca sözlükte *organo collegiale di un goverco dispotico / Despotik bir hükümetin yürüme organı* şeklinde, Türkçede kullanımına çok yakın bir biçimde tanımlanmış ve örnek olarak da *giunta militare / askeri cunta* ifadesi verilmiştir¹. İspanyolca ve İtalyancanın akraba diller olmaları, kelimenin işitildiği şekliyle milletimiz tarafından benimsenerek *cunta* şeklinde kullanılması ve İspanyolcada böyle bir telaffuzun var olmayışı ve İtalyanca *giunta* kelimesinin anlamının Türkçe kelimenin anlamıyla tam olarak örtüşmesi sebebiyle alıntının İspanyolca *junta* kelimesinden değil, İtalyanca *giunta* kelimesinden yapıldığını düşünmekteyiz. (*krş.* dang).

5. *çaçaça* < *chachachá*

çaçaça: *İsp cha cha cha.* is Meksika'dan yayılmış, hareketli, modern bir dans. (GTS)

chachachá: 1. m. Baile moderno de origen cubano, derivado de la rumba y el mambo (*is. Rumba ve mambodan türemiş, Küba kökenli modern bir dans*). 2. m. Música y ritmo de este baile (*is. Bu dansın müziği ve ritmi*). (DRAE)

Kelime İspanyolcadan Türkçeye geçerken herhangi bir ses değişikliğine uğramamıştır. Ancak TDK sözlüğümde, söz konusu dans Meksika kökenli olarak belirtilirken, RAE sözlüğü kelimeyi Küba kökenli bir dans olarak tanımlamaktadır.

6. *dang* < *dengue*

dang: *İsp. denge. is. tıp* Başta, kaslarda ve oynaklarda ağrılar yapan, vücutta kızıl lekeler gösteren, ateşli ve salgın bir hastalık. (GTS)

¹Sabatini Colletti, **Dizionario della Lingua Italiana** (Çevrimiçi) http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/G/giunta_2.shtml 07.07.2009

dengue: *Voz onomat (Yansıma ses).* **1. m.** Melindre que consiste en afectar delicadezas, males y, a veces, disgusto de lo que más se quiere o desea (*is. Nezakete, kötü şeylere karşı, veya bazen, çok arzu edilen veya istenen bir şeyden memnuniyetsizliği belirtmek için gösterilen aşırı nazik ve yapmacık davranış*). **2. m.** Esclavina de paño, usada por las mujeres, que llega hasta la mitad de la espalda, se cruza por el pecho, y las puntas se sujetan detrás del talle (*is. Kadınlar tarafından kullanılan, sırtın ortasına kadar gelen, göğüste kesişen ve belin arkasından bağlanan kumaş pelerin*). **3. m. Med.** Enfermedad febril, epidémica y contagiosa, que se manifiesta por dolores de los miembros y un exantema semejante al de la escarlatina (*is. tıp. Uzunlardaki ağrılardan ve kızılciğa benzer lekelerden ayırt edilen ateşli, salgın, bulaşıcı bir hastalık*). **4. m. Am.** Contoneo (*is. Amer. Kırtma, salına salına yürüme*). (DRAE)

TDK *dang* kelimesini İspanyolca *dengue* kelimesinden getirmekte ve İspanyolca sözlüğün üçüncü maddesiyle örtüşür şekilde ateşli, salgın bir hastalığı tanımlamaktadır. Ancak kelime İspanyolcadakinden farklı biçimde, Türkçede *dang* şeklinde okunuşu yazılmaktadır. Söz konusu kelime İspanyolcada ise *denge* şeklinde telaffuz edilmekte, dolayısıyla Türkçe telaffuz ile İspanyolca telaffuz örtüşmemektedir. Ancak aynı kelime Fransızcada da mevcuttur ve *dengue* şeklinde yazılıp *dang* olarak, yani Türkçedeki gibi telaffuz edilmektedir. *Denué* kelimesi Larousse sözlüğünde “*Maladie infectieuse due à un virus du groupe des arbovirus / Arbovirüs grubundan bir virüsün sebep olduğu bulaşıcı bir hastalık*” şeklinde tanımlanmaktadır, yani kelime İspanyolcada mevcut olduğu gibi akraba bir dil olan Fransızcada da mevcuttur². Fikrimizce, ödünçleme yapılırken imlâ değil telaffuz esas alınmış ve *dengue* kelimesi Türkçeye İspanyolcadan değil, Fransızcadan geçmiştir (*krş. cunta*).

² (Çevrimiçi) <http://www.larousse.fr/encyclopedia/#larousse/10023440/12/dengue> 16.03.2009

7. **esperanto** < **esperanto**

Esperanto: *İsp. esperanto. öz. is.* Polonyalı doktor L. Zamenhof tarafından bütün milletlerce kullanılmak için 1887de hazırlanmış, dilbilgisi on altı kurala dayanan bir yapma dil. (GTS)

esperanto: De *Esperanto*, seudónimo del doctor L. Zamenhof, quien lo creó en 1887 /*Dili yapan Dr. L. Zamenhof'un takma adı Esperanto'dan*). **1.** m. Idioma creado con idea de que pudiese servir como lengua universal (*is. Evrensel bir dil olarak kullanılması fikriyle yapılmış lisân*). (DRAE)

Kelime alıntılanırken, herhangi bir ses anlam değişikliğine maruz kalmamıştır.

8. **fisto** < **festón**

fisto: *İsp. festone.* Elde veya makinede işlenmiş süslü şerit. **2.** Dantele benzer süsleri olan bir tür kumaş. **3. sf.** Bu kumaştan yapılmış. (GTS)

festón: Del it. *Festone* **1.** m. Bordado de realce en que por un lado queda rematada cada puntada con un nudo, de tal modo que puede cortarse la tela a raíz del bordado sin que este se deshaga (*is. Her ilmiği bir düğümle tutturulmuş ve bu düğüm bozulmadan kumaşı kesilebilen kabartma işlemeli nakış*). **2.** m. Bordado, dibujo o recorte en forma de ondas o puntas, que adorna la orilla o borde de algo (*is. Bir şeyin kenarını süsleyen, dalga şeklinde nakış, desen veya kıvrım*). **3.** m. Adorno compuesto de flores, frutas y hojas, que se ponía en las puertas de los templos donde se celebraba una fiesta o en los lugares en que se hacía algún regocijo público, y en las cabezas de las víctimas en los sacrificios de los gentiles (*is. Eskiden, bir bayramın kutlandığı tapınakların kapısına, şenlik yapılan yerlere, veya putperestlerin kurban törenlerinde kurbanın kafasına yerleştirilen, çiçek, meyve ve yapraklarından oluşan süs*). **4.** m. Arq. Adorno a manera de **festón**, en las puertas de los templos antiguos (*is. mim. Eski tapınakların kapısında fisto benzeri süs*). (DRAE)

TDK, kelimenin İspanyolca *festone* kelimesinden alındığını belirtmişse de İspanyolcada ne imlâsı, ne talaffuzu bu şekilde olan bir kelime vardır. Kelimenin İspanyolcası *festón* şeklinde yazılıp telaffuz edilmektedir. RAE sözlüğü de *festón* kelimesinin İtalyanca *festone*'den geldiğini belirtmektedir. Dolayısıyla sözkonusu kelime Türkçeye İspanyolcadan değil, İtalyancadan geçmiş olmalıdır.

9. flamenko < flamenco

flamenko: *İsp. flamenco. öz. is. müz.* Endülüs halk müziği. (GTS)

flamenco, ca: Del neerl. *Flaming* 1. adj. Natural de Flandes. U. t. c. s (*sf. ve is. Flamenk yerlisi*). 2. adj. Perteneiente o relativo a esta región histórica de Europa (*sf. Avrupa'nın bu tarihi bölgesine ait veya ilişkin*). 3. adj. Se dice de ciertas manifestaciones socioculturales asociadas generalmente al pueblo gitano, con especial arraigo en Andalucía (*sf. Özellikle Endülüs'te çingenelerin çeşitli sosyokültürel göstergeleri için kullanılır*). 4. adj. coloq. Chulo, insolente. U. t. c. s (*sf. ve is. kon. Haylaz ve kaba*). 5. adj. coloq. Dicho de una persona, especialmente de una mujer: De buenas carnes, cutis terso y bien coloreado. U. t. c. s (*sf. ve is. kon. Parlak ve güzel tenli kimseler özellikle kadınlara denir*). 6. adj. P. Rico. Delgado, flaco (*sf. Porto Riko'da zayıf, ince*). 7. m. Idioma flamenco (*is. Flamenk lisânı*). 8. m. Cante y baile flamenco (*Flamenko şarkısı ve dansı*). 9. m. Ave de pico, cuello y patas muy largos, plumaje blanco en cuello, pecho y abdomen, y intenso en cabeza, cola, dorso de las alas, pies y parte superior del pico (*is. Gagası, boynu ve ayakları çok uzun, boynu göğsü ve karnı beyaz tüylü, kafası, kuyruğu, kanatlarının arkası, ayakları ve gagasının üst kısmı yoğun tüylü bir kuş*). (DRAE)

Kelime Türkçeye geçerken, herhangi bir ses ve anlam değişikliğine maruz kalmamış, ancak kelimenin tüm anlamları Türkçeye geçmemiş, sadece bir müzik ve dans türü mânâsı Türkçede kullanılmıştır. Dokuzuncu maddedeki kuş türü mânâsı ise *flamingo* şeklinde İngilizce'den Türkçeye geçmiştir.

10. guano < guano

guano: *İsp. guano. is.* Özellikle deniz kuşlarının pisliklerinin bir yerde uzun süreden beri birikip yığılmasıyla oluşan, azot ve fosfat bakımından zengin, gübre olarak kullanılan madde. (GTS)

guano: Del quechua *wánu*, abono. **1.** m. Materia excrementicia de aves marinas, que se encuentra acumulada en gran cantidad en las costas y en varias islas del Perú y del norte de Chile. Se utiliza como abono en la agricultura (*is. Peru'nun çeşitli kıyılarında, adalarında ve Şili'nin kuzey kıyılarında birikmiş olarak bolca bulunan, deniz kuşlarının dışkısal maddesi. Tarımda gübre olarak kullanılır*). **2.** m. Abono mineral fabricado a imitación del guano (*is. Guanoya benzetilerek üretilen mineral gübre*). **3.** m. O y N Arg., Bol., Chile, Ec. y Perú. Estiércol (*is. Batı ve Kuzey Arjantin'de, Bolivya, Şili, Ekvator ve Peru'da hayvan dışkısı*). (DRAE)

Kelime Türkçeye geçerken herhangi bir ses ve mânâ değişikliğine maruz kalmamıştır.

11. iguana < iguana

iguana: *İsp. iguana. is .hay. b.* İguanagillerden, 1-2 m boyunda, Amerika'nın tropikal bölgelerinde yaşayan, sırtında dikenli çıkıntılar bulunan, pullu, büyük sürünge, Hint kertenkelesi (*Iguana tubercular*). (GTS)

iguana: Del arahuaco antillano. **1.** f. Nombre genérico de unos reptiles parecidos a los lagartos, pero con la lengua simplemente escotada en el extremo y no protractil, y los dientes aplicados a la superficie interna de las mandíbulas. Están generalmente provistos de gran papada y de una cresta espinosa a lo largo del dorso. Alguna de las especies alcanza hasta un metro de longitud. Es indígena de la América Meridional, y su carne y huevos son comestibles *is. Kertenkeleye benzeyen, fakat ucu biraz yarık ve dışa doğru uzamayan dilli ve çenenin iç zeminine yapışık dişli sürüngelelerin ortak adı. Genellikle boyun altındaki büyük derilerinden ve sırtlarındaki dikenli*

çıkıntudan ayırt edilirler. Bazı türlerinin boyu bir metreye yaklaşır. Güney Amerika'nın yerli hayvanlarından ve eti ile yumurtaları yenilebilir). 2. f. Hond. Trabajo extra u ocasional (is. Honduras'ta fazla mesai). (DRAE)

Kelimede herhangi bir anlam ve ses değişikliği olmamıştır.

12. kadastro < catastro

kadastro: *İsp. catastro. is.* Bir ülkedeki her çeşit arazi ve mülk yerinin, alanının, sınırlarının ve değerlerinin devlet eliyle belirlenip plana bağlanması işi. (GTS)

catastro: Del fr. ant. *catastre*, este del it. dialect. *catastro*, este del ant. *catastico*, y este del gr. bizant. κατάστιχον, lista, de κατά στίχον, línea a línea.

1. m. Censo y padrón estadístico de las fincas rústicas y urbanas (*is. Kırsal ve kentsel bölgelerdeki gayrimenkullere ilişkin elde edilen istatistikî bilgi*). **2. m.** Contribución real que pagaban nobles y plebeyos, y se imponía sobre todas las rentas fijas y posesiones que producían frutos anuales, fijos o eventuales, como los censos, las hierbas, las bellotas, los molinos, las casas, los ganados, etc (*is. Eski den soyluların ve halkın ödediği arazi otlak, meşe palamudu, değirmen, ev, hayvan sürüsü gibi, üretime dahil neredeyse bütün taşınmaz mal ve mülklerden alınan vergi*). (DRAE)

Kelime ilk anlamıyla Türkçeye geçmiştir. Sadece iç seste bir $t > d$ sedalılılaşması olmuştur.

13. kamarilla < camarilla

kamarilla: *İsp. camarilla. is.* Bir büyük güç sahibini perde arkasından yöneten kimse. (GTS)

camarilla: Del dim. de *cámara* (*cámara* kelimesinin küçültülmesiyle). **1. f.** Conjunto de personas que influyen subrepticamente en los asuntos de Estado o en las decisiones de alguna autoridad superior (*is. Devlet meselelerine veya*

üst düzey bir otoritenin kararlarına gizlice etki eden kişilerden oluşan topluluk). (DRAE)

Kelime Türkçeye geçerken İspanyolcada yazıldığı şekliyle okunarak alınmıştır. İspanyolcada topluluk mânâsı ifade eden kelime, Türkçede tek bir bireyi ifade etmek için kullanılmaktadır.

14. kanarya < canario

kanarya: *İsp. canario. is. hay. b.* İspinozgillerden, yeşilimsi veya sarı tüylü, koni biçiminde küçük gagalı, ötücü kuş (*Serinus canaria*). (DRAE)

canario, ria: **1.** adj. Natural de Canarias. U. t. c. s (*sf. ve is. Karnarya Adaları yerlisi*). **2.** adj. Pertenciente o relativo a este archipiélago y comunidad autónoma de España (*sf. İspanya'nın bu takım adalarına ve özerk bölgesine ait veya ilişkin olan*). **3.** m. Pájaro originario de las Islas Canarias, que alcanza unos trece centímetros de longitud, de alas puntiagudas, cola larga y ahorquillada, pico cónico y delgado y plumaje amarillo, verdoso o blanquecino, a veces con manchas pardas. Es una de las aves de mejor canto (*is. Kökeni kanarya adaları olan, boyu 13-14 cm.'ye ulaşan, sivri kanatlı, uzun ve hafif kırık kuyruklu, koni şeklinde ince gagalı; sarı, yeşilimsi, beyazımtırak tüylü ve bazen kahverengi lekeli, güzel ötümlü bir kuş*). **4.** m. Gayomba (*is. Sarı çiçekli katır tırnağı*). **5.** m. Embarcación latina que se usa en las Islas Canarias y en el Mediterráneo (*is. Kanarya adalarında ve Akdeniz'de kullanılan bir çeşit gemi*). **6.** m. Baile antiguo procedente de las Islas Canarias, que se ejecutaba en compás ternario y con gracioso zapateo (*is. Üçlü ritimle ve ayakların zarifçe yere vurulmasıyla yapılan Kanarya kökenli eski bir dans*). **7.** m. Tañido de este baile (*is. Bu dansın çalgısı*). **8.** m. C. Rica. Planta de flores amarillas que crece en los terrenos pantanosos (*is. Kosta Rika'da bataklıklarda yetişen sarı çiçekli bir bitki*). **9.** f. Hembra del canario (*is. Kanarya'nın dişisi*). (DRAE)

Kelime İspanyolcadan Türkçeye yer ve kuş adı olarak geçmiştir.

15. kanasta < canasta

kanasta: *İsp. canasta. is.* Bir tür kâğıt oyunu. (GTS)

canasta: De *canasto*, con la t. de *cesta*. **1.** f. Cesto de mimbres, ancho de boca, que suele tener dos asas (*is. Geniş ağızlı, genellikle iki sapı olan örgü sepet*). **2.** f. En el Aljarafe de Sevilla, medida para aceitunas cuya cabida es de media fanega (*isw. Aljarafe'de hacmi yarım fanega büyüklüğünde bir zeytin ölçüsü*). **3.** f. Juego de naipes con dos o más barajas francesas entre dos bandos de jugadores (*is. İki veya daha fazla desteye ve iki grup oyuncuyla oynanan iskambil oyunu*). **4.** f. En este juego, reunión de siete naipes del mismo número que se extienden sobre el tapete por un solo jugador o ayudado por sus compañeros (*is. Aynı oyunda tek bir oyuncu veya onun takım arkadaşları tarafından masa üzerine açılan aynı numarayı taşıyan yedi adet kağıttan oluşan seri*). **5.** f. En baloncesto, aro metálico sujeto horizontalmente a un tablero vertical, y del que pende una red tubular sin fondo en la que es necesario introducir el balón para el enceste (*is. Basketbolda, sayı olması için içinden top geçirilmesi gereken dipsiz bir filenin asılı olduğu dikey bir tabelaya yatay biçimde bağlı metal çember*). **6.** f. En baloncesto, cada una de las introducciones del balón en la **canasta**, y que, según las jugadas, vale por uno, dos o tres tantos (*is. Basketbolda, oyuna göre bir, iki veya üç sayı değeri taşıyan, topun potaya girişleri*). (DRAE)

Kelime herhangi bir ses değişikliğine uğramadan, sadece ikinci anlamıyla Türkçeye geçmiştir.

16. karbonado < carbonado

karbonado: *İsp. carbonado. is. min.* Kara elmas.

carbonado: **1.** m. Diamante negro (*is. Kara elmas*).

Kelime Türkçeye geçerken herhangi bir ses ve anlam değişikliği olmamıştır.

17. kınakına < quinaquina

kınakına: *İsp. quinaquina. 1. is. bit. b.* Kök boyasıgillerden, asıl yurdu Güney Amerika olan, Hindistan ve Endonezya’da da yetiştirilen, kabuğundan kinin çıkarılan bir ağaç (*Cinchona*). 2. Bu bitkiden yapılan içecek. (GTS)

quinaquina: Del quechua *quinaquina*, corteza (*keçoa’da kabuk*) 1. f. Corteza del quino (*Kinin kabuğu*). (DRAE)

Alıntı yapılırken herhangi bir ses veya mânâ değişikliği olmamıştır.

18. koka < coca

koka: *İsp. coca. is. bit. b.* 1. İki çeneklilerden, çiçekleri küçük ve sarımtırak, zeytine benzer meyvesi kırmızı renkte olan, yapraklarından kokain çıkarılan, en çok Peru’da yetişen bir bitki (*Erytroxylon coca*). 2. Bu bitkinin yapraklarından çıkarılan madde. (GTS)

coca: Del quechua y aim. *Kuka.* 1. f. Arbusto de la familia de las Eritroxiláceas, con hojas alternas, aovadas, enteras, de estípulas axilares y flores blanquecinas. Indígena de América del Sur, se cultiva en la India y en Java y de ella se extrae la cocaína (*is. Koka ağacıgiller familyasından yaprakları almasıık, oval, dik, koltukları yapraklı ve çiçekleri beyazımtırak bir ağaççık. Güney Amerika’nın yerli bitkilerindendir, Hindistan ve Java’da üretilir, kendisinden kokain elde edilir*). 2. f. Hoja de este arbusto (*is. Bu ağaççığın yaprağı*). (DRAE)

19. komprador < comprador

komprador: *İsp. comprador is.* 1. Aracı. 2. *mec.* Çok zengin kimse. 3. *tar.* Uzak Doğu ülkelerinde yabancı ortaklıklar hesabına iş sözleşmesi yapan yerli aracı. (GTS)

comprador: Del lat. *comparātor, -ōris.* 1. adj. Que compra. U. t. c. s (*sf. ve is. Satın alan*). 2. m. desus. Criado o mozo destinado a comprar diariamente

los comestibles necesarios para el sustento de una casa o familia (*is. k.d. Bir ev veya aile için günlük olarak gerekli yiyecek ihtiyacını satın alan hizmetçi*) (DRAE)

Kelime Türkçeye anlam genişlemesiyle geçmiştir.

20. ladino < ladino

ladino: *İsp. is.* Musevilerin kullandığı, 15. yüzyıl İspanyolcasını temel alan ancak içinde İbranice, Türkçe, Fransızca, Yunanca, Arapça ve Portekizce kelimeler barındıran Latin kökenli bir Hint-Avrupa dili olan İspanyolcanın bir lehçesi. (GTS)

ladino: Del lat. *latīnus*, latino. **1.** adj. Astuto, sagaz, taimado (*sf. Zeki, dikkatli, kurnaz*). **2.** adj. Se decía del romance o castellano antiguo (*sf. Romans diline veya eski Kastilya diline denirdi*) . **3.** adj. Se decía de quien habla con facilidad alguna o algunas lenguas además de la propia (*sf. Ana dilinden başka bir veya birden fazla dili kolaylıkla konuşan kimselere denirdi*). **4.** adj. Am. Cen. Mestizo (*sf. Orta Amerika'da, melez*). **5.** adj. Am. Cen. Mestizo que solo habla español (*sf. Orta Amerika'da, sadece İspanyolca konuşan melez*). **6.** m. Ling. Lengua hablada en la antigua Retia (*is. lin. Eski Retia'da konuşulan dil*). **7.** m. Ling. Lengua religiosa de los sefardíes. Es calco de la sintaxis y del vocabulario de los textos bíblicos hebreos y se escribe con letras latinas o con caracteres rasíes (*is. Sefaradların dinî lisânı. Söz dizimi ve söz varlığı İbrani dini metinlerine dayanır ve latin harfleriyle veya rasî karakterleriyle yazılır*) . **8.** m. Ling. Variedad del castellano que, en época medieval, hablaban los judíos en España, y que, en la actualidad, hablan los judeoespañoles en Oriente (*is. lin. İspanyolcanın, Ortaçağ'da İspanya'daki yahudiler tarafından, günümüzde ise Doğu'daki İspanyol yahudileri tarafından konuşulan lehçesi*). (DRAE)

Kelimenin son anlamıyla Türkçeye geçtiği görülmektedir.

21. ole < olé

ole: *İsp. ün.* Yüreklenmeye yarayan bir seslenme sözü, yaşa. (GTS)

olé: Voz expr. **1.** interj. U. para animar y aplaudir. U. t. c. s (*ünl.ve is. Yüreklenmek ve övmek için kullanılan ünlem*). (DRAE)

Bu kelime de herhangi bir ses veya anlam değişikliğine maruz kalmadan Türkçeye geçmiştir.

22. palavra < palabra

palavra: *İsp. palabra. is.* **1. argo** Herhangi bir konuda gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber. **2. argo** Uzun ve boş konuşma, martaval. **3. den.** Genellikle posta vapurlarında üst güvertenin altındaki güverte. (GTS)

palabra: Del lat. *parabōla*. **1. f.** Segmento del discurso unificado habitualmente por el acento, el significado y pausas potenciales inicial y final (*is. Söylemin, genellikle vurgu, anlam ve baştaki ve sondaki olası duraklarla bütünleştirilen parçası*). **2. f.** Representación gráfica de la **palabra** hablada (*is. Telaffuz edilen kelimenin işaretlerle gösterilmesi*). **3. f.** Facultad de hablar *is. Konuşma yetisi*). **4. f.** Aptitud oratoria (*is. Hitabet yeteneği*). **5. f.** Empeño que hace alguien de su fe y probidad en testimonio de lo que afirma (*is. Bir kimsenin inançla ve dürüstlikle verdiği vaat*). **6. f.** Promesa u oferta (*is. Söz veya teklif*). **7. f.** Derecho, turno para hablar en las asambleas políticas otras corporaciones (*is. Siyasal meclislerde ve diğer kuruluşlarda konuşma hakkı, sırası*). **8. f.** U. con las partículas *no* o *ni* y un verbo sirve para dar más fuerza a la negación de lo que el verbo significa. Con la partícula *no* se pospone al verbo, y con la partícula *ni* algunas veces se antepone (*is. “No”, “ni” ve bir fiil ile birlikte fiilin ifade ettiği şeyin olumsuzluğunu daha güçlü bir şekilde anlatmak için kullanılır. No ile birlikte fiilden sonra, “ni” ile birlikte bazen fiilden önce kullanılır*). **9. f.** ant. Dicho, razón, sentencia, parábola (*is. esk. Söz, özdeyiş, kıssa*). **10. f.** ant. Metal de la voz (*is. Ses tonu*). **11. f. pl. palabras**

que constituyen la forma de los sacramentos a distinción de su materia.
(DRAE)

Palavra kelimesi Türkçede *gerçeğe aykırı, uydurma söz veya haber* anlamında kullanılmakta, ancak DRAE'nin 22. ve güncel baskısında İspanyolca *palabra* kelimesini böyle bir anlamına rastlanmamıştır. Öte yandan DRAE'nin 21. baskısındaki *palabra* maddesinin 14. fırcası şöyledir: “f. pl. Dichos vanos, que no responden a ninguna realidad (is. çoğ. *Herhangi bir gerçekliği olmayan boş sözler*)” (DRAE, 1991). Dolayısıyla *palabra* kelimesinin Türkçede benimsenen mânâsı, sözlüğün son baskısında yer almasa da, daha önce hazırlanan RAE sözlüklerinde bulunmaktadır.

İspanyolcada kelimenin *b* ile yazılan sesinin fonetik değeri *v*'dir.

23. papel < papel

papel: *İsp. is. argo ve esk.* Bir liralık kâğıt para. (GTS)

papel: Del cat. *paper*, y este del lat. *papyrus*. **1.** m. Hoja delgada hecha con pasta de fibras vegetales obtenidas de trapos, madera, paja, etc., molidas, blanqueadas y desleídas en agua, que se hace secar y endurecer por procedimientos especiales (is. *İnce bez, ahşap, saman gibi öğütülmüş beyazlatılmış, suda seyreltilmiş ve özel işlemlerle kurtulup sertleştirilen liflerden elde edilen hamurdan yapılan ince tabaka*). **2.** m. Pliego, hoja o pedazo de papel en blanco, manuscrito o impreso (is. *Yazma veya basılı beyaz kâğıt parçası*). **3.** m. Conjunto de resmas, cuadernos o pliegos de papel (is. *Kâğıt topu*). **4.** m. Carta, credencial, título, documento o manuscrito de cualquier clase (is. *Evrak, tavsiye mektubu, sertifika, belge veya al yazılı herhangi bir şey*). **5.** m. Impreso que no llega a formar libro (is. *Kitap hâline gelmeyecek matbû malzeme*). **6.** m. Parte de la obra dramática que ha de representar cada actor, y la cual se le da para que la estudie (is. *Bir sahne eserinde her bir aktörün canlandırması gereken ve çalışmalarını için kendilerine verilen bölümleri*). **7.** m. Personaje de la obra dramática representado por el actor (is. *Bir sahne eserinde aktör tarafından*

canlandırılan karakter). **8. m.** Cargo o función que alguien o algo cumple en alguna situación o en la vida (*is. Herhangi bir durumda veya hayatta bir kimsenin veya şeyin yerine getirdiği görev veya işlev*). **9. m.** coloq. Periódico diario. U. m. en pl (*is. hlk. çoğ. Günlük gazate*). **10. m.** Com. Documento que contiene la obligación del pago de una cantidad, como una libranza, un billete de banco, un pagaré, etc (*is. tic. Çek, senet gibi, ödenmesi zorunlu belli bir miktarı gösteren belge*). **11. m.** Com. Conjunto de valores mobiliarios que salen a negociación en el mercado (*is. tic. Pazarda satışa çıkarılan eşyalar*). **12. m.** pl. Documentos con que se acreditan las circunstancias personales de alguien (*is. çoğ. Bir kimsenin kişisel özelliklerini belirten belge*). (DRAE)

Kelime herhangi bir ses değişikliğine uğramamış, ancak ilk anlamı olan *kâğıt* Türk argosuna girerek *para* anlamında kullanılmıştır.

24. peseta < peseta

peseta: *İsp. is. esk.* İspanyol para birimi. (GTS)

peseta: Del dim. de *peso*, moneda **1. f.** Moneda española cuyo peso y ley han variado según los tiempos (*is. Ağırlığı ve ayarı zaman içinde değişen bir İspanyol para birimi*). **2. f.** Cuba. Moneda de 20 centavos (*is. Küba’da 20 setavo değerinde para birimi*). **3. f.** pl. coloq. Dinero, riqueza (*is. ç. hlk. Para, zenginlik*). (DRAE)

Kelimenin herhangi bir ses ve mânâ değişikliğine uğramadan, ilk anlamıyla Türkçeye geçtiği görülmektedir.

25. peso < peso

peso: *İsp. is.* Bir çok Güney Amerika ülkesinde kullanılan para birimi. (GTS)

peso: Del lat. *pensum* **1. m.** Fuerza con que la Tierra atrae a un cuerpo (*is. Yerin bir cismi çekmesiyle oluşan kuvvet*). **2. m.** Fuerza de gravitación universal que ejerce un cuerpo celeste sobre una masa (*is. Gök cisimlerinin*

bir kütle üzerine uyguladığı evrensel yer çekimi). **3. m.** Magnitud de dicha fuerza (is. Söz konusu kuvvetin ölçüsü). **4. m.** El que por ley o convenio debe tener algo (is. Kanunla veya anlaşmayla bir şeyi elde etmesi gereken kimse). **5. m.** El de la pesa o conjunto de pesas que se necesitan para equilibrar en la balanza un cuerpo determinado (is. Belli bir cisim tartılırken dengeyi sağlaması gereken ağırlık veya ağırlıklar topluluğu). **6. m.** Pesa (is. Bazı duvar saatlerini işleten ağırlık). **7. m.** Cosa pesada (is. Ağır şey). **8. m.** Objeto pesado que sirve para hacer presión o para equilibrar una carga (is. Baskı yapmak veya bir yükü dengelemek için kullanılan ağır cisim). **9. m.** Clasificación de los contendientes en ciertos deportes por su **peso**, como en el boxeo (is. Boks gibi bazı sporlarda, yarışmacıların ağırlıklarına göre sınıflandırılması). **10. m.** Balanza u otro utensilio para pesar (is. Tartmak için kullanılan tartı aleti veya başka bir gereç). **11. m.** Unidad monetaria de diversos países americanos (is. Çeşitli Amerika ülkelerinde para birimi). **12. m.** Antigua moneda de plata española, que tuvo diversos valores, y de donde procede el peso (Eskiden İspanya'da ve hâlen pesonun para birimi olduğu ülkelerde gümüş para). **13. m.** Antigua moneda de cinco pesetas a la par (is. Beş pesetalık eski para). **14. m.** Moneda imaginaria que en el uso común se suponía valer quince reales de vellón (is. Genel olarak beş riyal ettiği varsayılan hayali para). **15. m.** Puesto o sitio público donde se vendían al por mayor comestibles, principalmente de despensa; como tocino, legumbres, etc (is. Çoğunlukla domuz eti ve bitkisel ürünlerin satıldığı yer). **16. m.** Entidad, sustancia e importancia de algo (si. Bir şeyin varlığı, cismi, önemi). **17. m.** Fuerza y eficacia de las cosas no materiales (is. Maddi olmayan şeylerin gücü, tesiri). **18. m.** Carga o responsabilidad que alguien tiene a su cuidado (is. Bir kimsenin sorumluluğunda olan şey). **19. m.** Pesadumbre, dolor, disgusto, preocupación (is. Üzüntü, acı, memnuniyetsizlik, endişe). **20. m.** Dep. Bola de hierro de un **peso** establecido que se lanza en determinados ejercicios atléticos (is. Belirli atletik eksersizlerle atılan, belli bir ağırlığı olan demir top). (DRAE)

26. plaza < plaza

plaza: *İsp. is.* İş merkezi. (GTS)

plaza: Del lat. vulg. *plattēa*. **1. f.** Lugar ancho y espacioso dentro de un poblado, al que suelen afluir varias calles (*is. Bir yerleşim yerinde sokakların kendisine bağlandığı geniş ve boş alan*). **2. f.** Aquel donde se venden los mantenimientos y se tiene el trato común de los vecinos, y donde se celebran las ferias, los mercados y fiestas públicas (*is. Çeşitli malların satıldığı, insanlar arası ilişkilerin geliştiği, fuarların, panayırların ve şenliklerin düzenlendiği yer*). **3. f.** Lugar fortificado con muros, reparos, baluartes, etc., para que la gente se pueda defender del enemigo (*is. Halkın kendini düşmânâ karşı savunabilmesi için, duvarlarla ve surlarla güçlendirilen yer*). **4. f.** Sitio determinado para una persona o cosa, en el que cabe, con otras de su especie (*is. Bir kimse veya şeyin kendi grubundan olanlarla birlikte bulunduğu yer*). **5. f.** Espacio, sitio o lugar (*is. Mekân, yer*). **6. f.** Oficio, ministerio, puesto o empleo (*is. İş, meslek, kadro*). **7. f.** Asiento que se hace en los libros acerca del que voluntariamente se presenta para servir de soldado (*is. Gönüllü olarak askere yazılmak için yapılan mukavele*). **8. f.** Población en que se hacen operaciones considerables de comercio al por mayor, y principalmente de giro (*Çoğunlukla önemli ve sürekli ticari faaliyetlerin yürütüldüğü yerleşim yeri*). **9. f.** Gremio o reunión de negociantes de una plaza de comercio (*is. Bir ticaret merkezindeki tüccarların oluşturdukları loca veya birlik*). **10. f.** Suelo del horno (*is. Fırının rafı*). (DRAE)

Kelimenin herhangi bir ses değişimine uğramadan *iş merkezi* anlamıyla Türkçeye geçtiği görülmektedir.

27. riyal < real

riyal: *İsp. real. is.* 1. Pesetanın dörtte biri değerinde İspanyol parası. 2. İran, Suudi Arabistan, Umman, Katar ve Yemen’de kullanılan para birimi. (GTS)

real: Del lat. *Regālis*. **1.** adj. Perteneiente o relativo al rey o a la realeza (sf. *Krala veya krallığa ait veya bunlarla ilişkili olan*). **2.** adj. Realista (sf. *Kralcı*). **3.** adj. Regio, grandioso, suntuoso (sf. *Krallara layık, görkemli, heybetli*). **4.** adj. Se decía del navío de 3 puentes y más de 120 cañones (is. *Eskiden, üç köprülü ve 120'den fazla kanyonlu gemi*). **5.** adj. Se decía de la galera que llevaba el estandarte real. U. t. c. s (sf ve is.. *Eskiden kraliyet sancağını taşıyan kadirgalara denirdi*). **6.** adj. coloq. Muy bueno (sf. *hlk. Çok iyi*). **7.** adj. coloq. Dicho de una persona: De muy buena presencia (sf. *hlk. İyi huylu kimse*). **8.** m. Moneda de plata, del valor de 34 maravedís, equivalente a 25 céntimos de peseta (is. *34 maravedi değerinde, pesetanın dörtte birine karşılık gelen gümüş para*). **9.** m. Moneda de otros metales equivalente a 25 céntimos de peseta (is. *Pesetanın dörtte birine karşılık gelen diğer paralar*). **10.** m. En diversos países de América, moneda fraccionaria de distinto valor (is. *:Çeşitli Amerika ülkelerinde farklı değerlerde küçük para*). **11.** m. pl. El Salv., Nic. y Ven. dinero (is. *çoğ. El Salvador, Nikaragua ve Venezuela'da, para*). (DRAE)

Kelime, Türkçeye iç seste iki ünlü arasında y ünsüzünün türemesiyle ve ünlü daralmasıyla *riyal* şeklinde geçmiştir.

28. salta < salto

salta: *İsp. salto. is. den.* Gergin duran bir halatı biraz koyuverme işi. (GTS)

salto: Del lat. *saltus*. **1.** m. Acción y efecto de saltar (is. *Zıplama , sıçrama*). **2.** m. Lugar alto y proporcionado para saltar, o que no se puede pasar sino saltando (is. *Sıçramak için hazırlanmış veya sıçramadan geçilemeyen yüksek yer*). **3.** m. Despeñadero muy profundo (is. *Çok dik yokuş*). **4.** m. Caída de un caudal importante de agua, especialmente en una instalación industrial (is. *Özellikle bir sanayi kuruluşunda su yolunun bulunduğu meyil*). **5.** m. Espacio comprendido entre el punto de donde se salta y aquel a que se llega (is. *Atlanan ve varılan nokta arasında ölçülen mesafe*). **6.** m. Tránsito de una cosa a otra, sin tocar los medios o alguno de ellos (is. *Bir şeyden bir şeye araçlara*

dokunmadan gidiş-geliş). 7. m. Omisión de una parte de un escrito, al leerlo o copiarlo (*is. Bir yazıyı okurken veya aynen aktarırken bir kısmını atlama*). 8. m. Ascenso a puesto más alto que el inmediato superior. (*is. Bir şeyin üstüne çıkma, yükselme*). 9. m. Palpitación violenta del corazón (*is. Kalp çarpıntısı*). 10. m. Acción de lanzarse en paracaídas desde un avión, helicóptero, etc (*is. Bir uçak veya helikopterden paraşütle atlama*). 11. m. Pídola (*is. Birdirbir*). 12. m. *Dep.* Prueba atlética que consiste en saltar en altura o longitud (*is. spor. Atletizmde uzun veya yüksek atlama*). 13. m. *Dep.* En natación, acción de lanzarse desde un trampolín (*is. Yüzmede trambolin atlama*). 14. m. *Dep.* Modalidad de gimnasia artística que consiste en efectuar diferentes tipos de giros, piruetas, etc., al saltar sobre el potro (*is Artistik cimnastikte beygir üzerinde çeşitli burgu ve dönüşlerin sergilendiği kategori*). 15. m. *Mar.* Porción pequeña de cabo que se arría o salta (*Den. Gerilip bırakılan halat*). 16. m. *desus.* Acción y efecto de asaltar (*is. k.d. Saldırma, dil uzatma, tecavüz*). 17. m. *ant.* Tacón de la bota o del zapato (*is. esk. Botun veya ayakkabının topuğu*). 18. m. *ant.* Pillaje (*is. esk. Yağma*). (DRAE)

Kelimenin Türkçeye son seste ünlü düzleşmesiyle geçtiği görülmektedir.

29. siesta < siesta

siesta: *İsp. is.* Öğle uykusu. (GTS)

siesta: Del lat. *sexta [hora]* 1. f. Sueño que se toma después de comer (*is. Yemekten sonraki uyku*). 2. f. Tiempo destinado para dormir o descansar después de comer (*is. Yemekten sonra uyumaya ve dinlenmeye ayrılan zaman*). 3. f. Tiempo después del mediodía, en que aprieta más el calor (*is. Öğle vaktinden sonra sıcaklığın daha fazla bunaldığı dönem*). 4. f. Música que en las iglesias se cantaba o tocaba por la tarde (*is. Kiliselerde eskiden akşam üstleri söylenen veya çalınan müzik*). (DRAE)

Siesta kelimesi de ses ve anlam değişikliğine maruz kalmadan RAE sözlüğündeki ilk iki anlamıyla Türkçeye geçmiştir.

30. sigara < cigarro

sigara: *İsp. cigarro.* İnce kâğıda, kıyılmış tütün sarılarak hazırlanan, silindir biçiminde, ağızdan dumanı çekilen nesne.(GTS)

cigarro: Del (maya siyar) **1.** m. Rollo de hojas de tabaco, que se enciende por un extremo y se chupa o fuma por el opuesto (*is. Bir ucundan yakılan diğer ucundan içilen tütün yaprağı rulosu*). **2.** m. Cigarrillo (*is. İçmek için bir kağıda sarılan küçük sigara*). (DRAE)

Kelime Türkçeye ilerleyici benzeşme ile düz ünlülü olarak geçmiştir.

31. tango < tango

tango: *İsp. is. müz.* **1.** Özel ritimli ağır bir dans. **2.** Bu dansın müziği. **3. hlk.** Aşırı bir biçimde son modaya uyarak giyinmiş kadın. (GTS)

tango: Quizá voz onomat. **1.** m. Baile rioplatense, difundido internacionalmente, de pareja enlazada, forma musical binaria y compás de dos por cuatro (*is. Rio de la Plata bölgesinden çıkmış ve uluslararası yaygınlık kazanmış eşli ve iki dörtlülük ölçüsünde bir dans*). **2.** m. Música de este baile y letra con que se canta (*is. Bu dansın müziği ve bu müzik için yazılan sözler*). **3.** m. Fiesta y baile de gente de origen africano o popular en algunos países de América (*is. Afrika kökenli ve bazı Güney Amerika ülkelerinde popüler bir şenlik*). (DRAE)

Kelime herhangi bir ses ve mânâ değişikliğine uğramadan ilk anlamıyla Türkçeye geçmiştir.

32. torero < torero, ra

torero: *İsp. is.* Arenada boğalarla mücadele eden kimse, boğa güreşçisi. (GTS)

torero: 1. adj. coloq. Perteneiente o relativo al toreo (*sf. kon. Boğa güreşine ait veya ilişkin*). 2. adj. Gallardo, airoso, desenvuelto (*sf. Nazik, zarif, kibar*). 3. m. y f. Persona que por profesión ejerce el arte del toreo (*is. Boğa güreşi sanatını icra eden kimse*). 4. f. Chaquetilla ceñida al cuerpo, por lo general sin abotonar y que no pasa de la cintura (*is. Vücudu saran, genellikle iliklenmeyen, beli geçmeyen kısa ceket*). (DRAE)

Türkçe Sözlük'te kelime üçüncü anlamıyla yer almaktadır. Ancak bu anlamda Türkçede yaygın olarak *matador* kelimesi kullanılmaktadır.

33. tornado < tornado

tornado: *İsp. is. coğ.* Batı Afrika kıyılarında esen çok kuvvetli siklon. (GTS)

tornado: Del ingl. *tornado*, y este del esp. *Tronada* 1. m. Huracán (*is. Çok şiddetli rüzgar, kasırga*). (DRAE)

34. voyvo < huevo

voyvo: *İsp. hoevo. is. argo.* Alay ederek sataşmak için söylenen bir söz. (GTS)

huevo: Del lat. *ovum* 1. m. Cuerpo redondeado, de tamaño y dureza variables, que producen las hembras de las aves o de otras especies animales, y que contiene el germen del embrión y las sustancias destinadas a su nutrición durante la incubación (*is. Kuşların ve diğer bazı hayvanların dişileri tarafından üretilen, ceninin tohumunu ve kuluçka döneminde beslenmesi için gerekli maddeleri içeren boyutu ve sertliği değişebilen nesne*). 2. m. **huevo** de la gallina, especialmente destinado a la alimentación humânâ (*is. Özellikle insanların beslenmesi amacıyla kullanılan tavuk yumurtası*). 3. m. Pedazo de madera fuerte y con un hueco en el medio, que usan los zapateros para amoldar en él la suela (*is. Ayakkabıcıların, ayakkabı tabanlarına şekil vermek için kullandıkları ortası delik tahta parçası*). 4. m. Cápsula de cera, de forma ovoide, que, llena de agua de olor, se tiraba por festejo en las carnestolendas

(is. Eskiden karnavallarda eğlence için fırlatılan, içi kokulu su ile dolu balmumu kapsül). 5. m. vulg. Testículo. U. m. en pl (is. çoğ. hlk. Testis). 6. m. Biol. Cigoto (is. biy. Zigot). 7. m. Biol. Óvulo (is. biy. Yumurtalık) . 8. m. El Salv. y Ur. Situación o tarea difícil (is. El Salvador ve Uruguay'da, zor durum veya iş). 9. m. coloq. Ur. Persona tonta (is. hlk. Uruguay'da aptal kimse). 10. adj. Perú. Dicho de un precio: Cómodo de pagar (sf. Peru'da, ödenmesi kolay fiyat). 11. adj. Perú. Dicho de una tarea: Fácil de cumplir (sf. Peru'da, bitirmesi kolay iş). (DRAE)

Huevo kelimesi Türkçeye geçerken halk ağzında *voyvo* hâline gelmiş ve muhtemelen Latin Amerika'daki anlamlarına benzer şekilde Türk argosunda kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÇE VE İSPANYOLCADA ORTAK KULLANILAN ARAPÇA VE FARŞÇA KELİMELE

Bu bölümde Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığını oluşturan Arapça ve Farşça unsurlar ele alınmıştır. RAE tarafından Arapçadan İspanyolcaya geçtiği belirtilen kelimelerden, Türkçeye de geçmiş olanlar tespit edilerek bu kelimelerin yapı ve kullanılışları incelenmiştir.

3.1. ARAPÇA KÖKENLİ İSPANYOLCA KELİMELEDE MEYDANA GELEN FONETİK VE MORFOLOJİK HADİSELER

İspanya topraklarında 800 yıl kadar hüküm süren Arap egemenliğinin tesiriyle, Ortaçağ İspanyolcası'na bir çok Arapça kelime geçmiştir. Ancak İspanyolca Arapça kelimelerin telaffüzuna Osmanlı Türkçesi kadar sâdık kalmamış, bu ödünçleme sırasında birçok fonetik, morfolojik ve semantik hâdiseler meydana gelmiştir. İspanyolca ve Osmanlı Türkçesinde ortak olarak kullanıldığı tespit edilen kelimelerdeki semantik değişiklikler, bu kelimelerin tek tek tahlili ile ortaya konacaktır. Biz bu bölümde, İspanyolca söz varlığını oluşturan Arapça kökenli kelimelerdeki fonetik ve morfolojik hâdiseleri özetleyeceğiz.

Arapçanın, o dönemde İber Yarımadası'nda konuşulan İberorromans lehçeleriyle etkileşimi, ikisi doğrudan, ikisi dolaylı olmak üzere dört şekilde olmuştur. Doğrudan etkileşim, önce Arap egemenliği altındaki Hristiyan nüfusun, İspanyol hâkimiyetindeki kuzey bölgelerine göç etmesiyle dile giren Arapça kelimeler yüzünden, sonra da İspanyolların Arap hâkimiyetindeki toprakları yeniden fethetmeleriyle ilk aşamada *mudéjar* denilen Hristiyanlar arasında kalmış dinî inançlarını sürdüren Müslümanlar ile, daha sonra ise *morisco* denilen vaftiz olmuş Müslüman ve Yahudilerle temasları sonucunda alınan kelimeler yüzünden olmuştur. Arapçanın iberorromans dili üzerinedeki dolaylı etkileri ise, özellikle diğer İslam

lkelerinden İber yarımadasına gelen Müslüman tacir, seyyah, elçi, yolcu ve savaşçıların kendi tecrübe ve kültürlerini aktarırken dile soktukları kelimeler ve Arapçadan yapılan tercmler esnasında Latince veya Romans dilinde karşılığı bulunamayıp öylece bırakılan kelimeler vasıtasıyla olmuştur (Cano, 2004: 188).

İspanyolcaya geçen Arapça kökenli kelimelerde ortaya çıkan fonetik hâdiseler çeşitli çalışmalarda müstakil olarak ele alınmıştır.¹ Biz bu çalışmalardan faydalanarak, kendi rneklerimizle söz konusu fonetik hâdiseleri ele almayı uygun gördük.

Birçok Arapça ses, o dönemin İspanyolcasında mevcut değildi. Bu sebeple, bu sesler ya kendilerini muhafaza edemediler veya kendilerine yakın olan İspanyolca fonemlerle değiştirildiler.

Iberroromans dilinde pico-alveolar denilen ř ve ř sesleri dışında başka bir sızıcı dış ünsüzü yok idi. Bu sebeple, bu bahsettiğimiz seslerden farklılık arz eden Arapçadaki s ve ř sesleri, o dönemdeki patlayıcı ř ve ř sesleriyle karşılanmıştır.. Günümüzde bu sesler dış arası ř' ye dönmüş durumdadır. Ancak Ortaçağ' da henüz bu dış arası ř ortaya çıkmış değildi. ř ve ř şeklinde İspanyolcaya geçen س ve ص XV. asırda dış arası ř ye dnmştir. Bu duruma örnek olan kelimeler aşağıdadır:

İspanyolca

abacero

Abenuz

acebibe

aceche

aceifa

Arapça

ħabbāz

abanoz

zebīb

zāc

sayf, sayfiye

Arapça kelimlerdeki ř ve c konsonantları İspanyolcada XV. yüzyıldan sonra ħ konsonantı ile karşılanır olmuştur:

¹ Rafael Laepsa, **Historia de la lengua espaşola**, 9ª ed., Madrid, Gredos, 1981, ss. 142-147; Federico Corriente, "El elemento rabe en la historia Lingistica peninsular: actuacin directa e indirecta. Los arabismos en las romances peninsulares (en especial, en castellano)" **Historia de la lengua espaşola**, Ed. Rafael Cano, Barcelona, Ariel, 2004

achaque	şikāyet
adaraja	derece
ajedrez	şatranc
alfanje	hancer
ajonjolí	culculān

Bugünkü İspanyolcanın atası diyebileceğimiz ve Ortaçağ'da ortaya çıkan İberoromans dilinde, yumuşak gırtlak h'sinden başka bir gırtlak sesi yoktu. Günümüzde ince sıradan vokallerin önünde g ile, kalın sıradan vokallerin önünde j ile yazılan ħ fonemi onaltıncı yüzyıla kadar ön damaksı ğ ve ž idi. Bu sebeple Arapçadan alıntı kelimelerdeki ħ ħ ve ʿ değişik şekillerde karşılanmıştır.

ħ ve ħ fonemleri bazen h ile karşılanmıştır. Fakat imlâda gösterilen bu h konsonantı, başlangıçta belli belirsiz telaffuz edilmiş, sonraları hiç söylenmez olmuştur:

albahaca	habak
----------	-------

Bazı kelimelerde söz konusu gırtlak konsonantları sızıcı ve tonsuz f konsonantına dönüşür:

alfabega	habak
alfadia	hediye
alfanje	hancer

İspanyolcada bulunmayan bir gırtlak konsonantı olan (ʿ) bazen g ve k ile değiştirilmiştir:

algarabia	ʿarabiye
algarrada	arrâde
arabe	ʿarab
alarife	ʿârif
adarme	dirhem

Bazen de kelime sonundaki konsonant İspanyolcanın kelime sonunda bulundurduğu konsonantlardan biriyle değiştirilir:

adalid	del̄l
--------	-------

İspanyolca kelimelerde, kelime sonunda vurgulu açık hece bulunma temayülü yoktur. Kelime sonunda vurgulu açık hece sadece şu an burada konumuz dışında kalan bir takım fiil çekimlerinde bulunur. Bu sebeple, son hecesi uzun olan ve İspanyolcaya vurgulu şekilde geçen Arapça kelimelerin sonuna l, n, r konsonantlarından biri getirilir:

Alquiler	kira
----------	------

Arapçadan İspanyolcaya geçen bazı kelimelerde sebebini bilmediğimiz bir r > n ve r > l değişmesi görülür:

abismal	mismār
acial	ziyār
ación	siyūr

Zaman zaman b / m değişimleri de görülmüştür:

abismal	mismār
---------	--------

Bazı Arapça adlar İspanyolcada fiil mastarı olarak karşımıza çıkar:

adarvar	darbe
afanar	fenāʾ

Arapça isimler o dönemin İberoromans diline geçerken, başındaki harf-i tarifle birlikte alınmış, harf-i tarif sanki o kelimeye ait bir unsur olarak kalmıştır.

albacara	bakara
algadena	beden

Başında harf-i tarif bulunan Arapça kelimeler, bu dil kökenli söz varlığının yarısından fazlasını meydana getirirler. Başında bir diş ünsüzü bulunan Arapça kelimelerde harf-i tarifin *lam* bu ünsüze benzediğinden, tip kelimeler İspanyolcayageçerken bu benzerlikle beraber geçmişlerdir:

achacar	şikayet
---------	---------

achaque	şikâyet
adafina	defîne
adalid	delîl
adaraja	derece
adarga	daraka
adarme	dirhem

3.2. İSPANYOLCA VE TÜRKÇEDE YER ALAN ARAPÇA VE FARŞÇA İSİMLER

İspanyolca ve Türkçede yer alan Arapça ve Farsça kelimeler; İspanyolcada yer alan Türkçe ve Türkçede yer alan İspanyolca kelimelere göre daha çok sayıda bulunmaktadır. Bu sebeple ilk iki bölümde malzemenin azlığı sebebiyle kelimeleri yalnızca alfabetik olarak ele aldığımız hâlde, bu bölümde anlamlarına göre de tasnif ederek inceledik.

3.2.1. Botanik ile İlgili Kelimeler

3.2.1.1. Ağaç İsimleri

1. abenuz < abanoz

abenuz: Del ár. hisp. *abanúz*, este del ár. clás. *abanūs*, y este del gr. ἔβενοç (isp. ar. *abanúz* < kl. ar. *abanūs* < yun. ἔβενοç) 1. m. Árbol exótico, de la familia de las Ebenáceas, de diez a doce metros de altura, de copa ancha, tronco grueso, madera maciza, pesada, lisa, muy negra por el centro y blanquecina hacia la corteza, que es gris; hojas alternas, enteras, lanceoladas, de color verde oscuro, flores verdosas y bayas redondas y amarillentas (is *Abanozgiller familyasından, on-on iki metre boyunda, geniş dallı, kalın gövdeli, kerestesi som, ağır ve parlak, içi siyah, griye dönen kabuğuna doğru beyazımtrak; yaprakları almaşık, yekpare, mızrak biçiminde, koyu yeşil*

renkli; çiçekleri yeşilimsi, meyvesi yuvarlak ve sarımsıtrak ekzotik bir ağaç). 2. m. Madera de este árbol (*is. Bu ağacın kerestesi*). (DRAE)

abanoz: *ar. is.* 1. Abanozgillerden, sıcak ülkelerde yetişen, kerestesinden yararlanılan bir çok ağacın ortak adı. 2. *is.* Bu ağacın ağır, sert ve siyah renkli kerestesi. 3. *sf.* Bu tahtadan yapılmış. 4. *mec.* Koyu, parlak siyah. 5. *sf.* Bu renkte olan. (GTS)

Kelimenin İspanyolcadan farklı şekilde Türkçede renk adı olarak da kullanıldığı görülmektedir.

2. albotín < butum

albotín: Quizá del ár. hisp. *albuṭm*, y este del ár. clás. *buṭm*, terebinto (*isp. ar. albuṭm* < kl. ar. *buṭm*). 1. m. Terebinto (*is. Sakız ağacı*) (DRAE)

butum: *ar. is.* Seeds of turpentine tree (*Neftyağı ağacının tohumları*). (RED)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste $m > n$ değişmesi görülür.

3. alerce < erz

alerce: Del ár. hisp. *alárza*, y este del ár. clás. *arzah*, cedros (*isp. ar. alárza* < kl. Ar. *arzah*, *sedirler*). 1. m. Árbol de la familia de las Abietáceas, que adquiere considerable altura, de tronco derecho y delgado, ramas abiertas y hojas blandas, de color verdegay, y cuyo fruto es una piña, menor que la del pino (*is. Çamgiller familyasından, boyu oldukça uzun, gövdesi dik ve ince, dalları açık ve yaprakları yumuşak, açık yeşil renkli ve meyvesi çamdan daha küçük olan bir ağaç*). 2. m. Madera de este árbol, que es aromática (*is. Bu ağacın güzel kokulu kerestesi*). (DRAE)

erz: *ar. is.* Cedar (*Sedir*). (RED)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması, iç seste $z > \underline{s}$ değişmesi ve kelime sonunda ünlü türemesi olmuştur.

4. aleña < ħinnā

aleña: Del ár. hisp. *alħinna*, y este del ár. clás. *ħinnā* (isp. ar. *alħinna* < kl. ar. *ħinnā*). **1. f.** Arbusto de la familia de las Oleáceas, de unos dos metros de altura, ramoso, con hojas casi persistentes, opuestas, aovadas, lisas y lustrosas; flores pequeñas, blancas y olorosas, en racimos terminales, y por frutos bayas negras, redondas y del tamaño de un guisante (is. *Zeytingiller familyasından, iki üç metre boyunda, dallı, yaprakları nerdeyse sürekli, karşılıklı, oval, pürüzsüz, parlak; çiçekleri küçük, beyaz ve kokulu, salkımlı, meyveleri doru siyah, yuvarlak ve bezelye büyüklüğünde bir çalı*). **2. f.** Flor de este arbusto (is. *Bu çalının çiçeği*). **3. f.** Polvo a que se reducen las hojas de la **alheña** cogidas en la primavera y secadas después al aire libre. Sirve para teñir (is. *Kına ağacının ilk baharda toplanan ve sonra açık havada kurutulan yapraklarından çıkarılan ve boyanmak için kullanılan tozu*). **4. f.** azúmbar (is. *Su teresi*) . **5. f.** Roya o tizón (is. *Pas, kurum*). (DRAE)

ħinnâ: ar. is. Kına (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. İç seste ise, *h* ünsüzünün düşmesinden başka, Arapça kelimedeki şeddeli *n* İspanyolcaya nazal *ñ* olarak geçmiştir. Günümüz Türkçesinde *ħinnâ* kullanılmamakta, bunun yerine *kına* kullanılmaktadır.

5. arar < ‘ar‘ar

arar: Quizá del ingl. *arar*, y este del ár. clás. ‘ar‘ar (ingl. *arar* < kl. ar. ‘ar‘ar) **1. m.** alerce africano (is. *Afrika karaçamı*). **2. m.** enebro (is. *Ardıç ağacı*). (DRAE)

ar'ar: *ar. is.* 1. dağ servisi, dikenli ardıc ağacı. 2. *mec.* güzeldeki boy pos.
(FD)

İspanyolca kelimedede Arapça kaynak kelimedeki ‘ seslerinin düştüğü görölmektedir.

6. argán < ercen

argán: Del ár. aryan, acebuche espinoso (ár. aryan, *yabani zeytin ağacı*). 1. m. *Bot.* Erguén (*is. Bot. Acıbadem ağacı*). (DRAE).

ercen: *fá.. İs. bot.* Acıbadem ağacı (FD)

İspanyolca kelimedede iç seste *c > g* değişmesi olmuştur.

7. arrayán < reyhân

arrayán: Del ár. hisp. *arrayhán*, y este del ár. clás. *arrayhân* (isp. ar. *arrayhán* < kl. ar. *arrayhân*). 1. m. Arbusto de la familia de las Mirtáceas, de dos a tres metros de altura, oloroso, con ramas flexibles, hojas opuestas, de color verde vivo, lustrosas, pequeñas, duras y persistentes, flores axilares, solitarias, pequeñas y blancas, y bayas de color negro azulado (*is. Mersingiller familyasından, iki veya üç metre uzunluğunda, kokulu, dalları esnek, yaprakları karşılıklı, yeşil, parlak, küçük, sert ve sürekli; çiçekleri tek tek, küçük ve beyaz bir çalı*). (DRAE)

reyhân: *ar.is.* 1. bot. fesleğen. 2. kadın adı .(FD)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste *h* ünsüzü düşmüştür.

8. ben < bān

ben: Del ár. clás. *bān* (kl. ar. *bān*) 1. m. Árbol de la familia de las Moringáceas que crece en países intertropicales, con tronco recto, de mediana altura y flores blancas, y cuyo fruto, del tamaño de la avellana, da por presión un aceite que no se enrancia y que se emplea en relojería y perfumería (is. *Moringagiller familyasından, içtropikal bölgelerde yetişen, dik gövdeli, orta boylu, beyaz çiçekli, meyvesi fındık büyüklüğünde, perslendiği zaman ekşimeyen, saatçilik ve parfümeride kullanılan bir yağ veren ağaç*). (DRAE)

bān: ar. is. 1. sorgun ağacı, bey söğüdü. 2. mec. sevgilinin boyu. (FD)

9. fustete < fustuq, fıstık

fustete: Quizá del cat. *fustet*, este del ár. clás. *fustuq*, y este del gr. *πιστάκη*, alfóncigo, árbol (kat. *fustet* < kl. ar. *fustuq* < yun. *πιστάκη*, *fıstık ağacı*). 1. m. Arbusto de la familia de las Anacardiáceas, ramoso, copudo, de hojas alternas, pecioladas, enteras, elípticas y agudas en la base; flores verdosas en panojas pendientes, con pedúnculos muy vellosos después de la floración, y semillas redondas y duras. Se cultiva por el olor aromático de las hojas y lo curioso de las flores. El cocimiento de la madera y de la corteza sirve para teñir de amarillo las pieles (is. *Sakızağacıgiller familyasından, dallı, çalı kaplı; yaprakları almaşık, saplı, bütün, eliptik ve kök kısmında keskin; çiçekleri yeşilimsi, salkımlı, ve çiçeklenme döneminden sonra sapları tüylü; çekirdekleri yuvarlak ve sert bir çalı. Yapraklarının güzel kokusu ve çiçeklerinin ilginç görüntüsü sebebiyle yetiştirilir. Kerestesi haşlanarak teni sarıya baymakta kullanılır*). (DRAE)

fıstık: ar. is. 1. bit. b. Antep fıstığı, çam fıstığı veya yer fıstığı denilen yemişlerin genel adı. 2. sf. argo Güzel, gösterişli (kadın). 3. sf. İyi, hoş. (GTS)

Kelimenin Katalanca üzerinden İspanyolcaya geçtiği görülmektedir. Kelime Türkçede mecaz anlamlar da kazandığı hâlde, İspanyolcada sadece birinci anlamıyla kullanılmıştır.

10. *támara* < *temre*

támara: Del ár. hisp. *támra*, y este del ár. clás. *tamrah* (isp. ar. *támra* < kl. ar. *tamrah*). 1. f. Palmera de Canarias (is. *Kanarya palmiyesi*). 2. f. Terreno poblado de palmas (is. *Palmiyelerle kaplı alan*). 3. f. pl. Dátiles en racimo (is. *ç. Açık hâlde bulunan parmaklar*). (DRAE)

temre: ar. is. Bir tek hurma. (FD)

Osmanlı Türkçesinde *hurma meyvesi* anlamındaki kelime İspanyolcada *palmiye* anlamında kullanılmaktadır.

3.2.1.2. Tarla ve Bahçe Bitkileri

1. *acelga* < *silğ*

acelga: Del ár. hisp. *assílqa*, este del ár. clás. *silqah* (isp. ar. *assílqa* < kl. ar. *silqah*) 1. f. Planta hortense de la familia de las Quenopodiáceas, de hojas grandes, anchas, lisas y jugosas, y cuyo pecíolo es grueso y acanalado por el interior. Es comestible (is. *Ispanakgillerden, yaprakları büyük, geniş, pürüzsüz ve sulu, sapı iri ve içten oluklu, yenilebilir bir tarla bitkisi*).

silğ: ar. is. bot. Pancar. (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması $z > \text{ş}$ değişmesi, *k* ünsüzünün sedalılışması ve son seste *a* türemesi gibi ses hâdiseleri görülür. Arapçadaki *silğ* kelimesi Osmanlıcada da kullanılmıştır. Devellioğlu kelimeyi “pancar” şeklinde tanımlamıştır. Ancak İspanyolca *acelga* kelimesi Türkçe *pazı* kelimesine karşılık gelmektedir (İTS, 1991). Bir anlam karışıklığı var gibi görünse de pazı ve pancar

bitkilerinin aynı familyadan olduklarını göz önüne alınca belki bir anlam kayması olabileceği düşünülmektedir.

2. ajonjolí < culculân

ajonjolí: Del ár. hisp. *ağğulgulín*, y este del ár. clás. *ğulğulân* (isp. ar. *ağğulgulín* < kl. ar. *ğulğulân*) . 1. m. Planta herbácea, anual, de la familia de las Pedaliáceas, de un metro de altura, tallo recto, hojas pecioladas, serradas y casi triangulares, flores de corola acampanada, blanca o rósea, y fruto elipsoidal con cuatro cápsulas y muchas semillas amarillentas, muy menudas, oleaginosas y comestibles (is. *Susamgiller familyasından, yıllık, bir metre boyunda, düz saplı, yaprakları saplı, testere dişli ve neredeyse üçgen, taç yaprakları çan şeklinde, çiçekleri beyaz veya pembe, meyvesi dört kapsüllü elips biçiminde, tohumları bol, sarımtırak, sık, yağlı ve yenilebilir, ot cinsinden bir bitki*) . 2. m. Simiente de esta planta (is. *Bu bitkinin tohumu*). (DRAE)

culculân: ar. is. Semen coriandri (MEN, 1639)

Culculân kelimesi İspanyolcaya geçerken kelimenin çokluk hâlinin alındığı ve harf-i tarifi de kelimeye eklediği görülmektedir. Ayrıca ön seste c > ħ ve iç seste de l > n değişimleri olmuş, son sesteki n ünsüzü de düşmüştür.

3. albahaca < ħabaq

albahaca: Del ár. hisp. *alħabáqa*, y este del ár. clás. *ħabaqah* (isp. ar. *alħabáqa* < kl. ar. *ħabaqah*). 1. f. Planta anual de la familia de las Labiadas, con tallos ramosos y velludos de unos tres decímetros de altura, hojas oblongas, lampiñas y muy verdes, y flores blancas, algo purpúreas. Tiene fuerte olor aromático y se cultiva en los jardines (is. *Ballıbabagiller familyasından, sapı dallı, tüylü ve yaklaşık 30. cm uzunluğunda, yaprakları*

uzun, tüysüz ve çok yeşil, çiçekleri beyaz ve biraz erguvani bir bitki. Güzel kokuludur ve bahçelerde yetiştirilir). (DRAE)

habak: *ar. is.* Yarpuz veya narpuz da denilen ve nane cinsinden olan, güzel kokulu, tadı iştâh açıcı bir ot. (FD)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşması ve iç seste b / h metatezi olmuştur. Ayrıca kelimenin Arapça orijinalindeki *ḥ* ündüzü de *h*'ye dönmüş ve bir süre sonra da düşmüştür.

4. albaida < beyzâ'

albaida: Del ár. hisp. *albáyda*, y este del ár. clás. *baydā'*, blanca (isp. ar. *albáyda* < kl. ar. *baydā'*, *beyaz*). 1. f. Planta de la familia de las Papilionáceas, de seis a ocho decímetros de altura, muy ramosa, con las ramas y las hojas blanquecinas por el tomento que las cubre, y flores pequeñas y amarillas que se abren en la primavera (*is. Kelebekgiler familyasından, 60-80 cm. uzunluğunda, çok dallı, tüylü dalları ve yaprakları beyazımtırak, baharda açan çiçekleri küçük ve sarı bir bitki*). (DRAE)

beyzâ: *ar. is.* Daha ak, çok beyaz. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste dişilik alameti olarak *a* türemesi olmuştur. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *çok beyaz* mânâsına gelen kelime İspanyolcaya bitki adı olarak geçmiştir.

5. albardín < berdiyy

albardín: Del ár. hisp. *albardí*, y este del ár. clás. *bardī*, papiro (isp. ar. *albardí* < kl. ar. *bardī*, *papirüs*) 1. m. Mata de la familia de las Gramíneas, propia de las estepas españolas, muy parecida al esparto y con las mismas aplicaciones que este (*is. Buğdaygiller familyasından, İspanyol steplerine özgü, halfa otuna çok benzeyen bir bitki*). (DRAE)

berdiyy: Vaktiyle Kahire’de dış kabuğundan hasır, içindeki özünden kağıt yapılan bir bitki, hasır otu. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *n* türemesi olmuştur.

6. albihar < bahār

albihar: Del ár. hisp. *albihár*, y este del ár. clás. *bahār* (isp. ar. *albihár* < kl. ar. *bahār*. 1. m. manzanilla loca (is. *Sığır gözü*).

bahār: 1. güzellik. 2. s. güzel. 3. sığırgözü, papatya; sığır papatyası, sarı papatya. 4. put. (bkz: çelîpa, sanem). 5. atılmış pamuk. 6. ölçek. 7. karanfil, tarçın, karabiber gibi kokulu şeyler. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. *Bahar* kelimesi Türkçede yılın bir mevsimini ve bu mevsimde açan çiçekleri ifade etmek için kullanılırken, İspanyolcada bir papatya çeşidi için kullanılmaktadır.

7. alboheza < ḥubbāz, ḥubbayz

alboheza: Del ár. hisp. *ḥubbáyza*, y este metát. del ár. clás. *ḥubbayzah* (isp. ar. *ḥubbáyza* < kl. ar. *ḥubbayzah*’in met.). 1. f. desus. Malva (is. *k.d. Ebegümece*). (DRAE)

ḥubbâz: ar. is. Ebegümece. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ḥ / b* metatezi olmuştur. *Alboheza* kelimesi günümüzde İspanyol dilinde kullanılmamaktadır.

8. albol $\leq$ hubul

albol: Del ár. hisp. *alhubul*, cuerda, y este del ár. clás. *hubul*, pl. de *habl* (isp. ar. *alhubul* $\leq$ kl. ar. *hubul*, *habl*'ın ç.). 1. m. Correhuela (is. *Tarla sarımsağı*). 2. m. Planta anual de la familia de las Franqueniáceas, con tallos duros, tendidos y ramosos como de medio metro de largo, hojas menudas, dobladas por las orillas, y flores azules y muy pequeñas. Toda la planta está cubierta de polvo salado y sirve para hacer barrilla (is. *Tülpembegiller familyasından, sert, gergin ve dallı sapları olan mavi ve çok küçük çiçekli yıllık bir bitki. Bitkinin tamamı tuzlu bir toz ile kaplıdır ve bir çeşit soda yapımında kullanılır*). (DRAE)

hubul: ar. is. İpler, halatlar, urganlar. (FD)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *h* $>$ *b* metatezi görülür. Kelimenin Arapçadan İspanyolcaya geçerken kendi anlamını kaybettiği, görünüşünden dolayı bir bitki adı olarak kullanıldığı görülmektedir.

9. alcandía $\leq$ kutniyye

alcandía: Del ár. hisp. *qaṭniyya*, y este del ár. clás. *quṭniyyah* (isp. ar. *qaṭniyya* $>$ kl. ar. *quṭniyyah*) 1. f. sorgo (is. *Sorgum*) (DRAE)

kutniyye: ar. is. 1. Pamuğa ait, pamukla ilgili. 2. Pamuktan yapılma. 3. İpek karışığı pamukla yapılmış renkli entarilik; vaktiyle erkekler giyerdi. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *t* $>$ *d* sedahlılaşması ve *d* / *n* metatezi görülmektedir. İspanyolcada *sorgum* bitkisini tanımlayan kelime Osmanlı Türkçesinde pamukla ilgili, pamuk kelimesinin sıfatı olarak kullanılmıştır.

10. alcaravea < kerâviye

alcaravea: Del ár. hisp. *alkarawíyya*, este del arameo *karawyā*, y este del gr. *καρώ* (isp. ar. *alkarawíyya* < arameo *karawyā* < gr. *καρώ*) **1.** f. Planta anual de la familia de las Umbelíferas, de seis a ocho decímetros de altura, con tallos cuadrados y ramosos, raíz fusiforme, hojas estrechas y lanceoladas, flores blancas y semillas pequeñas, convexas, oblongas, estriadas por una parte y planas por otra, que, por ser aromáticas, sirven para condimento (is. *Maydanozgiller familyasından, yıllık, 6-8 dm. Boyunda, sapları dallı, kökü iğimsi, yaprakları dar ve mızrak şeklinde, çiçekleri beyaz ve çekirdekleri küçük, konveks, dikdörtgen şeklinde, bir tarafı oluklu, diğer tarafı yassı, aromatik olduğu için baharat olarak kullanılan bir bitki*) . **2.** f. Semilla de esta planta (is *Bu bitkinin tohumu*). (DRAE)

kerâviye: ar. is. Karaman kimyonu (FD)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması ve iç seste y düşmesi olmuştur.

11. alcazuz < ‘ırķu’s-sūs

alcazuz: Del ár. hisp. ‘*ırq assús*, y este del ár. clás. ‘*ırq assūs* (isp. ar. ‘*ırq assús* < kl. ar. ‘*ırq assūs*). **1.** m. Orozuz (is. *Meyankökü*). (DRAE)

ırku’s-sūs: ar. is. bot. Meyan kökü. (FD)

Kelime İspanyolcaya geçerken, ön sesteki ‘ üstünle, yani *a* olarak okunmuş, iç seste *r > l* ve *s > ş* değişimleri olmuştur.

12. alcohela < kūḥeylī

alcohela: Del ár. hisp. *alkuḥáyla*, y este del ár. clás. *kuḥaylā*’ (isp. ar. *alkuḥáyla* < kl. ar. *kuḥaylā*’). **1.** f. desus. Escarola (is. *k.d. Hindiba*). (DRAE)

kūḥeylī: ar. is. Gözü sürmeli, cins Arap atı. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* > *h* değişmesi ve *y* düşmesi olmuştur. Kelime Osmanlı Türkçesine Arapça aslına sâdık kalarak geçtiği halde İspanyolcada tamamen anlam değişikliğine uğramış bir bitki adı olarak kullanılmıştır.

13. alharma < ħarmel

alharma: Del ár. *alħarmal*. 1. f. Planta de la familia de las Rutáceas, de unos cuatro decímetros de altura, ramosa, con hojas laciniadas y flores blancas, muy olorosa, y cuyas semillas sirven de condimento en Oriente, y también se comen tostadas (*is. Turunçgiller familyasından, üç dört dm. boyunda, dallı budaklı, yaprakları pürüzlü, çiçekleri beyaz, kokulu, çekirdekleri Doğu'da baharat olarak kullanılan ve yenilebilir bir bitki*). (DRAE)

harmel: ar. is. bot. Üzerlik otu. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* ünsüzünün düşmesi görülmektedir.

14. alhucema < ħuzāmī

alhucema: Del ár. hisp. *alħuzáma*, y este del ár. clás. *ħuzāmā* (isp. ar. *alħuzáma* < kl. ar. *ħuzāmā*). 1. f. espliego (*is. Lavanta*). (DRAE)

huzāmī: ar. is. Lavanta çiçeği. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* gırtlak ünsüzünün düşmesi ve *z* > *ş* değişimleri söz konusudur.

15. almarjo < merc

almarjo: Quizá del ár. hisp. *almárğ*, este del ár. clás. *marğ*, y este del avéstico *margu* (isp. ar. *almárğ* < kl. ar. *marğ* < *avesti. Margu*) 1. m. Cada una de las plantas que dan barrilla (is *Dikenli çöven veren bitkilerin herbiri*). 2. m. barrilla (is. *Dikenli çöven*). (DRAE)

merc: Çayır, çayırılık. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *c > ħ* değişmesi, son seste de ünlü türemesi görülmektedir.

16. almea < mey'a

almea: Del isp. ar. *almáy'a*, y este del kl. ar. *may'ah* (ár. hisp. *almáy'a* < kl. ar. *may'ah*) 1. f. azúmbar (is *Su muzu*). 2. f. estoraque (is. *Ayfindığı*). 3. f. Corteza del estoraque, después que se le ha sacado toda la resina (is. *Reçinesi çıkarıldıktan sonra ay findığının kabuğu*). (DRAE)

mey'a: 1. Bir şeyin tazelik zamanı. 2. Yere dökülen nesnenin akıp gitmesi. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ise *y ve ' ünsüzleri düşmüştür*. Arapça kelimenin İspanyolcaya ve Türkçeye tamamen farklı anlamlarda geçmesi şüpheli bir durum gibi gözüküyorsa da, hem İspanyolcadaki anlamlar, hem Osmanlı Türkçesindeki anlamlar, Arapça *mey'a* kelimesinde mevcuttur (HW: 935).

17. azahar < zehr

azahar: Del ár. hisp. *azzahár*, y este del ár. clás. *zahr*, flores (isp. ar. *azzahár* < kl. ar. *zahr*, *çiçekler*) 1. m. Flor blanca, y por antonom., la del naranjo,

limonero y cidro (*is. Beyaz çiçek; ad aktarmasıyla, portakal, limon, ağaç kavunu çiçeği*). (DRAE)

zehr: ezhâr. Çiçek. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Arapça *zehr* kelimesinin çokluk biçimini İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

18. azándar < şandal

azándar: Del ár. hisp. *aşşándal*, este del ár. clás. *şandal*, madera de sándalo, este del pelvi *čandal*, y este del sánscr. *Čandana* (*isp. ar. aşşándal*, este del kl. ar. *şandal*, *sandal ağacı kerestesi* < peh. *čandal* < sans. *Čandana*). 1. m. *And. Sándalo* (*is. Andalucía'da, sandal ağacı*). (DRAE)

sandal: ar. is. bit. b. Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş* > *ş* değişmesi, son seste ise *r* < *l* değişmesi söz konusudur.

19. azúmbar < sünbül

azúmbar: Del ár. hisp. *assúnbar* o *assúnbal*, y este del ár. clás. *sunbul*, literalmente, 'espigas' (*isp. ar. assúnbar veya assúnbal* < kl. ar. *sumbul*, *başaklar*). 1. m. Planta perenne de la familia de las Alismatáceas, con escapo de diez a quince centímetros, hojas acorazonadas, flores blancas en umbela terminal y fruto en forma de estrella de seis puntas (*is. Alismagiller familyasından, yaşlanmaz, sapı on-on beş cm. uzunluğunda, yaprakları kalp şeklinde, çiçekleri şemsiye şeklinde ve meyvesi altı köşeli yıldız biçiminde bir bitki*). 2. m. estoraque (*is. Sakız ağacı balsamı*). (DRAE)

sümbül: is. bit. b. Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli, çok yıllık bir süs bitkisi. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $s > \underline{s}$ değişmesi söz konusudur.

20. berenjena < bādincān

berenjena: Del ár. hisp. *baḍiṅḡána*, este del kl. ar. *bāḍiṅḡānah*, y este del persa *bātingān* (isp. ar. *baḍiṅḡána* < kl. ar. *bāḍiṅḡānah* < fa. *bātingān* 1. f. Planta anual de la familia de las Solanáceas, de cuatro a seis decímetros de altura, ramosa, con hojas grandes, aovadas, de color verde, casi cubiertas de un polvillo blanco y llenas de aguijones, flores grandes y de color morado, y fruto aovado, de diez a doce centímetros de largo, cubierto por una película morada y lleno de una pulpa blanca dentro de la cual están las semillas (is. *Patlıcangiller familyasından, 4-6 dm boyunda, dallı; yaprakları büyük, oval, yeşil, üstü beyaz beneklerle örtülü ve iğneli; çiçekleri büyük ve mor; meyvesi oval, 8-10 cm uzunluğunda, mor bir tabakayla kaplı, içi etli ve tohumlu yıllık bir bitki*). 2. f. Fruto de esta planta (is *Bu bitkinin meyvesi*). (DRAE)

bādincān: ar. is. patlıcan (FD)

İspanyolca kelime de iç seste $d > r$ ve $c < \underline{h}$ değişimleri söz konusudur.

21. espinaca < ispanak

espinaca: Del ár. hisp. *isbináḡa*, este del ár. *isbānaḡ* o *isfānaḡ*, y este del persa *espenāḡ* (isp. ar. *isbináḡa* < ár. *isbānaḡ* o *isfānaḡ* < fa. *espenāḡ*). 1. f. Planta hortense, comestible, anual, de la familia de las Quenopodiáceas, con tallo ramoso, hojas radicales, estrechas, agudas y suaves, con pecíolos rojizos, flores dioicas, sin corola, y semillas redondas o con cuernecillos, según las variedades (is. *Sirkengiller familyasından, yenilebilir, yıllık, sapları dallı; dar, keskin, yumuşak, kırmızı saplı kök yapraklı, çiçekleri dioik ve taç yapraksız, tohumları yuvarlak ve boynuzsu bir bahçe bitkisidir*). (DRAE)

ıspanak: *ar. is. bit. b.* Ispanakgillerden, yapraklarından sebze olarak yararlanılan bir bitki. (GTS)

İspanyolca kelime de iç seste $h > k$ değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

22. **harma** < **ħarmel**

harma: Del ár. *alħarmal*. 1. f. Especie de ruda (*is. Bir cins sedef otu*). (DRAE)

harmel: *ar. is. bot.* üzerlik otu. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste $h > h$ değişmesi söz konusudur.

23. **zabila** < **şabbār**

zabila: Del ár. *şabbāra*, con imela *şabbīra*, o de *şabaira*, áloe. 1. f. áloe (*is. Sarısabır*). (DRAE)

sabbâr: *ar. is.* 1. atlas çiçeği (kaktüs). 2. frenk inciri. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste $ş < s$ ve iç seste $r > l$ değişimleri ile son seste ünlü türemesi söz konusudur.

3.2.1.3. Meyve İsimleri

1. **acebibe** < **zebīb**

acebibe: Del ár. hisp. *azzabīb*, y este del ár. clás. *zabīb*, uva o ciruela pasas (*isp. ar. azzabīb < kl. ar. zabīb, kuru üzüm veya erik*). 1. f. Uva pasa (*is. Kuru üzüm*) (DRAE)

zebīb: *ar. is.* 1. Kuru üzüm, kuru incir. (FD)

Arapçadan İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kelimeyle kaynaşmış, *z > ş* değişimi olmuş ve İspanyolca son seste *b* ünsüzünü istemediği için *e* türemesi olmuştur.

2. aceituna < zeytīn

aceituna: Del ár. hisp. *azzaytúna*, este del ár. clás. *zaytūnah*, y este del arameo *zaytūnā*, dim. de *zaytā* (isp. ar. *azzaytúna* < kl. ar. *zaytūnah* < aram. *zaytūnā*). **1. f.** Fruto del olivo (*is. Zeytin ağacının meyvesi*). **2. f. And.** Campaña de la recogida de ese fruto (*is. Endülüs'te. Bu meyvenin toplanması işi*). **3. f. And.** En el calendario agrícola, época de su recogida (*d. Endülüs'te. Tarım takviminde bu meyvenin toplandığı dönem*). (DRAE)

zeytin: ar..is. **1. bit. b..** Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 m yüksekliğinde, dalları dikensiz, yaprakları karşılıklı, küçük ve gümüş renginde, uzun ömürlü bir ağaç (*Olea europaea*). **2. bitki bilimi.** Bu ağacın tazeyken yeşil, sonradan kararan, yüksek besin değeri taşıyan meyvesi. **3. sıfat.** Bu ağaçtan yapılmış, bu ağaçla kaplanmış. (GTS)

Arapça kelime İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşması, *z > ş* değişmesi ve son seste *a* türemesi olmuştur. Ancak bu *a* türemesi kelime sonunda istenmeyen ünsüzden değil, meyve adlarının genel olarak dişil olmasından kaynaklanmaktadır. Endülüs bölgesinde kelime zeytin toplama işi ve mevsimi mânâsında da kullanılmaktadır. Ege bölgemizde de benzeri bir durum söz konusudur.

3. alarije < ‘arīš

alarije: Del ár. hisp. *al‘arīš*, y este del ár. clás. *‘arīš* (isp. ar. *al‘arīš* < kl. ar. *‘arīš*). **1. f.** Variedad de uva, de color rojo, que producen ciertas cepas altas y de sarmientos duros (*is. Sert filizleri olan bir asmadan elde edilen, kırmızı renkli bir üzüm çeşidi*). (DRAE)

arîş: *ar. is.* 1. Asma çardağı. 2. Samandan yapılmış bir çeşit ev. 3. Sundurma. (FD)

Arîş kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşması ve *ş > ħ* değişmesi olmuştur. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *asma çardağı* mânâsına gelen kelimenin, İspanyolcada bir çeşit üzüm mânâsı kazandığı görülmektedir.

4. **albacora < bākûre**

albacora: Del ár. hisp. *albakúra*, y este del ár. clás. *bākūrah*, fruta temprana (isp. ar. *albakúra* < kl. ar. *bākūrah*, *turfanda meyve*). 1. f. Brevia (*is. İncir ağacının ilk meyvesi*). (DRAE)

bākûre: *ar. is.* Evvel yetişen, turfanda. (FD)

Kelime İspanyolcaya geçerken ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş ve Arapçadaki anlamla ilintili olarak her turfanda meyye için değil ama, incir ağacının ilk meyvesi için kullanılmıştır.

5. **albaricoque < berķūk**

albaricoque: Del ár. hisp. *albarqúq*, este del ár. clás. *burqūq*, y este del gr. βερίκοκκον (isp. ar. *albarqúq* < kl. ar. *burqūq* < yun. βερίκοκκον). 1. m. Fruto del albaricoquero. Es una drupa casi redonda y con un surco, por lo común amarillenta y en parte encarnada, aterciopelada, de sabor agradable, y con hueso liso de almendra amarga (*is. Kayısı ağacının, sert çekirdekli, hemen hemen yuvarlak, ortasında bir yarık olan, genellikle sarı ve kısmen jurnuzu, lezzetli, çekirdeği acı bademli meyvesi*). (DRAE)

berķūk: *ar. is.* Şeftâli, kayısı, zerdâli. (FD)

İspanyolca kelimedede öz seste harf-i tarif kaynaşması, son seste ise *e* türemesi olmuştur.

6. alhandal < hanzāl

alhandal: Del ár. hisp. *alhánzal*, y este del ár. clás. *hanza* (isp. ar. *alhánza* < kl. ar. *hanza*). 1. m. *Med.* Coloquintida (*is. tip Ebucehil karpuzu*). (DRAE)

hanzâl: ar. is Ebûcehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğündeki meyvesi çok acı, iç süründürücü bir bitki. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* ünsüzünün düşmesi ve *z* > *d* değişmesi söz konusudur.

7. azucarí < sukkerī

azucarí: Del ár. *as-sukkarī*, azucarado, dulce (ár. *as-sukkarī*, *şekerli*, *tatlı*). 1. adj. *And.* Dicho de algunos frutos: azucarados (*sf. Andalucía'da çok tatlı bazı meyveler için kullanılır*). (DRAE)

sükkeri: ar. *sf.* ve *is.* 1. Şekerle ilgili. 2. Şekerden yapılan tatlı. (FD)

İspanyolca kelimde ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *s* > *ş* değişmesi söz konusudur.

8. limón < leymūn, limon

limón: Del ár. hisp. *laymún*, este del ár. *laymūn*, este del persa *limu*, y este del sánscr. *Nimbū* (isp. ar. *laymún* < ár. *laymūn* < fa. *limu* < sánscr. *Nimbū*). 1. m. Fruto del limonero, de forma ovoide, con unos diez centímetros en el eje mayor y unos seis en el menor, pezón saliente en la base, corteza lisa, arrugada o surcada según las variedades, y frecuentemente de color amarillo, pulpa amarillenta dividida en gajos, comestible, jugosa y de sabor ácido (*is. Limon ağacının oval, büyük kutbu yaklaşık 10 cm, küçük kutbu 6 cm. çapında, kök memesi çıkık; türüne göre kabuğu pürüzsüz veya çizgili; genellikle sarı*

renkli; yenilebilir, sulu, ekşi meyvesi). 2. m. Árbol que da este fruto (is. *Bu meyvenin ağacı*). (DRAE)

limon: is. bit. b. 1. Turunçgillerden, 3-5 m yükseklikte, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç (*Citrus limonum*). 2. Bu ağacın sarı renkli, kabuğu kokulu, suyu ekşi meyvesi, sulu zırtlak. (GTS)

Kelimede herhangi bir ses ve anlam olayı tespit edilmemiştir.

9. naranja < nârenc

naranja: Del ár. hisp. *naranğa*, este del ár. *nāranğ*, este del persa *nārang*, y este del sáns. *nāraṅga* (isp. ar. *naranğa* < ár. *nāranğ* < fa. *nārang* < sans. *nāraṅga*). 1. f. Fruto del naranjo, de forma globosa, de seis a ocho centímetros de diámetro, corteza rugosa, de color entre rojo y amarillo, como el de la pulpa, que está dividida en gajos, y es comestible, jugosa y de sabor agrídulce (is. *Portakal ağacının küre biçiminde, 6-8 cm çapında, kabuğu pürüzlü, rengi sarı ve kırmızı arasında, dalında yetişen, yenilebilir sulu ve ekşimsi meyvesi*). 2. f. Bala de cañón usada antiguamente, del tamaño de una **naranja** (is. *Eskiden kullanılan boru şeklinde portakal büyüklüğünde mermi*). 3. m. Color anaranjado (is. *Portakal rengi*). (DRAE)

nârenc: far. Ís. 1. turunç. 2. portakal. (FD)

İspanyolca kelimede iç seste *c > ħ* değişmesi söz konusudur.

3.2.2. Askerlik İle İlgili Kelimeler

1. abismal < mismār

abismal: Del ár. hisp. *almismár*, y este del ár. clás. *Mismār* (isp. ar. *almismár* < kl. ar. *mismār*). 1. m. Cada uno de los clavos con que se fijaba en el asta el

hierro de la lanza (*is. Kargının demirini kabzaya tutturmak için kullanılan çivilerden her biri*). (DRAE)

mismâr: *ar. is. Çivi, mih (KT)*

Kelime Arapçadan İspanyolcaya geçerken harf-i tarif ile kaynaşmış kelime başında $m > b$ ve son seste $de r > l$ değişimi olmuştur.

2. adalid < delîl

adalid: Del ár. hisp. *addalíl*, y este del ár. clás. *dalíl* (*isp. ar. addalíl < kl. ar. dalíl*). **1.** m. Caudillo militar (*is. Askeri şef*). **2.** m. Guía y cabeza, o muy señalado individuo de algún partido, corporación o escuela (*is. Herhangi bir parti, kurum veya okulda rehber, lider veya öne çıkan birey*). (DRAE)

delil: *ar. is. 1. İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare. 2. huk. mantık Kanıt. 3. esk. Kılavuz, rehber. (GTS)*

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması ve son seste $l > d$ değişimi olmuştur. Delil kelimesi Arapçadan Türkçeye geçerken gerçek anlamına bağlı kalınarak bir hukuk terimi olarak kullanıldığı hâlde, İspanyolcaya geçerken bir askerlik terimi olarak kullanılmıştır.

3. adarga < darağa

adarga: Del ár. hisp. *addárqa*, y este del ár. clás. *daraqah* (*isp. ar. addárqa < kl. ar. darağa*) **1.** f. Escudo de cuero, ovalado o de forma de corazón (*is. Deriden yapılmış oval veya kalp şeklinde kalkan*). (DRAE)

daraka: *ar. is. 1. Deriden yapılmış kalkan. 2. Gırtlığın hançereyi meydana getiren kıkırdaklarından kalkan biçiminde olanı. (FD)*

İspanyolca kelime harf-i tarif ekleşmesi ve k konsonantının sedalılışması görülür.

4. alarde < ‘arz

alarde: Del ár. hisp. *al‘árđ*, y este del ár. clás. ‘*arđ* (isp. ar. *al‘árđ* < kl. ar. ‘*ard*) **1.** m. Ostentación y gala que se hace de algo (*is. Bir şey için yapılan gösteri ve şenlik*). **2.** m. Revista, inspección que hace un jefe (*is. Bir idarecinin yaptığı denetim, teftiş*). **3.** m. Desfile, principalmente militar (*is. Askeri geçit töreni*). **4.** m. Formación militar en que se pasaba revista o se hacía exhibición de los soldados y de sus armas (*is. Teftiş yapmak veya askerlerin kendilerini ve silahlarını sergilemeleri için oluşturulan askeri nizam*). **5.** m. Lista o registro en que se inscribían los nombres de los soldados (*is. Askerlerin adlarının kaydedildiği liste veya kayıt defteri*). **6.** m. Der. Relación de asuntos pendientes de resolución que se elabora normalmente al cesar un juez o el presidente de un tribunal (*is.huk. Bir mahkemede, hâkim veya mahkeme başkanı değişince karara hazırlanan, karara bağlanması beklenen davaların listesi*). **7.** m. p. us. Entre colmeneros, reconocimiento que las abejas hacen de su colmena al tiempo de entrar o salir (*is. a.k. Arıcıların, arıların kovana giriş çıkışını kontrol etmesi*). (DRAE)

arz: ar. is. **1.** Sunma. **2.** Piyasaya mal sürülmesi. **3.** Yüksek bir makama anlatma, bildirme. (GTS)

Türkçede *sunma*, *piyasaya mal sürme* gibi anlamları olan *arz* kelimesi İspanyolcaya harf-i tarif kaynaşması ve son seste *e* türemesi ile geçmiştir. Bu anlamıyla örtüşür şekilde İspanyolcada *gösteri*, *gösteriş* gibi anlamları olan kelime, özel anlamlar da kazanarak askerlik, hukuk ve arıcılık terimi olarak da kullanılmıştır.

5. alcaide < kâ'id

alcaide: Del ár. hisp. *alqáyid*, y este del ár. clás. *qā'id*, conductor de tropas (isp. ar. *Alqáyid* > kl. ar. *qā'id*, *askeri birlik komutanı*). **1.** m. Hasta fines de la Edad Media, encargado de la guarda y defensa de algún castillo o fortaleza (*is. Ortaçağ'ın sonlarına kadar bir şatoyu veya kaleyi korumakla görevli kimse*).

2. m. Posteriormente, encargado de la conservación y administración de algún sitio real (*is Daha sonra, krala bağı her hangi bir yerin korunması ve yönetimiyle görevli kimse*). 3. m. Persona que tiene a su cargo el gobierno de una cárcel (*is. Bir hapishanenin yönetiminden sorumlu kimse*). 4. m. En las alhóndigas y otros establecimientos, encargado de su custodia y buen orden (*is. Pazar yerlerinin dirlik ve düzeninden sorumlu kimse*). (DRE)

kâid: *ar. sf. 1.* Yedeğine alan, yedekte çeken. 2. *ar.is.* Ser-asker, kumandan, komutan. (FD)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşması ve son seste *e* türemesi görülmektedir. Kelime İspanyolcaya Osmanlı Türkçesinden farklı olarak *muhafız*, *gardiyan* gibi anlamlarla ve günümüzdeki zabıtaya karşılık gelen bir anlamla geçmiştir.

6. **alcamíz < temyîz**

alcamíz: Transmisión errónea de *atamiz* o *altamiz*, este del ár. hisp. *attamyíz* o *attamíz*, revista y rol de soldados, y este del ár. clás. *tamyîz*, distinción (*atamiz* veya *altamiz*'in yanlış aktarımıyla < *isp. ar. attamyíz* veya *attamíz*, *asker yoklaması* < *kl. ar. tamyîz*, *ayırma*) . 1. m. desus. alarde (*is .k.d. Asker listesi*). (DRAE)

temyîz: *ar. is. 1.* Ayırt etme. 2. *huk.* Mahkemelerce verilen kararın kanun ve usul yönünden incelenmesini sağlayan yasal yol. (GTS)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *k> t* değişmesi gerçekleşmiştir. Günümüze Türkçesinde bir hukuk terimi olarak kullanılan Arapça *temyiz* kelimesi İspanyolcaya bir askerlik terimi olarak geçmiş fakat günümüzde kullanımdan düşmüştür.

7. alcazaba < aşaba

alcazaba: Del ár. hisp. alaşába, y este del ár. clás. aşabah (isp. ar. alaşába < kl. ar. aşabah). **1.** f. Recinto fortificado, dentro de una población murada, para refugio de la guarnición (is. Surlarla evrilmiř bir yerleşim yeri ierisinde askeri birliklerin sığınağı olarak kullanmak iin takviye edilen blge). (DRAE)

kasaba: ar. is. şehirden kk, kyden byk, henz kırsal zelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde. (GTS)

İspanyolca kelime de n seste harf-i tarif kaynaşması ve i seste ř > ř değişmesi grlmektedir. Kasaba kelimesi İspanyolcaya anlam daralmasıyla gemiştir.

8. alfanje < ancer

alfanje: Del ár. hisp. alánęar o alánęal, y este del ár. clás. anęar (isp. ar. alánęar veya alánęal < kl. ar. anęar). **1.** m. Especie de sable, corto y corvo, con filo solamente por un lado, y por los dos en la punta (is. Kısa ve eğri, sadece bir tarağı, ucuna doğru iki tarağı da keskin bir eřit kılı). **2.** m. pez espada (is. Kılı balığı). (DRAE)

ancer: ar. is. Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir tr bıak. (GTS)

İspanyolca kelime de n seste harf-i tarif kaynaşması, i seste  > f ve c >  değişmeleri olmuş, son seste ise nl tremesi gerekleşmiştir.

9. alfaraz < feres

alfaraz: Del ár. hisp. *alfarás*, y este del ár. clás. *faras* (isp. ar. *alfarás* < kl. ar. *faras*). **1.** m. Caballo que usaban los árabes para las tropas ligeras (is. *Arapların hafif askeri birlikler için kullandıkları at*). (DRAE)

feres: ar. is. At, beygir. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *s* > *ş* değişmesi olmuştur.

10. alférez < fâris

alférez: Del ár. hisp. *alfáris*, y este del ár. clás. *fâris*, caballero (isp. ar. *alfáris* < kl. ar. *fâris*, *atlı*). **1.** com. Oficial de menor graduación, inmediatamente inferior al teniente (is. *Teğmenin bir alt rütbesindeki subay*). **2.** m. Oficial que llevaba la bandera en la infantería, y el estandarte en la caballería (is. *Eskiden, piyade birliğinde bayrağı, süvârî birliğinde sancağı taşıyan subay*). **3.** m. Am. Persona que en determinadas fiestas religiosas preside los actos y sufraga los gastos, y tiene derecho a llevar el pendón de la festividad (is. *Bazı dînî bayramlarda, etkinlikleri düzenleyen ve masrafları karşılayan, buna karşılık flamayı taşıma hakkına sahip olan kimse*). **4.** m. ant. Caudillo, lugarteniente, representante (is. *Şef, vekil, temsilci*). **5.** m. ant. Alferza (is. *esk. Satranç oyununda vezir*) (DRAE)

fâris: ar. is. **1.** Atlı (süvâri). **2.** Binici, ata binmekte mahâretli. **3.** Ferâsetli, anlayışlı. **4.** İran'ın güneyindeki Şirâz vilayeti. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, son seste *s* > *c* değişmesi olmuş, iç sesteki uzun ünlü ise kısalarak vurgulanmıştır. Kelime Osmanlı Türkçesine Arapçadaki anlamına sâdık kalarak geçmiş, ancak İspanyolcada anlam genişlemesine uğramıştır.

11. algara < gâret

algara: Del ár. hisp. *alġára*, y este del ár. clás. *ġārah* (isp. ar. *alġára* < kl. ar. *ġārah*). **1.** f. Tropa de a caballo que salía a correr y saquear la tierra del enemigo (*is. Düşman topraklarına akın eden ve yağmalayan atlı birlik*). **2.** f. Correría de esta tropa (*is. Bu birliğin akınları*). **3.** f. ant. Vanguardia (*is. esk. Öncü birlik*). (DRAE)

gâret: ar. is. Çapul, yağma akın; eski zamanlarda düşman toprağına yağma için yapılan saldırı. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste alıntı kelimedeki uzun vokal kısalarak vurgulanmıştır.

12. algarrada < ‘arrâde

algarrada: Del ár. hisp. *al‘arráda*, y este del ár. clás. *‘arrādah* (isp. ar. *al‘arráda* < kl. ar. *‘arrādah*). **1.** f. Máquina de guerra usada antiguamente para disparar o arrojar pelotas o piedras contra las murallas de las fortalezas (*is. Eskiden kale surlarına taş veya top atmak için kullanılan savaş aracı*). (DRAE)

garrâde: ar. is. Tekerlekli mancınık, savaş arabası. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ise alıntı kelimedeki ‘ ünsüzü *g* karşılanmıştır.

13. almajaneque < mancınık

almajaneque: Del ár. hisp. *almanġanīq*, este del ár. clás. *manġanīq*, y este del gr. *μηχανική* (isp. ar. *almanġanīq* < kl. ar. *manġanīq* < yun. *μηχανική* **1.** m. maganel (*is. Mancınık*). (DRAE)

mancınık: *ar. is.* 1. Top yapımının bilinmediği çağlarda, kale kuşatmalarında, ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı. 2. İpekçi çıkırığı. (GTS)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *n* ünsüzü düşmesi, *c > ħ* değişmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur.

14. **almocadén < muḳaddem**

almocadén: Del ár. hisp. *almuḳaddám*, y este del ár. clás. *muḳaddam* (isp. ar. *almuḳaddám* < kl. ar. *muḳaddam*) 1. m. En la milicia antigua, caudillo o capitán de tropa de a pie (*is. Eskiden, piyade birliklerinin komutanı*). 2. m. En Marruecos, autoridad subalterna que en la ciudad viene a ser como alcalde de barrio; en las tribus del campo tiene a su cargo una de las fracciones en que cada una de ellas se divide, y en el Ejército es a modo de sargento (*is. Fas'ta, şehirde, bir bölgenin belediye başkanı, kırsalda, kırsal kabilelerde, kabilenin her bir bölümünün lideri ve orduda çavuş rütbesinde olan ast yetkili*). (DRAE)

mukaddem: *ar. sf.* 1. Takdim edilen, sunulan (küçükten büyüğe). 2. Önde olan, önden giden. 3. Önce gelen, önceki (zamanca). 4. Değerli, üstün. 5. mant. Önerti. 6. ask. Redif askerinin ayrıldığı iki kısımdan birincisi. (FD)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste Arapça kelimedeki şeddeli *d* ünsüzlerinden biri düşmüş ve son seste *m > n* değişmesi gerçekleşmiştir.

15. **almofalla < maḥalle**

almofala: Del ár. hisp. *almaḥállla* o *almuḥállla*, y este del ár. clás. *maḥallah*, campamento (isp. ar. *almaḥállla* veya *almuḥállla* < kl. ar. *maḥallah*, *ordugah*). 1. f. ant. Campamento o hueste acampada (*is. esk. kamp, ordugah veya kamp*

kuran topluluk). 2. f. ant. Hueste o gente de guerra (*is. esk. Savaşçı kalabalık, topluluk*). (DRAE)

mahâlle: *ar. is.* 1. Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri. 2. Bu parçalarda oturan insanların tamamı. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması iç seste *h > f* değişmesi söz konusudur.

16. almófar < miğfer

almófar: Del ár. hisp. *almáğfar*, y este del ár. clás. *miğfar* (*isp. ar. almáğfar < kl. ar. miğfar*). 1. m. Parte de la armadura antigua, especie de cofia de malla, sobre la cual se ponía el capete (*is. Eskiden üzerine tolga yerleştirilen fileli bir tür zırh*). (DRAE)

miğfer *ar. is.* Savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık, tolga. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *g* düşmesi ve gerileyici benzeşmeyle *i* ünlüsünün yuvarlaklaşması söz konusudur.

17. almogávar < muğāvir

almogávar: Del ár. hisp. *almuğāwir*, y este del ár. clás. *muğāwir* (*isp. ar. almuğāwir < kl. ar. muğāwir*) 1. m. En la milicia antigua, soldado de una tropa escogida y muy diestra en la guerra, que se empleaba en hacer entradas y correrías en las tierras de los enemigos (*is. Eskiden seçkin askerlerden oluşan, savaşlarda büyük yararlılık gösteren, düşman topraklarına akın yapmakla görevlendirilen askeri birlik*). 2. m. Hombre del campo que, formando tropa, entraba a correr tierra de enemigos (*is. Düşman topraklarına akın yapmakla görevli kırsal bölge insanı*). 3. m. pl. Antiguas tropas de

Cataluña y Aragón (*is. çoğ. Katalunya ve Aragon'da eski askeri birlik*). (DRAE)

mugâvir: *ar. is. Çapulcu, yağmacı.* (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste Arapça kelimedeki uzun ünlü kısalarak vurguyu üzerine çekmiş ve ilerleyici benzeşme ile *i > a* genişlemesi gerçekleşmiştir.

18. anúteba < nūdbe

anúteba: Del ár. hisp. *annúdba*, y este del ár. clás. *nudbah*, llamada, lamento (*isp. ar. annúdba < kl. ar. nudbah, çağrı*). **1. f.** Antigua prestación personal para reparar los sótanos y muros de los castillos y ponerlos en estado de defensa (*is. Kalelerin bodrum katlarını ve duvarlarını onarmak ve onları savunma durumuna hazırlamak için kişisel olarak ödenen vergi*). **2. f.** Tributo que se pagaba por redimirse de este servicio personal (*is. Bu kişisel hizmetten caymak için eskiden ödenen vergi*). **3. f. ant.** Pelotón de gente ocupada en aquella faena (*is esk. Bu işle uğraşan insanlar*). **4. f. ant.** Llamamiento a la guerra (*is. esk. Savaş çağrısı*). (DRAE)

nūdbe: *ar. is. Ölüye ağlama, ağıt.* (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *d > t* değişmesi ve *e* ünlüsü türemesi söz konusudur. Kelimenin anlam kaymasıyla İspanyolcaya geçtiği ancak son anlamıyla Arapçadaki anlamına yaklaştığı görülmektedir.

19. áscar < ‘asker

áscar: Del ár. marroquí ‘*esker* y ‘*eskri*, este del ár. clás. ‘*askar*, tropa, y ‘*askarī*, soldado, y este del pelvi *laškar*, ejército (*Fas. ar. ‘esker ve ‘eskri < kl. ar. ‘askar, bölük, ve ‘askarī, asker < peh. laškar, ordu*). **1. m.** En Marruecos, Ejército (*is. Fas'ta Silahlı Kuvvetler, Ordu*). (DRAE)

asker: *ar. sf.* 1. Orduda görev yapan erden generale kadar herkes. 2. Askerlik görevi veya ödevi. 3. Er. 4. *sf.* Topluluk düzenine saygısı olan, disiplinli. 5. *sf.* Yurdun korunması yolunda iyi dövüşmesini başaran. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste ‘ ünsüzü düşmüştür. Kelimenin İspanyolcada anlam daralmasına, Fas’ın İspanyol himayesinde olduğu dönemde dile girdiği anlaşılmaktadır.

20. áscari < ‘askerī

áscari: Del ár. ‘askarī, soldado (*ar. ‘askarī, asker*). 1. m. Soldado de infantería marroquí (*is. Faslı piyade*). (DRAE)

askerî: *ar. sf.* Askerlikle ilgili, askere özgü. (GTS)

Kelimenin Fas’ta daha özel bir anlam kazanarak *piyade* mânâsında kullanıldığı görülmektedir.

21. cálibo < kalıp

calibo: Del ár. hisp. *qálib*, este del ár. clás. *qālab* o *qālib*, este del pelvi *kālbod*, y este del gr. καλόπους, horma (*isp. ar. qálib* < kl. *ar. qālab* veya *qālib* < peh. *kālbod* < yun. καλόπους, şekil). 1. m. desus. Calibre (*is. k.d. kalibre*). (DRAE)

kalıp: *ar. is.* 1. Bir şeye biçim vermeye veya eski biçimini korumaya yarayan araç. 2. Biçki modeli, patron. 3. *sf.* Genellikle küp biçiminde yapılan. 4. *mec.* Gösterişli görünüş: *Kalıbına bakarsan aslan gibi*. 5. *mec.* Biçim, durum. (GTS)

İspanyolca kelimeye son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelime İspanyolcada kullanımdan düşmüştür.

22. harca < hareket

harca: Del ár. marroquí *ḥarka*, campaña militar, y este del ár. clás. *ḥaraka*, movimiento (Fas ar. *ḥarka*, askeri kamp < kl. ar. *ḥaraka*, *hareket*). **1. f.** En Marruecos, expedición militar de tropas indígenas de organización irregular (*is. Fas"ta, düzensiz yerel güçlerin gerçekleştirdiği askeri sefer*). **2. f.** Partida de rebeldes marroquíes (*is. Faslı asi güçler*). (DRAE)

hareket: ar. is. 1. *fiz.* Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon. 2. Vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma. 3. Davranış, tutum. 4. Yola çıkma. 5. Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca yapılan ilerlemeler, akım. 6. *coğ.* Deprem. 7. Demir yollarında katarların düzenlenmesi ve hangi saatlerde yola çıkıp hangi duraklarda karşılaşacaklarını düzenleme işleri. 8. *fel.* Devinim. 9. *müz.* Bir parçanın yavaşlık, çabukluk derecesi. 10. *sp.* Kas ve eklemlerin, belli doğal şartlar içerisinde işlemeleri sonucu vücut bölümlerinde düzenli ve olumlu etkilerle oluşturdıkları yer değişimi. (GTS)

Kelimenin, Fas'ın İspanyol himayesinde olduğu dönemden kaldığı anlaşılmaktadır.

3.2.3. Coğrafya ve Yer İsimleri

1. ajarafe < şerefe

ajarafe: Del ár. hisp. *aššaráf*, y este del ár. clás. *šaraf*, altura dominante (isp. ar. *aššaráf* < kl. ar. *šaraf*, *hâkim yükseklik*) . **1. m.** Terreno alto y extenso (*is. Yüksek ve geniş arazi*). **2. m.** Azotea o terrado (*is. Taraça, teras*) (DRAE)

şerefe: ar. is. 1. Yüksek bir yerin çıkıntısı. 2. Minarede ezan okunan yer (FD)

şerefe kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşmasından başka *ş > j* değişmesi olmuştur. Arapça kelimenin *yükseklik* mânâsıyla bağlantılı olarak *ajarafe* kelimesi İspanyolcada *yüksek ve geniş arazi* anlamında kullanılmıştır.

2. albufera < buhayre

albufera: Del ár. hisp. *albuḥáyra*, y este del ár. clás. *buḥayrah*, dim. de *bahr*, mar (isp. ar. *albuḥáyra* < kl. ar. *buḥayrah bahr* “deniz”’den *küçültme*) 1. f. Laguna litoral, en costa baja, de agua salina o ligeramente salobre, separada del mar por una lengua o cordón de arenas, como la de Valencia o la de Alcudia, en Mallorca (is. *Küçük kıyılarda, suyu tuzlu, Valencia ve Alcudia’da olduğu gibi denizden bir dil veya kordonla ayrılan gölet*). (DRAE)

buhayre: ar. is. Küçük deniz, göl. (FD)

Kelimede harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ḥ > f* değişmesi görülmektedir.

3. alfaida < fâ’iz

alfaida: Del ár. hisp. *alfáyiḍa*, y este del ár. clás. *fā’iḍah*, desbordante (isp. ar. *alfáyiḍa* < kl. ar. *fā’iḍah*, *taşkın*). 1. f. Crecida del río por el flujo de la pleama (is. *Suların yükselmesi sonucu nehrin taşması*). (DRAE)

fâiz: ar. is. Ödünç verilen paraya karşı alınan kâr. 2. Bolluk, çokluk, taşkınlık. 3. Feyezân eden taşan. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ḍ > d* değişmesi görülmektedir. Arapça kelime Osmanlı Türkçesine geçerken, *ḍ > z* değişmesi olmuştur.

4. alfaque < hâciz

alfaue: Del ár. hisp. *alḥáğiz*, y este del ár. clás. *ḥāğiz*, obstáculo, impedimento (isp. ar. *alḥáğiz* < kl. ar. *ḥāğiz, mâni, engel*) . 1. m. Banco de arena, generalmente en la desembocadura de los ríos. U. m. en pl (is. *Genellikle nehir ağızlarında olan kum birikintisi*). (DRAE)

hâciz: ar. is. 1. Ayıran bölen. 2. Hacz eden. (FD)

İspanyolca kelimeöe ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ise *c > k* sedasızlaşması olmuştur. *Haciz* kelimesinin Arapçada engel mânâsına geldiğı düşünölürse, *kum birikintisi* olarak İspanyolcaya geçmesi anlaşılabilir.

5. algaba < gâbe

algaba: Del ár. hisp. *alğába*, y este del ár. clás. *ğābah* (isp. ar. *alğába* < kl. ar. *ğābah*). 1. f. Bosque, selva (is *Orman, koru*). (DRAE)

gâbe: ar. is. Arslan yatağı olan sık orman, koru ormanı. (FD)

İspanyolca kelimeöe ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

6. algar < gâr

algar: Del ár. hisp. *alğár*, y este del ár. clás. *ğār* (isp. ar. *alğár* < kl. ar. *ğār*) . 1. m. desus. Cueva o caverna. U. en Andalucía (is. *k.d. Andalucía'da, Mağara, in*). (DRAE)

gâr: ar. is. 1. Mağara, in. 2. Defne ağacı. (FD)

İspanyolca kelimeöe ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelime günümüz İspanyolcasında kullanımdan düşmüştür.

7. almarcha < merc

almarcha: Del ár. hisp. *almárġ*, este del ár. clás. *marġ* (isp. ar. *almárġ* < kl. ar. *marġ*) **1.** f. Población situada en vega o tierra baja (*is Ovalarda veya alçak yerlerde yerleşmiş nüfus*). (DRAE)

merc: ar. is. Çayır, çayırılık. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *c > ç* değişmesi ve son seste ünlü türemesi olmuştur. Anlam kaymasıyla İspanyolcaya geçmiştir.

8. arrecife < raşîf

arracife: Del ár. hisp. *arraşîf*, y este del ár. clás. *raşîf*, empedrado (isp. ar. *arraşîf* < kl. ar. *raşîf*, *benekli*). **1.** m. Calzada, camino afirmado o empedrado, y, en general, carretera (*is. Taş döşeli geniş cadde, anayol*). **2.** m. Afirmado o firme de un camino (*is. Bir yolun kaldırımı*). **3.** m. Banco o bajo formado en el mar por piedras, puntas de roca o poliperos, principalmente madrepóricos, casi a flor de agua (*is. Denizde, genellikle mercan kayalılarının oluşturduğu kumsal veya sığlık yer*). **4.** m. Cuba y R. Dom. Costa peñascosa, acantilado, farallón (*is. Küba ve Dominik'te, sarp kayalıkların oluşturduğu kıyı, yalıyar*). (DRAE)

raşîf: ar. *sf.* rasef den) 1. sağlam, dayanıklı. 2. is. denizin yüzüne çıkmış kayalar. 3. is. taş temel, rıhtım. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > s* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

9. aljama < cāmi'

aljama: Del ár. hisp. *alġáma'*, y este del ár. clás. *ġāmi'* (isp. ar. *alġáma'* < kl. ar. *ġāmi'*) **1.** f. Mezquita (*is. Cami*). (DRAE)

câmi: *ar. is. din b.* Müslümanların namaz kılmak için toplandıkları yer. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *c > ħ* değişmesi olmuştur.

10. **almimbar < minber**

almimbar: Del fr. *minbar*, y este del ár. clás. *minbar* (fr. *minbar* < kl. ar. *minbar*) **1.** m. Pulpito de las mezquitas (*is. Camilerde minber*). (DRAE)

minber: *ar. is. mim.* Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

11. **jarquía < şarkıyye**

jarquía: Del ár. hisp. *şarqíyya*, y este del ár. clás. *şarqiyyah*, parte oriental (isp. ar. *şarqíyya* < kl. ar. *şarqiyyah*, *doğu tarafı*). **1.** f. desus. Distrito o territorio situado al este de una gran ciudad y dependiente de ella (*is. k.d. Büyük bir şehrin doğusunda kurulmuş mahâlle veya ilçe*). (DRAE)

şarkıye: *ar. sf.* **1.** şarkla, doğu ile ilgili. **2.** şark, doğu ülkeleriyle ilgili. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste *ş > ħ* değişmesi söz konusudur. Kelime, İspanyolcada güncel olarak kullanılmamaktadır.

12. **macsura < maqşûre**

macsura: Del ár. clás. *maqşûrah*, zona acotada (kl. ar. *maqşûrah*, *kapalı alan*). **1.** f. En una mezquita, recinto reservado para el califa o el imán en las oraciones públicas, o para contener el sepulcro de un personaje tenido en

opinión de santidad (*is. Camilerde halife veya imam için ayrılan, veya bir evliyanın kabrinin etrafını çevirmek için ayrılan yer*). (DRAE)

maksûre: *ar. is.* camilerde etrafı parmaklıklı yüksek yer. [biraz daha yüksek olursa "mahfil" denilir]. [Muâviye tarafından ihdas edildiği söylenir (FD)]

Kelimede herhangi bir ses veya mânâ değişikliği tespit edilmemiştir.

13. mezquita < mescîd

mezquita: Del ár. hisp. *másğid*, y este del ár. clás. *masğid*, lugar de prosternación (*isp. ar. másğid < kl. ar. masğid, secde yeri*). 1. f. Edificio en que los musulmanes practican sus ceremonias religiosas. (*is. Müslümanların içinde dini ibadetlerini yerine getirdikleri yapı*). (DRAE)

mescit: *is. din b.* Genellikle minaresiz, küçük cami. (GTS)

İspanyolca kelimde iç seste $\text{ş} > \text{z}$ ve $c > k$ değişimleri ile son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelime günümüz İspanyolcasında *camí* karşılığında kullanılmaktadır.

14. mihrab < mihrāb

mihrab: ár. clás. *mihrāb* 1. m. En las mezquitas, nicho u hornacina que señala el sitio adonde han de mirar quienes oran (*is. Camilerde, ibadet edenlerin yönelmeleri gereken noktayı gösteren yer*). (DRAE)

mihrap: *ar. is.* 1. *din b.* Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer. 2. *mec.* Umut bağlanan yer. (GTS)

Kelimede herhangi bir ses ve mânâ değişikliği tespit edilmemiştir.

3.2.4. Dini Kavramlar İle İlgili Kelimeler

1. adefina < defīne

adefina: Del ár. hisp. *addafína*, y este del ár. clás. *dafīnah*, enterrada (isp. ar. *addafína* < kl. ar. *dafīnah*, gömü) **1.** f. Olla que los hebreos colocan el anochecer del viernes en un anafe, cubriéndola con rescoldo y brasas, para comerla el sábadó (*is. Yahudilerin Cumartesi günü yemek için Cuma akşamları üstünü kül ve kömürle örterek içine kaz koydukları tencere*). (DRAE)

define: ar. is. Toprak altına gömülerek saklanmış para veya değerli şeyler, gömü (GTS)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşmasından başka bir ses hâdisesi yoktur. *Define* kelimesi İspanyolcaya geçerken, Endülüs'te yerleşmiş olan Yahudilerle alakalı olarak Yahudiliğe ilişkin özel bir mânâ kazanmıştır.

2. Alá < Allah

Alá: Del ár. clás. *aḷlāh*. **1.** m. Nombre que dan a Dios los musulmanes y, en general, quienes hablan árabe (*is. Müslümanlar ve genellikle Arapça konuşan kimselerin Tanrı'ya verdiği ad*). (DRAE)

Allah: ar. is. Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Tanrı. (GTS)

Kelime Arapların ve Müslümanların Tanrı'ya verdikleri ad olarak İspanyol diline geçmiştir.

3. aleya < āyet

aleyā: Del ár. hisp. *aláya*, y este del ár. clás. *al'āyah* (isp. ar. *aláya* < kl. ar. *al'āyah*) . 1. f. Versículo del Corán (*Kuran'ın ayetleri*). (DRAE)

ayet: ar. is. Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, Arapça kelimenin sonundaki (ة) ünlü olarak telaffuz edilmiştir.

4. alfaquí < faḳīh

alfaquí: Del ár. hisp. *alfaquí*, y este del ár. clás. *faḳīh* isp. ar. *alfaquí* < kl. ar. *faḳīh*) 1. m. Entre los musulmanes, doctor o sabio de la ley (*is. Müslümanlar arasında hukuk bilgini*). (DRAE)

fakīh: ar. is. 1. Fıkıh ilminin üstâdı. 2. Zeki, anlayışlı kimse. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş son seste ise *h* ünsüzü düşmüş Arapçadaki uzun *i* ise kısalarak vurgulanmıştır.

5. almocrí < muqrī

almocrí: Del ár. hisp. *almuqrí*, y este del ár. clás. *muqrī'*, maestro de recitación coránica (isp. ar. *almuqrí* < kl. ar. *muqrī'* *Kur'an okuma ustası*). 1. m. Lector del Alcorán en las mezquitas (*is. Camilerde Kur'an okuyan kimse*). (DRAE)

mukrî: ar. is. Kur'an okuyan. 2. Kur'an okumasını öğreten veya ezberleten. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, son seste ise Arapça kelimedeki uzun ünlü kısalarak vurguyu üzerine çekmiştir.

6. almozala < muşalla

almozala: Del ár. hisp. *almuşálla*, tapiz de plegaria, y este del ár. clás. *muşallà*, lugar para rezar (isp. ar. *almuşálla*, *dilek taşı* < kl. ar. *muşallà*, *dua edilecek yer*). **1.** f. En textos aljamiados y moriscos, tapiz o alfombrilla para la oración (is. Mağrip metinlerinde *dua edilecek taş veya halı*). **2.** f. En textos aljamiados y moriscos, lugar donde se ora (is. *Dua edilen yer*). **3.** f. ant. Cobertor de cama (is. esk. *Yatak örtüsü*). **4.** f. ant. Tapiz o paño ornamental (is. esk. *Süslü örtü veya dokuma*). (DRAE)

musalla: ar. is. **1.** Namaz kılmağa mahsus açık yer. (bkz: namâz-gâh). **2.** Cami civarında cenaze namazı kılınan yer. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > s* değişmesi olmuştur.

7. alquibla < kıble

alquibla: Del ár. hisp. *alqíbla*, y este del ár. clás. *qiblah* (isp. ar. *alqíbla* < kl. ar. *qiblah*). **1.** f. Punto del horizonte o lugar de la mezquita hacia donde los musulmanes dirigen la vista cuando rezan (is. *Müslümanların bazı ibadetleri yerine getirirken yöneldikleri camideki yer veya ufuktaki bir nokta*). (DRAE)

kıble: ar. is. **1.** Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön. **2.** Bulunulan yerden Kâbe'nin bulunduğu yön. **3.** Güneyden esen yel. **4.** *mec.* Sıkıntılı bir durumda yardım umarak başvurulmuş yer. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

8. amén < âmin

amén: Del lat. tardío *amen*, este del gr. *ἀμήν*, y este del hebr. *āmēn*, verdaderamente. (geç latç *amen* < del yun. *ἀμήν* < ibr. *Āmēn*, *gerçekten*) **1.**

interj. Así sea. U. al final de una oración. U. t. c. s. m (*ünl ve is. Öyle olsun, duaların sonunda kullanılır*). 2. m. final (*is. Son*). (DRAE)

âmin: ar. *ünl.* Öyle olsun, yâ Rab duamızı kabul eyle! (FD)

9. azalá < şalāh

azalá: Del ár. hisp. *aşşalá*, y este del ár. clás. *şalāh* (isp. ar. *aşşalá* < kl. ar. *şalāh*). 1. m. Entre musulmanes, oración (*is. Müslümanlarda, ibadet, namaz*). (DRAE)

şalāh: ar. *is.* 1. cuma namazına ve bâzı yerlerde cenazeye çağırma için minarelerde okunan salavât. 2. meydan okuma, "kendine güvenen varsa çıksın!" diye bağırma. 3. bir mahâlle çocuklarının, başka bir mahâlle çocuklarıyla taş kavgalarına çıkmaları, ["es-salâ" şeklinde de kullanılır]. 4. tas. Mevlevîlerde "can"ları namaza, yemeğe, mukabeleye çağırma. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > s* değişmesi, son seste *h* düşmesi söz konusudur.

10. azaque < zekât

azaque: Del ár. hisp. *azzakí*, este del ár. clás. *zarāh*, este del arameo *zkūtā*, y este del hebr. *zākāh*, pureza (isp. ar. *azzakí* < kl. ar. *zarāh* < aram. *zkūtā* < ibr. *zākāh*, *saflık*) . 1. m. Tributo que los musulimes están obligados a pagar de sus bienes y consagrar a Dios (*is. Müslümanların malları üzerinden ödemek zorunda oldukları ve Allah'a adadıkları vergi*). (DRAE)

zekât: ar. *Is. din b.* Müslümanlıkta, zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören İslamın beş şartından biri. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ise *z > s* değişmesi söz konusudur.

11. aljama < cemā‘at

aljama: Del ár. hisp. *alġamá‘a*, y este del ár. clás. *ġamā‘ah* (isp. ar. *alġamá‘a* < kl. ar. *ġamā‘ah*). **1.** f. Junta de moros o judíos (*is. Müslüman ve Yahudi topluluğu*). **2.** f. sinagoga (*is. Sinagog*). **3.** f. Morería o judería (*is. Müslüman veya Yahudi mahállesi*). (DRAE)

cemâat: *ar.is.* **1.** İnsan topluluğu. **2.** İmanın arkasından namaz kılanlar. (GTS)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *c > ħ* değişmesi olmuştur. Kelimenin İspanyolcada Müslüman ve Yahudi topluluklarını tanımlamak için kullanıldığı görülmektedir. Türkçede de *cemaat* kelimesi dini bir anlam kazanmış, imanın arkasında namaz kılan Müslümanları tanımlamak için kullanılmaktadır.

12. faquir < fakīr

faquir: Del ár. clás. *faqīr*, pobre, místico mendigo (kl. ar. *faqīr*, *fakir*, *derviş*). **1.** m. Santón musulmán (*is. Müslüman aziz*). **2.** m. En la India, asceta que practica duros ejercicios de mortificación (*is. Hindistan’da kendini çileye adayan sufi*). **3.** m. Artista de circo que hace exhibición de determinado tipo de mortificaciones (*is. Zorluk derecesi yüksek çeşitli hareketler yapan sirk sanatçısı*). (DRAE)

fakir: *ar. sf.* **1.** Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fakara, zengin karşıtı. **2.** Olması gerekenden az. **3.** *is.* Hindistan’da yokluğa, eziyete kendini alıştırmış derviş. **4.** *mec.* Zavallı, kimsesiz. **5.** *is. mec.* ve *esk.* Kişinin alçak gönüllülük göstermek için kendisine verdiği san. (GTS)

Kelimenin İspanyolcaya da bir tasavvuf terimi olarak geçtiği, bunun yanında *sirk sanatçısı* gibi bir anlam kazandığı görülmektedir.

13. imam < imām

imam: Del ár. clás. *imām* (kl. ar. *imām*). **1.** m. Encargado de presidir la oración canónica musulmânâ, poniéndose delante de los fieles para que estos le sigan en sus rezos y movimientos (*Toplu dini ibadetlerde cemaatin önünde ibadeti idare eden görevli*). **2.** m. Guía, jefe o modelo espiritual o religioso, y a veces también político, en una sociedad musulmânâ (*is Müslüman toplumlarda, ruhani, dini ve bazen de politik önder, lider*). (DRAE)

İmam: ar. is. 1. Cemaate namaz kıldıran kimse. 2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse. 3. Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen unvan. 4. Bazı küçük İslam devletlerinde devlet başkanı. 5. En önde bulunan kimse, önder. (GTS)

Kelime İspanyolcaya geçerken herhangi bir ses ve mânâ değişikliği olmamıştır.

14. islam < islām

islam: Del ár. clás. *islām*. **1.** m. islamismo (*is. İslamiyet*). **2.** m. Conjunto de los hombres y pueblos que siguen esta religión (*is. Bu dini takib eden insanlar ve halklar*). (DRAE)

islam: ar. is. *din b.* Müslümanlık (GTS)

Kelime İspanyolcaya geçerken herhangi bir ses ve mânâ değişikliği olmamıştır.

15. jatib < ḥaṭīb

jatib: Del ár. marroquí *ḥṭib*, y este del ár. clás. *ḥaṭīb*, predicador (Fas ar. *ḥṭib* < kl. ar. *ḥaṭīb*, *vâiz*). **1.** m. En Marruecos, predicador encargado de dirigir la

oración del viernes y pronunciar el sermón (*is. Fas'ta Cuma namazını idare etmekle ve hutbeyi okumakla görevli kimse*). (DRAE)

hatib: *ar. is.* 1. Bir topluluk karşısında etkili, açık, düzgün konuşarak düşüncesini anlatmada, duygusunu aşılama yetenekli kimse, konuşmacı. 2. *din b.* Cuma ve bayram namazından önce camilerde hutbe okuyan kimse. (GTS)

Kelimenin Fas'ın İspanyol yönetimi altında olduğu dönemde dile girdiği anlaşılmaktadır.

16. morabito < murābiṭ

morabito: Del ár. clás. *murābiṭ* (*kl.ar. murābiṭ*). 1. m. Musulmán que profesa cierto estado religioso parecido en su forma exterior al de los anacoretas o ermitaños cristianos (*is. Dışarıdan Hristiyan anoktitlerinin veya keşişlerinkine benzer şekilde belli bir dini mezhebe bağlı olarak ibadet eden Müslüman*). 2. m. Especie de ermita, situada en despoblado, en que vive un morabito (*is. İçinde murabıtların yaşadığı ve yerleşimin olmadığı yerlerde bulunan inziva kulübesi*). (DRAE)

murabıt: *ar. sf. ve is.* 1. ibâdete bağlı kimse. 2. [Fas'ta] şeyhlerin, dervişlerin ünvanı. (FD)

İspanyolca kelime son seste ünlü türemesi mevcuttur.

17. nabí < nebī

nabí: Del ár. hisp. *nabí*, y este del ár. clás. *nabī* (*isp. ar. nabí < kl. ar. nabī*). 1. m. Entre los árabes, profeta (*is. Araplarda peygamber*). (DRAE)

nebî: *ar. is. din b.* Kendisine kitap indirilmemiş peygamber. (GTS)

Herhangi bir ses ve mânâ değişikliği söz konusu değildir.

18. **sufí** < **şufî**

sufí: Del ár. *şūfī*, der. de *şūf* (ar. *şūfī*, *şūf'dan türeme*). **1.** adj. Partidario del sufismo. U. t. c. s (*sf. ve is Sufzim taraftarı*). (DRAE)

sûfî: ar. *is ve sf.* 1. tasavvuf ehli. 2. sofî. (FD)

Kelimede ses ve mânâ açısından bir değişikliğe rastlanmamıştır.

19. **ulema** < **‘ulemā**

ulema: Del fr. *uléma*, y este del ár. clás. *‘ulamā*, pl. de *‘ālim*, sabio (fr. *uléma* < kl. ar. *‘ulamā*, *‘ālim’in ç.*, *bilge*). **1.** m. Doctor de la ley mahometana (*is. İslam hukuku bilgini*). (DRAE)

ulemâ: esk. 1. Bilginler. 2. *din b.* Sarıklı din bilginleri. (GTS)

Kelimede herhangi bir ses ve anlam değişmesi söz konusu değildir.

3.2.5. İnsan Duygu ve Davranışları İle İlgili Kelimeler

1. **ademán** < **ḍemān**

ademán: Del ár. hisp. *aḍḍīman* o *aḍḍamán*, y este del ár. clás. *ḍamān*, literalmente, garantía legal (*isp. ar. aḍḍīman* veya *aḍḍamán* < kl. ar. *ḍamān*, *yasal garanti*) **1.** m. Movimiento o actitud del cuerpo o de alguna parte suya, con que se manifiesta un afecto del ánimo (*is. Vücüdün veya vücudun herhangi bir kısmının duyguları yansıtan hareketleri*). (DRAE)

damân: ar. *is.* 1. Kefil olma, kefillik. 2. Bir şeyin mislini veya değerini vermek üzere zarara karşı kefil olma, garanti (FD)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Arapça kelime Osmanlı Türkçesine herhangi bir değişikliğe uğramadan geçtiği hâlde, İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçmiştir.

2. alafia < ‘āfiyet

alafia: Del ár. hisp. *al‘áfya*, y este del ár. clás. *‘āfiyah*, salud (isp. ar. *al‘áfya* < kl. ar. *‘āfiyah*, *sağlık*). 1. f. coloq. Gracia, perdón, misericordia. (is. *hlk. Af, bağışlama, merhamet*). (DRAE)

afiyet: ar. is. Hasta olmama durumu, sağlık, esenlik. (GTS)

İspanyolca kelime öne harf-i tarif kaynaşması görülmektedir. Kelime anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçmiştir.

3. albórbola < velvele

albórbola: Del ár. hisp. *alwálwala*, y este del ár. clás. *walwalah* (isp. ar. *alwálwala* < clás. *walwalah*). 1. f. Vocería o algazara, y especialmente aquella con que se demuestra alegría. U. m. en pl (is. *Özellikle sevinç ifade eden, haykırış, bağırma çağırma. Çoğul olarak kullanılır*). (DRAE)

velvele: ar. is. Gereksiz telaş, gürültü ve heyecan. (FD)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. İç seste *l > r* değişmesi ve sadece yazıda görülen ancak teleffuza yansımayan *v > b* değişmesi görülmektedir.

4. alborozo < bürüz

alborozo: Del ár. hisp. *alburúz*, y este del ár. clás. *burüz*, parada militar previa a una expedición (isp. ar. *alburúz* < kl. ar. *burüz*, *askeri bir seferden önce toplanma*). 1. m. Extraordinario regocijo, placer o alegría (is. *Aşırı*

sevinç, zevk ve neşe). 2. m. ant. Extraordinario desorden (*is. esk. Olağan üstü düzensizlik*) (DRAE)

bürûz: *ar. is.* 1. Belirme, ortaya çıkma. 2. Âşikâr, meydanda. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste erillik alameti olarak *o* türemesi olmuştur. RAE sözlüğü kelimenin Arapça *bürûz*’dan geldiğini belirken söz konusu kaynak kelimeyi *askerî bir seferden önce toplanma* olarak tanımlamış ancak Wehr’in sözlüğünde *bürûz* kelimesinin böyle bir tanımına rastlanmamıştır, Wehr kelimeyi Devellioğlu’na yakın şekilde tanımlamıştır.

5. aleve < ‘ayb

aleve: Del ár. hisp. *al‘áyb*, y este del ár. clás. ‘ayb, defecto, tacha o nota de infamia (isp. ar. *al‘áyb* < kl. ar. ‘ayb, hata, kusur, utanç verici davranış). 1. adj. alevoso. U. t. c. s *sf. ve is. Kalles, hain*). 2. m. desus. Alevosía de un particular contra otro (*is. k.d. hainlik*). (DRAE)

ayıp: *ar. is.* 1. Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış. 2. Kusur, eksiklik. 3. *sf.* Utanç veren. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste ve son seste, İspanyolcanın kelime sonunda *b* ünsüzünü istememesinden dolayı, *e* türemesi olmuştur. Son sesteki ünlü türemesi yüzünden *b* iç ses olarak kalmış ve bu nedenle *b > v* değişmesi gerçekleşmiş, bu değişiklik imlâya da yansımıştır.

6. algarivo < gârib

algarivo: Del ár. hisp. *alġarīb*, y este del ár. clás. *ġarīb* (isp. ar. *alġarīb* < . clás. *ġarīb*). 1. adj. ant. Extraño (*sf. esk. Yabancı*) 2. adj. ant. Injusto, inicuo, rebelde (*sf. esk. Adaletsiz, insafsız, asi*). (DRAE)

garīb: *ar. sf.* 1. Kimsesiz, zavallı. 2. Gurbette, kendi memleketinin dışında bulunan; yabancı. 2. Tuhaf, şaşılacak, bambaşka. 4. Dokunaklı. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması iç seste *b > v* değışmesi, son seste de ünlü türemesi olmuştur. *Algaribo* kelimesi İspanyolcanın tarihi dönemlerinde kalmıştır.

7. alharaca < hareket

alharaca: Del ár. hisp. *alharáka*, y este del ár. clás. *ḥarakah* (isp. ar. *alharáka* < kl. ar. *ḥarakah*). 1. f. Extraordinaria demostración o expresión con que por ligero motivo se manifiesta la vehemencia de algún afecto, como de ira, queja, admiración, alegría, etc. U. m. en pl (*is. Öfke, şikayet, hayranlık, sevinç gibi bir duygunun şiddetinin fevri bir tarzda ortaya konması veya ifade edilmesi*). (DRAE)

hareket: ar. is. 1. fiz. Bir cismin durumunun ve yerinin değışmesi, devinim, aksiyon. 2. Vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma. 3. Davranış, tutum. 4. Yola çıkma. 5. Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca yapılan ilerlemeler, akım. 6. coğ. Deprem. 7. Demir yollarında katarların düzenlenmesi ve hangi saatlerde yola çıkıp hangi duraklarda karşılaşacaklarını düzenleme işleri. 8. fel. Devinim. 9. müz. Bir parçanın yavaşlık, çabukluk derecesi. 10. sp. Kas ve eklemlerin, belli doğal şartlar içerisinde işlemeleri sonucu vücut bölümlerinde düzenli ve olumlu etkilerle oluşturdukları yer değışimi. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *h* düşmesi olmuştur. Türkçede çok çeşitli anlamları olan *hareket* kelimesi İspanyolcada anlam daralmasına uğrayarak, *telaş* anlamında kullanılmaktadır.

8. asesino, na < ḥaṣṣīn

asesino, na: Del ár. *ḥaṣṣāṣīn*, adictos al cáñamo indio (ar. *ḥaṣṣāṣīn*, *haṣḥaṣ bağımlısı*). **1.** adj. Que asesina. U. t. c. s (sf. ve is. *Suikastçi*). **2.** adj. Ofensivo, hostil, dañino (sf. *Saldırgan*, *düşman*). (DRAE)

haṣṣīn: ar. is. *haṣḥâşîler*, *haṣṣîler*. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste iç sesteki *ḥ* ünsüzleri düşmüş, *ṣ* > *s* değişmesi olmuş, son seste de ünlü türemesi gerçekleşmiştir.

9. maharón < maḥrûm

maharón: Del ár. hisp. *maḥrûm*, mísero, y este del ár. clás. *maḥrûm* (isp. ar. *maḥrûm*, *sefil* < kl. ar. *maḥrûm*) **1.** adj. desus. Infeliz o desdichado (is. *Mutsuz* veya *kederli*). (DRAE)

mahrûm: ar. sf. Yoksun (GTS)

İspanyolca kelime de iç seste *ḥ* > *h* ve son seste *m* > *n* değişimleri söz konusudur. Kelime günümüzde İspanyolcada kullanımdan düştüğü hâlde Türkçede yaygın olarak kullanılmaktadır.

10. mezquino, na < miskīn

mezquino, na: ár. hisp. *miskín*, este del ár. clás. *miskīn* (isp. ar. *miskín* < kl. ar. *miskīn*). **1.** adj. Que escatima excesivamente en el gasto (sf. *Harcamadan aşırı şekilde kaçınan*). **2.** adj. Falto de nobleza de espíritu (sf. *Ruhsal yücelikten yoksun*). **3.** adj. Pequeño, diminuto (sf. *Küçük*, *minik*). **4.** adj. p. us. Pobre, necesitado, falto de lo necesario (sf. *Zavallı*, *aciz*). **5.** adj. desus. Desdichado, desgraciado, infeliz (is. *Kederli*, *perişan*, *mutusuz*). **6.** m. En la Edad Media, siervo de la gleba, de origen español, a diferencia del exarico,

que era de origen moro (*is. Ortaçağda, İspanyol kökenli toprağa bağlı serf.* (DRAE)

miskin: *sf.* 1. Çok uyuşuk olan kimse. 2. Hoş görülemeyecek durumlar karşısında tepki göstermeyen (kimse). 3. Cüzzam hastalığına tutulmuş olan (kimse). 4. *esk.* Âciz, zavallı. (GTS)

İspanyolca kelimeye iç seste $s > z$ değişmesi son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin Ortaçağ'da *toprağa bağlı, İspanyol kökenli serf* anlamını kazandığı fakat sonra bu anlamın kullanımdan kalktığını görmekteyiz.

3.2.6. Doğa Bilimleri İle İlgili Kelimeler

1. **aceche** < **zâc**

aceche: Del ár. hisp. *azzáğ*, y este del ár. clás. *zāğ* (isp. ar. *azzác* < kl. ar. *zāc* 1. m. Caparroza (*is. Çeşitli sülfatlara halkın verdiği ad*). (DRAE)

zâc: ar. *is.* 1. *kim.* Demir sülfat (FD)

Arapçadan İspanyolcaya geçerken kelimeye harf-i tarif kaynaşması, $z > â$ değişmesi, *c* sesinin sedasızlaşması ve kelime sonunda *e* türemesi görülmektedir. Osmanlıcada demir sülfatı mânâsına gelen kelime, İspanyol dilinde daha geniş bir mânâda, tüm sülfatların ortak adı olarak kullanılmıştır.

2. **aceite** < **zeyt**

aceite: Del ár. hisp. *azzáyt*, este del ár. clás. *azzayt*, y este del arameo *zaytā* (isp. ar. *azzáyt* < kl. ar. *azzayt* < aram. *zaytā*) 1. m. Líquido graso de color verde amarillento, que se obtiene prensando las aceitunas (*is. Zeytinin preslenmesi ile elde edilen yeşil ve sıvı arası bir renkte sıvı yağ*). 2. m. Líquido graso que se obtiene de otros frutos o semillas, como cacahuètes, algodón, soja, nueces, almendras, linaza, coco, etc., y de algunos animales,

como la ballena, foca, bacalao, etc(is. *Yerfistığı, pamuk, soya fasulyesi, ceviz, badem, keten tohumu, hindistan cevizi gibi diğer meyve ve tohumlardan ve balina, fok, morina balığı gibi hayvanlardan elde edilen sıvı yağ*). **3. m.** Líquido denso que se encuentra formado en la naturaleza, como el petróleo, o que se obtiene por destilación de ciertos minerales bituminosos o de la hulla, el lignito y la turba. (is. *Petrol gibi tabiatla saf olarak bulunan veya bazı bitümlük minerallerin, taş kömürünün, linyitin ve tarbanın işlenmesiyle elde edilen koyu sıvı*). **4. m.** Sustancia grasa, líquida a temperatura ordinaria, de mayor o menor viscosidad, no miscible con agua y de menor densidad que ella, que se puede obtener sintéticamente (is. *Yağlı, oda sıcaklığında sıvı hâlde, az veya çok yapışkan, suyla karışmayan ve sudan daha az yoğunluğu olan, sentetik olarak elde edilen madde*). **5. m.** Soborno (is.r *üşvet*). (DRAE)
zeyt: ar. is. Zeyyin yağı (FD)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşması, $z > \text{â}$ değişimi ve son seste *e* türemesi görülür. Osmanlıcadaki *zeyt* kelimesi yalnızca zeytin yağı anlamına gelirken, İspanyolcadaki *aceite* kelimesi bitkisel, hayvansal doğal ve sentetik tüm yağları ifade etmek için genel bir biçimde kullanılmaktadır. Kelime İspanyolcada mecaz anlam da kazanmıştır.

3. ajebe < şebb

ajebe: Del ár. hisp. *aššább*, y este del ár. clás. *šabb* (isp. ar. *aššább* < kl. ar. *šabb*). **1. m.** desus. Alumbre (is. *k.d. Şap*). **2. m.** desus. Hevea (is. *k.d. Kauçuk ağacı*). (DRAE)
şebb: ar. is. Şap. (FD).

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşmasından başka $\text{ş} > j$ değişimi ve son seste ünsüz türemesi olmuştur. *Ajebe* kelimesi günümüz İspanyolcasında kullanılmamaktadır.

4. alambique < 'inbīq

alambique: Del ár. hisp. *alanbīq*, este del ár. clás. *inbīq*, y este del gr. ἄμβιξ, -ίκοϛ (isp. ar. *alanbīq* <kl. ar. *inbīq* < yun. ἄμβιξ). **1. m.** Aparato que sirve para destilar o separar de otras sustancias más fijas, por medio del calor, una sustancia volátil. Se compone fundamentalmente de un recipiente para el líquido y de un conducto que arranca del recipiente y se continúa en un serpentín por donde sale el producto de la destilación. (is. *Uçucu bir maddeyi, ısı vasıtasıyla, daha durağan olan diğer maddelerden damıtma veya ayırmaya yarayan alet. Temel olarak sıvı için bir kaptan ve bu kaptan çıkarak sarmal bir boru içinde devam eden, damıtılan maddenin çıktığı bir kanaldan oluşur*). **2. m. And. y Am.** Fábrica de aguardiente (is. *Endülüs ve Amerika'da -içilebilen- ispiroto fabrikası*). (DRAE)

imbik: ar. *is*. Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı. (GTS)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka son seste *e* türemesi olmuştur. Kelime hem Türkçeye hem İspanyolcaya Arapçadaki mânâsıyla geçmiş, Endülüs ve Güney Amerika'da ise yine damıtma mânâsıyla bağlantılı olarak ad aktarması vasıtasıyla ispiroto fabrikası mânâsını kazanmıştır.

5. albayalde < beyâz

albayalde: Del ár. hisp. *albayād*, y este del ár. clás. *bayād* (isp. ar. *albayād* < kl. ar. *bayād*). **1. m.** Carbonato básico del plomo. Es sólido, de color blanco y se emplea en la pintura (is. *Kurşun karbonat. Dayanıklıdır ve resim sanatında kullanılır*). (DRAE)

beyâz: ar. *is*. **1.** Ak, kara, siyah karşıtı. **2. sf.** Bu renkte olan. **3.** Beyaz ırktan olan kimse. **4.** Baskıda normal karalıktaki görünen harf çeşidi. **5.** Beyaz zehir. (GTS)

Arapça *beyaz* kelimesi İspanyolcaya geçerken başta harf-i tarif ekleşmesi ve iç seste *l* türemesi olmuş, kelime bir kimya terimi olarak İspanyolcada kullanılmış ve kullanılmaktadır.

6. alcohol < kuḥl, alkol

alcohol: Del ár. hisp. *kuḥúl*, y este del ár. clás. *kuḥl* (isp. ar. *kuḥúl* < kl. ar. *kuḥl*) . **1. m.** *Quím.* Cada uno de los compuestos orgánicos que contienen el grupo hidroxilo unido a un radical alifático o a alguno de sus derivados (*is. kim. Alifatik bir kök veya onların türevleriyle birlikte hidroksil grubunu içeren organik birleşiklerin her biri*). **2. m.** por antonom. alcohol etílico (*is. dol. Etil alkol*). **3. m.** Bebida que contiene **alcohol**, en oposición implícita a las que no lo contienen (*is. Alkol içerek içecekler*) **4. m.** Galena (*is. Galen, kükürtlü kurşun*). **5. m.** Polvo finísimo usado como afeite por las mujeres para ennegrecerse los bordes de los párpados, las pestañas, las cejas o el pelo, que se hacía con antimonio o con galena, y después con negro de humo perfumado (*is. Gözkapaklarının kenarını, kirpikleri, kaşları, veya saç karartmak için kadınların makyaj malzemesi olarak kullandıkları, eskiden antimon veya galen ile sonradan kokulu dumanın isi ile yapılan çok ince toz*).

alkol: ar. is. **1.** Bira, şarap vb. sıvıların veya pancar, patates nişastasının şekere dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan glikoz çözeltilerin mayalaşmış özlerinin damıtılmasıyla elde edilen, kokulu, uçucu, yanıcı, renksiz sıvı, ispirto, etanol, etil alkol. **2. mecaz** Her türlü alkollü içki. (GTS)

kuhl: ar. is. **1.** Göze çekilen sürme. **2.** Göz ilacı. (FD)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ* > *h* değişmesi olmuştur.

7. alcrebite < kibrit

alcrebite: Del ár. hisp. *alkibrít*, este del ár. clás. *kibrīt* (isp. ar. *alkibrít* < kl. ar. *kibrīt*) . m. desus. Azufre (is. *k.d. Düflür, kükürt*). (DRAE)

kibrit: ar. is. **1.** Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası. **2.** İçinde bu parçaları bulunduran küçük kutu. **3.** esk. Kükürt. (GTS)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması, iç ses *r / b* metatezi ve son ses *e* türemesi olmuştur. Kelime, Arapçadaki mânâsıyla hem İspanyolcaya hem Türkçeye geçmiş, ancak bu mânâsı her iki dilin de tarihî dönemlerinde kalmıştır. *Kibrit* günümüz Türkçesinde ilk iki anlamıyla yaygın olarak kullanılmaktadır.

8. algalia < gâliye

algalia: Del ár. hisp. *alḡálya*, y este del ár. clás. *ḡāliyah* (isp. ar. *alḡálya* < kl. ar. *ḡāliyah*). **1.** f. Sustancia untuosa, de consistencia de miel, blanca, que luego parda, de olor fuerte y sabor acre. Se saca de la bolsa que cerca del ano tiene el gato de algalia y se emplea en perfumería (is. *Yağlı, yoğunluğu bal kıvamında, beyaz, sonradan kahverengileşen, keskin kokulu ve acı bir madde. Misk kedisinin kesesinden elde edilir ve kozmetikte kullanılır*). **2.** f. abelmosco (is. *Bamya*). **3.** m. desus. gato de algalia (is. *Misk kedisi*). (DRAE)

gâliye: ar. is. Misk ile amberden yapılmış siyah, kokulu bir madde olup, boya olarak kadınlarca saçlara ve başlara sürülür. (FD)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelime İspanyolcada *bamya* ve *misk kedisi* anlamında da kullanılmıştır.

9. álgebra < cebir

álgebra: Del lat. tardío *algēbra*, y este abrev. del ár. clás. *alğabru walmuqābalah*, reducción y cotejo. **1. f.** Parte de las matemáticas en la cual las operaciones aritméticas son generalizadas empleando números, letras y signos. Cada letra o signo representa simbólicamente un número u otra entidad matemática. Cuando alguno de los signos representa un valor desconocido se llama incógnita (*is. Aritmetik işlemlerin, sayılar yerine harfler veya simgeler konurak genelleştirildiği matematik koludur. Her harf veya simge bir sayıyı veya başka bir matematiksel değeri temsil eder. Simgelerden biri bilinmeyen bir değeri temsil ettiği zaman “tanımsız” olarak adlandırılır*). **2. f.** desus. Arte de restituir a su lugar los huesos dislocados (*is. k.d. Çıkık kemikleri yerine oturtma sanatı*). (DRAE)

cebir: *mat. esk.* Artı ve eksi gerçek sayılarla, bunların yerini tutan harfler yardımıyla nicelikler arasında genel bağlantılar kuran matematik kolu. (GTS)

İspanyolca kelime bir matematik terimi olarak kullanılmasının yanında, *çıkıkçı* anlamında da kullanılmış, fakat bu anlam günümüzde kullanımdan düşmüştür.

10. aljor < âcur

aljor: Quizá del ár. hisp. *alağúr*, este del ár. clás. *āğurr*, este del arameo *āgūrā*, y este del acadio *agurru*, ladrillos (isp. ar. *alağúr* < kl. ar. *āğur* < aram. *āgūrā* < ak. *agurru*, *tuğla*). **1. m.** aljez (*is. Kaba hâlde alçı taşı*). (DRAE)

âcur: *ar. is.* 1. Tuğla, kiremit. 2. Kerpiç. (FD)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *c > ħ* değişmesi olmuştur.

11. almadén < ma‘den

alnadén: Del ár. hisp. *alma‘dán* o *alma‘dín*, y este del ár. clás. *ma‘dín* (isp. ar. *alma‘dán* veya *alma‘dín* < kl. ar. *ma‘dín*). 1. m. desus. Mina o minero de algún metal (*is. k.d. Maden ocağı, madenci*). (DRAE)

mâden: 1. *jeol.* Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral. 2. *sf.* Bu minerallerden yapılmış. 3. Maden ocağı veya maden işletmesi. 4. *mec.* Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak. 5. *argo* Uyuşturucu, esrar, eroin. 6. *tkz.* Kolay ve iyi kazanç sağlayan iş veya parası elinden kolaylıkla alınan kimse. 7. *kim.* Metal. (GTS)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. İspanyolcada eski bir kelime olup, günümüzde kullanılmamaktadır.

12. almizcle < misk

almizcle: Del ár. hisp. *almísk*, este del ár. clás. *misk*, y este del pelvi *muşk* (isp. ar. *almísk* < kl. ar. *misk* < peh. *muşk*) 1. m. Sustancia grasa, untuosa, de olor intenso que algunos mamíferos segregan en glándulas situadas en el prepucio, en el periné o cerca del ano, y, por ext., la que segregan ciertas aves en la glándula debajo de la cola. Por su untuosidad y aroma, el **almizcle** es materia base de ciertos preparados cosméticos y de perfumería (*is Bazı memelilerin prepüsyüs ve perinedeki veya anüsün yakınındaki bezelerden, bazı kuşların da kuyruk altındaki bezelerden çıkardıkları yağlı, kaypak ve yoğun kokulu bir madde. Kaypak ve aromatik özelliği nedeniyle kozmetik ürünlerinin temel malzemesidir*). (DRAE)

misk: ar. is. Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir cins ceylanın erkeğinin karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde. (GTS)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $s > \underline{s}$ değişmesi, l türemesi ve son seste ünlü türemesi olmuştur.

13. alquimia < kimyā

alquimia: Del ár. hisp. *alkímya*, este del ár. clás. *kīmiyā'*, y este del gr. *χυμεία*, mezcla de líquidos (isp. ar. *alkímya* < kl. ar. *kīmiyā'* < yun. *Χυμε*, *sıvı karışımı*). **1. f.** Conjunto de especulaciones y experiencias, generalmente de carácter esotérico, relativas a las transmutaciones de la materia, que influyó en el origen de la ciencia química. Tuvo como fines principales la búsqueda de la piedra filosofal y de la panacea universal (is. *Genellikle batını karakterli, maddenin dönüşümüyle alakalı, ve sonradan kimya biliminin kökenini etkileyen kurgusal düşünceler ve tecrübeler. Felsefî taşın ve evrensel şifanın aranmasına yönelik amaçları vardı*). **2. f.** Transmutación maravillosa e increíble (is. *Harika ve inanılmaz değişim*). **3. f.** desus. Latón (is. *k.d. Bakır ve çinko alaşımı*). (GTS)

kimyâ: ar. is. **1.** Maddelerin temel yapılarını, birleşimlerini, dönüşümlerini, çözümleme, birleşim ve üretim yöntemlerini inceleyen bilim. **2. mec.** Üstün özellikler taşıyan çok değerli şey. (GTS)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması söz konusudur. Kelimenin *simya* anlamıyla kullanıldığı görülmektedir.

14. alquitrán < қаҗраң

alquitrán: Del ár. hisp. *alqiṭrán* o *alqaṭrán* (isp. ar. *alqiṭrán* veya *alqaṭrán*). **1. m.** Producto obtenido de la destilación de maderas resinosas, carbones, petróleo, pizarras y otros materiales vegetales y minerales. Es líquido, viscoso, de color oscuro y fuerte olor, y tiene distintas aplicaciones industriales (is. *Reçineli kerestelerin kömürlerin, petrolün, veya diğer bitkisel ve mineral maddelerin damıtılmasıyla elde edilen üründür. Sıvı yapışkan,*

siyah ve keskin kokuludur ve çeşitli sanayî alanlarında kullanılır). **2. m.** Composición de pez, sebo, grasa, resina y aceite. Es muy inflamable y se usó como arma incendiaria (*is. Zift, donyağı, iç yağı, reçine ve zeytinyağından oluşan karışım. Çok yanıcıdır ve eskiden yakıcı silah olarak kullanılmıştır*). (DRAE)

katran: *ar. is. kim.* Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde. (GTS)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

15. ámbar < ‘anber

ámbar: Del ár. hisp. ‘ánbar, y este del ár. clás. ‘anbar (isp. ar. ‘ánbar < kl. ar. ‘anbar). **1. m.** Resina fósil, de color amarillo más o menos oscuro, opaca o semitransparente, muy ligera, dura y quebradiza, que arde fácilmente, con buen olor, y se emplea en cuentas de collares, boquillas para fumar, etc (*is. Az çok koyu sarı renkli, donuk ve yarı saydam, kolay kırılan ve kolay yanabilen, güzel kokulu ve pipoların ağızlıklarında kullanılan fosil reçine*). **2. m.** Perfume delicado (*is. Hoş kokulu parfüm*). **3. m.** Color semejante al del **ámbar** amarillo (*is. Sarı amber rengi*). (DRAE)

anber: *ar. is.* 1. ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde. 2. güzel koku. 3. güzellerin saçı. (FD)

İspanyolca kelimedede ön seste ‘ ünsüzünün düşmesi söz konusudur.

16. atutía < tūtiyā

atutía: Del ár. hisp. attutíyya, este del ár. clás. tūtiyā (isp. ar. attutíyya, este del kl. ar. tūtiyā). **1. f.** Óxido de cinc, generalmente impurificado con otras

sales metálicas, que, de manera de costra dura y de color gris, se adhiere a los conductos y chimeneas de los hornos donde se tratan minerales de cinc o se fabrica latón (*is. Genellikle diğer metallarla karıştırılmış, gri rengi ve sert yüzeyi sebebiyle borulara veya çinko minareli çıkarılan ocakların bacalarına yapıştırılan çinko oksit*). 2. f. Ungüento medicinal hecho con atutía (*is. Tûtiyâ ile yapılan tıbbi merhem*). 3. f. ant. Azogue (*is. esk. Civa*). (DRAE)

tûtiyâ: *ar. is.* 1. kim. çinko. 2. kadınların gözlerine çektikleri sürme. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması söz konusudur.

17. azúcar < sukker < şeker

azúcar: Del ár. hisp. *assúkkar*, este del ár. clás. *sukkar*, este del gr. σάκχαρι, y este del pelvi *šakar* (*isp. ar. assúkkar < kl. ar. sukkar < yun. σάκχαρι < peh. Šakar*) 1. amb. Cuerpo sólido cristalizado, perteneciente al grupo químico de los hidratos de carbono, de color blanco en estado puro, soluble en el agua y en el alcohol y de sabor muy dulce. Se obtiene de la caña dulce, de la remolacha y de otros vegetales. Según su estado de pureza o refinación, se distinguen diversas clases (*is. Karbonhidratlar grubuna mensup, sert ve kristalize, saf hâldeyken beyaz renkli, suda ve alkolde çözülebilen, çok tatlı bir kimyeevi madde. Şeker kamışından ve diğer bazı tarım ürünlerinden elde edilir. Saflığına ve arıtılabilirliğine göre değişik türlere ayrılır*). (DRAE)

sükker: *ar. is.* Şeker. (FD)

şeker: *ar. is.* 1. Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı. 2. Bu madde katılarak yapılmış lokum, akide, çikolata vb. tatlı yiyeceklerin genel adı. 3. *tıp* Şeker hastalığı. 4. *sf. mec.* Sevimli, cana yakın ve güzel.

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *s > ş* değişmesi söz konusudur.

18. badán < beden

badán: Del ár. hisp. *badán*, y este del ár. clás. *badan* (isp. ar. *badán* < kl. ar. *badan*) **1.** m. En el animal, tronco del cuerpo (*is. canlı varlıklarda gövde*). (DRAE)

beden: ar. is. **1.** Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. **2.** Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde. **3.** Giysilerde ölçü. **4.** Kale duvar. (GTS)

Beden kelimesinin İspanyolcada sadece *hayvanların gövdesi* anlamında kullanıldığı görülmektedir.

19. cero < şıfır

cero: Del it. *zero*, este del b. lat. *zephyrum*, este del ár. hisp. *şıfır*, y este del ár. clás. *şıfır*, vacío (it. *zero* < lat. *zephyrum* < isp. ar. *şıfır* < kl. ar. *şıfır, boş*). **1.** adj. Número que expresa una cantidad nula, nada, ninguno (*sf. Geçersiz, olmayan etkisiz bir niceliği ifade eden sayı*). **2.** m. Signo con que se representa el **cero** (*is. Sıfırın simgesi*). **3.** m. Puntuación mínima en cualquier ejercicio o competición (*is. Herhangi bir yarışmada veya imtihanda alınan en düşük puan*). **4.** m. Fís. En un aparato de medida, punto de origen de la escala (*is. Fiz. Herhangi bir alçı aletinde skalanın başlangıç değeri*). **5.** m. Mat. Signo sin valor propio, que en la numeración arábica sirve para ocupar los lugares donde no haya cifra significativa. Colocado a la derecha de un número entero, decuplica su valor; pero a la izquierda, en nada lo modifica (*is. Mat. Kendi değeri olmayan, arap rakamlarında herhangi bir sayının bulunmadığı yerleri doldurmak için kullanılan işarettir. Herhangi bir sayının*

sağına konduğunda, değerini ona katlar, fakat soluna konduğunda hiçbir etki yapmaz). (DRAE)

sıfır: *ar. is. 1. mat.* Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on kere büyüten işaret (0). *2. mec.* Hiçbir değeri olmayan şey. *3. sf. mec.* Olmayan, bulunmayan. *4. sf. mec.* Kötü, başarısız, verimsiz. *5. sf. mec.* Yeni, kullanılmamış.

İspanyolca kelimede ön seste $\text{ş} > \text{s}$ değişmesi, iç seste f düşmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

20. **cifra < sıfır < şifre**

cifra: Del it. *zero*, este del b. lat. *zephyrum*, este del ár. hisp. *şifr*, y este del ár. clás. *şifr*, vacío (it. *zero* < lat. *zephyrum* < isp. ar. *şifr* < kl. ar. *şifr*, boş).

1. f. Número dígito (*is. Tek haneli sayı*). **2. f.** Signo con que se representa este número (*is. Bu sayıyı gösteren simge*). **3. f.** Escritura en que se usan signos, guarismos o letras convencionales, y que solo puede comprenderse conociendo la clave (*is. Sadece karşılıkları bilinerek anlaşılabilen, içinde sayılarını sembollerin ve harflerin bulunduğu yazı*). **4. f.** Enlace de dos o más letras, generalmente las iniciales de nombres y apellidos, que como abreviatura se emplea en sellos, marcas, etc (*is. Genellikle, damgalarda kullanılan ad ve soyadın baş harflarından oluşan işaret*). **5. f.** abreviatura (*is. Kısaltma*). **6. f.** abreviatura (*is. Kısaltma ile ifade edilen şeyin kendisi*). **7. f.** Cantidad de dinero (*is. Para tutarı*). **8. f.** Modo vulgar de escribir música por números (*is Müzikal bir eseri sayılarla yazmanın bayağı bir biçimi*). **9. f.** Suma y compendio, emblema (*is. Meblağ, yekün*). (DRAE)

şifre: *fr. is. 1.* Gizli haberleşmeye yarayan işaretlerin tümü, kod. *2.* Gizliliği olan kasa, kapı, çanta vb. şeylerin açılması için gereken rakam. (GTS)

İspanyolca kelimde ön seste $\text{ş} < \text{s}$ değişmesi söz konusudur. *Şifre* kelimesi Türkçeye Fransızcadan geçtiği hâlde, kelimenin kökeninin Arapça *sıfır* olması ve

hem Türkçede hem İspanyolcada kelimenin yaygınlığı dikkate alınarak, ortak söz varlığına dahil edilmiştir.

21. jebe < şebb

jebe: Del ár. hisp. *šább*, y este del ár. clás. *šabb* (isp. ar. *šább* < kl. ar. *šabb*)

1. m. alumbre (is. *Şap*). 2. m. Am. Hevea (is. *Amerika'da kauçuk ağacı*). (DRAE)

şebb: ar. is. şap. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste *ş* > *h* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

22. momia < mūmiyā

momia: Del ár. clás. *mūmiyā'*, betún de embalsamar cadáveres, y este del persa *mum*, cera (kl. ar. *mūmiyā'*, ölü *mumyalama* < fa. *num*, *mum*). 1. f. Cadáver que naturalmente o por preparación artificial se deseca con el transcurso del tiempo sin entrar en putrefacción (is. *Zaman geçtikçe çürümeden kalabilen doğal olarak veya yapay şekilde kurumuş ceset*). 2. f. Persona muy seca y morena (is. *Çok zayıf ve esmerk kimse*). (DRAE)

mumya: is. 1. Birtakım özel ilaçlar kullanılarak bozulmayacak duruma getirilmiş olan ve kazılarla ortaya çıkarılan ceset. 2. mec. Çok zayıf kimse. (GTS)

Kelime de herhangi bir ses olayına rastlanmamıştır, İspanyolcada bilinen anlamının dışında mecaz anlam da kazandığı görülür.

23. natrón < naṭrūn

natrón: Del fr. *natron*, este del ár. *naṭrūn*, este del gr. νίτρον, y este del egipcio *nṭr* (fr. *natron* < ar. *naṭrūn* < yun. νίτρον < ms. *nṭr*). **1.** m. Sal blanca, translúcida, cristalizable, eflorescente, que se halla en la naturaleza o se obtiene artificialmente. Es el carbonato sódico usado en las fábricas de jabón, vidrio y tintes (is. *Beyaz, saydam, kristalize edilebilir, parlak, tabiatta bulunan veya yapay olarak elde edilen bir tuzdur. Sabun, cam ve boya fabrikalarında kullanılır*). (DRAE)

naṭrūn: ar. is. 1. güherçile. 2. boraks. (FD)

Kelimede herhangi bir ses ve mânâ değişikliğine rastlanmamıştır.

24. olíbano < lūbān

alíbano: Del b. lat. *olibanum*, y este del ár. clás. *lubān* (lat. *olibanum* < kl. ar. *lubān*) **1.** m. Incienso aromático (is *Tütsü*). (GTS)

lūbān: ar. is. günlük, kendir. (FD)

Kelimede daha Latinceye geçiş aşamasında harf-i tarif kaynaşması olmuş gibi görünmektedir.

3.2.7. Edebiyat İle İlgili Kelimeler

1. anejir < neşîde

anejir: Del ár. hisp. *annašíd*, y este del ár. clás. *našīd* (isp. ar. *annašíd* < kl. ar. *našīd*) **1.** m. Refrán o sentencia popular puesto en verso y cantable (is. *Nazmedilmiş, bestelenebilen atasözü veya özdeyiş*). (DRAE)

neşîde: ar. is. 1. Bir toplulukta okunmaya değer manzume, şiir. 2. atasözü derecesinde kullanılan meşhur beyit veya mısra. 3. müz. eski Arap

müziğinde, usullü olmak şartıyla, irticalen veya hazırlanarak söylenen güfteli müzik eseri. (FD)

İspanyolca kelimde ön seste harf-i tarîf kaynaşması, iç seste $\text{ş} > \text{h}$ değişmesi, son seste ünlü düşmesi ve $d > r$ değişmesi söz konusudur.

2. casida < kaşîde

casida: Del ár. clás. *qaşîdah*. **1.** f. Composición poética arábica y también persa, monorrima, de asuntos variados, y con un número indeterminado de versos (*is. Arap ve Fars edebiyatında, çeşitli konuları içeren, tek kaşiyeli, mısra sayısı belirsiz bir nazım şekli*). (DRAE)

kaşîde: *ar. is.* On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü. (GTS)

Kelimede herhangi bir ses ve mânâ değişikliği tespit edilmemiştir.

3.2.8. Eşya İsimleri

3.2.8. 1. Giyim İle İlgili Kelimeler

1. aceitunî < zeytunî

aceitunî: Del ár. *azzaytunî*, gentilicio de *zaytun* (*Zeytin ile ilgili*). **1.** m. Tela rica traída de Oriente y muy usada en la Edad Media (*is. Doğu'dan getirilen ve Ortaçağ'da çok kullanılan iyi bir kumaş*). **2.** m. Cierta labor usada en los edificios árabes (*Arap yapılarında kullanılan bir tür işleme*). (DRAE)

zeytuni: *ar. is.* **1.** Zeytin rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. (GTS)

Kelime İspanyolcaya geçerken aslından çok farklı bir mânâ kazanmış ve Doğu'dan getirilen bir kumaş cinsini ifade etmek için kullanılmıştır.

2. alamar < 'alam

alamar: Del ár. hisp. 'alam, adorno en la ropa (*Ar 'alam, giyiside süs*). **1. m.** Presilla y botón, u ojal sobrepuesto, que se cose, por lo común, a la orilla del vestido o capa, y sirve para abotonarse, o meramente para gala y adorno o para ambos fines (*is. Genellikle elbise veya perde kenarına dikilen, iliklemeye veya sadece süslemeye yarayan, her iki amaç için de kullanılan düğme ve ilik*). **2.** Guarnición a modo de fleco (*is. Kakül benzeri süs*). **3. m. Méx.** Especie de pan dulce (*is. Meksika'da tatlı bir ekmek türü*). (DRAE)

alem: ar. is. 1. Nişan, alamet. 2. Sancak, bayrak. 3. Sınır işareti. 4. Yüksek dağ. 5. Dudaktaki çatlaklık. 6. Has isim. 7. Minare tepesi. 8. Sarığın altın teli. (FD)

İspanyolca kelimeye harf-i tarif kaynaşması olmuş, kelime Arapçadaki *giyiside süs* anlamı doğrultusunda İspanyolcada *düğme* mânâsında kullanılmıştır.

3. albadena < beden

albadena: Del ár. hisp. *albadán*, y este del ár. clás. *badan*, corpiño (isp. ar. *albadán* < kl. ar. *badan, beden*). **1. f. desus.** Especie de túnica o vestido de seda. (*is. k. d. Bir çeşit entari veya ipekten elbise*). (DRAE)

beden: ar. is. 1. Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. 2. Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde. 3. Giysilerde ölçü. 4. Kale duvarı. (GTS)

İspanyolca kelimeye harf-i tarif kaynaşması ve son seste dişillik alameti olarak *a* türemesi olmuş ve kelime Arapçadaki mânâsını kaybederek *bir çeşit ipek elbise veya entari* anlamını kazanmıştır.

4. albanega < benîka

albanega: Del ár. hisp. *albaníqa*, este del ár. clás. *banīqah*, y este del lat. *paganīca* (isp. ar. *albaníqa* < kl. ar. *banīqah* < lat. *paganīca*) . 1. f. Especie de cofia o red para recoger el pelo, o para cubrir la cabeza (is. *Saçı toplamak veya başı örtmek için kullanılan bir tür file veya ağ*). 2. f. Manga cónica, hecha de red y cerrada por el extremo más estrecho, que se usa para cazar conejos u otros animales cuando salen de la madriguera (is. *Yuvalarından çıktıkları zaman tavşan ve diğer hayvanları avlamak için kullanılan sıkı ağ*). 3. f. Arq. Enjuta de arco de forma triangular (is. *mim. Kemer*). (DRAE)

benîka: ar. is. Atın göğsünden yukarı, boğazı üstünde çıkan tüyden iki daireden her biri. 2. Esvabın koltuk altındaki parçası.

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *k > ğ* sedalılılaşması olmuştur.

5. albornoz < bornoz

albornoz: Del ár. hisp. *burnús* o *barnús*, este del ár. clás. *burnūs*, y este del gr. βίρροϋς. (isp. ar. *burnús* < kl. ar. *burnūs* < gr. βίρροϋς) 1. m. Tela hecha con estambre muy torcido y fuerte, a manera de cordoncillo (is. *Çok kıvrımlı ve sıkı yününden yapılmış dokuma*). 2. m. Especie de capa o capote con capucha (is. *Başlıklı bir pelerin veya palto türü*). (DRAE)

bornoz: ar. is. 1. Banyodan çıkarken kurulanmak için kullanılan, önden açık, havludan yapılmış giyecek. 2. Kuzey Afrika'da Berberilerin giydikleri başlıklı, geniş, kısa kollu bir üstlük. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelimenin Türkçedeki ilk anlamının İspanyol diline geçmediği görülmektedir.

6. alcabtea < kıbtıyye

alcabtea: Del ár. hisp. *alqabṭíyya*, este del ár. clás. *qubṭíyyah* o *qibṭíyyah*, este del copto *gyptios*, y este del gr. Αἰγύπτιος, tela egipcia (isp. ar. *alqabṭíyya* < kl. ar. *qubṭíyyah* veya *qibṭíyyah* < copto *gyptios* < gr. Αἰγύπτιος, *Mısır kumaşı*). 1. f. ant. Tela fina de lino (*is. esk. İnce ketenden kumaş*). (DRAE)

kıbtıyye: ar. is. 1. Kıbt soyundan, çingene. 2. Çingene ile ilgili. (FD)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Osmanlı Türkçesinde bir kavim adı olarak kullanılan kelime, İspanyolcada bir kumaş çeşidi anlamında kullanılmış ve dilin tarihi dönemlerinde kalmıştır.

7. alfareme < iḥrām

alfareme: Del ár. hisp. *alḥarām*, y este del ár. clás. *iḥrām* (isp. ar. *alḥarām* < kl. ar. *iḥrām*). 1. m. Toca semejante al almaizar, usada por los árabes para cubrir la cabeza (*is. Mîzere benzer, Araplar tarafından başı örtmek için kullanılan bir başlık*) (DRAE).

iḥram: ar. is. 1. Hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 2. Yün yaygı. 3. esk. Yunanların, Romalıların, günümüzde de Berberilerin büründükleri geniş, beyaz, yünlü çarşaftan giysi. (GTS)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması, iç ses *ḥ* > *f* değişmesi ve son ses ünlü türemesi olmuştur.

8. aljuba < cūbbe

aljuba: Del ár. hisp. *alǧūbba*, y este del ár. clás. *ǧubbah* (isp. ar. *alǧūbba* < kl. ar. *ǧubbah*). 1. f. Vestidura morisca usada también por los cristianos, consistente en un cuerpo ceñido en la cintura, abotonado, con mangas y falda

que solía llegar hasta las rodillas (*is. Vücuda belden bir kuşakla sarılan, iliklenebilen, kollu ve eteği dizlere kadar inen, Hristiyanların da kullandığı Müslüman kıyafeti*). (DRAE)

cübbe: *ar. is.* Hukukçuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giyisi (GTS)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste $c > h$ değişmesi söz konusudur.

9. almaizar < mi'zer

almaizar: Del ár. hisp. *almayzár*, y este del ár. clás. *mi'zar* (isp. ar. *almayzár* < kl. ar. *mi'zar*). 1. m. Toca de gasa usada por los moros (*is. Magripliler tarafından kullanılan sarık*). (DRAE)

mi'zer: *ar. is.* Peştamal, futa. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste a ünlüsü türemesi söz konusudur.

10. almajar < mi'cer

almajar: Del ár. hisp. *alma'ğár*, y este del ár. clás. *mi'ğar* (isp. ar. *alma'ğár* < kl. ar. *mi'ğar*) 1. m. ant. Manto de seda (*is. İpek manto, örtü*). (DRAE)

micer: *ar. is.* Bir çeşit kadın baş örtüsü. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması iç seste önce ç ünsüzünden dolayı gerileyici benzeşmeyle $i > a$ değişmesi, sonraki süreçte de bu ç ünsüzünün düşmesi, ayrıca $c > j$ değişmesi söz konusudur.

11. almalafa < milhafa

almalafa: Del ár. hisp. *almalháfa* o *almaláhfa*, y este del ár. clás. *milhafah* (isp. ar. *almalháfa* veya *almaláhfa* < kl. ar. *milhafah*) **1.** f. Vestidura moruna que cubría el cuerpo desde los hombros hasta los pies (*is. Omuzdan ayaklara kadar vücudu örten Fas’a özgü bir giyisi*). (DRAE)

mihlafa: ar. is. Yorgan, bürünülecek şey (halk ağzında “mehlefe” şeklindedir). (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* düşmesi söz konusudur. Kelime Osmanlı Türkçesinde *yorgan* anlamındayken, İspanyolcada kuzey Afrika’ya özgü bir giysi anlamındadır.

12. alquicel, alquicer < kisâ

alquicel: Del ár. hisp. *alkisá* o *alkisí*, y este del ár. clás. *kisā* (isp. ar. *alkisá* o *alkisí* < kl. ar. *kisā*). **1.** m. Vestidura morisca a modo de capa, comúnmente blanca y de lana (*is. Palto gibi giyilen, genellikle beyaz ve yünlü Mağripli kıyafeti*). **2.** m. Cierta tejido que servía para cubiertas de bancos, mesas u otras cosas (*is. Eskiden masa ve buna benzer şeylerin üstünü örtmek için kullanılan bir örtü*). (DRAE)

kisâ: ar.is. 1. Yün elbise. 2. Seccade, halı. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *s > ş* değişmesi, son seste ünsüz türemesi olmuştur. Kelimenin iki farklı şekilde de, *alquicel* ve *alquicer* şeklinde, kullanıldığı görülmektedir.

13. alquinal < kınâ

alquinal: Del ár. hisp. *alqiná*‘, y este del ár. clás. *qina*‘ (isp. ar. *alqiná*‘ < kl. ar. *qina*‘). **1.** m. Toca o velo que usaban por adorno las mujeres (*is. Eskiden, kadınların süslenmek için kullandıkları baş örtüsü veya peçe*). (DRAE)

kınâ: ar. is. Örtü; başörtüsü; yaşmak; peçe. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, son seste ise önce ‘ ünsüzü düşmüş, sonra *l* türemesi olmuştur.

3.2.8.2. Müzik Aletleri ile İlgili Kelimeler

1. adufe < def

adufe: Del ár. hisp. *adduff*, y este del ár. clás. *duff* (isp. ar. *adduff* < kl. ar. *duff*) **1.** Pandero morisco (*is. Arapların zilli tefi*) (DRAE)

def: ar. is. Zilli ve pullu bir kasnağa geçirilmiş deriden ibaret çalgı, daire. (FD)

İspanyolca kelimeye harf-i tarif kaynaşması ve sonda ünlü türemesi meydana gelmiştir.

2. albogón < būḳ

albogón: Del aum. de albogue (*albogue*‘den *büyütme ekiyle*). **1.** m. Instrumento musical antiguo de madera, de unos nueve decímetros de largo, a manera de flauta dulce o de pico, con siete agujeros para los dedos, el cual servía de bajo en los conciertos de flautas (*is. Tahtadan yapılan, yaklaşık doksan cm. uzunluğunda blok flüt benzeri ve geçmişte flüt konserlerinde yardımcı enstrüman olarak kullanılan eski bir müzik aleti*). **2.** m. Instrumento

parecido a la gaita gallega (is. *Galicia gaydasına benzeyen bir estruman*). (DRAE)

bûk: ar. is. Boru, düdük. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması görülmektedir. *Albogón* kelimesi *albogue* kelimesine büyültme eki getirilerek türetilmiştir.

3. laúd < ‘ūd

laúd: Del ár. hisp. *al‘úd*, y este del ár. clás. ‘ūd (isp. ar. *al‘úd* < kl. ar. ‘ūd). **1.** m. Instrumento musical de cuerda parecido a la bandurria, pero de caja más grande y sonido menos agudo que ella (is. *Bandurria benzeri fakat ondan daha keskin ses veren ve gövdesi daha büyük olan telli bir müzik aleti*). **2.** m. Embarcación pequeña del Mediterráneo, de un palo con vela latina, botalón con un foque y una mesana a popa (is. *Direğinde bir latin yelkeni, civadrasında bir flok yelkeni ve pupa tarafında bir mizana yelkeni bulunan Akdeniz gemisi*). **3.** m. Tortuga marina de concha coriácea y con siete líneas salientes a lo largo del carapacho, que se asemejan a las cuerdas del **laúd**. Llega a unos dos metros de largo, habita en el Atlántico y se presenta a veces en el Mediterráneo (is. *Dışı ud tellerine benzeyen ve kabuk boyunca uzanan yeni çizgi bulunan bir deri ile kaplı, iki metre boyunda, genelde Atlantik’te yaşayan bazen Akdeniz’de görünen bir deniz kaplumbağası*). (DRAE)

ūd: müz. Klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste ilk aşamada harf-i tarif kaynaşması olmuş, sonraki süreçte *l > a* metatezi olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya bir müzik aleti olmaktan başka, denizcilik terimi olarak da geçmiştir.

4. rabel < rebāb

rabel: Del ár. hisp. *rabáb*, y este del ár. clás. *rabāb* (isp. ar. *rabáb* < kl. ar. *rabāb*). **1.** m. Instrumento musical pastoril, pequeño, de hechura como la del laúd y compuesto de tres cuerdas solas, que se tocan con arco y tienen un sonido muy agudo (*is. Küçük yapısı uda benzeyen, bağımsız üç teli olan, bir yayla çalınan ve çok tiz bir ses veren kırsal bir müzik aleti*). **2.** m. Instrumento musical que consiste en una caña y un bordón, entre los cuales se coloca una vejiga llena de aire. Se hace sonar la cuerda o bordón con un arco de cerdas, y sirve para juguete de los niños (*is. Bir bordon ve kamyştan ve bunların arasında içine hava dolan bir parça bulunan müzik aletidir. Tel veya bordon domuz kılından yapılmış bir yay ile ses verir ve çocuk oyuncacı olarak kullanılır*). (DRAE)

rebāb: ar. is. müz. gövdesi hindistan cevizi kabuğundan yapılmış bir çeşit kemañçe. (FD)

İspanyolca kelimede son seste *b > l* değişmesi görülmektedir.

3.2.8. 3. Değerli Taş ve Takı İsimleri

1. abalorio < billūr

abalorio: Del ár. hisp. *Alballúri*, el de vidrio, este del ár. clás. *billawr*, y este del gr. βήρυλλος, berilo (ár. isp. *alballúri*, camdan yapılmış, < ar. *billūr* < Yun. βήρυλλος, *beril*). **1.** m. Conjunto de cuentas agujereadas, con las cuales, ensartándolas, se hacen adornos y labores (*is. Deliniş, ipe dizilerek süs ve elişi yapılan tesbih taneleri topluluğu*). **2.** m. Cada una de estas cuentas (*is. Bu tesbih tanelerinin her biri*). **3.** m. Collar u objeto de adorno personal de poco valor (*is. Az değerli kolye veya kişisel süs eşyası*). (DRAE)

billur: *ar. is.* 1. Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim. 2. Kesme cam, kristal. 3. *sf.* Bu maddeden yapılmış. 4. *hlk.* Koç yumurtası. 5. *sft.* Duru, temiz, akıcı. (GTS)

Kelime Türkiye Türkçesinde “*kesme cam, kristal*” mânâsında kullanılırken Arapçadan İspanyolcaya geçerken daha özel bir anlam kazanmış, tesbih tanesi ve bu tesbih tanesinden yapılan bir kolye olarak kullanılmıştır. Arapçadan farklı olarak İspanyolcada bu şekilde kullanıldığı gibi, Türkçede de mecaz anlamda sıfatlaşarak “duru, temiz, akıcı” mânâsını almıştır. Fonetik açıdan ise, Arapça kelimenin harf-i tarifi Endülüs Arapçasında kelimenin aslı ile kaynaşmıştır. İspanyolca kelimenin sonundaki *o* ise erillik alâmetidir.

2. **alauqueca** < ‘**akik**

alauqueca: Del ár. hisp. *al‘aqíq*, y este del ár. clás. *‘aqīq* (isp. ar. *al‘aqíq* < kl. ar. *‘aqīq*). 1. f. p. us. Cornalina (*is. a.k. Akik taşı*). (DRAE)

akik: *ar. is.* Çok kere kırmızı renkte olan bir cins değerli taş. (FD)

Akik kelimesi Arapçadan İspanyolcaya geçerken ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste ünlü türemesi olmuştur. Günümüzde az kullanılan bir kelime durumundadır.

3. **alcorcí** < **kurş**

alcurcí: Del ár. hisp. *alkursí*, este del ár. clás. *kursī*, silla, soporte (isp. ar. *alkursí* < kl. ar. *kursī*; *sandalye, destek*) . 1. m. Especie de joyel (*is. Bir cins küçük takı*). (DRAE)

kurs: *ar. is.* Yuvarlak ve yassı nesne, teker, tekerlek nesne, ağırşak, çörek; küre, daire ve her türlü daire şeklinde nesne. 2. Bir yıldızın görünen yüzü. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $\text{ş} > \text{s}$ değişmesi olmuştur. Arapçada ve İspanyolcada *yuvarlak*, *daire*, anlamına gelen kelime şekil açısından benzerlik ilgisi kurularak İspanyolcaya *takı* anlamında geçmiş görünmektedir.

4. **alhaite** < **hayt**

alhaite: Del ár. hisp. *alháyť*, y este del ár. clás. *hayť*, hilo (isp. ar. *alháyť* < kl. ar. *hayť*, *iplik*). 1. m. ant. Joyel o joya (*is. esk. Takı veya mücevher*). (DRAE)

hayt: ar. is. 1. İplik, tire, lif. 2. Tel. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması iç seste h düşmesi olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği görülmektedir.

5. **aljófár** < **cevher**

aljófár: Del ár. hisp. *alğáwhar*, este del ár. clás. *ğawhar*, y este del pelvi *gōhr*, perlas (isp. ar. *alğáwhar* < kl. ar. *ğawhar* < pelh. *gōhr*, *inciler*) 1. m. Perla de forma irregular y, comúnmente, pequeña (*is. Şekilsiz ve genellikle küçük inci*). 2. m. Conjunto de perlas de esta clase (*is. Bu biçimdeki incilerden oluşan topluluk*). 3. m. Cosa parecida al **aljófár**, como las gotas de rocío (*is. Çiğ tanesi gibi, küçük inciye benzeyen şey*). (DRAE)

cevher: ar. is. 1. Maya, öz. 2. Elmas, değerli taş. 3. Evvelce Horosan'da ve Şam'da yapılan kılıçların demirlerinde görülen siyah ve beyaz dalgalı benekler, çizgiler. 4. Yalnız noktalı harfler hesap edilmek suretiyle ve ebced hesabıyla yazılan, çok defa manzum olan tarih. 5. *fels*. Kendi kendine bir varlığı olup, gerçekleşmesi için haşka bir nesneye ihtiyacı olmayan. 6. Hüner, marifet. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $\text{c} > \text{h}$ değişmesi, dudak ünsüzünün yuvarlak ünlüye dönüşmesi ve $\text{h} > \text{f}$ değişimleri söz konusudur.

3.2.8.4. Diğer Eşya İsimleri

1. acetre < saṭl

acetre: Del ár. hisp. *assátl*, este del kl. ar. *saṭl*, (isp. ar. *assátl* < kl. ar. *saṭl*) **1.** m. Caldero pequeño con que se saca agua de las tinajas o pozos (is. *Kuyulardan veya büyük fıçılardan su çıkarmaya yarayan küçük kova*). **2.** m. Caldero pequeño en que se lleva el agua bendita para las aspersiones litúrgicas (is. *Dini törenlerde serpmek için kutsal suyun taşındığı küçük kova*). (DRAE)

saṭl: ar. is. 1. Tas, kova, 2. Küçük leğen. 3. At sulama kovası. (FD)

Saṭl kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kelimeye kaynaşmış *s > â* ve *l > r* değişmesi olmuştur. Kelime hem İspanyolcaya hem Osmanlı Türkçesine kendi mânâsıyla geçmiş, bunun yanında her iki dilde de özel mânâlar kazanmış, İspanyolcada dinî törenlerde serpilerek kutsal suyun taşındığı kova, Osmanlıcada da *at sulamak için kullanılan kova* mânâsını kazanmıştır. Bunlar kültürel hayatın, yaşam tarzının dile tesirini göstermesi bakımından önemlidir.

2. aderra < dirre

aderra: Del ár. hisp. *addírra*, y este del ár. clás. *dirrah*, soguilla, en especial la que usaba el almotacén como látigo para castigar los fraudes (isp. ar. *addírra* < kl. ar. *dirrah*, *eskiden zabitanın dolandırıcı esnafı cezalandırmak için kırbaç kullandığı bir tür ip*). **1.** f. Maroma de esparto o de junco con que se aprieta el orujo (is. *Üzüm veya zeytinin sıkıldığı sazdan halat*). (DRAE)

dirre: ar.is. Whip, scourge (is. *Kırbaç, kamçı*). (RED)

Dirre kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kelimeyle kaynaşmış ve kelime Arapçadaki *kırbaç* mânâsına bağlı olarak tarım işinde kullanılan bir halat

anlamıyla İspanyolcada kullanılmıştır. Türkçeye ise *kırbaç* anlamında geçtiği görülmektedir

3. alacena < hazine

alacena: Del ár. hisp. *alhazána*, y este del ár. clás. *hizānah* (isp. ar. *alhazána* < kl. ar. *hizānah*). 1. f. Armario, generalmente empotrado en la pared, con puertas y anaqueles, donde se guardan diversos objetos (*is. Genellikle duvara yerleştirilen, içine çeşitli nesnelerin koyulduğu kapılı ve raflı dolap*). (DRAE)

hazine: ar. is. 1. Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet. 2. Değerli şeylerin saklandığı yer. 3. Gömülü veya saklıyken bulunan değerli şeylerin bütünü. 4. Kaynak. 5. *ekn.* Devlet malı veya parası. 6. *ekn.* Devlet malının veya parasının saklandığı yer. 7. *ekn.* Devletin altın, döviz, bono ve nakit işlemlerini maliye ile birlikte düzenleme görevini üstlenen makam. 8. *mec.* Büyük bağlılık duyulan, değer verilen şey veya kimse. (GTS)

Arapça *hazine* kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşmasından başka *z > s* değişmesi olmuş, kelime İspanyolcaya sadece Türkçede de bulunan *değerli şeylerin saklandığı yer* mânâsıyla geçmiştir.

4. albacara < bekre

albacara: Del ár. hisp. *albakkára*, y este del ár. clás. *bakarah* (isp. ar. *albakkára* < kl. ar. *bakarah*). 1. f. desus. Rodaja o rueda pequeña (*is. k.d. Küçük tekerlek veya çark*). (DRAE)

bekre: ar. is. 1. Kuyu vesâirede kullanılan çark, çıkırık, makara. 2. Mafsallarda makara şeklinde bulunan oyuklu kemik. (FD)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

5. albarrada < berrâde

albarrada: Del ár. hisp. *albarráda*, y este del ár. clás. *barrādah*, literalmente, refrescadora (isp. ar. *albarráda* < kl. ar. *barrādah*, soğutucu) 1. f. Alcarraza (is. *Perdahsız ve gözenekli kavanoz veya testi*). (DRAE)

berrâde: ar. is. Su soğutmaya yarayan kap, karlık, soğutmaç. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *e > a* değişmesi olmuştur.

6. albornía < berniye

albornía: Del ár. hisp. *alburníyya*, este del ár. clás. *barniyyah*, y este del persa *barni* (isp. ar. *alburníyya* < kl. ar. *barniyyah* < fa. *barni*). 1. f. Vasija grande de barro vidriado, de forma de taza (is. *Kolay kırılır topraktan yapılan, fincan biçiminde büyük kap*). (DRAE)

berniye: ar. is. 1. Büyük küp. 2. Küçük horoz. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

7. alcahaz < kafes

alcahaz: Del ár. hisp. *alqafás*, este del ár. clás. *qafaş*, este del arameo *qafšā*, y este del lat. *capsa* (isp. ar. *alqafás* < kl. ar. *qafaş* < aram *qafšā* < lat. *capsa*) 1. m. Jaula grande para encerrar aves (is. *Kuşları kapatmak için kullanılan büyük kafes*). (DRAE)

kafes: ar. is. 1. Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme. 2. Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme. 3. Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper. 4. Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan

kaplama tahtaları dışında kalan iskeleti. 5. *esk.* Cami, tekke vb. yerlerde kadınlara ayrılan yer. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $f > h$ değişmesi, son seste de $\text{ş} > \text{s}$ değişmesi meydana gelmiştir.

8. alcancía < kenz

alcancía: Del ár. hisp. *alkanzíyya*, este del ár. clás. *kanz*, tesoro, y este del pelvi *ganj* (*isp. ar. alkanzíyya* < kl. ar. *kanz*, *hazine* < peh. *ganj*) 1. f. Vasija, comúnmente de barro, cerrada, con solo una hendidura estrecha hacia la parte superior, por donde se echan monedas que no se pueden sacar sino rompiendo la vasija (*is. Genellikle topraktan, kapalı, sadece bir tarafında dar bir ağız bulunan ve buradan genellikle kırmadan çıkarılamayacak paralar atılan kap*). 2. f. Bola hueca de barro seco al sol, del tamaño de una naranja, que, llena de ceniza o de flores, servía para hacer tiro corriendo o jugando alcancías (*is. Güneşte kurtulmuş topraktan yapılan, delikli, portakal büyüklüğünde, kül veya çiçeklerle dolu, eskiden oyunlarla koşarak atılan top*). 3. f. Olla llena de alquitrán y otras materias inflamables que, encendida, se arrojaba a los enemigos (*is. Katran veya diğer yanıcı maddelerle dolu, eskiden düşmânâ fırlatılan savaş silahı*). 4. f. Am. Cepillo para limosnas o donativos (*is. Amer. Sadaka kutusu*) . 5. f. germ. padre de mancebía (*is. argo. Genelev patronu*). DRAE)

kenz: ar. is. 1. Hazine, define, yer altında saklı değerli eşya. (FD)

İspanyolca kelime de $z > \text{s}$ değişmesi ve son seste a türemesi olmuştur. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *hazine* mânâsında kullanılan kelime, İspanyolcada *kumbara* anlamını kazanmıştır.

9. alcántara < қаңтара

alcántara: Del ár. hisp. *alqánṭara*, este del ár. clás. *qaṇṭarah*, y este quizá del gr. κέντρον, centro de círculo (*isp. ar. alqánṭara < kl. ar. qaṇṭarah < yun. κέντρον, dairenin merkezi*). **1. f.** En los telares de terciopelo, caja grande de madera, en forma de baúl, con la cubierta ochavada y entreabierta, que se coloca sobre las cárcolas y sirve para guardar la tela que se va labrando (*is. Kadife dokuma tezgahlarında, tahtadan, bavul biçiminde, sekizgen ve yarı açık kapaklı, pedallar üzerine yerleştirilen ve işlenmekte olan kumaşı korumaya yarayan büyük kutu*). (DRAE)

kantara: *ar.is.* Taştan yapılan kemerli, büyük köprü. (FD)

İspanyolca kelime önses harfi tarif kaynaşması olmuştur.

10. alcatifa < қатіфе

alcatifa: Del ár. hisp. *alqaṭīfa*, y este del ár. clás. *qaṭīfah* (*isp. ar. alqaṭīfa < kl. ar. qaṭīfah*). **1. f.** Tapete o alfombra fina (*is. İnce kilim veya halı*). **2. f.** Arq. Broza o relleno que, para allanar, se echa en el suelo antes de enlosarlo o enladrillarlo, o sobre el techo para tejar (*is. Zeminden veya damdan, üzerine taş veya tuğla düşmeden önce düzleştirmek için sökülüp atılan çalı-çırpı*). (DRAE)

katife: *ar. is.* 1. Kadife. 2. *bot.* Bir nevi çiçek. (FD)

İspanyolca kelime önses harfi tarif kaynaşması olmuş, kelime Türkçede bir kumaş cinsini ifade ediyorken İspanyolcada *ince kilim* ve benzerlik ilgisi kurularak *çalı çırpı* anlamlarını kazanmıştır.

11. alcolla < kulle

alcolla: Del ár. hisp. *alqúlla*, y este del ár. clás. *qullah* (isp. ar. *alqúlla* < kl. ar. *qullah*). 1. f. Ampolla grande de vidrio (is. *Büyük cam ampul veya şişe*). (DRAE)

kulle: ar. is. 1. Dağ tepesi, doruk. 2. Kule. 3. den. Bazı harp gemilerinin güvertelerinde bulunan ve makine ile hareket eden ağır top. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, Arapçada şeddeli olarak okunan orta hecedeki *l* ünsüzü İspanyolca imlâya da geçmiştir.

12. alforja < ħurc

alforja: Del ár. hisp. *alħurğ*, y este del ár. clás. *ħurğ* (isp. ar. *alħurğ* < kl. ar. *ħurğ*). 1. f. Especie de talega abierta por el centro y cerrada por sus extremos, los cuales forman dos bolsas grandes y ordinariamente cuadradas, donde, repartiendo el peso para mayor comodidad, se guardan algunas cosas que han de llevarse de una parte a otra. (is. *Ortası açık ve kapalı olan kenarları ayrı iki göz meydana getiren ve rahat taşınması için ağırlığı paylaşan, bir çeşit torba*). 2. f. Provisión de los comestibles necesarios para el camino (is. *Yolluk yiyeceklerin hazırlanması*). (DRAE)

hurc: ar. is. Meşinden yapılmış büyük heybe. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ħ > f* ve *c > ħ* değişimleri ve son seste ünlü türemesi olmuştur.

13. alguaza < vaşl

alguaza: Del ár. hisp. *alwáşl*, tira de cuero añadida que servía de gozne, y este del ár. clás. *waşl*, juntura (isp. ar. *alwáşl*, *menteşe vazifesi gören eklenmiş*

deri parçası < kl. ar. *waşl, ek yer*). **1. f.** Bisagra o gozne (*is. Mafsal veya menteşe*). (DRAE)

vasl: *ar. is. 1.* Bir şeyi başka bir şeye ulaştırma, birleştirme; ulaşma, birleşme. **2.** Kavuşma. **3.** gram. Ulama. **4.** Sayfaları yapışan yazılı bir kitabı ayırma sanatı. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste dudak ünsüzü olan *v* yuvarlak ünlüye dönmüş, buna bağlı olarak bu ünlüden önce *g* türemesi gerçekleşmiştir.

14. **alhaja** < **hâcet**

alhaja: Del ár. hisp. *alháğa*, y este del ár. clás. *hāğah*, cosa necesaria o valiosa (isp. ar. *alháğa* < kl. ar. *hāğah*, *gerekli veya değerli şey*). **1. f.** joya (*is. Takı*). **2. f.** Adorno o mueble precioso (*is. Pahâlî süs veya mobilya*). **3. f.** Cosa de mucho valor y estima (*is. Çok değerli ve saygın şey*). **4. f.** coloq. Persona o animal de excelentes cualidades. U. m. en sent. Irón (*is. hlk. Üstün özellikleri olan kişi ve hayvan, genellikle ironik anlamda kullanılır*). **5. f.** ant. caudal (*is. esk. Çiftlik*). **6. adj.** Bol. y Ec. Bonito, agradable (*sf. Bolivya ve Ekvador'da, güzel, hoş*). (DRAE).

hâcet: *ar. is.* İhtiyaç, lüzum, gereklilik, muhtaçlık. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* düşmesi ve *c* > *h* değişmesi olmuştur. Kelime anlam kayması ile İspanyolcaya geçmiştir.

15. **alicate** < **laqt**

alicate: Del ár. hisp. *allaqqát*, y este del ár. clás. *laqqāt*, tenazas (isp. ar. *allaqqát* < kl. ar. *laqqāt*, *kıskaç*) . **1. m.** Tenaza pequeña de acero con brazos encorvados y puntas cuadrangulares o de forma de cono truncado, y que sirve para coger y sujetar objetos menudos o para torcer alambres, chapitas

delgadas o cosas parecidas. U. m. en pl. con el mismo significado que en sing (is. *Küçük şeyleri tutmaya, sağlamlaştırmaya ve telleri , ince tabakaları ve benzer şeyleri bükmeye yarayan, uçları dört köşeli veya tepesi kesik koni şeklinde tutgaçları olan çelik kıskaç*). 2. m. Ál. y Nav. Comilón, buen diente (is. *Álava ve Navarra'da, obur pisboğaz*). 3. m. And. Buscavidas (is. *Andalucia'da, burnunu her işe sokan kimse*). 4. m. P. Rico. Compinche (is. *Porto Riko'da, ahabap*). 5. m. P. Rico. Ayudante servil (is. *Porto Riko'da, Dalkavuk*). 6. m. R. Dom. Persona influyente que asegura a otra la estabilidad en su cargo u oficio (is. *Bir kimsenin görevinde veya mesleğinde istikrarını temin eden nüfuzlu kişi*). (DRAE)

lakt: ar. is. Yerden toplama. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *e* türmesi olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya, Osmanlı Türkçesinden farklı şekilde, bir alet ismi olarak geçtiği görülmektedir.

16. aljaba < ca'be

aljaba: Del ár. hisp. *alǧá'ba*, y este del ár. clás. *ǧa'bah* (isp. ar. *alǧá'ba* < kl. ar. *ǧa'bah*). 1. f. Caja portátil para flechas, ancha y abierta por arriba, estrecha por abajo y pendiente de una cuerda o correa con que se colgaba del hombro izquierdo a la cadera derecha (is. *Ok taşımak için kullanılan, üst kısmı açık ve geniş, alt kısmı dar, sol omuzdan sağ kalçaya inen taşınabilir kutu*). (DRAE)

ca'be: ar. is. Ok kuburu, yelek, sadak. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *c > ħ* değişmesi olmuştur.

17. aljaraz < ceres

aljaraz: Del ár. hisp. *alğarás*, y este del ár. clás. *ğaras* (isp. ar. *alğarás* < kl. ar. *ğaras*). 1. m. p. us. Campanilla o esquila (*is. a.k. Çingırak*). (DRAE)
ceres: 1. Çan. 2. Hayvanın boynuna takılan çingırak. 3. Zindân. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ve son seste sırasıyla *c > ħ* ve *s > ş* değişimleri olmuştur.

18. almadraque < matrah

almadraque: Del ár. hisp. *almaṭráḥ*, colchón (isp. ar. *almaṭráḥ*, *minder*) 1. m. p. us. Cojín, almohada o colchón (*is. a.k. Minder, yastık*). (DRAE)
matrah: ar. is. 1. Tarh edilecek, tarh olunacak nesne, miktar. 2. Yer. 3. Bir şey atılan yer. 4. Vergiye esas tutulan kazanç. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ > k* değişimi, son seste ise ünlü türemesi görülmektedir.

19. almadraque < matrah

almadraque: Del ár. hisp. *almaṭráḥ*, colchón (isp. ar. *almaṭráḥ*, *minder*) 1. m. p. us. Cojín, almohada o colchón (*is. a.k. Minder, yastık*). (DRAE)
matrah: ar. is. 1. Tarh edilecek, tarh olunacak nesne, miktar. 2. Yer. 3. Bir şey atılan yer. 4. Vergiye esas tutulan kazanç. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ > k* değişimi, son seste ise ünlü türemesi görülmektedir.

20. almatroque < maṭrūḥ

almatroque: Quizá del ár. hisp. *maṭrúḥ*, y este del ár. clás. *maṭrūḥ*, arrojado (isp. ar. *maṭrúḥ* < kl. ar. *maṭrūḥ*, *fırlatılmış*). **1.** m. Red parecida al sabogal, usada antiguamente por los pescadores del Guadalquivir, río de España (is. *Eskiden, Guadalquivir nehrindeki balıkçılar tarafından kullanılan ringa ağına benzer bir ağ*). (DRAE)

maṭrūḥ: ar. is. **1.** Tarh edilmiş, çıkarılmış. **2.** Belirtilmiş, konulmuş (vergi). **3.** Temeli atılmış binâ. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ* > *k* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelime İspanyolcaya anlam daralmasıyla bir balıkçılık kavramı olarak geçmiştir.

21. almenara < menâre

almenara: Del ár. hisp. *almanára*, y este del ár. clás. *manārah*, lugar donde hay luz, faro (isp. ar. *almanára* < kl. ar. *manārah*, *ışık, aydınlık olan yer*). **1.** f. almenar (is. *Fener*). **2.** f. Fuego que se hacía en las atalayas o torres para dar aviso de algo, como de tropas enemigas o de la llegada de embarcaciones (is. *Düşman birliklerinin veya gemilerin gelişi gibi haberleri vermek için gözetleme kulelerinde yakılan ateş*). **3.** f. Candelero sobre el cual se ponían candiles de muchas mechas para alumbrar todo el aposento (is. *Bütün odayı aydınlatabilmek için üzerine çok fitilli kandiller konulan şamdan*). (DRAE)

menâre: ar. is. Minâre, ışık kalesi. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

22. almirez < mihrās

almirez: Del ár. hisp. *almihrás* o *almihráz*, y este del ár. clás. *mihrās* (isp. ar. *almihrás* veya *almihráz* < del kl. ar. *mihrās*) **1.** m. Mortero de metal, pequeño y portátil, que sirve para machacar o moler en él (*is Dövmek veya öğütmek için kullanılan küçük ve taşınabilir havan*). (DRAE)

mihrās: ar. is. Elvan yapmakta kullanılan şeyleri ezmeye mahsus bir alet. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ise *h* düşmesi ve *ş* > *s* değişmesi söz konusudur.

23. almoharrefa < muḥarrif

almoharrefa: Del ár. hisp. *almuḥarrifa*. **1.** f. desus. Cinta (*is. k.d. Şerit*). (DRAE)

muḥarrif: ar. is. Tahrif eden, bozan, silen; hilecilik yapan. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ* > *h* değişmesi olmuş, daha sonra bu *h* ünsüzü düşmüş, son seste de ünlü türemesi olmuştur.

24. almojama < muşamma

almojama: Del ár. hisp. *almuśamma*‘, hecho como carne momia, y este del ár. clás. *muśamma*‘ (isp. ar. *almuśamma*‘ < kl. ar. *muśamma*‘). **1.** f. desus. Mojama (*is. k.d. Muşamba*). **2.** f. Cecina de atún (*is. Kurutulmuş ton balığı*). (DRAE)

muşamma: ar. is. *şem*'den. Muşamba. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş* > *ḥ* değişmesi söz konusudur.

25. altamía < ta‘âmiye

altamía: Del ár. *at-ta‘amiyya*, escudilla para comer (ar. *at-ta‘amiyya*, yemek için *kâse*)). 1. f. desus. Especie de taza (is. *k.d. Bir fincan türü*). (DRAE)

taâmiyye: ar. is. 1. yemeklik, yemek parası. 2. tekkelere bağlanan yemeklik. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ise ‘ ünsüzü düşmüştür. Kelimenin İspanyolcada anlam daralmasına uğradığı görülmektedir.

26. anacora < naqqâre

anacora: Quizá del port. *anacara*, tambor militar oriental, y este del ár. *naqqārah* (pt. *anacara*, doğuda askeri davul < ár. *naqqārah*) 1. f. Trompa, cuerno de caza, clarín, corneta (is. *Trompet, av borosu, borozan*). (DRAE)

nakkâre: ar. is. Çiftenâra, dümbelek. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

27. anafe < nâfiḥ

anafe: Del isp. ar. *annáfih*, y este del ár. clás. *nāfiḥ*, soplador (isp. ar. *annáfih* < kl. ar. *nāfiḥ*, üfleyici) 1. m. Hornillo, generalmente portátil (is. *Genellikle portatif olan ocak*). (DRAE)

nafih: ar. sf. *nefh'*den. Nefh edici, eden, üfüren, üfürücü, üfleyici. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *h* düşmesi söz konusudur. Kelime İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçmiştir.

28. anaquel < minqale

anaquel: Quizá del ár. hisp. *manáqil*, pl. de *manqálah*, y este del ár. clás. *minqalah*, banco, soporte (isp. ar. *manáqil*, ç. *manqálah*, < kl. ar. *minqalah*, *oturak*, *destek*). **1.** m. Cada una de las tablas puestas horizontalmente en los muros, o en armarios, alacenas, etc., para colocar sobre ellas libros, piezas de vajilla o cualesquiera otras cosas de uso doméstico o destinadas a la venta (is. *Üzerine kitap, yemek takımı vb. ev eşyası veya satış amaçlı mal yerleştirmek için duvarlara ve dolaplara yatay olarak yerleştirilen tahta levha*). (DRAE)

minkale: ar. is. geo. İletki, yarım dâire şeklinde dereceli hendese (geometri) âleti. (FD)

İspanyolca keimede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste *m* ünsüzü ve son seste *e* ünlüsü düşmüştür. Kelimenin anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

29. atanor < tennûr

atanor: Del ár. hisp. *attannûr*, este del ár. clás. *tannûr*, horno, atarjea o brocal, este del arameo *tannûrā*, y este del acadio *tinûru* (isp. ar. *attannûr* < kl. ar. *tannûr*, *fırın*, *boru*, *gem* < aram. *tannûrā* < ak. *tinûru*). **1.** m. Cañería para conducir el agua (is. *Su akışını sağlamak için kanal*) . **2.** m. Cada uno de los tubos de barro cocido de que suele formarse dicha cañería (is. *Bu kanalın yapıldığı pişirilmiş kilden tüpler*). (DRAE)

tennûr: ar.is. 1. Fırın. 2. tandır (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ise Arapça kelimedeki uzun ünlü kısalarak vurguyu üzerine çekmiştir.

30. atarraga < mıtrağa:

atarraga: Del ár. hisp. *aṭṭarráqa*, por *maṭráqa*, y este del ár. clás. *miṭraqah*, martillo, der. de *ṭaraq*, golpear (isp. ar. *aṭṭarráqa*, *maṭráqa*'dan < kl. ar. *miṭraqah*, çekiç, *ṭaraq*'tan, *vurmak*). 1. m. ant. Martillo (is. Çekiç). (DRAE)
mıtraka: ar.is. matrak, demirci çekici (FD)

31. atarraya < tarḥ

atarraya: Del ár. hisp. *aṭṭarráḥa*, de la raíz del ár. clás. *trḥ*, arrojar (isp. ar. *aṭṭarráḥa* < kl. ar. *trḥ*, *atmak*). 1. f. esparavel (is. Mala). (DRAE)
tarḥ : ar. is. 1. atma, koma, bırakma. 2. dağıtma, bölme, ta'yin. 3. kurma, tertipleme, düzenleme. 4. mat. çıkarma, fr. soustrac-tion. 5. g. s. süslemeli desen. 6. bahçede çiçek dikmek üzere ayrılan yer. (FD)

32. ataúd < tābūt

ataúd: Del ár. hisp. *attabút*, este del arameo *tēbūtā*, este del hebr. *tēbāh*, y este del egipcio *ḏb't* (isp. ar. *attabút* < aram. *tēbūtā* < ibr. *tēbāh* < ms. *ḏb't*). 1. m. Caja, ordinariamente de madera, donde se pone un cadáver para llevarlo a enterrar (is. Gömmek için, içine cenazenin konduğu genellikle ahşap kutu). 2. m. Cierta medida antigua de granos (is. Eski bir tane ölçüsü). (DRAE)
tābūt: is. ar. 1. Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal. 2. hlk. İçine yumurta konan uzun sandık. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *b* düşmesi, son seste *t* < *d* değişmesi söz konusudur.

33. azafate < sefat

azafate: Del ár. hisp. *assafát*, y este del ár. clás. *safaṭ*, canastillo (isp. ar. *assafát* < kl. ar. *safaṭ, sele*) **1.** m. Canastillo, bandeja o fuente con borde de poca altura, tejidos de mimbres o hechos de paja, oro, plata, latón, loza u otras materias (*is. Söğüt ile dokunmuş veya dolgu malzemesi, altın gümüş, pirinç vb. malzemeden yapılmış tepsi, sini veya, biraz yüksek sele*). **2.** m. Col. Jofaina de madera (*is. Kolombiya'da tahta leğen*). (DRAE)

sefat: ar. is. 1. sepet, sele. 2. balık ve ağaç pulu. (FD)

İspanyolca kelimde ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *s > c* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

34. cení < şinī

cení: Del ár. hisp. *şini*, latón, este del ár. clás. *şīnī*, y este del pelvi *čīnī* (isp. ar. *şini*, pirinç < kl. ar. *şīnī* < peh. *čīnī*). **1.** m. Especie de latón o de azófar muy fino (*is. Çok inci pirinç eşya*). (DRAE)

sini: ar. is. Üzerinde yemek de yenilebilen yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi (GTS)

Sini kelimesi İspanyolcada Türkçedeki anlamından daha geniş bir şekilde pirinçten yapılan büyük eşyalar için kullanılmıştır.

35. diván < dīwān

diván: Del ár. clás. *dīwān*, y este del pelvi *dēwān*, archivo (kl. ar. *dīwān* < peh. *dēwān, dosya*). **1.** m. Asiento alargado y mullido, por lo común sin respaldo y con almohadones sueltos, en el que una persona puede tenderse (*is. Genellikle arkılığı olmayan, oturan kişinin yaslanabilmesi için tek tek minderleri olan, uzun ve yumuşak koltuk*). **2.** m. Colección de poesías de uno

o de varios autores, en alguna de las lenguas orientales, especialmente en árabe, persa o turco (*is Bir doğu dilinde, özellikle Arapça Farsça ve Türkçede bir veya birden fazla şairin eserlerinin bulunduğu derleme*). 3. m. Entre los turcos, supremo consejo que determinaba los negocios de Estado y de justicia (*is. Türklerde, eskiden, devlet ve hukuk işlerinin karara bağlandığı en üst düzey konsey*). 4. m. Sala en que se reunía este consejo (*is. Bu konseyin toplandığı salon*). (DRAE)

dîvân: ar. is. 1. tar. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2. ed. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. 3. Sedir. 4. mec. Meclis. (GTS)

Türkçedeki tüm anlamların İspanyolcaya da geçtiği görülmektedir.

36. falúa < fülk

falúa: del ár. *falūkah*. 1. f. Embarcación ligera, alargada y estrecha, utilizada generalmente en los puertos y en los ríos (*is. Genellikle limanlarda ve nehirlerde kullanılan, hafif uzun ve dar deniz taşıtı*). (DRAE)

fülk: ar. is. 1. gemi. 2. sandal, kayık. 3. Nuh'un gemisi. (FD)

İspanyolca kelimede iç seste *k* düşmesi söz konusudur.

37. jemesía < şemsiye

jemesía: Del ár. hisp. *šamsíyya*, [ventanal] para el sol, o *šamisíyya*, a manera de celosía, y este del ár. clás. *šams*, sol (isp. ar. *šamsíyya*, *güneşlik* veya *šamisíyya* < kl. ar. *šams*, *güneş*). 1. f. Enrejado de piedra, ladrillo, yeso o madera, para dar luz y ventilación (*is. Işık ve hava girişini sağlamak için taş, tuğla, alçı veya ahşap parmaklık*). (DRAE)

şemsiye: 1. Bir sapın üzerinde esnek tellere gerilmiş, açılıp kapanabilen, yağmur ve güneşten korunmak için kullanılan, su geçirmez kumaştan yapılmış taşınabilir eşya, güncek. 2. Genellikle plajlarda, bahçelerde

kullanılan büyük güneşlik: *Plaj şemsiyesi. Bahçe şemsiyesi.* 3. bit. b. Aynı noktadan çıkan eşit uzunluktaki sapçıkların ucunda bulunan çiçek topluluğu. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste $\text{ş} > j$ değişmesi olmuş, kelime anlam kaymasıyla İspanyolcaya geçmiştir.

38. jorro < cerre

gorro: Del ár. hisp. *ğúrr*, imper. de *ğárr*, y este del ár. clás. *ğarra*, arrastrar (isp. ar. *ğúrr*, *ğárr fiilinin geçmişi* < kl. ar. *ğarra*, *süreüklemek*) 1. m. And. Arrastradero de maderas (*is Tahta taşıyıcı*). (DRAE)

cerre: ar.is. toprak testi. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste $c > ħ$ değişmesi söz konusudur.

39. márfega < mirfağa

márfaga: Del ár. hisp. *márfaga*, y este del kl. ar. *mirfaqah* (isp. ar. *márfaga* < ár. clás. *mirfaqah*) 1. f. Ar. jergón (*is. Aragon'da, dolgu minder*). (DRAE)

mirfaka: ar. is dirsek yastığı. (FD)

İspanyolca kelimeye iç seste $ħ > ğ$ değişmesi söz konusudur.

40. matula < meftûl

matula: Del ár. hisp. *maftúl*, y este del ár. clás. *maftûl*, retorcido (isp. ar. *maftúl* < kl. ar. *maftûl*, *eğimli*). 1. f. p. us. Torcida (*is. a.k. Fitol*). (DRAE)

meftûl: ar. sf. fitil hâline getirilmiş, bükülmüş, kıvrılmış. (FD)

İspanyolca kelimeye son seste ünlü türemesi söz konusudur.

41. **nácara** < **naqr**

nácara: Del ár. hisp. *náqra*, tamboril, de la raíz del ár. clás. {*nqr*}, golpear con un ruido repetido (isp. ar. *náqra*, *dümbelek* < ar. *nqr* kökünden, sürekli bir gürültü çıkararak vurmak). 1. f. Timbal usado en la antigua caballería (is. *Eskiden şovalyelikte kullanılan bir tür davul*). (DRAE)

nakr: ar. is. 1. vurma. 2. kuşun yem toplaması. 3. oyma, kazma, taş oyma, heykel yapma, taş oymacılığı. (FD)

Kelimenin Arapça geçmiş zaman çekimiyle İspanyolcaya geçtiği ve *vurma* anlamından yola çıkarak bir tür davul mânâsı kazandığı görülmektedir.

42. **quılma** < **qırba**

quılma: De or. inc.; cf. ár. *qirbah*, odre, gr. κίρβα, zurrón pequeño, y lat. tardío *girba*, mortero farmacéutico. 1. f. Costal de tela gruesa (is. *Kalın kumaştan torba*). (DRAE)

kırba: ar. is. 1. Evvelce sakaların kullandığı, ince köseleden veya deriden yapılmış su kabı, saka tulumu. 2. hek. çocuklarda karın şişmesi. (FD)

İspanyolca kelimedede iç seste $r > l$ ve $b > m$ değişimleri söz konusudur.

43. **ronzal** < **resen**

ronzal: Del ár. hisp. *rasan*, este del ár. clás. *rasan*, y este del pelvi *rasan*, cuerda (isp. ar. *rasan* < kl. ar. *rasan* < peh. *rasan*). 1. m. Cuerda que se ata al pescuezo o a la cabeza de las caballerías para sujetarlas o para conducir las caminando (is. *Atı sürüyerek idare etmek için boynuna veya kafasına bağlanan kemer*). (DRAE)

resen: fa. Is. ip, urgan, halat (FD)

Kelime analogik baskı sonucu *ronzal* hâline gelmiş ve anlam daralmasıyla İspanyolcaya geçmiştir.

44. **taca** < **ṭāk**

taca: Del ár. hisp. *ṭāqa*, ventana, este del ár. clás. *ṭāq*, y este del persa *ṭāq* (isp. ar. *ṭāqa*, *epncere* < kl. ar. *ṭāq* < fa. *ṭāq*). 1. f. Alacena pequeña (is. *Küçük büfe*). 2. f. Armario pequeño (is. *Küçük dolap*). (DRAE)

tâk: ar. is. Millî bayramlarda veya önemli bir olayı anmak için düzenlenen şenliklerde, geçit yapılacak caddelere geçici olarak kurulan, yazılar ve çiçeklerle süslenen kemer. (GTS)

İspanyolca kelimeye son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

3.2.9. Astronomi ile İlgili Kelimeler

1. **acimut** < **sumūt**

acimut: Del ár. *assumūt*, pl. de *samt* (ár. *Assumūt*, *semt*'in ç.) 1. m. Astr. Ángulo que con el meridiano forma el círculo vertical que pasa por un punto de la esfera celeste o del globo terráqueo (is. *Bir meridyenle birlikte yer küre veya hava küre üzerinde herhangi bir noktadan geçen bir daireyi meydana getiren açı*). (DRAE)

semt: ar. is. 1. taraf, cihet, yön. 2. astr. Açıklık. (FD)

Arapça kelimeye harf-i tarif kaynaşması ve s < â değişmesi olmuştur. Bir astronomi terimi olan Arapça *semt* kelimesi bir çok Avrupa diline ve İspanyolcaya olduğu gibi, Osmanlı Türkçesine de geçmiştir.

3.2.10. Hayvan İsimleri

1. **acemila** < **zāmīle**

acemila: Del ár. hisp. *azzámila*, y este del ár. clás. *zāmīlah*, bestia de carga (isp. ar. *azzámila* < kl. ar. *zāmīlah*, *yük hayvanı*). **1.** f. Mula o macho de carga (is. *Yük katırı*). **2.** f. Persona ruda (is. *Kaba kimse*). **3.** f. Cierta tributo que se pagaba antiguamente (is. *Eskiden ödenen belirli bir vergi*). (DRAE)
zāmīle: ar. is. 1. Küçük yük 2. Yük hayvanı. (FD)

İspanyolca kelimede yine harf-i tafif eklenmesi, *z* > *ş* değişmesi ve son seste türeme meydana gelmiştir. Arapça *zāmīle* kelimesi hem İspanyolcada hem Osmanlıcada yük hayvanı anlamıyla kullanıldığının yanında İspanyolcada mecaz anlam kazanarak *kaba kimse* ve *eskiden ödenen bir tür vergi* mânâlarında da kullanılmıştır.

2. **adive** < **zî'b**

adive: Del ár. hisp. *addīb*, y este del ár. clás. *ḏi'b* (isp. ar. *addīb* < kl. ar. *ḏi'b*)
1. Mamífero carnívor, parecido a la zorra, de color leonado por el lomo y blanco amarillento por el vientre. En el siglo XVI, estos animales, que se domestican con facilidad, se pusieron de moda en Europa, y se traían de los desiertos de Asia, en donde abundan (is. *Tilkiye benzer, sırtı aslan sarısı, karnı sarımtrak beyaz renkte memeli etobur hayvan. XVI. yüzyılda kolaylıkla evcilleştirilen bu hayvanlar, bolca bulundukları Asya çöllerinden getirilmiş ve Avrupa'da moda olmuştu*). (DRAE)
zî'b: ar. is. Kurt. (FD).

Zî'b kelimesi İspanyolcaya geçerken aynı familyadan bir başka hayvanın adı olarak *çakal* karşılığını almıştır. Ayrıca İspanyolca kelimede harf-i tarif eklenmesi *b* > *v* değişmesi ve son seste ünlü türemesi olmuştur.

3. alacrán < ‘akreb

alacrán Del ár. hisp. *al‘aqráb*, y este del ár. clás. ‘*aqrab* (isp. ar. *al‘aqráb* < kl. ar. ‘*aqrab*) . **1.** m. Escorpión (*is. Akrep*). **2.** m. Persona malintencionada, especialmente al hablar de los demás (*is. Özellikle başkaları hakkında konuşuken dikkatsiz davranan kimse*). **3.** m. Pieza del freno de los caballos, a manera de gancho retorcido, que sirve para sujetar la barbada al bocado (*is. Eğri bir çengel biçiminde olan ve atlının ağızlığını atın alt çenesine bağlamaya yarayan gem parçası*). **4.** m. El Salv. Herida (*is. El Salvador’da, yara*). (DRAE)

akrep: ar. is. **1.** Zodyak üzerinde Terazî ile Yay arasında yer alan takımyıldızın adı. **2.** Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek (Scorpio). (GTS).

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *b > n* değişmesi olmuştur. Kelimenin İspanyolcada sadece bir hayvan ve burç adı olarak kalmadığı, mecaz ve yan anlamlar da kazandığı görülmektedir.

4. albahío, a < behî

behî: Del ár. hisp. *albahí*, y este del ár. clás. *bahî*, resplandeciente (isp. ar. *albahí* < kl. ar. *bahî*, ışıltılı). **1.** adj. Dicho de una res vacuna: De color blanco amarillento (*sf. Beyaz ve sarı renkli bir tür büyük baş hayvan*). **2.** adj. Se dice también de ese color mismo y de las cosas que lo tienen (*sf. Bu renge ve bu renkte olan şeylere denir*). (DRAE)

behî: ar. is. Güzel (FD)

Kelime İspanyolcaya geçerken ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste cinsiyet alameti olarak *a* ve *o* türemesi olmuştur. Arapçada ışıltılı anlamına gelen kelime İspanyolcada renk adı olmuş ve bu rengi taşıyan büyük baş hayvanlar için de kullanılmıştır.

5. alcaraván kervân

alcaraván: Del ár. hisp. *alkarawán*, este del ár. clás. *karawān*, y este del persa *karvān* (isp. ar. *alkarawán* < kl. ar. *karawān* < fa. *karvān*) . 1. m. Ave caradriforme de cabeza redondeada, patas largas y amarillas, pico relativamente corto y grandes ojos amarillos. De costumbres crepusculares o nocturnas, habita en terrenos descubiertos, pedregosos o arenosos (is. *Kafası yuvarlak, ayakları uzun ve sarı, gagası nispeten kısa ve sarı olan yağmurkuşları takımına mensup bir kuştur. Karanlığı sevdiklerinden kapalı, kayalık veya kumluk yerlerde yaşarlar*). (DRAE)

kervân: ar. is. 1. Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. mec Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler. (GTS)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması olmuştur. *Kervan* kelimesinin Arapçada anlam değişmesine uğradığı, İspanyolcaya da bu anlamın geçtiği görülmektedir.

6. alhamel < hammâl

alhamel: Del ár. hisp. *alhamm)ál*, y este del ár. clás. *hammā* (isp. ar. *alhammál* < kl. ar. *hammā*). 1. m. And. bestia de carga (is. *Andalucía*da, yük hayvanı). 2. m. And. ganapán (is. *Andalucía*’da, kurye). 3. m. And. arriero (is. *Andalucía*’da hammal) (DRAE)

hammâl: ar. is. 1. Para karşılığında, arkasıyla, eliyle yük taşıyan adam; hamal. 2. Kaba ve terbiyesiz. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *h* ünsüzünün düşüğü görülmektedir. Türkçede yaygın olarak kullanılan kelime İspanyolcada bölgesel kullanım düzeyinde kalmıştır.

7. alicante < ‘akreb

alicante: Del ár. hisp. *al‘aqráb*, escorpión (isp. ar. *al‘aqráb*, *akrep*). 1. m. Especie de víbora, de siete a ocho decímetros de largo y de hocico remangado. Es muy venenosa y se cría en todo el mediodía de Europa (*is. 9-9 dm. boyunda, hortumu hareketli, bir engerek türüdür. Çok zehirlidir ve bütün orta Avrupa’da yaşar*). 2. m. Méx. Cencuate (*is. Meksika’da, yılan*). (DRAE)

akrep: 1. Zodyak üzerinde Terazî ile Yay arasında yer alan takımyıldızın adı. 2. Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek (Scorpio). (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. *Akreb* kelimesinin nasıl *alicante* hâline geldiği etimolojik sözlüklerde açıklanamamakta, sadace *bozulma* olarak yorumlanmaktadır.

8. azorafa < zurāfe

azorafa: Del ár. hisp. *azzuráfa*, y este del ár. clás. *zarāfah* o *zurāfah* (isp. ar. *azzuráfa* < kl. ar. *zarāfah* veya *zurāfah*). 1. f. desus. Jirafa (*is. k.d. Zürafa*). (DRAE)

zürāfa: ar. *is.1. hay. b.* Geviş getiren memelilerden, Afrikada yaşayan, çok uzun boylu ve boyunlu, derisi benekli, ot yiyen hayvan. 2. *hlk.* Bir boncuk oyası türü. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *z > ş* değişmesi söz konusudur.

9. gacela < ġazāl

gacela: Del ár. hisp. *ġazīl*, y este del ár. clás. *ġazāl* (isp. ar. *ġazīl*, y este del kl. ar. *ġazāl*). 1. f. Nombre común de varios antílopes de talla mediana que

habitan en zonas semidesérticas o de sabana de África y Oriente Próximo. Es muy celebrada por su agilidad y gracia corporal. Tanto los machos como las hembras poseen cuernos (*is. Yakın Doğu ve Afrika'nın yarı çöl ve çorak bölgelerin yaşayan orta boylu ceylanların genel adı. Çevikliği ve fiziksel zerafeti ile tanınır. Hem erkeğinin hem dişisinin boynuzları vardır*). (DRAE)

gazâl: ar. is. 1. ceylan. 2. geyik, maral, âhû. 3. geyik yavrusu. 4. güzel göz. (FD)

İspanyolca kelimede iç seste $z > \text{ş}$ değişmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur.

10. jerbo < yerbū‘

jerbo: Del ingl. *jerboa*, y este del ár. clás. *yarbū‘* (ing. *Jerboa* < kl. ar. *yarbū‘*). 1. m. Mamífero roedor norteafricano, del tamaño de una rata, con pelaje leonado por encima y blanco por debajo, miembros anteriores muy cortos, y excesivamente largos los posteriores, por lo cual, aunque de ordinario camina sobre las cuatro patas, salta mucho y con rapidez. La cola es de doble longitud que el cuerpo y termina en un grueso mechón de pelos (*is. Fare büyüklüğünde, sırtı kırmızı sarı, altı beyaz renkli, ön uzuvları çok kısa, arka uzuvları genellikle uzun, buna rağmen sıklıkla dört ayağı üstünde yürüyen, çok ve hızlı zıplayan, kemirgen ve Kuzey Afrika kökenli bir memelidir. Kuyruğu gövdesinin iki katı büyüklüğündedir ve yoğun bir tüy tabakası ile sonlanır*). (GTS)

yerbu: ar. is. tarla fareleri. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste $y > \text{ğ}$ değişmesi, son seste ‘ ünsüzünün düşmesi söz konusudur.

11. jirafa < zürâfa

jirafa: Del it. *giraffa*, y este del ár. clás. *zurāfah* o *zarāfah* (it. *giraffa* < kl. ar. *zurāfah* veya *zarāfah*). **1. f.** Mamífero rumiante, indígena de África, de cinco metros de altura, cuello largo y esbelto, las extremidades abdominales bastante más cortas que las torácicas, con lo que resulta el cuerpo más bajo por detrás; cabeza pequeña con dos cuernos poco desarrollados, y pelaje de color amarillento con manchas leonadas (is. *Geviş getiren, Afrika kökenli, beş metre uzunluğunda, boynu uzun ve ince, alt ekstremiteleri üst ekstremitelerinden oldukça kısa, bu sebeple vücudu arkadan daha alçak, kafasında az gelişmiş iki boynuzu ve sarı renkte kırmızı lekeli kürkü olan bir memeli*). **2. f. coloq.** Persona alta y delgada (is. *hlk. Uzun ve zayıf kimse*). **3. f. Cinem. y TV.** Mecanismo que permite mover el micrófono y ampliar su alcance, según las necesidades de la escena (is. *sn. ve tv. Mikrofonu taşımaya ve sahnenin durumuna göre yüksekliğini ayarlamaya yarayan*). (DRAE)

zürâfa: **1. hay. b.** Geviş getiren memelilerden, Afrika'da yaşayan, çok uzun boylu ve boyunlu, derisi benekli, ot yiyen hayvan (*Giraffa camelopardalis*). **2. hlk.** Bir boncuk oyası türü (GTS)

İspanyolca kelimedede ön seste *z > ħ* değişmesi söz konusudur.

12. quermes < kırmız

quermes: Del ár. hisp. *qármaz*, este del ár. clás. *qirmiz*, y este del persa *kirm e azi* (isp. ar. *qármaz* < kl. ar. *qirmiz* < fa. *kirm e azi*). **1. m.** Insecto hemíptero parecido a la cochinilla, que vive en la coscoja y cuya hembra forma las agallitas que dan el color de grana. **2. m. Med.** Mezcla, de color rojizo, de óxido y sulfuro de antimonio, que se emplea como medicamento en las enfermedades de los órganos respiratorios (is. *Tıp. Solunum organı hastalıklarında tıbbi malzeme olarak kullanılan kırmızı renklği, oksid ve antimon sülfür karışımı madde*). (DRAE)

kırmız: *ar. is.* kırmız böceğinden çıkarılan parlak ve al boya. (FD)

3.2.11. Hukuk, Ticaret ve Yönetim İle İlgili Kelimeler

1. **acidaque** < **sıdāk**

acidaque: Del ár. hisp. *aşşidāq*, y este del ár. clás. *şadāq* o *şidāq*, dote en derecho islámico, literalmente, comprobante de sincero propósito (isp. *ar. aşşidāq* < kl. *ar. şadāq*, *İslam hukukunda ırat, kelime anlamı, samimi bir teklifin delili*). 1. m. Arras que, en bienes, joyas, galas o dinero, está obligado a dar el mahometano a la mujer por razón de casamiento (*is. Müslüman erkeğin kadına mal, takı, giysi veya para olarak verdiği nikah akçesi*). (DRAE)

sıdāk: *ar. is.* Nikah akçesi, kalın. (FD)

şidāk kelimesi Arapçadan İspanyolcaya ve Türkçeye geçerken kendi anlamını korumuş ve her iki dilde de kullanılmıştır. İspanyolcadaki *acidaque* kelimesinde harf-i tarif kelimeyle kaynaşmış, *s* > *ş* değişmesi ve kelime sonunda ünlü türemesi olmuştur.

2. **acirate** < **şırāt**

acirate: Del ár. hisp. *assiraṭ*, este del ár. clás. *şırāt* o *sirāt* (isp. *ar. assiraṭ* < kl. *ar. şırāt*) 1. m. Loma que se hace en las heredades y sirve de lindero (*is. Büyük arazili mülklerde sınırı belirlemek için yapılan tümsek*). 2. m. Caballón (*is. Kiriş*). 3. m. Senda que separa dos hileras de árboles en un paseo (*is. İki ağaç dizisini ayıran patika, gezi yolu*). (DRAE)

şırāt: *ar. is* 1. Yol, tarîk (FD)

Kelime Arapçadan Türkçeye geçerken kendi anlamını korumuş, İspanyolcaya geçerken ise anlamıyla ilişkili olarak, iki araziyi ayıran sınır ve patika mânâlarını

kazanmıştır. İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması *s > ş* değişmesi ve son seste ünlü türemesi olmuştur.

3. **ador** < **devr**

ador: Del ár. hisp. *addáwr*, y este del ár. clás. *dawr* (isp. ar. *addáwr* < kl. ar. *dawr*). **1.** m. En las comarcas o términos donde se reparte el agua con intervención de la autoridad pública o de la junta que gobierna la comunidad regante, tiempo señalado a cada uno para regar (*is. Suyun yönetici otoritenin veya suyu kullanan halkın oluşturduğu meclisin müdahalesiyle paylaştırıldığı sınırlarda veya uçlarda, her bir halk için belirlenmiş müddet.*) (DRAE)

devr: ar. is. **1.** Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma. **2.** Dönüp dolaşma. **3.** Nakil, aktarma. **4.** Bir şeyi başkasına teslim etme. **5.** Zaman, çağ. **6.** Bir zamanın bölündüğü kısımlardan her biri. (FD)

Devr kelimesi İspanyolcaya geçerken, harf-i tarif ekleşmesinden başka orta konsonantın yuvarlak ünlüye dönmesi de söz konusudur.

4. **aduana** < **ḏīwān**

aduana: Del ár. hisp. *addiwán*, este del ár. clás. *ḏīwān* (Del isp. ar. *addiwán* < kl. ar. *ḏīwān*) **1.** Oficina pública, establecida generalmente en las costas y fronteras, para registrar, en el tráfico internacional, los géneros y mercaderías que se importan o exportan, y cobrar los derechos que adeudan (*is. Genellikle limanlarda ve sınırlarda kurulmuş, uluslararası trafikte ihrac ve ithâl edilen malları kayıt altına alan ve borçları tahsil eden kamu bürosu.*) (DRAE)

divan: ar. is. Yüksek düzeyde devlet adamlarının kurduğu meclis. **2.** edeb.. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. **3.** Sedir. **4.** mecaz. (GTS)

Dîvân kelimesi Arapçadan İspanyolcaya geçerken harf-i tarif eklenmesi olmuş, orta hecedeki v ünsüzü yuvarlak ünlüye dönüşmüş ve son seste bir ünlü türemesi görülmüştür. Kelimenin her iki dile geçişi semantik açıdan incelendiğinde Arapçadaki mânâların Türkçeye de geçtiği, ancak kelime İspanyolcaya geçerken *devlet kurumu* mânâsına bağlı olarak kullanımın özelleştiği ve kelimenin *gümrük* mânâsını kazandığı görülmektedir (HW: 303)

5. adul < ‘adl

adul: Del ár. clás. ‘*udül*, pl. de ‘*adl*, persona fehaciente, con pronun. Norteafricana (kl. ar. ‘*udül* ç. ‘*adl*, Kuzey Afrika telaffuzuyla geçmiştir.) 1. m. En Marruecos, asesor del cadí; persona que merece entera confianza; notario, escribano (is. *Fas’ta kadının danışmanı; güven hak eden kimse; noter, yazman*). (DRAE)

adl: ar. is. Doğruluk: (FD)

‘*adl* kelimesi Arapçadan İspanyolcaya çoğul şekliyle geçmiş ve kendi mânâsına bağlı olarak, kadı danışmanı, noter, yazman gibi mânâlar kazanmıştır. İspanyolca kelimedede harf-i tarif eklenmesi olmuştur.

6. agüela < havāle

agüela: Del ár. hisp. *hawāla*, y este del ár. clás. *hawālah* (isp. ar. *hawāla* < kl. ar. *hawālah*) 1. f. p. us. Renta de los derechos sobre préstamos consignados en documento público (is. a.k.. *Emanet edilen veya gönderilen bir mal üzerinden elde edilen kamusal gelir*).

havale: ar.is 1. Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme. 2. Banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para. 3. Postane, banka vb. aracılığıyla para gönderildiğinde gönderenle alacak olanın adları ve para miktarı yazılı kâğıt, havale kâğıdı, havalenname (GTS).

Agüela kelimesinde harf-i tarif kaynaşmasından başka *h* > *g* değişmesi görülmektedir. Kelime İspanyolcaya geçerken Türkçede havâle makbuzuna kısaca *havâle* denmesi gibi, İspanyolcada da havâle ücretine *agüela* denmiştir. Kelimenin İspanyolcada az kullanıldığı RAE tarafından belirtilmiştir.

7. **alafa** < ‘alef

alafa: Del ár. clás. ‘*alafah*, dietas (kl. ar. ‘*alafah*, *diyet*). 1. f. ant. Salario, sueldo (*is esk. Maaş, ücret*). (DRAE)

alef: ar. is. 1. Hayvan yemi. 2. Ot, saman, yulaf (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka son seste ünsüz türemesi görülmektedir. Osmanlı Türkçesinde kelimenin çokluk ulufe şekli, mecaz bir anlam kazanarak maaş karşılığında kullanılırken, İspanyolcada teklik hâli tercih edilmiştir. Anlam ortaktır. İspanyolcada kelime günümüzde kullanılmamaktadır.

8. **alajor** < ‘aşûr

alajor: Quizá del ár. hisp. ‘*aşûr*, período de diez días antes de la Pascua Grande en que se pagaban deudas y se hacían limosnas (*isp. ar. ‘aşûr, Büyük Paskalya’dan on gün önce günahların ödendiği ve sadakaların dağıtıldığı dönem*). 1. m. Tributo que se pagaba a los dueños de los solares en que estaban edificadas las casas (*is. Eskiden üzerine ev inşa edilen arsaların sahiplerine ödenen vergi*). (DRAE)

aşûre: ar. is. Muharrem onuncu günü pişirilen buğday tatlısı. (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması ve *ş* > *h* değişmesi görülmektedir. *Aşure* kelimesi Türkçede Muharrem ayının onuncu günü yapılan tatlı mânâsına gelirken, İspanyolcada, *aşûr* kelimesinin bu dilde kazandığı mânâyâ bağlı olarak, Paskalya’dan on gün önce sadaka verilen ve böylece günahların

bağışlandığına inanılan dönem olması sebebiyle, sonradan benzerlik ilgisi kurularak arsa sahiplerine ödenen vergi anlamı kazanmıştır.

9. albacea < vasiyet

albacea: Del ár. hisp. *şáhḥ alwaşíyya*. (isp. ar. *şáhḥ alwaşíyya*). **1.** com. Der. Persona encargada por el testador o por el juez de cumplir la última voluntad del finado, custodiando sus bienes y dándoles el destino que corresponde según la herencia (is. *Huk. Mûsî veya hâkim tarafından, vefat eden kimsenin mallarını himaye ederek ve bu malları mirasnamede belirtilen kimseye vererek vefat eden kimsenin son arzusunun yerine getirmekle görevlendirilen kimse*). (DRAE)

vasiyet: ar. is. 1. Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey. 2. Vasiyetname. (GTS)

İspanyolca kelime, ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste, sadece imlâda, *v > b* değişmesi olmuştur. *Vasiyet* kelimesinin İspanyolcada mastar anlamından çıkarak, Türkçede kullandığımız *vasî* anlamını kazandığı görülmektedir.

10. albaquía < baúíyye

albaquía: Del ár. hisp. *albaqíyya*, y este del ár. clás. *baqíyyah* (isp. ar. *albaqíyya* < kl. ar. *baqíyyah*). **1.** f. Residuo o resto de alguna cuenta o renta que queda sin pagar o no admite división en el prorrateo (is. *Bir hesapta veya gelirden ödemedi arta kalan kısım*). (DRAE)

bakiye: ar. is. 1. Artık, artan, kalan, geri kalan şey. 2. Kalıntı. 3. *ekn.* Alacak ve borçlar arasındaki fark.(GTS)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması ve son seste dişilik alameti olarak *a* türemesi olmuştur.

11. alcabala < kabāle

alcabala: Del ár. hisp. *alqabála* 1. f. Tributo del tanto por ciento del precio que pagaba al fisco el vendedor en el contrato de compraventa y ambos contratantes en el de permuta (*is. Alışverişte satıcının, takasta da her iki tarafın satış fiyatının belli bir yüzdesi olarak hazineye ödedikleri vergi*). 2. f. Col. y Ven. Puesto de policía en las salidas de las ciudades y carreteras (*is. Kolombiya ve Venezuela'da, şehir çıkışlarında ve ana yollarda bulunan polis noktası*). (DRAE)

kabāle: ar. is. 1. Kadının verdiği hüccet. 2. Yahudilerin kendi cemaatleri için verdikleri vergi. 3. Toptan, götürü yapılan iş veya satış, kabala. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelimenin ticari bir terim olarak hem Osmanlı Türkçesinde hem İspanyolcada, farklı anlamlarda da olsa, kullanıldığı görülmektedir.

12. alcaicería < kaysâriye

alcaicería: Del isp. ar. *alqaysarıyya*, y este del lat. *caesarĕa*, por levantarse tales edificios por privilegio imperial (isp. ar. *alqaysarıyya* < lat. *aesarĕa*). 1. f. En Granada y otros pueblos de su antiguo reino, aduana o casa pública donde los cosecheros presentaban la seda para pagar los derechos establecidos por los reyes moros (*Granada'da ve Granada Emirliğine bağlı kentlerde mahsül sahiplerinin Emirlik tarafından konulan vergileri ödemek için ipek sergiledikleri kamuya ait alan*). 2. f. Sitio o barrio con tiendas en que se vende seda cruda o en rama u otras mercaderías (*is. Ham ipek veya diğer malların satıldığı dükkanların bulunduğu semt*). (DRAE)

kaysâriyye: ar.is. Atölye, depo, dükkanlarla avlu şeklinde kurulmuş resmî binaların hepsine birden verilen bir ad. (FD)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşamsı ve s > ş değişmesi görülmektedir. Kelimenin ikinci anlamı ile Osmanlı Türkçesindeki *kaysâriye* kelimesinin anlamı örtüşmektedir.

13. **alcalde** < **qāḍī**

alcalde: Del ár. hisp. *alqáḍi*, y este del ár. clás. *qāḍī*, juez (isp. ar. *alqáḍi* > kl. ar. *qāḍī*, *hâkim*). **1.** m. Presidente del ayuntamiento de un pueblo o término municipal, encargado de ejecutar sus acuerdos, dictar bandos para el buen orden, salubridad y limpieza de la población, y cuidar de todo lo relativo a la Policía urbana. Es además, en su grado jerárquico, delegado del Gobierno en el orden administrativo (is. *Belediye statüsündeki bir şehrin veya beldenin, sorumluluk alanındaki işleri yürütmekle, şehrin düzeni, sıhhi durumu, temizliği ve zabıta hizmetleriyle ilgili talimatlar vermekle yükümlü başkanı. Ayrıca, hiyerarşik yapılanmada, idarî protokolde hükûmet delegesidir*). **2.** m. En algunas danzas, principal de ellas o quien las guía y conduce, o gobierna alguna cuadrilla (is. *Bazı danslarda, dansı veya dans grubunu idare eden kimse*). **3.** m. Juego de naipes entre seis personas, en el cual una de ellas, que queda sin cartas, manda jugar, del palo que elige, a otros dos jugadores con quienes pierde o gana (is. *Altı kişiyle oynanan, kartsız kalan oyuncunun takımındaki diğer oyuncularını deste seçerek yönlendirdiği bir iskambil oyunu*). **4.** m. Juego de naipes, variedad de la brisca, entre tres personas, en el cual uno de los jugadores, al que se llama **alcalde**, juega contra los otros dos y gana y sigue en tal puesto mientras haga 31 tantos de los 120 (is. *Üç kişiyle oynanan “alcalde” diye isimlendirilen oyuncunun diğer iki oyuncuya karşı oynadığı ve 120 sayının 31’ini alana kadar bu konumda kaldığı bir iskambil oyunu*). **5.** m. En el tresillo y otros juegos de naipes, quien da las cartas y no juega (is. *Tresillo denen iskambil oyununda ve diğer bazı oyunlarda kağıtları dağıtan ve oynamayan kimse*). **6.** m. Juez ordinario que administraba justicia algún pueblo y presidía al mismo tiempo el concejo (is. *Eskiden bir*

kasabanın hukukî işlerinden sorumlu olan ve aynı zamanda konseye de başkanlık eden hukuk memuru). (DRAE)

kadı: *ar. is* Tanzimata kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları (GTS)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması ve iç sesle *l* türemesi söz konusudur. Kelime günümüzde İspanyolcada *belediye başkanı* anlamında kullanılmaktadır. Kelime benzerlik ilgisi kurularak anlam değişmesine uğramış ve iskambil oyunlarında da kullanılır olmuştur. Bu duruma Türkçede rastlanmaz.

14. alfaba < habbe

alfaba: Del ár. hisp. *alḥábba*, y este del ár. clás. *ḥabbah*, grano, porción pequeña (isp. ar. *alḥábba* < kl. ar. *ḥabbah*, *tane*). 1. f. Unidad de tasación de un terreno basada en el valor en renta de este y que se utilizó en los repartimientos de Murcia en el siglo XIII (*is. XIII. yüzyılda Murcia’da toprakların dağıtımında kullanılan ve toprağın gelir değerine dayanan fiyatlandırma birimi*). (DRAE)

habbe: *ar. is.* Buğday, arpa vs. gibi ufak ve yuvarlak olan şeyler, taneler. (FD)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması, iç sesle *h / f* değişmesi olmuştur. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *tane* anlamında kullanılan söz konusu kelimenin İspanyolcada anlam değişmesine uğrayarak bölgesel bir fiyatlandırma birimi olarak kullanıldığı ve dilin tarihi dönemlerinde kaldığı görülmektedir.

15. alfarda < farz

alfarda: Del ár. hisp. *alfárda*, y este del ár. clás. *farḍah*, imposición, deber, cuota (isp. ar. *alfárda* < kl. ar. *farḍah*, görev, ödev, katılım payı) . 1. f. Cierta

contribución que pagaban los moros y judíos en los reinos cristianos (is. *Eskiden, Hristiyan egemenliğindeki topraklarda yaşayan Müslüman Yahudilerin ödemekle yükümlü oldukları vergi*). 2. f. Ar. y Mur. farda (is. *Aragon ve Murcia'da suların kullanımı için ödenen vergi*). (DRAE)

farz: ar. is. 1. Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet. 2. mec. Yapmak zorunda kalınan şey, boyun borcu. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste $\hat{e} > d$ değişmesi olmuştur. Arapça *farz* kelimesi Türkçeye geçerken ise $\hat{d} > z$ değişmesi olmuş, *alfarda* İspanyolcanın tarihi dönemlerinde kalırken, *farz* günümüz Türkçesinde de yerini korumuştur.

16. **alfoz** < **ḥavz**

alfoz: Del ár. hisp. *alḥáwz*, y este del ár. clás. *ḥawz* (isp. ar. *alḥáwz* < kl. ar. *ḥawz*). 1. amb. Arrabal, término o pago de algún distrito, o que depende de él (is. *Bir yerleşim yerinin ucu, sınırı, banliyösü*). 2. amb. Conjunto de diferentes pueblos que dependen de otro principal y están sujetos a una misma ordenación (is. *Bir merkeze bağlı köyler topluluğu*). (DRAE)

havz: ar. is. Etrafı çitle çevrili yer. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $\hat{h} > f$ ve son seste $z > \underline{s}$ değişimleri olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya bir idare hukuğu terimi olarak geçtiği görülmektedir.

17. **alguacil** < **vezir**

alguacil: Del ár. hisp. *alwazír*, y este del ár. clás. *wazír* (isp. ar. *alwazír* < kl. ar. *wazír*). 1. com. Oficial inferior de justicia, que ejecuta las órdenes del tribunal a quien sirve (is. *Mahkemenin kararlarını uygulamakla görevli alt*

seviyede hukuk memuru). 2. m. Agente ejecutivo que está a las órdenes del presidente en las corridas de toros (is. *Boğa güreşlerinde başkanın emrindeki temsilci*). 3. m. Especie de araña de unos seis milímetros de largo, de patas cortas, de color ceniciento y con cinco manchas negras sobre el lomo (is. *6-7 mm. boyunda, kısa bacaklı, kül renginde ve sırtında beş adet siyah leke bulunan bir örümcek türü*). 4. m. Antigüamente, gobernador de una ciudad o comarca, con jurisdicción civil y criminal (is. *Eskinden, bir şehrin veya kasabanın sivil ve kriminal yetkileri olan yöneticisi*). 5. m. Funcionario del orden judicial que se diferenciaba del juez en que este era de nombramiento real, y aquel, del pueblo o comunidad que lo elegía (is. *Krallık tarafından atanan hâkimden, bulunduğu bölgenin halkı tarafından seçilerek atanmasıyla ayrılan hâkim*). 6. m. Arg. y Ur. Libélula (is. *Arjantin ve Uruguay'da, yusuşuk, kız böceği*) (DRAE)

vezir: ar. is 1. tar. Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse. 2. Satrançta, her yöne gidebilen, önemce ikinci sırada gelen taş, ferz. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste dudak ünsüzü v yuvarlak ünlüye dönmüş, buna bağlı olarak *g* türemesi gerçekteşmiştir. *Vezir* kelimesindeki *î* ünlüsü de kısalarak vurguyu üzerine çekmiştir. Geçiş semantik açıdan incelendiğinde, *vezir* kelimesinin İspanyolcaya *mübaşir*, *şerif*, gibi temel anlamlarla, ve bir hayvan türü olarak ikincil anlamlarla geçtiği, Türkçeye geçerken ise Arapça anlamına sâdık kaldığı görülür.

18. almojarife < müşrif

almojarife: Del ár. hisp. *almušrif*, y este del ár. clás. *muřrif* (isp. ar. *almušrif* < kl. ar. *muřrif*). 1. m. Oficial o ministro real que antiguamente cuidaba de recaudar las rentas y derechos del rey, y tenía en su poder el producto de ellos como tesorero (is. *Eskiden kralın mallarını gözetmek ve gelirlerini tahsil etmekle görevli askeri veya sivil memur*). 2. m. Oficial encargado

antiguamente de cobrar el almojarifazgo (*is. Eskiden devlet gelirlerini tahsil etmekle görevli memur*). (DRAE)

müşrif: *ar. sf.* 1. yükselen, çıkan. 2. ölüme pek yakın bulunan. 3. etrafa bakan, etrafı gören. 4. bir hâl almaya yüz tutmuş olan. 5. vakıf malı muhafaza eden kimse, [bâzı yerlerde "nazır" mânâsına da kullanılır]. (FD)

İspanyolca kelime ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > ħ* değişmesi, orta hecede *a* ünlüsü türemesi, son seste de, İspanyol dili kelime sonunda *f* ünsüzünü istemediğinden *e* ünlüsü türemesi söz konusudur.

19. almoneda < münādāt

almoneda: Del ár. hisp. *almunáda*, y este del ár. clás. *munādāh* (isp. ar. *almunáda* < kl. ar. *munādāh*) **1.** f. Venta pública de bienes muebles con licitación y puja (*is. Taşınabilir malların açık arttırma ve ihâle ile halka satışı*). **2.** f. Venta de géneros que se anuncian a bajo precio (*is. İndirimde olduğu ilan edilen malların satışı*). **3.** f. Local donde se realiza esta venta (*is. Bu satışın gerçekleştirildiği yer*). (DRAE)

münâdat *ar. is.* nidâ'dan. Bağırışma, yaygara, velvele. (FD)

İspanyolca kelime ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste Arapça kelime uzun ünlü kısalarak vurguyu üzerine çekmiştir. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *yaygara bağırışma* anlamlarına gelen kelime İspanyolcaya anlam kaymasıyla geçmiştir.

20. almotacén < muḥtesib

almotacén: Del ár. hisp. *almuḥtasáb*, y este del ár. clás. *muḥōtasib*, literalmente, 'el que gana tantos ante Dios, con sus desvelos por la comunidad' (isp. ar. *almuḥtasáb* < kl. ar. *muḥōtasib*, *toplum içindeki tavırları nedeniyle Tanrı katında değer kazanan kimse*). **1.** m. Persona que se encargaba

oficialmente de contrastar las pesas y medidas (*is. Eskiden ağırlık ve ölçüleri ayırmakla görevli memur*). **2.** m. Oficina donde se efectuaba esta operación (*is. Bu işin yapıldığı devlet dairesi*). **3.** m. Antiguamente, mayordomo de la hacienda del rey (*is. Eskiden, kralın çiftliğindeki kahya*). **4.** m. En Marruecos, funcionario encargado de la vigilancia de los mercados y de señalar cada día el precio de las mercancías (*is. Fas'ta pazarların denetimiyle ve ticari malların hergün fiyatlandırılmasıyla görevli memur*). (DRAE)

muhtesib: *ar. sf. hisâb'dan* 1. [eskiden] belediye işlerine bakan me'mur, belediye me'muru. 2. [eskiden] polis ve belediye işlerine bakan me'mur. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* düşmesi, ve son seste *b > n* değişmesi söz konusudur.

21. alquiler < kirā'

alquiler: Del ár. hisp. *alkirá* o *alkirí*, y este del ár. clás. *kirā'* (isp. ar. *alkirá* veya *alkirí* < kl. ar. *kirā'*) **1.** m. Acción y efecto de alquilar (*is. Kiralama işi*). **2.** m. Precio en que se alquila algo (*is. Bir şey kiralanınırken biçilen fiyat*). (DRAE)

kirâ: *ar.is.* 1. Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar. 2. Bu biçimde tutulan bir şey için karşılık olarak ödenen para. 3. Bu biçimde tutulan taşınmaz. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste ünsüz türemesi olmuştur.

22. ámel < ‘āmil

ámel: Del ár. marroquí *‘āmel*, gobernador (Fas ar. *‘āmel*, *yönetici*) **1.** m. Entre los árabes, jefe de un distrito (*is. Araplarda bir mahâllenin yöneticisi*). (DRAE)

âmil: ar. *sf.* *amel'den c. amele, avâmil*). 1. sebep. 2. işleyen. 3. i. vergi tahsiline me'mur kimse; mütesellim; mütevellî. 4. *is. tar.* vâlî. (FD)

İspanyolca kelimde ön seste ‘ ünsüzünün düşmesi söz konusudur.

23. amín < emin

amín: Cf. *alamín* (*krş. alamín*). **1.** m. En Marruecos, funcionario encargado de recaudar los fondos, efectuar los pagos y administrar bienes por cuenta del Gobierno (*is. Fas'ta gelirleri tahsil etmek, ödemeleri düzenlemek ve hükümet adına mülkiyetleri idare etmekle görevli memur*). (DRAE)

emin: ar. *sf.* 1. Güvenli. 2. Sakıncasız, emniyetli, tehlikesiz. 3. Şüphesi olmayan. 4. *is. tar.* Osmanlı Devleti'nde bazı devlet görevlerinden sorumlu kişi. (GTS)

İspanyolca kelimenin anlamı ile Türkçe sözlüğün dördüncü maddesi örtüşmektedir.

24. anafaga < nafağa

anagafa: Del ár. hisp. *annafáqa*, y este del ár. clás. *nafaqah*, gasto (isp. ar. *annafáqa*, y este del kl. ar. *nafaqah, harcama*). **1.** f. p. us. Costa (*is. a.k.Masraf, harcama*) (DRAE)

nafaka: ar. *is.* 1. Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik: 2. *huk.* Birinin geçindirmekle yükümlü bulunduğu kimselere, mahkeme kararıyla bağlanan aylık. (GTS)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ķ > ğ* değişmesi söz konusudur.

25. **arráez < re'is**

arráez: Del ár. hisp. *arráyis*, y este del ár. clás. *ra'īs*, jefe (isp. ar. *arráyis* < kl. ar. *ra'īs*, *reis*) **1.** m. Caudillo o jefe árabe o morisco (*is. Arap veya Mağripli reis veya yönetici*). **2.** m. Capitán de embarcación árabe o morisca (*is. Arap veya Mağripli gemisinin kaptanı*). **3.** m. Jefe de todas las faenas que se ejecutan en la almadraba (*is. Dalyada yürütülen bütün işlerin sorumlusu*). (DRAE)

reis: ar. is. baş, başkan. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *s > ş* değişmesi söz konusudur.

26. **asequi < zekât**

asequi: Del ár. hisp. *azzakí*, este del ár. clás. *zakāh*, azaque, y este del hebr. *zākāh*, pureza. (ár hisp. *azzakí* < kl. ar. *zakāh*, zekat < ibr.. *Zākāh*, *saflık*). **1.** m. Cierta derecho que se pagaba en Murcia por todo ganado menor, en llegando a 40 cabezas (*Murcia'da, asgari kazanç üzerinden 40 başa kadar ödenen vergi*). (DRAE)

zekât: ar. is. *din b.* Müslümanlıkta, zenginlerin sahip olduğu malve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören İslamın beş şartından biri. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *z > s* değişmesi olmuş, son seste ise Arapça kelimedeki *t* düşmüş, *ā* ünlüsü önce kısalmış, sonraki süreçte de *a > i* değişmesi meydana gelmiştir. Zekat kelimesinin İspanyolcaya iki farklı şekilde, hem bir dînî kavram olarak, hem de hukukî bir kavram olarak geçtiği görölmektedir. (krş. azaque)

27. atijara < ticāret

atijara: Del ár. hisp. *attiğāra*, este del ár. clás. *tiğārah* (isp. ar. *attiğāra* < kl. ar. *tiğārah*). 1. f. desus. Mercancía, comercio (is. *k.d. Mal, ticaret*). 2. f. desus. Precio de transporte de una mercancía (is. *k.d. Bir malın nakliye bedeli*). 3. f. desus. Merced, recompensa (is. *Lütuf, telafi*). (DRAE)

ticāret: ar. is. 1. Ürün, mal vb. alım satımı. 2. Kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği. 3. Bu etkinlikle ilgili bilim. 4. Alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *c > ħ* değişmesi söz konusudur. Kelime İspanyolcanın tarihi dönemlerinde kalmıştır.

28. barrio < berri

barrio: Del ár. hisp. *bárri*, exterior, y este del ár. clás. *barrī*, salvaje (isp. ar. *bárri*, *dış* < kl. ar. *barrī*, *yabani*) 1. m. Cada una de las partes en que se dividen los pueblos grandes o sus distritos (is. *Büyük kentlerin veya mahâllelerinin ayrıldığı her bir bölüm*). 2. m. arrabal (is. *Banliyö, kenar mahâlle*). 3. m. Grupo de casas o aldea dependiente de otra población, aunque estén apartadas de ella (is. *Aslında ondan ayrı olsa bile, başka bir yerleşim birimine bağlı olan evler topluluğu veya küçük çaplı köy*). (DRAE)

berri: ar. *sf.* Karaya ait, kara ile ilgili. (FD)

İspanyolca kelimeye son seste ünlü türemesi söz konusudur. *Barrio* kelimesi İspanyolcada güncel ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

29. cadí < қаdı

cadí: Del fr. *cadi*, y este del ár. clás. *qāḍī* (fr. *cadi* < kl. ar. *qāḍī*). **1.** m. Entre turcos y moros, juez que entiende en las causas civiles (is. *Türkler ve Mağripliler’de medeni hukuk davalarına bakan hâkim*). (DRAE)

kadı: is. tar. Tanzimata kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları. (GTS),

Kelimede bir ses ve mânâ olayına rastlanmamıştır. (krş. alcalde)

30. caimacán < қә’им мақам

caimacán: Del ár. *qā'im maqām*, lugarteniente (ár. *qā'im maqām*, *vekil*). **1.** m. Lugarteniente del gran visir (is. *Sadrzamanın vekili*). **2.** m. Col. y Ven. Persona de autoridad (is. *Kolombiya ve Venezuela’da, yetkili kimse*). (DRAE)

kaymakam: ar. is. **1.** Bir ilçede devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilçebay. **2.** esk. Yarbay. (GTS)

İspanyolca kelimede son seste *m > n* değişmesi söz konusudur.

31. fetua < fetvā

fetua: Del ár. clás. *fatwā*. **1.** f. Decisión que da el muftí a una cuestión jurídica (is. *Müftünün hukukî konular üzerine aldığı karar*). (DRAE)

fetvâ: ar. is. *din b.* İslam hukuku ile ilgili bir sorunun dinî hukuk kurallarına göre çözümünü açıklayan, şeyhülislam veya müftü tarafından verilebilen belge. (GTS)

Orta sesteki dudak ünsüzünün İspanyolca kelimede yuvarlak ünlüye dönüşmesi söz konusudur.

32. fondac < funduk

fondac: Del ár. marroquí *fendeq*, este del kl. ar. *funduq*, y este del gr. πανδοχεῖον, albergue (Fas ar. *fendeq* < kl. ar. *funduq* < yun. πανδοχεῖον, *barınak*). **1.** m. En Marruecos, hospedería y almacén donde se negocia con las mercancías que llevan allí los traficantes (*is. Fas'ta, kaçakçıların getirdiği malların alınıp satıldığı han veya depo*). (DRAE)

funduk: ar. *is.* 1. findık, (bkz: bunduk, punduk). 2. han, misafirhane. (FD)

Kelimenin anlam daralmasıyla İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

33. gabela < kabāle

gabela: Del it. *gabella*, y este del ár. *qabāla* (it. *gabella* < ar. *qabāla*). **1.** f. Tributo, impuesto o contribución que se paga al Estado (*is. Devlete ödenen vergi, resim veya harç*). **2.** f. Carga, servidumbre, gravamen (*is Kölelik, serflik*). **3.** f. *Col., Ec., P. Rico y R. Dom.* Provecho, ventaja (*is. Kolombiya, Ekvador, Porto Riko ve Dominik de kazanç, çıkar*). **4.** f. ant. Lugar público adonde todos podían concurrir para ver los espectáculos que se celebraban en él (*is. esk. Gerçekleştirilen gösteriler seyretmek için herkesin gidebildiği kamuya açık yer*). (DRAE)

kabāle: ar. *is.* 1. Kadı'nın verdiği hüccet. 2. Yahudilerin, kendi cemaatleri için verdikleri vergi. 3. s. toptan, götürü yapılan [iş veya satış], kabala. (FD)

İspanyolca kelimedede ön seste *k* > *g* değişmesi söz konusudur.

34. garama < ġarāmet

garama: Del ár. hisp. *ġarāma*, y este del ár. clás. *ġarāmah* (isp. ar. *ġarāma* < kl. ar. *ġarāmah*). **1.** f. En Marruecos, contribución que pagaban las tribus (*is. Fas'ta eskiden kabilelerin ödedikleri vergi*). **2.** f. Indemnización colectiva que

paga una tribu por los robos cometidos en su territorio (*is. Bir kabilenin kendi bölgesinde işlenen hırsızlık suçları için ödediği toplu tazminat*). 3. f. Regalos que se hacen a una familia en la fiesta con que se celebra un fausto acontecimiento de ella (*is. Önemli bir olayı kutlayan bir aileye sunulan hediyeler*). (DRAE)

garâmet: *ar. is.* 1. borç, diyet gibi şeyleri ödeme. 2. vergi, resim. (FD)

Kelimenin İspanyolcada daha özel ve bölgesel anlamlar kazandığı görülmektedir.

35. gurapas < ğurāb

gurapas: Del ár. hisp. *ġuráb*, este del ár. *ġurāb*, galera; literalmente, 'cuervo' (*isp. ar. ġuráb < ár. ġurāb, kadirga, asıl anlamıyla "karga"*). 1. f. pl. germ. Castigo de galeras (*is. ç. .Kürek cezası*). (DRAE)

gurâb: *ar. is.* karga, (bkz: gırbân). (FD)

Kelime İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçmiştir.

36. hoque < ħaqq

hoque: Del ár. hisp. *ḥáqq*, y este del ár. clás. *ḥaqq*, retribución (*isp. ar. ḥáqq*, y este del kl. ar. *ḥaqq, misilleme*). 1. m. Regalo que se hace a quienes intervienen en una venta (*is. Bir satışta aracılara ödenen komisyon*). (DRAE)

hakk: *ar. is.* 1. Allah, tanrı. 2. doğruluk ve insaf: Hakdan ayrılmamalı. 3. bir insana ait olan şey: Bu, benim hakkımdır. 4. dâva ve iddiada hakikate uygunluk; doğruluk: Hak budur. 5. geçmiş, harcanmış emek: Baba hakkı, Ana hakkı. 6. pay, hisse: Makas hakkı; Barut hakkı. 7. s. doğru gerçek: Bu söz hakdır. 8. lâıyk, münâsip: Bu, sana haktır. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste *ḥ* > *h* değişmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur.

37. molquía < mülkiyet

molquía: Del ár. clás. *milkiyyah*, derecho de propiedad (kl. ar. *milkiyyah*, *sahiplik hakkı*). 1. f. En Marruecos, documento autorizado por testigos, que acredita la legítima posesión de un terreno y se convierte en título de propiedad cuando aquella se ha ejercido por más de diez años (*is. Fas'ta, bir toprağın yasal mülkiyetini şahitlerin onayıyla belgeleyen ve toprak on yıl işletildikten sonra mülkiyeti kesinleştiren belge*). (DRAE)

mülkiyet: ar. *is.* İyelik, sahiplik. (GTS)

Kelimenin Fas'ta özel bir anlam kazandığı, Fas'ın koloni döneminden İspanyolcada kaldığı anlaşılmaktadır.

38. nâdir < nâzır

nâdir: Del ár. marroquí *nâḍer*, y este del ár. clás. *nâẓir*, inspector (Fas ar. *nâḍer* < kl. ar. *nâẓir*, *müfettiş*). 1. m. En Marruecos, funcionario administrador de los bienes de una fundación pía (*is. Fas'ta, dinî bir vakfın mallarından sorumlu yönetici memur*). (DRAE)

nâzır: 1. Bir yere doğru bakan (ev, oda vb.). 2. *is. esk.* Bakan. (GTS)

Kelimenin yine Fas'ta özel bir anlam kazandığı görülmektedir.

39. rehén < rihân

rehén: Del ár. hisp. *rihán*, pl. de *râhn*, y este del ár. clás. *rihân* (isp. ar. *rihán*, *rehn'in* ç. < kl. ar. *rihân*). 1. m. Persona retenida por alguien como garantía para obligar a un tercero a cumplir determinadas condiciones (*is. Belirli*

şartların yerine getirilmesi amacıyla üçüncü bir kişiyi zorlamak için bir kimsenin rehin alınması). 2. m. Cosa que se ponía por fianza o seguro; p. ej., una plaza, un castillo, etc (*is. Eskiden, meydan, şato gibi, ipotek olarak gösterilen mülk*). (DRAE)

rehn: ar. is. tutu, ödünç alınan eşya, para karşılığında gösterilen şey, ipotek. (FD)

Kelimenin İspanyolcaya çokluk hâliyle geçtiği görülmektedir.

40. robda < rütbe

robda: Del ár. clás. *rutbah*. 1. f. ant. Impuesto que se pagaba por el paso de ganados (*is. esk. Sürülerin geçişi için eskiden ödenen vergi*). (DRAE)

rütbe: ar. is. 1. Mertebe, derece, paye. 2. Subay, astsubay ve polislerin sahip olduğu derece, mevki. (GTS)

İspanyolca kelimde $t > d$ sedalılışması ve $b > d$ metatezi söz konusudur. Kelimenin anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

41. tarifa < ta' rife

tarifa: Del ár. hisp. *ta'rífa*, y este del ár. clás. *ta'rīfah*, de *ta'rīf*, definición (*isp. ar. ta'rífa < kl. ar. ta'rīfah < ta'rīf*). 1. f. Tabla de precios, derechos o cuotas tributarias (*is. Fiyatların, hakların ve vergi oranlarının ilan edildiği tablo*). 2. f. Precio unitario fijado por las autoridades para los servicios públicos realizados a su cargo (*is. Sunulan kamu hizmetleri için yetkili mercî tarafından belirlenen birim fiyat*). 3. f. Montante que se paga por este mismo servicio (*is. Söz konusu hizmet için ödenen ücret*). (DRAE)

tarife: 1. Fiyat gösteren çizelge. 2. Taşıtların gidiş geliş zamanlarını gösteren çizelge. 3. Tanıtmalık. (GTS)

İspanyolca kelime de iç seste ‘ ünsüzünün düşmesi söz konusudur.

42. visir < vezîr

visir: Del ár. *wazîr*, ministro (ár. *wazîr*, *bakan*). 1. m. Ministro de un soberano musulmán (*is. Müslüman bir hükümdarın nâzırı*). (DRAE)

vezir: 1. *tar.* Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse. 2. Satrançta, her yöne gidebilen, önemce ikinci sırada gelen taş, ferz. (GTS)

İspanyolca kelimde iç seste z > s değişmesi söz konusudur.

3.2.12. Meslek İsimleri ve Mesleklerle İlgili Kelimeler

3.2.12.1. Tıp İle İlgili Kelimeler

1. adivas < zîbe

adivas: Del ár. clás. *addîbah*, loba, antigua designación de esta enfermedad (kl. ar. *addîbah*, *kurt hastalığı*, *bu hastalığın eski adı*). 1. f. pl. Veter. Cierta inflamación de garganta en las bestias (*is. çoğ. vet. Dört ayaklı hayvanlarda bir boğaz iltihabı*). (DRAE)

zîb, zibe: ar. is. Kurt, dişi kurt (FD)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması başka b > v değişmesi görülür.

2. albarazo < baras

albarazo: Del ár. hisp. *albarás*, y este del ár. clás. *baras*. (isp. ar. *albarás* < kl. ar. *baras*) 1. m. Enfermedad de las caballerías caracterizada por manchas

blancas en la piel. (is. *Deride çıkan beyaz lekelerle ayırt edilen binek hayvanı hastalığı*). 2. m. desus. Especie de lepra. (is. *Bir tür cüzzam*). (DRAE)

baras: ar. is. Vücütta yer yer beyaz ve alaca lekeler meydana getiren ve tedavisi kâbil olmayan bir hastalık. (FD)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > s* değişmesi, son seste de erillik alameti olarak o türemesi olmuştur.

3. alcanfor < kâfūr

alcanfor: Del ár. hisp. *alkafūr*, este del ár. clás. *kāfūr*, este del pelvi *kāpūr*, y este del sáns. *Karpūrā* (isp. ar. *alkafūr* < kl. ar. *kāfūr* < *peh. kāpūr* < sans. *Karpūrā*). 1. m. Producto sólido, cristalino, blanco, urente y de olor penetrante característico, que se obtiene del alcanforero tratando las ramas con una corriente de vapor de agua y se utiliza principalmente en la fabricación del celuloide y de la pólvora sin humo y, en medicina, como estimulante cardíaco (is. *Kafur ağacından elde edilen, katı saydam, beyaz, yakıcı ve keskin kokulu; esas olarak selüloit ve dumansız barut yapımında, tıpta ise kalbi uyarıcı olarak kullanılan bir madde*). 2. m. Alcanforero (is. *Kafur ağacı*). 3. m. Filip. Madera del alcanforero (is. *Fil. Bu ağacın kerestesi*). (DRAE)

kâfur: ar. is. 1. Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde. 2. *sf. mec.* Çok beyaz. (GTS)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *n* türemesi söz konusudur.

4. alcatenes < kettān

alcatenes: Del ár. hisp. *alkattán*, y este del ár. clás. *kattān*, lino (isp. ar. *alkattán* < kl. ar. *kattān*, *keten*) 1. m. Medicamento que, mezclado con aceche, se empleaba para curar llagas y úlceras (is. *Çeşitli yaraları ve ülseri tedavi etmek için kullanılan sülfatla karışık bir ilaç*). (DRAE)

kettán: ar. is. bot. Keten. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelime İspanyolcada çoğul olarak kullanılmaktadır.

5. alfombra < ħumre

alfombra: Del ár. hisp. *alĥúmra*, y este del ár. clás. *ħumrah*, rojez (isp. ar. *alĥúmra* < kl. ar. *ħumrah*, *kızılık*). 1. f. alfombrilla. (is. *Çiçek hastalığı*) (DRAE)

humre: hek. 1. Yılancık, alazlama. 2. Kızılık, kırmızılık. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ħ > f* değişmesi olmuştur.

6. ataquía < tenkıye

ataquía: Del ár. hisp. *altanqíyya*, y este del ár. clás. *tanqiyah*, limpia (isp. ar. *altanqíyya* < kl. ar. *tanqiyah*, *temezlik*) 1. f. desus. Ungüento depilatorio, ordinariamente compuesto de cal viva, aceite y otras cosas (is. *k.d. Kalsiyum oksit, yağ ve diğer unsurlardan oluşan tüy dökücü merhem*). 2. f. desus. cadarzo (is. *İpek kozası*). (DRAE)

tenkuye: ar.is. *naky*'den 1. ayıklayıp temizleme. 2. kalın bağırsağa su verme ve bu iş için kullanılan alet.

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği görülmektedir.

3.2.12.2. Tarım ile İlgili Kelimeler

1. alberca < birke

alberca: Del ár. hisp. *albírka*, y este del ár. clás. *birkah* (isp. ar. *albírka* < kl. ar. *birkah*). 1. f. Depósito artificial de agua, con muros de fábrica, para el riego (is. *Sulama için kullanılan yapay su deposu*). 2. f. Poza (is. *Keneviri yumuşatmak için kullanılan havuz*). 3. f. Méx. Piscina deportiva (is. *Meksika’da yüzme havuzu*). (DRAE)

birke: ar. is. 1. Büyük havuz, küçük göl, gölcük. 2. Göğüs. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Osmanlı Türkçesinde *büyük havuz*, *küçük göl* anlamında kullanılan kelimenin İspanyolcada daha özel anlamlar kazanıp tarım alanında kullanıldığı görülmektedir.

2. alcacel < qaşıl

alcacel: Del ár. hisp. *alqaşıl*, y este del ár. clás. *qaşıl* (isp. ar. *alqaşıl* < kl. ar. *qaşıl*). 1. m. Cebada verde y en hierba (is. *Yeşil arpa*). 2. m. Cebadal (is. *Arpa tarlası*). (DRAE)

kasıl: ar. is. Hayvanlara yedirmek üzere vaktinden önce biçilen yeşil ot. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ş* > *ş* değişmesi olmuştur.

3. alema < ħidmet (hizmet)

alema: Del ár. hisp. *alħidma*, y este del ár. clás. *ħidmah*, servicio (isp. ar. *alħidma* < kl. ar. *ħidmah*, *hizmet*). 1. f. Porción de agua de regadío que se reparte por turno (is. *Bir arazinin sulanması için paylaştırılmış suyun miktarı*). (DRAE)

ħidmet: ar. is. 1. İş, hizmet, vazife. 2. İş görme, birinin işini görme. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ħ ve d ünsüzlerinin düşmesi görülmektedir. Corriente'nin, kelimenin eski şekillerinden birisi olarak *alhatmet* varyantına rastladığını söylemesi, Arapça ħidmet kelimesinin İspanyolcaya bazı ses değişimleri sonucu *alema* olarak geçtiğine dair bir şüphe bırakmaz (Corriente, 1999)

4. almajara < meşcere

almajara: Del ár. hisp. *almaşğára*, y este del ár. clás. *maşğarah* (isp. ar. *almaşğára* < kl. ar. *maşğarah*). 1. f. Terreno abonado con estiércol reciente para que germinen prontamente las semillas (is. *Tohumların çabuk olgunlaşması için hayvan dışkıyla gübrelenmiş toprak*). (DRAE)

meşcere: ar. is. Ağaçlık, koru. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste önce ş ünsüzünün etkisiyle c düşmesi, sonraki süreçte ş > ħ değişmesi söz konusudur.

5. alquería < kırye

alquería: Del ár. hisp. *alqaríyya*, y este del ár. clás. *qaryah* (isp. ar. *alqaríyya* < kl. ar. *qaryah*). 1. f. Casa de labor, con finca agrícola, típica del Levante peninsular (is. *Tarımsal üretim için kullanılan çiftlik, çiftlik evi*). 2. f. Caserío (is. *Bir arada evler*). (DRAE)

karye: ar. is. Köy. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması söz konusudur.

6. alquezar < çeşâret

alquezar: Del ár. hisp. *alqışár*, y este del ár. clás. *qışar*, cortedad (isp. ar. *alqışár* < kl. ar. *qışar*, *kesim*). 1. m. *Gran.* Corte que se hace en las aguas de un río para utilizarlas en el riego (is. *Granada'da sulamada kullanmak için bir nehrin sularına yapılan set*). (DRAE)

kasâret: ar. is. Kasîr olma, kısa olma. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması söz konusudur.

7. tahona < tâhûn

tahona: Del ár. hisp. *aṭṭahûna*, y este del ár. clás. *aṭṭāhûnah*, molino (isp. ar. *aṭṭahûna* < kl. ar. *aṭṭāhûnah*, *değirmen*). 1. f. Molino de harina cuya rueda se mueve con caballería (is. *Merdanesi bir binek hayvanı tarafından hareket ettirilen un değirmeni*). 2. f. panadería (is. *Ekmek fırını; işletme*). (DRAE)

tâhûn: ar.is. su değirmeni, (bkz: âsyâb).. (FD)

İspanyolca kelimeye iç seste *ḥ* > *h* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

3.2.12.3. Mimarlık ile İlgili Kelimeler

1. acequia < sākiye

acequia: Del ár. hisp. *assáqya*, y este del ár. clás. *sāqiyah*, irrigadora (isp. ar. *assáqya* < kl. ar. *sāqiyah*, *sulama kanalı*). 1. f. Zanja o canal por donde se

conducen las aguas para regar y para otros fines (*is. Sulama veya başka amaçlarla suyun akıtıldığı hendek veya kanal*). (DRAE)

sâkîye: *ar. is.* **1.** Female cupbearer (*İçki sunan kadın*). **2.** Small irrigation channel; water wheel, any contrivance for raising water (*Küçük sulama kanalı, su yolu*). (RED)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka s < ş değişmesi de vardır. *sâkîye* kelimesinin anlam kaybına ve değişikliğine uğramadan, hem İspanyolcaya hem Osmanlıcaya geçtiği görülmektedir.

2. acitara < sitâre

acitara: Del ár. hisp. *assitára*, y este del ár. clás. *sitārah*, parapeto (*isp. ar. assitára < kl. ar. sitārah, kale siperi, korkuluk duvarı*). **1. f.** Citara (*is. Duvar*) **2. f.** Pretil de puente (*is. Köprü korkuluğu*). **3. f.** desus. Velo, cortina o paño de ornamento (*is. k.d.. Süs için kullanılan örtü, perde veya dokuma*). **4. f.** desus. Cobertura o paramento de una silla de estrado o de montar. (*is. k.d. Sandalye örtüsü*).

sitâre: *ar. is.* Örtünülecek, perdelenecek şey. (FD)

Söz konusu kelime İspanyolcaya geçerken ilk anlamını muhafaza ederek, duvar ve korkuluk olarak kullanılmış, bunun yanında özellikle süs için kullanılan örtü anlamını da almıştır. *Acitara* kelimesinde yine harf-i tarif kaynaşmasının yanında s < ş değişmesi mevcuttur.

3. adaraja < derece

adaraja: Del ár. hisp. *addaráğa*, y este del ár. clás. *darağah* (*isp. ar. addaráğa < kl. ar. derece*). **1. f. Constr.** Cada uno de los dentellones que se forman en la interrupción lateral de un muro para su trabazón al proseguirlo.

U. m. en pl. (is. inş. *Bir duvarın devam ettirilebilmesi için yan kesiminde oluşturulan dışlardan her biri*). (DRAE)

derece: ar. is. 1. Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe. 2. *ed.* Denli, kadar. 3. *fz.* Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca aletlerden her biri. 4. *fz.* Sıcaklıkölçer. 5. bir çözeltinin yoğunluğunu ölçmede kullanılan birim. 6. *mat.* Bir çemberin üç yüz altmışta birine eşit olan açı birimi. 7. *spor* Başarı gösterme. (GTS)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşmasından başka $c > h$ değişmesi vardır. *Derece* kelimesi İspanyolcaya geçerken, sadece bir mimarlık terimi olarak geçmiş, kelimenin TDK sözlüğünde de görülen temel anlamları ve diğer terim anlamları İspanyolcada kullanılmamıştır.

4. *adafera* < *ḍafīre*

adafera: Del ár. hisp. *aḍḍafīra*, y este del ár. clás. *ḍafīrah*, trenza (isp. ar. *aḍḍafīra* < kl. ar. *ḍafīrah*, *örgü*.) 1. f. Azulejo pequeño y cuadrado que se usaba en frisos y pavimentos (is. *Eskiden duvar veya taş döşeme üzerinde kullanılan küçük ve resmedilmiş çini*.) (DRAE)

ḍafīre: ar. is. *anat.* Plexus (RED)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $ḍ > d$ değişmesi görülmektedir.

5. *adebe* < *ṭūb*

adobe: Del ár. hisp. *aṭṭūb*, este del ár. clás. *ṭūb* (isp. ar. *aṭṭūb* < kl. ar. *ṭūb*) 1. m. Masa de barro mezclado a veces con paja, moldeada en forma de ladrillo y secada al aire, que se emplea en la construcción de paredes o muros (is. *Tuğla şeklinde kalıba dökülmüş ve kurutulmuş, duvar ve sur yapımından kullanılan bazen samanla karıştırılan çamur harç*) (DRAE)

tûb: ar. is. Tuğla (FD)

Arapça *tûb* kelimesi Türkçeye kendi mânâsıyla geçmiş, ancak İspanyolcada yine kendi mânâsından yola çıkılarak, inşaatlarda kullanılan bir tür harç mânâsında kullanılmıştır. İspanyolca kelime harf-i tarif eklenmesinden başka *t > d* sedalılılaşması ve son seste ünlü türemesi hâdiseleri görülmektedir.

6. ajaraca < şerâket

ajaraca: Del ár. hisp. *aššarâka*, lazo, y este del ár. clás. *šarakah*, red (*isp ar. aššarâka*, bağ < kl. ar. *šarakah*, ağ) 1. f. Arq. En la ornamentación árabe y mudéjar, lazo (*is. mim. Mîmârî Arap ve Endülüis süsleme sanatında düğüm*). 2. f. ant. lazo de cintias (*is. esk. Kurdale bağı*). (DRAE)
şerâket: ar. is. 1. şeriklik, ortaklık. 2. arkadaşlık. (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka *ş > h* değişmesi olmuştr. Arapça *şereke* kelimesindeki *ağ* mânâsıyla ilintili olarak İspanyolca *ajaraca* kelimesi benzerlik ilgisi kurularak bir mimarlık terimi olarak kullanılmıştır.

7. alacet < esās

alacet: Del arag. *alacez*, este del ár. hisp. *alasás*, y este del ár. clás. *asās* (arag. *alacez* < isp. ar. *alasás* < kl. ar. *asās*). 1. m. Ar. Fundamento de un edificio (*Aragón'da. Bir yapının temeli*). (DRAE)
esas: ar. is. 1. Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel. 2. Bir iş veya sözde doğru biçim. 3. sf. Ana, temel olarak alınan, başlıca, asal, esasi. (GTS)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka *s > ş* değişmesi olmuştur. *Temel* kelimesinin Türkçede bir inşaatçılık terimi olarak kullanılması gibi *alacet* kelimesi de İspanyolcada bu anlamı kazanmıştır.

8. alambor < havāle

alambor: Del ár. hisp. *ḥarabúl*, orla, borde, revuelta, y este der. del verbo clás. *ḥawwala*, alterar (isp. ar. *ḥarabúl*, *süsleme*, *kenar* < ár. clás. *ḥawwala*, *aktarmak*) . 1. m. Arq. Falseo de una piedra o madero (is. *Mim. Bir ahşabın veya taşın oyugu*) 2. m. Mil. Escarpa o declive áspero (is. *ask. Düz olmayan, meyilli arazi*). (DRAE)

havale: ar. is. 1. Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme. 2. Banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para. Postane, banka vb. aracılığıyla para gönderildiğinde gönderenle alacak olanın adları ve para miktarı yazılı kâğıt, havale kâğıdı, havalename. 4. Gebelerde, küçük çocuklarda görülen bir çeşit çırpınmalı, bazen ateşli de olabilen hastalık. 5. Bir arsayı çevirmek, kapamak için çekilen perde veya duvar. 6. Yüksek ve büyük bir görünüşü olma. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $v > b$ değişmesi, bu değişmeye bağlı olarak da m dudak ünsüzü türemesi olmuş, b ve m ünsüzleri sebebiyle bunları takip eden ünlü yuvarlaklaşmıştır. Son seste ise sebebi belirsiz bir ünsüz türemesi vardır. Arapça kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği, Türkçede ise anlam genişlemesine uğradığı görülür.

9. alamud < ‘amūd

alamud: Del ár. hisp. *al‘amúd*, y este del ár. clás. *‘amūd* (isp. ar. *al‘amúd* < kl. ar. *‘amūd*) 1. m. Barra de hierro, de base cuadrada o rectangular, que servía de pasador o cerrojo para asegurar puertas y ventanas (is. *Eskiden kapı veya pencereleri sağlamlaştırmaya yarayan mandal veya toka gibi kullanılan, kare veya dikdörtgen biçiminde demir sütun*). (DRAE)

amud: ar. is. 1. Direk, sütun. 2. Yukarıdan aşağıya dik inen çizgi, dikey. (FD)

Kelime İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşması olmuştur, hem İspanyolcada hem Osmanlı Türkçesinde *direk*, *sütun* mânâsında kullanılmıştır.

10. alarife < ‘ârîf

alarife: Del ár. hisp. *al‘aríf*, y este del, experto (isp. ar. *al‘aríf* < ár. clás. ‘*arīf* uzman). 1. m. Arquitecto o maestro de obras (is. *Mimar* veya *yapı ustası*). 2. m. En minería, albañil (is. *Madencilikte taş ustası*). 3. com. Arg. y Ur. Persona astuta y pícara (Tic. *Arjantin* ve *Uruguayda*, *zeki* ve *kurnaz kimse*). 4. adj. Ur. Jactancioso, seguro de sí mismo (sf. *Uruguay’da*, *kendini beğenmiş, kendinden emin*). (DRAE)

arif: ar. is. Çok anlayışlı ve sezgili kimse. (FD)

Kelime İspanyolcaya harf-i tarif kaynaşması ve son seste *e* türemesi ile geçmiştir. İspanyolcada bir madencilik terimi olarak kullanılırken, Güney Amerika’da Arapça mânâsıyla yakın olarak *zeki*, *kurnaz*, *kendinden emin kimse* anlamlarını kazanmıştır.

11. alaroz < ‘arûz

alaroz: Del ár. hisp. *al‘arúd*, y este del ár. clás. ‘*arūd*, poste de tienda, objeto colocado en el centro para cerrar el paso (isp. ar. *al‘arúd* < kl. ar. ‘*arūd* Geçiş kapatmak için ortaya konulan nesne). 1. m. Larguero fijo que divide el hueco de una puerta o ventana (is. *Bir lapa veya pencerenin açıklığını ayıran kiriş*). (DRAE)

arûz: ar. is. 1. Yan, taraf. 2. Yanak. 3. Yol. 4. Usûl. 5. Arap dilcilerinden İmam Halil’in, eski Arap şiirlerini esas tutarak, bir sisteme bağladığı rivayet edilen. Hecelerin uzunluğu ve kısalığı esasına dayanan, esas Arap nazımında mayyyen kalıpları, Türk, Fars, Afgan, Pakistan ve kısmen Hindistan nazımından kullanılan vezindir. (FD)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması, iç sesde *z > s* değişmesi söz konusudur. Arapça kelime önses *ū* ünsüzünün kısalarak vurguyu üzerine çektiği görülür. *Arûz* kelimesi İspanyolcaya bir *mîmârî* terimi olarak geçerken, Türkçeye Arapçadaki çeşitli anlamlarıyla geçmiş, fakat en çok bir edebiyat terimi olarak kullanılmıştır.

12. albañal < bellû‘a

albañal: Del ár. hisp. *alballá‘a*; literalmente, tragona (isp. ar. *alballá‘a*, *obur*, *pisboğaz*). 1. m. Canal o conducto que da salida a las aguas inmundas (is. *Pis suların akmasına imkan veren kanal*). 2. m. Depósito de inmundicias. U. t. en sent. fig. (is. *mec. Çöp deposu. çirkef kuyusu, mecaz olarak da kullanılır*). (DRAE)

bellûa: ar. is. 1. Küçük abdest bozulacak yer. 2. Suların lağıma akmasına mahsus delikli taş. (FD)

İspanyolca kelime önses harf-i tarif kaynaşması ve iç sesde *l > ñ* değişmesi olmuş, kelime Osmanlı Türkçesi ve Arapçada olduğu gibi lağım mânâsına gelmekten başka, mecaz anlam kazanarak *çirkef* anlamında da kullanılmıştır. (FD)

13. alboaire < buhayre

alboaire: Del ár. hisp. *albuḥáyra*, laguna (ar. hisp. *albuḥáyra*, *göl*). 1. m. Labor que se hacía en las capillas o bóvedas, especialmente en las esféricas, adornándolas con azulejo (is. *Eskiden, kiliselerde ve kubbeli yapılarda seramiklerle yapılan süsleme*). 2. adj. Se decía de la armadura o bóveda guarnecidas con este género de adorno (sf. *Eskiden bu tür bir süsle süslenen zırh veya kubbeye denirdi*). (DRAE)

buhayre: ar. is. Küçük deniz, göl. (FD)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması ve *h* düşmesi olmuştur. Arapça kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği hâlde, Osmanlı Türkçesinde herhangi bir değişime uğramadan kullanıldığı görülmektedir.

14. **albollón** < **bellū‘a**

albollón: Del mozár. *balla‘ón*, y este aum. del ár. clás. *ballā‘ah* (mozár. **balla‘ón* < *ballā‘ah*). 1. m. Desaguadero de estanques, corrales, patios, etc (is. *Su depolarında, havuzlarda, avlularda oluk, su yolu*). 2. m. Albañal (is. *Lağım*). (DRAE)

bellūa: ar. is. 1. Küçük abdest bozulacak yer. 2. Suların lağıma akmasına mahsus delikli taş. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *n* türemesi olmuştur.

15. **alcázar** < **qaşr**

alcázar: Del ár. hisp. *alqáşr*, este del ár. clás. *qaşr*, y este del lat. *castra*, campamento (isp.ar. *alqáşr* < kl. ar. *qaşr* < lat. *castra*). 1. m. Fortaleza (is. *hisar*). 2. m. Casa real o habitación del príncipe, esté o no fortificada (is. *Kralın veya hükümdarın ikamet yeri*). 3. m. *Mar*. Espacio que media, en la cubierta superior de los buques, desde el palo mayor hasta la popa o hasta la toldilla, si la hay (is. *den. Teknelerin üst kapağında bulunan direkten kıça veya tenteye kadar uzanan boşluk*). (DRAE)

kasr: ar. is. Köşk (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ş* > *s* değişmesi olmuş ve kelime Türkçedeki anlamının yanı sıra, denizcilik terimi olarak da kullanılmıştır.

16. alcoba < k  bbe

alcoba: Del  r. hisp. *alq  bba*, este del  r. cl s. *qubbah*, y este del pelvi *gumbad*, c pula de un templo del fuego (isp. ar. *alq  bba* < kl. ar. *qubbah* < peh. *gumbad*, *bir ate  tapian ının  atısı*). **1.** f. Dormitorio (*is.* Yatakhane, yurt) **2.** f. caja (*is.* *Tartı dengede oldu u zaman terazi dilini i ine alan par a*). **3.** f. j bega (*is.* *  rik a ı*). **4.** f. Tertulia que los virreyes de M xico ten an en su palacio (*is.* *Eskiden Meksika genel valilerinin sarayında bulunan kabul salonu*). (DRAE)

kubbe: ar. is. Yarım k re bi iminde olan ve yapıyı  rten dam. (GTS)

 spanyolca kelime de harf-i tarif kayna ması olmu tur. Kelimenin ilk anlamının  spanyolcada bir m m r  terimi oldu u ancak anlam geni lemesi sonucu farklı anlamlar da kazandı ı g r lmektedir.

17. alfaguara < fevv re

alfaguara: Del  r. hisp. *alfaww ra*, y este del  r. cl s. *faww rah*, surtidor (isp. ar. *alfaww ra* < kl. ar. *faww rah*, *fiskiye*) **1.** f. M n ntial copioso que surge con violencia (*is.* *Tazyikle fı kıran g r kaynak*). (DRAE)

fevv re: ar. is.   inden su fı kıran  ey, fiskiye (FD).

 spanyolca kelime de  n seste harf-i tarif kayna ması olmu , i  seste *g* t remesi olmu  ve bir dudak  ns z  olan *v* yuvarlak  nl ye d n  m  t r.

18. alfarda < ferd

alfarda: Del  r. hisp. *alf rda*, y este del  r. cl s. *fardah*, uno de un par isp. ar. *alf rda* < kl. ar. *fardah*). **1.** f. Arq. Par de una armadura (*is.* *mim.* *Armat r kri i*). **2.** f. Cuba. Alfarj a (*is.* *Tiriz, takoz*). **3.** f. ant. Especie de toca o manto

que usaban las mujeres (*is. Eskiden kadınların kullandıkları bir çeşit manto*) (DRAE).

ferd: *ar. is.* Birey. (GTS)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması ve son seste ünlü türemesi olmuş, *ferd* kelimesi Arapçadan İspanyolcaya anlam değişmesiyle bir mîmârî terimi olarak geçmiştir.

19. algorfa < gurfe

algorfa: Del ár. hisp. *alğúrfa*, y este del ár. clás. *ğurfah* (*isp. ar. alğúrfa* < kl. *ar. ġurfah*). **1. f.** Sobrado o cámara alta, para recoger y conservar granos (*is. Tahılları toplamak ve saklamak için tavan arası*). (DRAE)

gurfe: *ar. is.* Çardak; köşk; balkon, cumba. (FD)

İspanyolca kelimde ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

20. alizar < iḥşār

alizar: Del ár. hisp. *aliḥşár*, y este del ár. clás. *iḥşār* (*isp. ar. aliḥşár* < kl. *ar. iḥşār*). **1. m.** Cinta o friso de azulejos de diferentes labores en la parte inferior de las paredes de los aposentos (*is. Mesken duvarlarının alt kısmında değişik motiflerdeki çini şerit veya süs*). **2. m.** Cada uno de estos azulejos (*is. Bu çinilerden her biri*). (DRAE)

iḥşâr: *ar. is.* 1. Kısaltma, kısaltma . 2. Kuşatma, sarma. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *ḥ* düşmesi ve *ş > s* değişmesi olmuştur. *İḥşâr* kelimesi Osmanlı Türkçesine Arapçadaki anlamıyla geçerken İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçmiştir.

21. **almacabra** < **maḳbere**

almacabra: Del ár. hisp. *almaqbára*, y este del ár. clás. *maqbarah* (isp. ar. *almaqbára* < kl. ar. *maqbarah*) 1. m. Antiguo cementerio de moros (is. *Eski Müslüman mezarlığı*). (DRAE)

makbere: ar. is. Mezar, mezarlık. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *b / r* metatezi olmuştur. *Makber* kelimesi Türkçeye *mezar* anlamında geçtiği hâlde, İspanyolcada anlam daralmasına uğramış ve sadece İspanyonya Müslümanlarının mezarlarını adlandırmak için kullanılmıştır.

22. **almacén** < **maḥzen**

almacén: Del ár. hisp. *almaḥzán*, y este del ár. clás. *maḥzan* (isp. ar. *almaḥzán* < kl. ar. *maḥzan*). 1. m. Edificio o local donde se depositan géneros de cualquier especie, generalmente mercancías (is. *Genellikle ticari malların depolandığı yer veya bina*). 2. m. Local donde los géneros en él existentes se venden, por lo común, al por mayor (is. *İçinde bulunan malların genellikle toptan satışının yapıldığı yer*). 3. m. Impr. Cada una de las cajas que contiene un juego de matrices de un mismo tipo con que trabaja una linotipia (is. *Mtb. Linotipin çalışması için bir kalıp dizisini içeren kutulardan her biri*). 4. m. Am. Tienda donde se venden artículos domésticos de primera necesidad (is. *Am. Birincil ihtiyaç maddelerinin satıldığı dükkân*). 5. m. Ec. Local para abrir tienda de comercio (is. *Ekvador'da, ticarethane açılacak yer*). 6. m. Col. y Ec. Tienda de comercio (is. *Kolombiya ve Ekvador'da, ticarethane*). 7. m. Hond. Tienda en donde se venden telas y, a veces, ropa (is. *Honduras'ta, kumaş ve bazen çamaşır satılan yer*). 8. m. desus. Conjunto de municiones y pertrechos de guerra (is. *k.d. Cephane ve savaş araç-gereçleri*). 9. m. pl. Establecimiento comercial donde se venden géneros al por menor (is. *çoğ. Perakende satış yapılan dükkân*). (DRAE)

mahzen: ar. is. Yapılarda yer altı deposu (GTS)

İspanyolca kelime de harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* düşmesi ve *z* > *ş* değişmesi olmuştur. Kelime hem Türkçeye hem İspanyolcaya *depo* anlamında geçmiş, fakat İspanyolcada, özellikle Güney Amerika’da *ticarethane* anlamında kullanıldığı da olmuştur.

23. arimez < ’imād

arimez: Del ár. hisp. *al’imád*, y este del ár. clás. *’imād*, pilastra (isp. ar. *al’imád* < kl. ar. *’imād*, *dört köşeli sütun*). 1. m. Arq. Resalto que, como refuerzo o como adorno, suele haber en algunos edificios (*is Mim. Takviye veya süsleme amacıyla bazı yapılarda var olan çıkıntı, sütun*). (DRAE)

imād: ar. is. 1. direk, dikme, sütun. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *r* türemesi, son seste ise *d* > *z* değişmesi söz konusudur.

24. arriate < riyāz

arriate: Del ár. hisp. *arriyād*, y este del ár. clás. *riyād*, pl. de *rawd*, huerto (isp. ar. *arriyād* < kl. ar. *riyād*, *rawd*’ın ç. *meyve sebze bahçesi*). 1. m. Era estrecha y dispuesta para tener plantas de adorno junto a las paredes de los jardines y patios (*is. Bahçelerde ve avlularda, süs bitkisi yetiştirmek için duvar kenarında hazır bulunan dar alan*). 2. m. Calzada, camino o paso (*is. Yol şeridi, yol*). 3. m. encañado (*is. Oluk, su yolu*) (DRAE)

riyâz: ar. is. Bahçeler, ağaçlık, çimenlik yerler. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *z* > *t* değişmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin anlam daralması ve kaymasıyla İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

25. ataire < dā'ire

ataire: Del ár. hisp. *addáy[i]ra*, y este del ár. clás. *dā'irah*, círculo (isp. ar. *addáyira* < kl. ar. *dā'irah*, *çember*) **1.** m. Moldura en las escuadras y tableros de puertas o ventanas (is. *Kapı veya pencerelerin çerçevelerindeki pervaz*). (DRAE)

daire: ar. is. 1. Bir yapının konut olarak kullanılan bölümlerinden her biri, kat. 2. Belirli devlet işlerini çevirmekle görevli kuruluşlardan her biri. 3. Bu kuruluşların içinde çalıştıkları yapı. 4. Bir yapı veya gemide belli bir işe ayrılmış bölüm. 5. *mec.* Soyut kavramlarda belli sınır, ölçü. 6. *mat.* Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. 7. *müz.* Saz takımında usul vurmaya yarayan tef.

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste *d > t* değişmesi olmuştur. Kelimenin anlam değişmesiyle bir mîmârî terimi olarak İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

26. atarjea < teşyî

atarjea: Del ár. hisp. *attaşyî'*, y este del ár. clás. *taşyî'*, acompañamiento (isp. ar. *attaşyî'* < kl. ar. *taşyî*, *refakat*). **1.** f. Caja de ladrillo con que se visten las cañerías para su defensa (is. *Korumak için kanalların üstüne döşenen tuğla*). **2.** f. Conducto o encañado por donde las aguas de la casa van al sumidero (Ev suyunun kanalizasyona aktığı oluk veya su yolu). **3.** f. And., Can. y Méx. Canal pequeño de mampostería, a nivel del suelo o sobre arcos, que sirve para conducir agua (is. *Andalucía, Kanarya ve Meksika'da, suyun akması için zemin seviyesinde örülen duvar*). (DRAE)

teşyî: ar.is. *şiyâ'dan*) 1. selametleme, uğurlama. 2. ramazandan sonra altı gün yâni şevvalin birinden altısına kadar oruç tutma. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste $s > h$ değişmesi söz konusudur. Kelimenin anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

27. ataurique < tevriḳ

ataurique: Del ár. hisp. attawríq, y este del ár. clás. tawrīq, echar ramas (isp. ar. attawríq < kl. ar. tawrīq, dallandırmak). 1. m. Arq. Ornamentación árabe de tipo vegetal (is Bitkisel formda Arap süsleme sanatı). (DRAE)

tevriḳ: ar.is. varak'dan. Yapraklandırma, yapraklandırılma. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste v dudak ünsüzünün yuvarlak ünlüye dönüşmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur.

28. azor < sūr

azor: Del ár. hisp. *assúr*, y este del ár. clás. *sūr* (isp. ar. *assúr* < kl. ar. *sūr*). 1. m. ant. Muro (is. esk. *Duvar*). (DRAE)

sūr: ar.is. Şehrin etrafına çekilen yüksek duvar, kale, hisar. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $s > \underline{s}$ değişmesi söz konusudur.

29. burche < burc

bruche: Quizá del ár. hisp. *búrġ*, este del ár. clás. *burġ*, y este del gr. *πύργος* (isp. ar. *búrġ* < kl. ar. *burġ* < yun. *πύργος*) 1. f. torre (is. *Kule*). (DRAE)

burc: ar. is. 1. kale, hisar çıkıntısı kule. 2. yuvarlak bina. 3. Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan herbiri. 4. herhangi bir şekil gösterilen ve kendisine özel bir ad verilen hareketsiz yıldızlar kümesi. (FD)

İspanyolca kelime de iç seste *c > ç* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

30. carme < kerm

carmen: Del ár. hisp. *kárm*, y este del ár. clás. *karm*, viña (isp. ar. *kárm* < kl. ar. *karm*, *üzüm bağı*). **1.** m. En Granada, quinta con huerto o jardín (is. *Granada'da bahçeli ev*). (DRAE)

kerm: ar.is..1. üzüm çubuğu, asma; bağ kütüğü, (bkz: tak). 2. bağ, bostan. 3. çalılık dolayısıyla zor sürülen toprak. (FD)

İspanyolca kelime de son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin İspanyolcaya anlam kayması ile geçtiği görülmektedir.

31. citara < sitāre

citara: Del ár. hisp. *assitára*, y este del ár. clás. *sitārah*, parapeto (isp. ar. *assitára* < kl. ar. *sitārah*, *siper*). **1.** f. Pared cuyo grueso es solo el de la anchura del ladrillo común (is. *Kalınlığı tuğlanın genişliğine eşdeğer olan duvar*). **2.** f. Tropas que formaban en los flancos del cuerpo principal combatiente (is. *Ordunun kanatlarını meydana getiren birlikler*). **3.** f. ant. Cojín o almohada (is. *esk. Minder, yastık*). (DRAE)

sitāre: ar.is. *setr'den*. örtünülecek, perdelenecek şey. (FD)

Kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle, bir mîmârî ve askerlik terimi olarak geçtiği görülmektedir.

32. coba < kûbbe

coba: Cf. *Alcoba* (krş. *alcoba*). **1.** f. En Marruecos, tienda de campaña que usa el sultán en sus expediciones (is. *Fas'ta, Sultan'ın seferlerde kullandığı*

çadır). 2. f. En Marruecos, cúpula o edificio terminado en cúpula (*is. Fas'ta kubbe veya kubbeli yapı*). 3. f. En Marruecos, edificio donde se guarda la tumba de un santón (*is. Fas'ta, bir evliyanın kabrini içeren yapı*). (DRAE)
kubbe: ar. is. mim. Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet. (GTS)

Kelimenin başında harf-i tarif olmayışından, Kuzey Afrika İspanyol ilişkileri vasıtasıyla, Osmanlı Türkçesi üzerinden İspanyolcaya geçtiği düşünülmektedir.

33. daga < tāka

daga: Del ár. hisp. *táqa*, este del ár. clás. *tāqah*, y este del persa *tāqe* (isp. ar. *táqa* < kl. ar. *tāqah* < persa *tāqe*). 1. f. Cada una de las tongas o hileras horizontales de ladrillos que se forman en el horno para cocerlos (*is. Pişirmek için fırına dizilen tuğla sıralarından her biri*). (DRAE)
tāka: ar. is. Tâb, tâkat. (FD)

Kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği görülmektedir.

34. jorfe < cürf

jorfe: Del ár. hisp. *ğurf*, y este del ár. clás. *ğurf*, escarpa (isp. ar. *ğurf* < kl. ar. *ğurf, yokuş*). 1. m. Muro de sostenimiento de tierras, ordinariamente de piedra en seco (*is. Genellikle kuru taştan destek duvarı*). 2. m. Peñasco tajado que forma despeñadero (*is. Eğimli ve aşınmış kaya parçası*). (DRAE)
cürf: ar. is. Yar, uçurum. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste *c > ħ* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

35. mazmorra < maṭmûre

mazmorra: Del ár. hisp. *maṭmúra*, y este del ár. clás. *maṭmūrah*, silo (isp. ar. *maṭmúra* < kl. ar. *maṭmūrah*). 1. f. Prisión subterránea (*is. Yer altı hapishanesi*). (DRAE)

matmûre: ar. is. 1. mahzen gibi toprak altında öteberi saklanan yer. 2. mezar, kabir. (FD)

İspanyolca kelimede iç seste *t > s* değişmesi söz konusudur. Kelime anlam kaymasıyla İspanyolcaya geçmiştir.

36. taracea < tarṣī

taracea: Del ár. hisp. *tarsí'*, y este del ár. clás. *tarṣī'*, incrustación (isp. ar. *tarsí'* < kl. ar. *tarṣī'*, *kaplama*). 1. f. Embutido hecho con pedazos menudos de chapa de madera en sus colores naturales, o de madera teñida, concha, nácar y otras materias (*is. Küçük tahta tabakaların doğal renklerinde, boyalı tahta deniz kabuğu, sedefi veya başka malzemeler üzerinde yapılan kakma süs*). 2. f. Entarimado hecho de maderas finas de diversos colores formando dibujo (*is. Güzel görümlü çeşitli renkte taşlardan yapılan resimli parke döşeme*). 3. f. Obra realizada con elementos tomados de diversos sitios (*is. Çeşitli yerlerden alınmış unsurlarla meydana getirilmiş eser*). (DRAE)

tersî: ar. is. 1. mücevherler kakarak süsleme; oymacılık, fr. marqueterie. 2. ed. iki fıkranın kelimelerini vezin ve kafiyece denk getirme "Münhasırdır sözlerim evsâfına / Muntazırdır gözlerim eltâfına." gibi. (FD)

İspanyolca kelimede son seste *i̇ > ea* ikili ses gruplaşması söz konusudur.

3.2.12.4. Çeşitli Mesleklerle İlgili Kelimeler

1. abitaque < tabaka

abitaque: Metát. del ár. hisp. *aṭṭibáq*, pl. de *ṭabáqa*, y este del ár. clás. *ṭabaqah*, capa o cámara intermedia (isp. ar. *aṭṭibáq* 'ın metatezi < ç. *ṭabáqa* < ar. *ṭabaka*). **1.** m. Madero que resulta de aserrar una pieza en cruz. (is. *Testere ile bitişmiş tahta parçası*). (DRAE)

tabaka: ar. is. **1.** Katman. **2.** Baskı ve yazıda kullanılan değişik boyutlarda kesilmiş kağıt. **3.** Derece. **4.** *Toplum bilimi*. Katman. (GTS)

İspanyolca kelime t / b metatezi ve son seste *e* türemesi olmuştur. Ahşabın da katmanlar hâlinde olduğu düşünülürse, kelimenin daha özel bir anlam kazanarak İspanyolcaya bu şekilde geçmesi anlaşılabilir.

2. alatar < 'aṭṭār

alatar: Del ár. hisp. *al'aṭṭār*, y este del ár. clás. *'aṭṭār* (isp. ar. *al'aṭṭār* < kl. ar. *'aṭṭār*). **1.** m. desus. Vendedor de perfumes, o de drogas y especias (is. *k.d. Güzel kokular, keyif verici maddeler ve bahaltar satan kimse*). (DRAE)

attâr: ar. is. Güzel kokular iğne, iplik vs. satan; aktar. (FD)

Kelime İspanyolcaya geçerken harf-i tarîf kaynaşması olmuş ve şeddeli *ṭ* tek *ṭ*'ye dönmüştür.

3. albardán < bardān

albardán: Del ár. hisp. *albardán*, descarado, y este del ár. clás. *bardān*, friolero, en el sentido de fresco de mollera, necio (isp. ar. *ablardán*, *yüzsüz, utanmaz* < kl. ar. *bardān*, *soğuk, budala*). **1.** m. Bufón (is. *Soytari, maskara*). (DRAE)

berd: *ar. is.* Soğuk (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Arapça *soğuk* anlamına gelen kelime, İspanyolcaya Türkçedeki *soğuk* kelimesi mecaz anlamına benzer şekilde geçmiş, daha sonra da *soytarı* anlamı kazanmıştır.

4. albarrán < berrānī

albarrán: Del ár. hisp. *albarráni*, forastero (isp. ar. *albarráni*, *yabancı* **1.** adj. ant. Se decía del mozo soltero dedicado al servicio agrícola (*sf. esk. Eskiden tarım işiyle uğraşan genç ve bekar erkek*). **2.** adj. ant. Se decía de quien no tenía casa, domicilio o vecindad en ningún pueblo (*sf. esk. Herhangi bir yerde evi, barkı, veya çevresi olmayan kimse*). **3.** m. ant. mayoral. U. en Salamanca (*is. esk. Çoban başı Salamanca'da kullanılırdı*). (DRAE)

berrānī: *ar. is.* 1. Sahra ve kıra ait, yabancı. 2. Harici. 3. Şer'i hükümlere riayet etmeyen. (FD)

İspanyolca kelime ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste *i* düşmesi olmuştur. Arapça ve Osmanlı Türkçesinde *kırsala ait* anlamına gelen kelime İspanyolcada da benzer şekilde *tarımla uğraşan genç erkek*, *çoban başı* gibi mânâlarda kullanılmıştır.

5. albéitar < bayṭār

albéitar: Del ár. hisp. *albáyṭar*, este del ár. clás. *bayṭar* o *bayṭār*, y este del gr. ἰππιατρός (isp. ar. *albáyṭar* < kl. ar. *bayṭar* o *bayṭār* < yun. ἰππιατρός). m. Veterinario (*is. Veteriner*) (DRAE)

baytar: *ar. is.* Veteriner. (GTS)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşması olmuştur. *Albaitar* kelimesinin *veterinario* kelimesinin eş anlamlısı olarak İspanyolcada yaşadığı görülmektedir.

6. alfahar < faḥḥār

alfahar: Del ár. hisp. *alfah hār*, y este del ár. clás. *faḥ hār*, cerámica, alfarería. **1.** m. Alfar (*is. Çanak çömlek ustası*). (DRAE)

fahhâr: *ar. is.* Çanak çömlek, toprak testi. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ḥ ünsüzü önce *h* şeklini almış, tarihi süreç içinde de düşmüştür.

7. alfajeme < ḥaccām

alfajeme: Del isp. *ar. alḥağğām*, y este del ár. clás. *ḥağğām* (isp. *ar. alḥağğām* < kl. *ar. ḥağğām*) **1.** m. p. us. barbero (*is. a.k. Berber*). (DRAE)

haccâm: *ar. is.* hacamet eden, hacametçi. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ* > *f* ve *c* > *h* değişimleri olmuş, son seste ise, *m* ünsüzü İspanyolca son ses olamayacağından, *e* türemesi gerçekleşmiştir.

8. alfaquín < ḥakīm

alfaquín: Del ár. hisp. *alḥakīm*, y este del ár. clás. *ḥakīm* (isp. *ar. alḥakīm* < kl. *ar. ḥakīm*) . **1.** m. ant. Médico (*is. esk. Tıp doktoru, tabip*). (DRAE)

hakīm: *ar. is.* Alim, bilgin, her şeyi bilen; tabiatı inceleyen; felsefeci; tabib, doktor. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste Arapça kelimedeki uzun *i* ünlüsü kısalarak vurgulanmış, son seste de, İspanyolcada kelime sonunda *m* ünsüzü bulunamayacağından, *m* > *n* değişmesi olmuştur.

9. alfayate, ta < ḥayyât

alfayate, ta: Del ár. hisp. *alḥayyât*, y este del ár. clás. *ḥayyât* (isp. ar. *alḥayyât* < kl. ar. *ḥayyât*). 1. m. y f. p. u. Sastre (is. a.k. Terzi). (DRAE).

hayyât: ar. is. Dikici, terzi (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ḥ* > *f* değişmesi ve son seste ünlü türemesi olmuştur. Günümüz İspanyolcası'nda az kullanılmaktadır.

10. almadraba < mazreb

almadraba: Del ár. hisp. *almaḍrāba*, lugar donde se golpea o lucha (isp. ar. *almaḍrāba*, *darbelenecek yer*) 1. f. Pesca de atunes (is. *Tonbalığı avı*). 2. f. Lugar donde se hace esta pesca y donde posteriormente se prepara el pescado (is. *Bu avın yapıldığı ve daha sonra balığın servise hazırlandığı yer*). 3. f. Red o cerco de redes con que se pescan atunes (is. *Ton balığı avlanan için yararlanılan ağ*). 4. f. Tiempo en que se pesca el atún (is. *Ton balığı avlanan dönem*). 5. f. desus. Tejar (f. *Kiremit kaplamak, fayans döşemek*). (DRAE)

mazreb / madreb: ar. is. 1. Darb edecek yer. 2. Çakma, kakma yeri. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Kelime İspanyolcaya bir balıkçılık terimi olarak anlam daralmasıyla geçerken, Osmanlı Türkçesine Arapça anlamına sâdik kalarak geçmiştir.

11. almazara < ma'şara

almazara: Del ár. hisp. *alma'şara*, y este del ár. clás. *ma'şarah* (isp. ar. *alma'şara* < kl. ar. *ma'şarah*) 1. f. Molino de aceite (is. *Yağ imalathanesi*). (DRAE)

ma'sara: Üzüm, susam ve sâireyi sıkacak yer. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ‘ ünsüzünün düşmesi ve $\text{ş} > \text{ş}$ değişmesi söz konusudur.

12. almocrebe < mikārī

almocrebe: Del ár. hisp. *almukári*, y este del ár. clás. *mukārī* (isp. ar. *almukári* < kl. ar. *mukārī*) **1.** m. p. us. Arriero de mulos (*is. Katırcı*). (DRAE)
mükârî: ar. is. Katırcı, kirâ ile hayvan işleten. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, iç seste ise arapça kelime de ki uzun ünlü kısalarak vurguyu üzerine çekmiş ve muhtemelen analogik baskı dolayısıyla *b* türemesi olmuştur.

13. añacal < naqqāl

añacal: Del ár. hisp. *annaqqál*, y este del ár. clás. *naqqāl*, literalmente, 'acarreador' (isp. ar. *annaqqál* < kl. ar. *naqqāl*, *makliyeci*) **1.** m. Encargado de llevar el trigo al molino (*is. Buğdayı değirmene taşımakla görevli kimse*). **2.** m. Tabla en que se lleva el pan al horno, después de amasado, y del horno a las casas, después de cocido. U. m. en pl (*is. çoğ. Yoğurulmuş ekmeği fırına ve piştikten sonra evlere taşımakta kullanılan levha*). (DRAE)
nakkâl: ar. is. nakl'den. Nakledici, hikayeci, masalcı. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, buna bağlı olarak da $n > ñ$ değişmesi gerçekleşmiştir. Kelimenin anlam daralmasıyla İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

14. azacán < saqqā

azacán: Del ár. hisp. *assaqqá*, y este del ár. clás. *saqqā'* (isp. ar. *assaqqá* < kl. ar. *saqqā'*). **1.** adj. Que se ocupa en trabajos humildes y penosos. U. t. c. s

(is. *alt seviyede ve zahmetli işlerde çalışan kimse*). 2. m. aguador (is. *Sucu*). (DRAE)

sakkâ: ar. is. *saky'den*. Su dağıtan; saka. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *s > ş* değişmesi ve son seste *n* türemesi söz konusudur. Kelime İspanyolcaya da Osmanlı Türkçesine olduğu gibi *sucu* anlamında geçmiş, fakat bunun yanında ve birinci anlam olarak *basit ve zahmetli işlerde çalışan kimse* anlamını kazanmış. Buradan su satıcılığı ve benzeri işlerin Ortaçağ ve Yeniçağ İspanyol toplumunda tahkir edildiği düşünülebilir.

15. hafiz < ḥāfız

hafiz: Del ár. hisp. *ḥáfiz*, y este del ár. clás. *ḥāfız* (isp. ar. *ḥáfiz* < clás. *ḥāfız*)

1. m. Guarda, veedor, conservador (is. *Muhafız, gözcü, koruyucu*). (DRAE)

hafiz: ar. sf. 1. *din b.* Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse. 2. *argo* Bir şeyi anlamadan ezberleyen kimse. 3. *sf. esk.* Koruyan, saklayan. (GTS)

İspanyolca kelimde ön seste *ḥ > h* değişmesi söz konusudur.

16. truchimán, na < tercümān

truchimán, na: Del ár. *turýumān*, intérprete (ár. *turýumān, tercüman*). 1. m. y f. coloq. Íntérprete (is. *hlk. tercüman, çevirmen*). 2. m. y f. coloq. Persona sagaz y astuta, poco escrupulosa en su proceder. U. t. c. adj (is. *ve sf. Dikkatli, uyanık, işlerini özenle yapan kimse*). (DRAE)

tercüman: ar. is. Çevirmen. (GTS)

Kelime anlamını koruyarak İspanyolcaya geçmiş olmasının yanında, mecaz anlam da kazanmıştır.

3.2.13. Millet Kavim ve Hanedan Adları

1. abasí < abbāsī

abasí: Del ár. *abbāsī*, patronímico del n. p. *Abbās* (Ar. *Abbāsī*). **1.** adj. Perteneciente o relativo a la dinastía de Abu-l-Abbás, quien destronó a los califas omeyas de Damasco y trasladó la corte a Bagdad, en el siglo VIII. U. m. c. s. pl. (*sf ve is. VIII. yüzyılda Emevi hanedanına son veren ve saltanatı Bağdat'a taşıyan Ebu'l-Abbās hanedanı'na ait veya bununla ilgili olan.*) (DRAE)

Abbâsî: ar. is. Emevilerden sonra kurulan halifelik (750-1258) (FD)

İspanyolcada Arapçadaki gibi uzun ünlü olmadığından, kelime sonundaki *i* kısaltmış ve vurgulanmıştır.

2. alárabe < ‘arab

alárabe: Del ár. hisp. *al‘aráb*, y este del ár. clás. ‘*arab*, árabes, beduinos (isp. ar. *al‘aráb* < kl. ar. ‘*arab*, *arap*, *bedevi*). **1.** adj. árabe. Apl. a pers., u. t. c. s (*sf ve is . Arap*). (DRAE)

Arap: ar. is. **1.** Orta Doğu ile Kuzey Afrika’nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse. **2. sf. mec.** Koyu esmer, zenci. (GTS)

alarabe kelimesi, İspanyolca *arabe* kelimesini bir varyantıdır. Kelimede harf-*i* tarif kaynaşması ve son seste *e* türmes görülmektedir.

3. almorávide < murābiṭ

almorávide: Del ár. hisp. *almurābiṭ*, y este del ár. clás. *murābiṭ*, acantonado (isp. ar. *almurābiṭ* < kl. ar. *murābiṭ*, *gönderilmiş*, *yerleştirilmiş*). **1.** adj. Se

dice del individuo de una tribu guerrera del Atlas, que fundó un vasto imperio en el occidente de África y llegó a dominar toda la España árabe desde 1093 hasta 1148. U. t. c. s. y m. en pl (*is. tek.ve çoğ. Batı Afrika'da geniş bir imparatorluk kuran ve 1093-1148 yılları arasında bütün Arabî İspanya'ya hükmeden savaşçı bir kavim*). 2. adj. Perteneciente o relativo a los almorávides (*sf. Bu kavme ait veya bu kavimle ilişkili olan*). (DRAE)

murâbit: *ar.sf. ve is. rabt'dan*. 1. ibâdete bağlı kimse, (bkz: zâhid). 2. [Fas'ta] şeyhlerin, dervişlerin unvanı. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması iç $b > v$ ve $t > d$ değişimleri olmuş, uzun ünlü kısaltarak vurguyu üzerine çekmiş, ve son seste de ünlü türemesi gerçekleşmiştir.

4. **cafre < kâfir**

cafre: Del port. *cáfere*, y este del ár. clás. *kāfir*, pagano (*pt. cáfere < kl. ar. kāfir, putprest*). 1. adj. Habitante de la antigua colonia inglesa de Cafrería, en Sudáfrica. U. t. c. s (*sf. ve is Güney Afrika'daki eski bir İngiliz kolonisinin sâkini*). 2. adj. Bárbaro y cruel. U. m. c. s. (*sf. ve is. Barbar ve zâlim*). 3. adj. Zafio y rústico. U. m. c. s (*is, Sersem, aptal*). (DRAE)

kâfir: *ar. is.1. dîn b.* Tanrının varlığını ve birliğini inkâr eden kimse. 2. *ünl.* Sevilen birine takılmak, sitem etmek için kullanılan bir seslenme sözü. 3. *mec.* Acımasız, zalim kimse. 4. *hlk.* Genellikle Müslüman olmayanlara verilen ad. (GTS)

İspanyolca kelimede orta hecede ünlü düşmesi söz konusudur.

5. **curdo, da < kürdî**

curdo, da: Del fr. *kurde*, y este del ár. *kurdî* (fr. *kurde < ár. kurdî*). 1. adj. Natural del Curdistán. U. t. c. s (*sf. ve is. Kürdistan'ın yerlisi*). 2. adj.

Perteneciente o relativo a este pueblo o nación repartido entre los Estados de Turquía, Irán, Iraq y Siria (*sf. ve is. Türkiye, İran, Irak ve Suriye’de yaşayan bu halka ait veya onunla ilişkili olan*). (DRAE)

kürt: *ar.sf. ve is.* Ön Asya’da yaşayan bir topluluk ve bu topluluktan olan kimse. (GTS)

3.2.14. Sosyal Hayat İle İlgili Kelimeler

3.2.14.1. Oyunlarla İlgili Kelimeler

1. ajedrez < satranc

ajedrez: Del ár. hisp. *aššatranġ* o *aššiṭranġ*, este del ár. clás. *šīṭranġ*, este del pelvi. *čatrang*, y este del sans. *čaturaṅga* (isp. ar. *aššatranġ* veya *aššiṭranġ* < kl. ar. *šīṭranġ* < peh. *čatrang* < sans. *čaturaṅga*) **1.** m. Juego entre dos personas, cada una de las cuales dispone de 16 piezas movibles que se colocan sobre un tablero dividido en 64 escaques. Estas piezas son un rey, una reina, dos alfiles, dos caballos, dos roques o torres y ocho peones; las de un jugador se distinguen por su color de las del otro, y no marchan de igual modo las de diferente clase. Gana quien da jaque mate al adversario. (is. *64 kareye bölünmüş bir tabela üzerinde ,bir şah, bir vezir, iki fil, iki at iki kale ve sekiz piyondan oluşan, her bir oyuncu için farklı renkte olan ve değişik şekilde hareket eden 16 taşla sahip iki kişinin karşılıklı oynadığı oyun*). **2.** m. Conjunto de piezas que sirven para este juego (is. *Bu oyunu oynamak için kullanılan taşlar topluluğu*). (DRAE)

satranç: *fa. Is.* İki kişi arasında altmış dört kareli bir tahta üzerinde değerleri ve adları değişik siyah ve beyaz on altışar taşla oynanan bir oyun. (GTS)

İspanyolca kelimede harf-i tarif kaynaşması, *ş* > *h* değişmesi ve son hecede *n* düşmesi olmuştur. Kelime hem Türkçede hem İspanyolcada söz konusu evrensel

oyunun adı olarak günümüzde de yaygın bir biçimde kullanılır. Kelime Farsça kökenli olmasına rağmen İspanyolcaya Arapça üzerinden geçmiştir.

2. albur << bûr

albur: Del ár. hisp. *albúri*,, este del ár. clás. *būrī* (isp. ar. *albúri* kl. ar. *būrī*)

1. m. Mújol (is. *Bir cins kefal*) 2. (Por designar en origen una carta que saltaba inopinadamente en el juego, como pez fuera del agua). m. En el juego del monte, dos primeras cartas que saca el banquero (is. *İskambilde deste oyununda bankoyu alan oyuncunun çektiği ilk iki kart*). 3. m. Contingencia o azar a que se fía el resultado de alguna empresa (is. *Bir girişimin sonuçlanma ihtimali veya şansı*). 4. m. Méx. y R. Dom. Juego de palabras de doble sentido (is. *Meksika ve Dominik Cumhuriyeti'nde eş sesli kelime oyunu*). 5. m. Nic. Aventura amorosa (is. *Nikaragua'da, aşk mecarası*). 6. m. P. Rico. Mentira, rumor (is. *Porto Riko'da, yalan, dedkikodu*). 7. m. pl. Parar (is. çoğ. *Para sürmek, para koymak*). 8. m. pl. Hond. Mentiras, infundios (is. çoğ. *Honduras'ta, yalan, uydurma*). (DRAE)

bûr: ar. is. Dünya ve ahrete hayrı olmayan kimse. (FD)

Kelime mecaz anlamla, Orta Amerika'da kullanılmaktadır.

3. alferza < ferzîn

alferza: Del ár. hisp. *alfarza*, abbrev. del ár. clás. *fîrzân*, este del persa *farzin*, y este del pelvi *frāzen*, guardián (isp. ar. *alfarza* < kl. ar. *fîrzân* < fa. *farzin* < peh. *frāzen*, *muhafiz*). 1. f. ant. Figura del ajedrez que originariamente ocupaba junto al rey el lugar que hoy tiene la reina, con los mismos movimientos que esta (is. esk. *Satranç oyununda bugünkü vezirin yerinde olan ve onunla aynı hareketlere sahip bir taş*). (DRAE)

ferzîn: ar. is. Satranç oyununda şahın müşâviri, veziri suretinde kullanılan bir taş. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste ünsüz düşmesi olmuştur.

4. alfil < fîl

alfil: Del ár. hisp. *alfîl*, este del ár. clás. *fîl*, y este del pelvi *pîl*, elefante (isp. ar. *alfîl* < kl. ar. *fîl* < pelvi *pîl*, *fil*). **1.** m. Pieza grande del juego del ajedrez, que camina diagonalmente de una en otra casilla o recorriendo de una vez todas las que halla libres (*is.ar. Çapraz olarak hareket eden büyük satranç taşı*). (DRAE)

fil: ar. is. **1.** hay. b. Filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asyanın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan (*Elephas*). **2.** Satrançta çapraz hareket ettirilen taş. (GTS)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, kelime İspanyolcaya sadece bir santranç taşı olarak geçmiştir.

5. escaque < şāh

escaque: Del ár. hisp. *iššāh*, este del ár. clás. *šāh*, y este del persa *šāh* (ár. hisp. *iššāh* < kl. ar. *šāh* < fa. *šāh*). **1.** m. Cada una de las casillas cuadradas e iguales, blancas y negras alternadamente, y a veces de otros colores, en que se divide el tablero de ajedrez y el del juego de damas (*is. Satranç ve dama oyununda tahta üzerinde eşit olarak bölünen ve sırayla siyah ve beyaz şeklinde birbirini takip eden karalardan her biri*). **2.** m. *Heráld.* Cuadro o casilla que resulta de las divisiones del escudo, cortado y partido a lo menos dos veces (*is. Bir tabakanın en az iki kez kesilmesi veya ayrılmasıyla oluşmuş kareler*). **3.** m. pl. Juego de ajedrez (*is. Satranç oyunu*). (DRAE)

şah: *fa. is. 1. tar.* İran veya Afgan hükümdarı. 2. Satranç oyununda her yönde tek hane gidebilen en önemli taş. 3. Alevilik, Bektaşilikte pir. 4. *sf.* Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *k* türemesi, son seste ise ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin satranç oyunundan hareketle anlam değişmesine uğradığı görülmektedir.

6. jaque < şah

jaque: Del ár. clás. *šāh*, y este del pelvi *šāh*, rey (kl. ar. *šāh* < pelvi *šāh*, *kral*). 1. m. Lance del ajedrez en que un jugador, mediante el movimiento de una pieza, amenaza directamente al rey del otro, con obligación de avisarlo, y, por ext., a la reina, sin tal obligación (*is. Satranç oyununda, taraflardan birinin, bir taşın hareketi vasıtasıyla, haber vermek şartıyla şaha veya haber vermeksizin vezire meydan okuma hamlesi*). 2. m. Palabra con que se avisa (*is. Bu hamleyi haber vermek için söylenen kelime*). 3. m. Ataque, amenaza, acción que perturba o inquieta a alguien, o le impide realizar sus propósitos (*is. Bir kimseyi huzursuz eden, endişelendiren veya amaçlarını gerçekleştirmesini engelleyen saldırı, tehdit veya eylem*). 4. m. coloq. Valentón, perdonavidas (*is. hlk. Övüngen, kasıntı*). (DRAE)

şah: *fa. is. 1. tar.* İran veya Afgan hükümdarı. 2. Satranç oyununda her yönde tek hane gidebilen en önemli taş. 3. Alevilik, Bektaşilikte pir. 4. *sf.* Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste *ş > h* değişmesi, iç seste *h > k* değişmesi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin İspanyolcaya ilk önce *şah çekmek* anlamında bir satranç terimi olarak geçtiği, kelimenin daha sonra yan anlamlar kazandığı görülmektedir.

3.2.14.2. Ölçü Birimleri İle İlgili Kelimeler

1. adarme < dirhem

adarme: Del ár. hisp. *addárham*, este del ár. clás. *dirham* (isp. ar. *addárham* < kl. ar. *dirham*) **1.** m. Peso que tiene 3 tomines y equivale a 179 cg aproximadamente (*is. 179 santigramlık ağırlık*). **2.** m. Cantidad o porción mínima de algo (*is. Bir şeyin en küçük parçası veya birimi*). (DRAE)

dirhem: ar. is. **1.** Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 g'lık eski bir ağırlık ölçüsü. **2.** Bir tür gümüş para. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* ünsüzü düşmesi, son seste de ünlü türemesi görülmektedir.

2. arrelde < raṭl

arrelde: Del ár. hisp. *arrítl*, este del ár. clás. *raṭl* o *riṭl*, y este del gr. λίτρα (*isp. ar. arrítl* < kl. ar. *raṭl* veya *riṭl* < yum. λίτρα **1.** m. Peso de cuatro libras. U. t. c. f (*is. Dört librelilik ölçü birimi*). **2.** m. Pesa de un arrelde, usada principalmente para pesar carne (*is. Özellikle et tartmak için kullanılan bir tartı*). (DRAE)

ratl: ar. is. **1.** bir litre kadar olan bir mayı (sıvı) ölçeği. **2.** büyük kadeh. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste ilk aşamada *t* > *d* değişmesi, sonraki süreçte *d* / *l* metatezi olmuş, son seste ise *e* ünlüsü türemiştir.

3. arroba < rubʿ

arroba: Del ár. hisp. *arrúbʿ*, y este del ár. clás. *rubʿ*, cuarta parte (*isp. ar. arrúbʿ* < kl. ar. *rubʿ*, *dördüncü kısım*). **1.** f. Peso equivalente a 11,502 kg (*is. 11,502 kg'ye denk ölçü birimi*). **2.** f. En Aragón, peso equivalente a 12,5 kg

(is. Aragon'da 12,5 kg'ye denk ölçü birimi). 3. f. Pesa de una **arroba** (is. Bir rub'luk ağırlık). 4. f. Medida de líquidos que varía de peso según las provincias y los mismos líquidos (is. Sıvının cinsine ve tarihî dönemlere göre değişen ölçü sıvı ölçüsü birimi). 5. f. Inform. Símbolo (@) usado en las direcciones de correo electrónico (is. Elektronik posta adreslerinde kullanılan “@” işareti). (DRAE)

rub': ar.sf. c. *erbâ, rubû'*. 1. Dörtte bir, çeyrek, bir şeyin dört kısımdan bir kısı. (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin ölçü birimi olmaktan başka anlam değişmesiyle bilişim terimi olarak da günümüzde güncel olarak kullanıldığı görülmektedir.

4. marjal < mercî

marjal: Del ár. hisp. *márğa'*, medida agraria. (isp. ar. *márğa'*, *zirai ölçü*). 1. m. Medida agraria equivalente a 100 estadales granadinos o 5 áreas y 25 centiáreas (is. 100 Granada estadali ya da 5 ara karşılık gelen arazi ölçüsü). (DRAE)

mercî: ar.is. 1. rücû edilecek, dönülecek yer. 2. müracaat olunacak, başvurulacak yer, kimse. (FD)

İspanyolca kelimde iç seste $c > h$ değişmesi söz konusudur. Son sesteki $i > a$ değişmesi ve l türemesi ise elif-i maksurenin telaffuzuna bağlanabilir.

3.2.14.3. Yemek İsimleri

1. alajú < haşv

alajú: Del ár. hisp. *alḥašú'*, y este del ár. clás. *ḥašw*, relleno (isp. ar. *alḥašú'* < kl. ar. *ḥašw*, *dolgu*) 1. m. Pasta de almendras, nueces y, a veces, piñones, pan

rallado y tostado, especia fina y miel bien cocida (*is. Bademli, cevizli veya bazen şamfistıklı, rendelenmiş ve ezilmiş ekmekten, baharatla ve iyi haşlanmış balla yapılan pasta*). 2. m. Dulce hecho con esta pasta (*is. Bu pastadan yapılan bir tatlı*). (DRAE)

haşv: *ar. is.* 1. Minder yastık gibi şeylerin içine doldurulan pamuk, kıtık, kuru ot. 2. Kırılacak şeylerin arasına koyulan saman vs. 3. ed. Uzun ve faydasız söz, dolma ve doldurma söz. (FD)

İspanyolca kelime harf-i tarif kaynaşmasından başka *ş > ħ* değişmesi olmuş ve Arapça kelimenin son sesindeki *v* ünsüzü yuvarlak *u* ünlüsüne dönmüştür. Kelime Arapçadan Türkçe ve İspanyolcaya farklı anlamlarda geçmiştir.

2. albóndiga < bunduğa

albóndiga: Del ár. hisp. *albúnduqa*, este del ár. clás. *bunduqah* (*isp. ar. albúnduqa* < kl. ar. *bunduqah*) 1. f. Cada una de las bolas que se hacen de carne o pescado picado menudamente y trabado con ralladuras de pan, huevos batidos y especias, y que se comen guisadas o fritas (*is. Kıyma hâline getirilmiş kırmızı et ve balıktan yapılan rendelenmiş ekmek yumurta ve baharatla yoğurulan, kızartılarak veya yahnisi yapılarak yenilen top şeklinde parçacıklardan her biri*). (DRAE)

bunduka: *ar. is.* 1. Ufak yuvarlak tane. 2. Tüfek kurşunu. (FD)

İspanyolca kelime ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *k > ğ* değişmesi görülür. Arapçada ve Osmanlı Türkçesinde *yuvarlak tane, tüfek kurşunu* anlamı taşıyan kelime bu sebeple benzetme ilgisi kurularak Türkiye Türkçesinde *köfte* dediğimiz yemeğe ad olmuştur.

3. almodón < medhûn

almodón: Del ár. hisp. *almadhûn*, y este del ár. clás. *madhûn*, literalmente, 'untado' (isp. ar. *almadhûn* < kl. ar. *madhûn*, *düz anlamıyla 'boyanmış'*). 1. m. Harina de trigo humedecido y después molido, de la cual, quitado solo el salvado grueso, se hacía pan (*is. Nemlendirildikten sonra öğütülen ve eskiden ekmek yapılan bir çeşit un*). (DRAE)

medhûn: ar. is. Tabaklanmış deri. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* düşmesi ve gerileyici benzeşmeyle *e* > *o* değişmesi olmuştur. Osmanlı Türkçesinde *tabaklanmış deri* olarak kullanılan *medhûn* kelimesinin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği görülmektedir.

4. alquermes < kırmız

alquermes: Del ár. hisp. *qármaz*, este del ár. clás. *qirmiz*, y este del persa *kirm e azi*, grana, cochinilla (isp. ar. *qármaz* < kl. ar. *qirmiz* < fa. *kirm e azi*, *kırmız boceği*). 1. m. Licor de mesa, muy agradable, pero muy excitante, que se colora con el quermes animal (*is. Hayvansal kermes ile renklendirilen, tatlı fakat uyarıcı bir sofraya içkisi*). 2. m. Med. Especie de electuario en que entraban el quermes animal y varias sustancias excitantes (*is. ç İçine kırmız bomuz maddesinin ve diğer uyarıcıların karıştırıldığı bir tür tıbbî şurup*). 3. m. p. us. Quermes (*is. a.k.Kırmız böceği*) (DRAE)

kırmız: ar. is. Kırmız böceğinden çıkarılan parlak ve al boyası. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste harf-i tarif kaynaşması söz konusudur. Kelimenin İspanyol dilinde bir tür içki ve tıbbî şurup gibi mânâlar kazandığı dikkat çekmektedir.

5. boronía < būrāniyye

boronía: Del ár. hisp. *buraníyya*, y este del ár. clás. *būrāniyyah* (isp. ar. *buraníyya* < kl. ar. *būrāniyyah*). **1. f.** Guisado de diferentes hortalizas picadas y revueltas (*is. Kiyılmış çeşitli sebzelerden yapılan yahni*). (DRAE)

bûrânî: *fa. Is.* Pirinçli ve yoğurtlu ıspanak ve benzeri sebze yemeği. (FD)

Kelimenin, İspanyolcada Osmanlı Türkçesine nazaran daha genel bir anlama sahip olduğu görülmektedir.

6. hachís < ḥaṣīṣ

hachís: Del ár. clás. *ḥaṣīṣ*, hierba (kl. ar. *ḥaṣīṣ*, *ot*). **1. m.** Compuesto de ápices florales y otras partes del cáñamo índico, mezcladas con diversas sustancias azucaradas o aromáticas, que produce una embriaguez especial (*is. Hint kenevirinin yapraklarının veya diğer kısımlarının çeşitli şekerli ve aromatik maddelerle karıştırılmasıyla elde edilen keyif verici karışım*). (DRAE)

ḥaṣīṣ: *ar.is.* 1. kuru ot. 2. bot. esrar denilen "Hind keneviri" yaprağı.

İspanyolca kelimeye ön septe ilk aşamada *ḥ* > *h* değişmesi meydana gelmiş, sonra bu *h* telaffuz edilmez olmuştur. İç septe ise *ṣ* > *ç* değişmesi söz konusudur. Kelimenin İspanyolcaya anlam kayması ile geçtiği görülmektedir.

7. regaifa < raḡīf

regaifa: Del ár. hisp. *raḡīfa*, y este del kl. ar. *raḡīf*, pieza de pan, hogaza; cf. port. *Regueifa* (isp. ar. *raḡīfa* < kl. ar. *raḡīf*). **1. f.** Torta, hornazo (*is. Çörek*). **2. f.** En los molinos de aceite, piedra circular y con una canal en su contorno, por donde corre el líquido que sale de los capachos llenos de aceituna molida y sometidos a presión. (DRAE)

ragîf *ar.is.* Yufka, pide. (FD)

İspanyolca kelimeye son seste ünlü türemesi söz konusudur.

3.2.14.4. Sosyal Hayatla İlgili Diğer Kelimeler

1. **adiafa** < **diyāfe**

adiafa: Del ár. hisp. *aḍḍiyáfa*, y este del ár. clás. *ḍiyāfah*, [presente de] hospitalidad (isp. ar. *aḍḍiyáfa* < kl. ar. *ḍiyāfah*, *ağırlama*). **1.** f. Regalo o refresco que se daba a los marineros al llegar a puerto después de un viaje (*is. Bir yolculuktan sonra limânâ vardıklarında denizcilere verilen hediye, yiyecek-içecek veya ikramlar*). (DRAE)

ziyafet: *ar.is.* Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen, toy. (GTS)

Ziyafet kelimesi İspanyolcaya geçerken, İspanyolların denizci bir millet olmalarına da bağlı olarak biraz daha özel bir anlam kazanmıştır.

2. **alaroza** < **‘arūs**

alaroza: Del ár. hisp. *al‘arúsa*, y este del ár. clás. *‘arūs* (isp. ar. *al‘arúsa* < kl. ar. *‘arūs* . **1.** f. ant. Novia, mujer recién casada (*es. Gelin, yeni evli kadın*). (DRAE)

arūs: *ar. is.* Gelin. (FD)

Kelime Arapçadan İspanyolcaya geçerken, harf-i tarif kaynaşması ve son seste dişillik alameti olarak *a* türemesi olmuştur.

3. alboroque < ‘arabun

alboroque: Quizá del ár. hisp. *alborók*, y este del ár. clás. ‘*arbūn* (isp. ar. *alborók* < kl. ar. ‘*arbūn*). **1.** m. Agasajo que hacen el comprador, el vendedor, o ambos, a quienes intervienen en una venta (is. *Alicının, satıcının veya her ikisinin birden, bir alışverişe müdahil olanlara yaptığı ikram*). **2.** m. Regalo o convite que se hace para recompensar un servicio o por cualquier motivo de alegría (is. *Bir hizmet veya lütf karşılığında yapılan davet veya ziyâfet*). (DRAE)

arabun: ar. is. Earnest money, something given to bind a contract (is. *Bir sözleşmeyi imzalamak için verilen para veya başka bir şey*). (RED)

4. albricias < büşrâ

albricias: Del ár. hisp. *albúšra*, y este del ár. clás. *bušrâ* (isp. ar. *albúšra* < kl. ar. *buršâ*). **1.** f. pl. Regalo que se da por alguna buena nueva a quien trae la primera noticia de ella (is. *çoğ. Yeni bir iyi haber için haberi ilk getirene verilen hediye*). **2.** f. pl. Regalo que se da o se pide con motivo de un fausto suceso (is. *Güzel bir olay sebebiyle verilen veya talep edilen hediye*). (DRAE)

büşrâ: ar. is. Müjde, sevinçli haber. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, *ş* > *ş* değişmesi ve *ş* > *r* metatezi olmuştur. Osmanlı Türkçesinde *müjde*, *sevinçli haber* mânâsına gelen kelime, İspanyolcada bu haberin karşılığında sunulan hediye anlamı kazanmış ve çoğul olarak kullanılmıştır.

5. alcahuete, ta < kavvād

alcahuete, ta: Del ár. hisp. *alqawwād*, y este del ár. clás. *qawwād* (isp. ar. *alqawwād* < kl. ar. *qawwād*). **1.** m. y f. Persona que concierta, encubre o facilita una relación amorosa, generalmente ilícita (is. *Genellikle gayrimeşru*

olan cinsel bir münasebeti düzenleyen, örtbas eden veya kolaylaştıran kimse).

2. m. y f. coloq. Persona o cosa que sirve para encubrir lo que se quiere ocultar (is. hlk. *Gizlenmek istenen şeyi örtbas eden kimse veya şey*). **3.** m. y f. coloq. correveidile (is. hlk. *Laf taşıyan kimse*) **4.** m. Teatro. Telón corto (is. *Tiyatroda kısa perde*) (DRAE)

kavvâd: ar. is. Pezevenk (FD)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste dudak ünsüzünün yuvarlak ünlüye dönüşmesi, son seste de ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin asıl anlamıyla İspanyolcaya geçmesinin yanında anlam değişmesine de uğrayıp bir tiyatro terimi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

6. alcavela < kabîle

alcabela: Del ár. hisp. *alqabîla*, y este del ár. clás. *qabîlah* (isp. ar. *alqabîla* < kl. ar. *qabîlah*). **1.** f. ant. Alcavera (is. esk. *Kabile*) **2.** f. ant. Turba, mânâda (is. esk. *Kalabalık, sürü*). (DRAE)

kabîle: ar. is. Boy. (GTS)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *b > v* değişmesi meydana gelmiştir.

7. alcuño < künye

alcuño: De *alcuña*. **1.** m. desus. Sobrenombre, apodo (is. k.d. *Lakap, takma ad*). (DRAE)

künye: ar. is. **1.** Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt. **2.** Bu bilgilerden bazısının yazılı olduğu bilezik, kolye vb. metalden eşya. **3.** Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri. (GTS)

İspanyolca kelimede ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuştur.

8. alcurnia < künye

alcurnia: Del ár. hisp. *alkúnya*, y este del ár. clás. *kunyah* (isp. ar. *alkúnya* < kl. ar. *kunyah*). 1. f. Ascendencia, linaje, especialmente el noble (is. *Özellikle soylu ecdad, soy sop*). (DRAE)

künye: ar. is. 1. Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt. 2. Bu bilgilerden bazısının yazılı olduğu bilezik, kolye vb. metalden eşya. 3. Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri. (GTS)
krş. **alcuño**.

9. alfadía < hediye

alfadía: Del ár. hisp. *alhadíyya*, y este del ár. clás. *hadíyyah* (isp. ar. *alhadíyya* < kl. ar. *hadíyyah*). 1. f. desus. Cohecho, soborno (is. *k.d. Rüşvet*). (DRAE)

hediye: ar. is. 1. Armağan. 2. *mec.* Fiyat. (GTS)

İspanyolca kelime öne seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h > f* değişmesi olmuştur. Kelimenin İspanyolcaya anlam değişmesiyle geçtiği görülmektedir.

10. aljamía < a‘ cemi

aljamía: Del ár. hisp. *al‘ağamíyya*, y este del ár. clás. *a‘ğamiyyah* (isp. ar. *al‘ağamíyya* < kl. ar. *a‘ğamiyyah*). 1. f. Entre los antiguos musulmanes habitantes de España, lenguas de los cristianos peninsulares (is. *Eskiden İspanya’da yerleşmiş Müslümanlar için, Yarımada’daki hristiyanların dili*). 2. f. Texto morisco en romance, pero transcrito con caracteres árabes (is. *Romans dilinde fakat Arap harfleriyle yazılmış İslamî metin*). 3. f. Texto judeoespañol transcrito con caracteres hebreos (is. *İbranî alfabesiyle yazılmış seferad metni*). (DRAE)

acemî: *ar. is.* 1. Arap olmayan, İranlı. 2. Acemce. 3. Beceriksiz. 4. Dilsiz. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması ve iç seste *c > ħ* değişmesi görülmektedir.

11. **almea** < ‘**âlime**

almea: Del fr. *almée*, este del ár. dialect. ‘*ālmeh*, maestra de bailarinas o músicas, y este del ár. clás. ‘*ālimah*, entendida (fr. *almée* < ar. dialect. ‘*ālmeh*, *dans ve müzik ustası kadın* < kl. ar. ‘*ālimah*, *bilgin kadın*) 1. f. Entre los orientales, mujer que improvisa versos y canta y danza en público (*is. Doğulular arasında doğaçlama olarak şiir yazan, şarkı söyleyip dans eden kadın*). (DRAE)

âlime: *ar.is.* Çok okuyan, bilge (kadın). (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmutur. Arapçada *çok bilgili kadın* anlamına gelen *âlime* kelimesinin Endülüs Arapçasında *dansçı ve şarkıcı kadın* anlamına geldiğini ve bu şekilde İspanyolcaya geçtiğini görüyoruz.

12. **almozala** < **muşalla**

almozala: Del ár. hisp. *almuşalla*, tapiz de plegaria, y este del ár. clás. *muşallà*, lugar para rezar (*isp. ar. almuşalla*, *dilek taşı* < kl. ar. *muşallà*, *dua edilecek yer*). 1. f. En textos aljamiados y moriscos, tapiz o alfombrilla para la oración (*is. Mağrib* metinlerinde *dua edilecek taş veya halı*). 2. f. En textos aljamiados y moriscos, lugar donde se ora (*is. Dua edilen yer*). 3. f. ant. Cobertor de cama (*is. esk.Yatak örtüsü*). 4. f. ant. Tapiz o paño ornamental (*is.esk. Süslü örtü veya dokuma*). (DRAE)

musalla: *ar. is.* 1. namaz kılmağa mahsus açık yer. (bkz: namâz-gâh). 2. cami civarında cenaze namazı kılınan yer. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste $\text{ş} > \text{ş}$ değişmesi olmuştur.

13. amán < emān

amán: Del ár. *amān*, seguridad (ar. *amān*, seguridad, güvenlik) **1.** m. Entre los musulmanes, seguridad o cuartel que pide quien se rinde (*is. Müslümanlarda, teslim olan kimsenin talep ettiği emniyet veya sığınak*). (DRAE)

emān: ar. *is.* 1. eminlik, korkusuzluk. 2. yardım isteme, aman dileme. 3. şikâyet, 4. rica. (FD)

İspanyolca kelime de iç seste, Arapça kaynak kelimedeki uzun ünlü kısaltmış ve vurguyu üzerine çekmiştir.

14. añacea < nüzhe

añacea: Del ár. hisp. *annazáha*, y este del ár. clás. *nuzhah* (isp. ar. *annazáha* < kl. ar. *nuzhah*). **1.** f. desus. Fiesta, regocijo, diversión (*is. k.d. Bayram, şenlik, eğlence*). (DRAE)

nüzhe: ar. *is müz.* Eski, kanuna benzer bir saz. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması olmuş, bu sebeple iki *n* ünsüzü yanyana geldiği için $n > ñ$ değişmesi meydana gelmiş, iç seste $z > \text{ş}$ değişmesi v *h* ünsüzünün düşmesi söz konusu olmuştur.

15. arabí < ‘arabī

arabí: Del ár. hisp. ‘*arabí*, y este del ár. clás. ‘*arabī* (isp. ar. ‘*arabí* < kl. ar. ‘*arabī* **1.** adj. ant. Árabe (*sf. esk. Arap*) **2.** m. ant. Arabía (*is. esk. Arap dili*). (DRAE)

arabî: ar. is. 1. Arap kavmine mensup. 2. Arapça, Arap dili. (FD)

İspanyolca kelimedede ‘ ünsüzünün düştüğü görülmektedir.

16. arabía < ‘arabiyye

arabía: Del ár. hisp. ‘*arabíyya*, y este del ár. clás. ‘*arabiyyah* (isp. ar. ‘*arabíyya*, < kl. ar. ‘*arabiyyah*) **1.** f. ant. Lengua árabe (*is. esk. Arap dili*). (DRAE)

arabiye: ar. is. C. *Arabiyyât*. Araplarla ilgili. (FD)

İspanyolca kelimedede ‘ ünsüzünün düştüğü görülmektedir.

17. auge < evc

auge: Del ár. clás. *awğ*, apogeo, y este del persa *owg* (kl. ar. *awğ*, *doruk* < *fa. Owg*). **1.** m. Período o momento de mayor elevación o intensidad de un proceso o estado de cosas (*is. Bir sürecin veya olgunun en parlak dönemi*). **2.** m. Astr. Apogeo (*is. Ast. Apoje, zirve*). (DRAE)

evc: ar. is. 1. yüce, yüksek, bir şeyin en yüksek noktası, doruk. (FD)

İspanyolca kelimedede iç seste dudak ünsüzü v yuvarlak ünlüye dönüşmüş, son seste ünlü türemesi olmuştur.

18. beduino, na < bedevî

beduino: Del fr. *bédouin*, y este del ár. clás. *badawī* (fr. *bédouin* < kl. ar. *badawī*) **1.** adj. Se dice de los árabes nómadas que habitan su país originario o viven esparcidos por Siria y el África septentrional. U. m. c. s (sf. ve is. *Kendi ülkelerinde göçebe olarak yaşayan veya Suriye ve Kuzey Afrika'dan göçmüş Araplara denir*). **2.** m. Hombre bárbaro y desafortado (is. *Barbar ve ilkel insan*). (DRAE)

bedevî: ar. is. **1.** Çölde, çadırda yaşayan göçebe. **2.** mec. Böyle bir hayat sürdüren kimse (GTS)

İspanyolca kelimeye iç seste v dudak ünsüzü yuvarlak ünlüye dönüşmüş, kelime sonunda ünlü türemesi olmuştur.

19. dinar < dinār

dinar: Del ár. clás. *dīnār*, y este del lat. *denariūs*, denario, moneda românâ (ar. kl. *dīnār* < lat. *denariūs*, *Roma parası*). **1.** m. Moneda árabe de oro, que se acuñó desde fines del siglo VII, y cuyo peso era de poco más de cuatro gramos (is. *Yedinci asrın sonlarından beri tedavülde olan ve ağırlığı dört gramdan biraz fazla olan Arap parası*). **2.** m. Moneda y unidad monetaria de Argelia, Bahreïn, Iraq, Jordania, Kuwait, Libia, Túnez, el Yemen y Yugoslavia (is. *Cezayir, Bahreyn, Irak, Ürdün, Kuveyt, Libya, Tunus, Yemen ve Yugoslavya'nın para birimi*). **3.** m. Moneda imaginaria persa (is. *Hayali Fars parası*). (DRAE)

dinar: ar. is. **1.** Bahreyn, Cezayir, Irak, Kuveyt, Libya, Tunus, Ürdün ve eski Yugoslavya'da kullanılan para birimi. **2.** esk. Altın liranın yaklaşık dörtte biri değerinde olan eski bir para. (GTS)

Kelimeye herhangi bir ses ve anlam değişikliği söz konusu değildir.

20. grisgrís < hırz

grisgrís: Sel ár. hisp. *hırz*, y este del ár. clás. *hırz*, amuleto (isp. ar. *hırz* < kl. ar. *hırz*, *nazarlık*). **1.** m. Especie de amuleto o nómina supersticiosa de los moriscos (*is. Magriplilerde bir çeşit tılsım veya batıl inanç*). (DRAE)

hırz: ar.is. 1. sığınak, (bkz: melâz, melce). 2. nazar değmemesi için kullanılan muska; nazar boncuğu. 3. tılsım. (FD)

İspanyolca kelimeye ön seste *h* > *g* değişmesi söz konusudur. Ayrıca kelimenin İspanyolcaya geçerken tekrarlı ikileme hâline geldiği görülmektedir.

21. hégira < hicret

hégira: Del fr. *hégire*, y este del ár. clás. *hiğrah* (fr. *hégire* < kl. ar. *hiğrah*).

1. f. Era de los musulmanes, que se cuenta desde el año 622, en que huyó Mahoma de la Meca a Medina, y que se compone de años lunares de 354 días, intercalando 11 de 355 en cada período de 30 (*is. Müslümanların kullandığı, Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiği 622 yılını başlangıç olarak alan, ay yılına göre hesaplanan ve her yıl 11 gün kısalan takvim*). (DRAE)

hicret: is. 1. Göç. 2. *din b.* ve *tar.* İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi. (GTS)

İspanyolca kelimeye iç seste *c* > *h* değişmesi söz konusudur. Türkçede tarih ve din bilimi terimi olarak da kullanılan kelimenin İspanyolcada sadece takvim adı olduğu görülmektedir.

22. jadraque < ḥazret

jadraque: 1. m. Entre musulmanes, tratamiento de respeto que se da a los sultanes y príncipes (*is. Müslümanlar arasında sultanlara ve beylere verilen saygınlık unvanı*). (DRAE)

hazret: *ar. is. is.* 1. Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan. 2. *mec.* Adı söylenmeyen bir kimseden söz edilirken kullanılan bir söz. 3. *mec.* Kullanıldığında bir kişinin küçümsendiğini anlatan bir söz. 4. *ünl.* Genellikle erkekler arasında senli benli konuşmada kullanılan bir seslenme sözü. (GTS)

İspanyolca kelimeye ön seste *h* > *ḥ* değişmesi, iç seste *t* > *k* değişmesi, son seste ünlü türemesi söz konusudur.

23. jaraíz < ṣahrīc

jaraíz: Del ár. hisp. *sahrīḡ* o *ṣahrīḡ*, este del ár. clás. *ṣihrīḡ*, y este del pelvi *čāh-ī-rēg* (isp. ar. *sahrīḡ* veya *ṣahrīḡ* < kl. ar. *ṣihrīḡ* < peh. *čāh-ī-rēg*). 1. m. lagar (*is. Šaraphane*) (DRAE)

sahrîc: *ar. is.* sarnıç. (FD)

24. leila < leyl

leyl: Del ár. hisp. *lâyla*, y este del ár. clás. *laylah*, noche (isp. ar. *lâyla* < kl. ar. *laylah*, *gece*) 1. f. Fiesta o baile nocturno entre los moriscos (*is. İspanyollaşmış Arapların gece dansı ve eğlencesi*). (DRAE)

leyl: *ar. is.* gece.(FD)

Kelimenin anlam kaymasıyla İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

25. madraza < medrese

madraza: Del ár. hisp. *madrása*, y este del ár. clás. *madrasah* (isp. ar. *madrása* < kl. ar. *madrasah*). **1.** f. Escuela musulmânâ de estudios superiores (*is Müslüman yüksek okulu*). (DRAE)

medrese: ar. is. 1. *din b.* İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer. 2. *esk.* Fakülte. (GTS)

İspanyolca kelimede iç seste *s > ş* değişimi söz konusudur.

26. monfí < menfî

monfí: Del ár. hisp. *munfí*, y este del ár. clás. *manfí*, desterrado, proscrito (isp. ar. *munfí* < kl. ar. *manfí*, *sürgün edilmiş, kovulmuş*). **1.** m. Moro o morisco que formaba parte de las cuadrillas de salteadores de Andalucía después de la Reconquista U. m. en pl (*is. ve ç. İspanya'nın yeniden fethinden sonra haydut çetelerinde yer alan Müslümanlar veya dönmeler*). (DRAE)

menfî: ar. zf. 1. Olumsuz, negatif. 2. Her şeyi olumsuz ve kötü yanlarıyla ele alan. (GTS)

Kelimenin İspanyolcada anlam değişmesiyle özel bir anlam kazandığı görülmektedir.

27. rafal < rahl

rafal: Del ár. hisp. *rahál*, majada, aldea, y este del ár. clás. *rahl*, punto de acampada (isp. ar. *rahál*, *ağıl* < kl. ar. *rahl*, *kamp yeri*). **1.** m. rur. Ar. Granja, casa o predio en el campo (*is. kır. Aragón'da, Çiftlik evi*). (DRAE)

rahl: ar. is. 1. semer; palan. (FD)

İspanyolca kelime de iç seste $h > f$ değişmesi söz konusudur. Osmanlı Türkçesine geçmiş gibi gözükse de Arapça sözlüklerde *rahl* kelimesinin *kamp yeri*, *konaklama yeri* mânâsına rastlanmıştır (HW: 331).

28. rebato < ribât

rebato: Del ár. hisp. *ribât*, servicio en rábida, y este del ár. clás. *ribāt* (isp. ar. *ribât*, *mânâstır hizmeti* < kl. ar. *ribāt*). **1.** m. Convocación de los vecinos de uno o más pueblos, hecha por medio de campana, tambor, almenara u otra señal, con el fin de defenderse cuando sobreviene un peligro (is. *Bir veya birden fazla köyün sakinlerinin bir tehlike esnasında savunma sonrası, çan, tambur, fener veya başka bir ara işaret aracıyla yaptıkları çağrı*). **2.** m. Alarma o conmoción ocasionada por algún acontecimiento repentino y temeroso (is. *Beklenmedik ve endişe verici bir olayla ilgili hissedilen korku veya endişe*). **3.** m. Mil. Acometimiento repentino que se hace al enemigo (ask. *Düşmânâ yapılan ani saldırı*). (DRAE)

ribât: (a.i.c. ribâtât) 1. bağ, ip. 2. sağlam yapı. 3. konak han; tekke. (FD)

İspanyolca kelime de son seste ünlü türemesi söz konusudur. Kelimenin anlam değişmesiyle İspanyolcaya geçtiği görülmektedir.

3.2.15. Çeşitli Alanlara Ait Münferit Kelimeler

1. alhorría < hurriyet

alhorría: Del ár. hisp. *alhurriyya*, y este del ár. clás. *hurriyyah* (isp. ar. *alhurriyya* < kl. ar. *hurriyyah*). **1.** f. desus. Cualidad de horro (is. *k.d. Özgürlük, serbestlik*). (DRAE).

hurriyet: ar. is. Özgürlük. (GTS)

İspanyolca kelime de ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *h* gırtlak ünsüzünün düşmesi söz konusudur. Kelime İspanyolcada günümüzde kullanılmadığı hâlde, günümüz Türkçesinde *hürriyet* kelimesi yaygın olarak kullanılmaktadır.

2. baladí < beledî

baladí: Del ár. hisp. *baladí*, y este del ár. clás. *baladī* (isp. ar. *baladí* < kl. ar. *baladī*, 1. adj. De poca importancia (*sf. Az önemi olan*). 2. adj. ant. Propio de la tierra o del país (*sf. esk. Şehirli memleketli*). (DRAE)

beledî: ar.sf. 1. şehirli, memleketli. 2. i. bir çeşit yerli kumaş, cilt bezi.(FD)

Kelime de bir ses ve anlam olayı tespit edilmemiştir. Kelime İspanyolcada sıfat olarak *az önemi olan* anlamı da kazanmıştır.

3. carmesí < kırmızı

carnesí: Del ár. hisp. *qarmazí*, del color del quermes (isp. ar. *qarmazí*, *kirmes renginde olan*). 1. adj. Se dice del color de grana dado por el insecto quermes. U. t. c. s (*sf. ve is. Adını kirmes böceğinden alan renk*). 2. adj. De este color. (*is Bu renkte olan*). 3. m. Polvo de color de la grana quermes (*is. Bu renkte olan toz*). 4. m. Tela de seda roja (*is. Kırmızı renkli ipek kumaş*). (DRAE)

kırmızı: ar. is. 1. Al, kızıl renk. 2. sf. Bu renkte olan. (GTS)

İspanyolca kelime de iç seste *z > s* değişikliği söz konusudur.

4. fadrubado, da < hadebe

fadrubado, da: Der. del ár. hisp. *ḥadúbba*, joroba, y este del ár. clás. *ḥadabah* (isp. ar. *ḥadúbba*, *kambur* < kl. ar. *ḥadabah*). 1. adj. ant. Estropeado, desconcertado, descoyuntado (*sf. esk. Hasarlı, bozuk, çıkık*). (DRAE)

hadebe: ar. is. 1. Vücuttaki kamburluk. 2. bot. Yumru, kambur. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste $h > f$ değışmesi olmuş kelime sonuna ise İspanyolca sıfat fiil eki eklenmiştir. Kelimenin anlam kayması ile İspanyolcaya geçtiğı görülür.

5. guifa < cıfe

guifa: Del ár. hisp. *ğífa*, y este del ár. clás. *ğífah*, carroña (isp. ar. *ğífab* < kl. ar. *ğífah*), . 1. f. *And.* Despojos del matadero (*is. Toplu katliamdan sonra arta kalan cesetler*). (DRAE)

cıfe: ar. is İaşe, leş. (FD)

İspanyolca kelime de ön seste $c > g$ değışmesi, hemen ardından buna bağı olarak yuvarlak ünlü türemesi söz konusudur.

6. rahez < rahış

rahez: Del ár. hisp. *rahış*, y este del ár. clás. *rahış*, barato (isp. ar. *rahış* < kl. ar. *rahış*, *ucuz*). 1. adj. Vil, bajo, despreciable (*sf. Alçak, düşük, değersiz*). 2. adj. ant. refez (*sf. esk. Ucuz, değeri düşük*). 3. adj. ant. De poco trabajo, fácil (*sf. basit, kolay iş*). (DRAE)

rahîs: ar. *sf.* 1. Ehven, ucuz. 2. Yumuşak elbise. 3. Ansızın ölüm. (FD)

İspanyolca kelime de iç seste $h > h$ ve son seste $ş > s$ değışmeleri söz konusudur.

7. rauta < rabt

rauta: Del ár. hisp. *rábta*, hato, petate, y este del ár. clás. *rabtah*, acción de atar una vez (isp. ar. *rábta*, *örtü*, *sele* < kl. ar. *rabtah*, *bir kez düğüm atma*). 1. f. coloq. Ruta (*is. hlk. Rota, güzergah*). (DRAE)

rabt: *ar. is.* 1. Bağlama, bağlanma, iliştiirme. 2. ed. Cümleleri lüzumlu harf ve edatlarla birbirine bağlayarak yoluyla sıralama. (FD)

İspanyolca kelimeye iç sesteki dudak ünsüzü yuvarlak ünlüye dönmüştür.

3.3. ZARFLAR

1. *adunia* < *dünyā*

adunia: Del ár. hisp. *addúnya*, mucho, literalmente, el mundo [entero], y este del kl. ar. *dunyā* (isp. ar. *addúnya*, çok, ilk anlamı *dünyâ* < kl. ar. *dunyā*) 1. adv. m. desus. En abundancia (zf, k. d. *Bol bol*) (DRAE)

dünya *ar. is.* 1. Güneşe yakınlık bakımından üçüncü gezegen, yer, yerküre, yer yuvarı, yer yuvarlağı, acun. 2. İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu 3. Dış, çevre, ortam 4. Meslek veya iş birliği içinde bulunma, camia 5. *zm* Elgün, herkes 6. *mec.* Duygu, düşünce ve hayal âlemi (GTS)

Dünya kelimesi İspanyolcaya geçerken harf-i tarif kaynaşması olmuştur. Madde semantik açıdan incelendiğinde kelimenin Endülüs Arapçasında “çok” anlamında kullanıldığı, buradan İspanyolcaya zarf göreviyle “bol bol” mânâsıyla geçtiği görülür. Kelime Türkçeye geçerken de “camia”, “herkes”, “hayal âlemi” gibi değişik anlamlar kazanmıştır.

2. *balde* < *bāṭil*

balde: Del ár. hisp. *bāṭil*, y este del ár. clás. *bāṭil*, vano, inútil, sin valor (isp. ar. *bāṭil* < kl. ar. *bāṭil*, boş, yararsız, değersiz). 1. loc. adv. Gratuitamente, sin coste alguno (değ. zf. *Bedava*, herhangi bir ederi olmadan). 2. loc. adv. en vano (değ. zf. *Boşuna*). 3. loc. adv. p. us. Sin motivo, sin causa (değ. zf. *a.k. Nedensiz, sebepsiz*) (DRAE)

bâtıl: *ar. zf.* 1. İnançlar bakımından gerçek olmayan. 2. Çürük, temelsiz, asılsız. 3. Boş, beyhude. 4. Geçersiz. (GTS)

İspanyolca kelimede iç seste önce *t > d* sedalılışması, sonra *d / l* metatezi ve son seste ünlü türemesi söz konusudur.

3. marras < merre

marras: Del ár. hisp. *márra*, y este del ár. clás. *marrah*, una vez (isp. ar. *márra* < kl. ar. *marra*, bir kez) 1. adv. t. Antaño (*zf. Önceden*). (DRAE)

merre: *ar. is.* defa, kerre. (FD)

İspanyolcadaki zaman ve sıklık zarflarının genellikle çokluk ekiyle bitme temayyülünden dolayı, son seste çokluk eki görülmektedir.

3.4. ÜNLEMLER

1. gualá < vallah

gualá: Del ár. hisp. *walláh*, y este del ár. clás. *waḷḷāh* (isp. ar. *walláh*, y este del kl. ar. *waḷḷāh*). 1. interj. desus. por Dios (*ünl. k.d. Allah adına*). (DRAE)

v'Allahi: *ar. ed.* "Allah için, Allah hakkı için" mânâsına gelen büyük yemin, (FD)

İspanyolca kelimede ön seste dudak ünsüzü *v*, *gu* ses çiftine dönüşmüştür. Kelime günümüz İspanyolcasında kullanılmamaktadır.

3.5. FİLLER

1. adarvar < darbe

adarvar: Der. del ár. hisp. *aḍḍárb*, y este del ár. clás. *ḍarb*, golpe (isp. ar. *aḍḍárb* < kl. ar. *ḍarb*) 1. tr. p. us. Pasmak, aturdir. (f. a.k. *Şaşırtmak, sersemletmek*). (DRAE)

darbe ar. is. 1. Vuruş, çarpış. 2. Bir ülkede baskı kurarak, zor kullanarak veya demokratik yollardan yararlanarak hükûmeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi. 3. *mec.* Birini kötü duruma düşüren, sarsan olay. (TDK)

Darbe kelimesi İspanyolcaya bir fiil olarak geçmiş, iç seste *b > v* değişmesi olmuş ve son seste *r* masdar eki eklenmiştir. İspanyolca madde ile TDK sözlüğünün üçüncü maddesi anlamca örtüşmektedir.

2. afanar < fenā'

afanar: Der. del ár. hisp. *faná*, y este del ár. clás. *fanā'*, extinción o agotamiento por la pasión (isp. ar. *faná* < kl. ar. *fanā'*, *tutku yüzünden yok olma veya tükenme*). 1. tr. vulg. Hurtar, estafar, robar (f. hlk. *Çalmak, soymak, dolandırmak*). 2. tr. p. us. Trabajar a alguien, traerle apurado (f. *Birisi için çalışmak, ona hizmet etmek*) 3. intr. Entregarse al trabajo con solicitud congojosa. U. m. c. prnl (f. *Bir işte gönülsüzce çalışmak*). 4. intr. Hacer diligencias con vehemente anhelo para conseguir algo. U. m. c. prnl (f. *Bir şeyi elde etmek için şiddetli bir arzuyla gayret gösterme*). 5. intr. Trabajar corporalmente, como los jornaleros. U. t. c. prnl (f. *Gündelikçiler gibi bedenen çalışma*). (DRAE)

fena: ar.is. 1. yok olma, yokluk, geçip gitme ["bulmak" fiili ile kullanılır], "beka" nın zıddı, tasavvufta maddî varlıktan sıyrılıp hakka ulaşma. (FD)

Arapça *fena* kelimesi İspanyolcaya fiil olarak geçmiştir. Tasavvufî anlamını kaybederek, genel olarak bir şeye ulaşmak için çabalama, çalışma gibi anlamlarla kullanılmıştır.

3. albanar < binâ'

albanar: Del ár. al-bina', la construcción (ár. *al-bina'*, *yapı*). 1. intr. desus. Estribar (f. k.d. *Dayanmak, yaslanmak*). (DRAE)

binâ: ar. is. 1. Yapı. 2. esk., dil. Arapça fiil çatısını konu edinen bilim veya kitap. 3. esk. dil. Çatı. (FD)

Arapça *bina* kelimesi İspanyolcaya fiil olarak, *albanar* biçiminde, harf-i tarif kaynaşmasıyla geçmiştir, *bir yere, bir şeye dayanmak* anlamını kazanmıştır.

4. azolvar < şulb

azolvar: Der. del ár. hisp. *şulb* (isp. ar. *şulb'dan türeme*) 1. tr. Cegar o tupir 5con alguna cosa un conducto. U. t. c. prnl (is. *Bir şeyin ağzını bir boru ile kapatmak*). (DRAE)

sulb: ar.is. 1. omurga kemiği, bel kemiği. 2. döldöş. (bkz: zürriyyet). 3. döl. 4. sf. salâbet'denâ sert, katı. 5. sf.. katı. 6. sf. taş gibi. (FD)

İspanyolca kelimedede ön seste harf-i tarif kaynaşması, iç seste *ş > s* ve *b > v* değişimleri söz konusur. *-ar* ise masdar ekidir.

5. sajelar < sehl

sajelar: Der. del ár. hisp. *sahhál*, purgar, y este del ár. clás. *sahhâla*, facilitar (isp. ar. *sahhál*, *açığa vurma* < kl. ar. *sahhâla*). 1. tr. En alfarería, limpiar de chinás u otros cuerpos extraños el barro (f. *Çömlekçilikte, toprağı yabancı maddelerden temizlemek*). (DRAE)

sehl: *ar. is.* 1. kolay. 2. sâde. (FD)

İspanyolca kelimede iç seste $h > \text{h}$ değişmesi olmuş, kelime sonuna İspanyolca masdar eki gelmiştir.

3.6. EDATLAR

1. hasta < hattâ

hasta: Del ár. hisp. *hattá*, infl. por el lat. *ad ista*, hasta esto (isp. ar. *hattá* *Latince ad isto etkisiyle*). 1. prep. Denota el término de tiempo, lugares, acciones o cantidades (*ed. Biten bir zamanı, yeri, eylemi ve niteliği belirtir*). 2. prep. U. como conjunción copulativa, con valor inclusivo, combinada con *cuando* o con un gerundio. 3. adv. t. *Am. Cen., Ec. y Méx.* No antes de. (DRAE)

hattâ: *ar. bağ.* 1. Bile, hem de. 2. *zf.* Üstelik, ayrıca. (GTS)

Arapça *hatta* kelimesinin İspanyolcaya geçişinde Latincenin tesiri söz konusudur. Buna bağlı olarak iç seste $t > s$ değişmesi gerçekleşmiştir.

SONUÇ

Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığını tespit ederek, geçişler sırasında alıntı ve verinti kelimelerde oluşan ses, yapı ve anlam değişikliklerini incelemeyi amaçladığımız bu çalışmada, İspanyolcaya Türkçeden geçmiş olan 45, Türkçeye İspanyolcadan geçmiş olan 34 ve her iki dile Arapça ve Farsçadan geçmiş olan 386 adet kelime tespit edilerek değerlendirilmiştir.

Türkçeden İspanyolcaya geçen kelimelere bakıldığında, bu kelimelerin büyük çoğunun, Türk-İspanyol ilişkilerinin yoğun ve çetin olarak yaşandığı XVI. asırda İspanyolcaya geçmiş olduğu görülür. Bu kelimeler genellikle, Osmanlı Devleti subayları ve yöneticileri tarafından kullanılan *ağa*, *bey*, *paşa* (*agá*, *bey*, *bajá*) gibi ünvanlar, *yağmurluk*, *yelek* (*chaleco*, *chamerluco*) gibi o dönemde çok sık kullanılan giysiler, *yeniçeri*, *sancak* /*jenizaro*, *sanjaco*) gibi askerlik terimleri, *kırgız*, *kazak* gibi kavim adlarıdır.

Türkçenin İspanyolcaya verdiği kelimeler içinde en çok dikkatimizi çeken kelime *çaput* / *zapato* kelimesidir. İspanyolcada *ayakkabı* anlamına gelen *zapato* kelimesinin etimolojisi günümüze kadar çok tartışılmış, RAE tarafından Türkçedeki *zapata* kelimesinden getirilse de Türkçede böyle bir kelimenin bulunmuyor olması araştırmacıları hep kuşkuya düşürmüştür. Ancak ses ve mânâ bağlantılarını takip ederek yaptığımız inceleme sonunda, İspanyolca *zapata* ve *zapato* kelimelerinin Türkçe *çaput* kelimesinden gelebileceği, tarafımızdan ortaya konmuştur. Gerekli izah ilgili maddede mevcuttur.

Dilimizden İspanyolcaya geçen kelimelerle ilgili dikkat çekici bir başka nokta, bu kelimelerden bazılarının *-bey* kelimesi gibi-, bazı araştırmacılar tarafından, İtalyanca ve Fransızca üzerinden İspanyolcaya geçtiğinin belirtilmesidir. XVI. yüzyılda Türk-İspanyol ilişkilerinin, Osmanlı askeri ve idari sistemine ait bu tip kelimeleri, başka bir dil üzerinden tanımaya hacet bırakmayacak kadar yakın yaşanması sebebiyle, biz, bu geçiş meselesine sözünü ettiğimiz araştırmacılar kadar temkinli yaklaşmıyoruz.

Şunu da belirtmek gerekir ki, bu dönem İspanyol edebiyatında Türk figürü son derece ön plana çıkmış, Cervantes, Lope de Vega, Tirso de Molina gibi birçok edebiyatçı, eserlerinde Türk karakterlere yer vermişlerdir. Cervantes'in de, beş yıl boyunca Cezayir'de esir kaldığı ve Osmanlı-Magrip yaşayışını çok iyi tanıma fırsatı bulduğu düşünülürse, özellikle sözünü ettiğimiz dönemde Türkçeden İspanyolcaya geçmiş olan kelimelerin RAE sözlüğünde tespit edilenlerle sınırlı olmayabileceği, bu konunun çok kapsamlı bir metin taramasını gerektirdiği düşünülmektedir.

Türk Dil Kurumunun çıkardığı Güncel Türkçe Sözlük'te, İspanyolcadan Türkçeye geçtiği tespit edilen 34 tane kelime belirlenmiştir. Bu kelimeleri anlam alanlarına göre tasnif etmek pek kolay değildir. Ancak, hiç olmazsa *çaçaça*, *peso*, *peseta*, *riyal* gibi bazı kelimelerin İspanyol ve Latin Amerika kültürüne ait oldukları gözümüzden kaçmamıştır.

Türkçedeki İspanyolca kelimeleri incelerken dikkatimizi çeken husus, *cunta* ve *dang* kelimelerine TDK'nın yaptığı izah olmuştur. TDK sözlüğü bu kelimeleri İspanyolcadan getirdiği hâlde, telaffuz ve anlam özelliklerinden yola çıkarak yapmış olduğumuz inceleme sonucu, *cunta* kelimesinin İtalyanca *giunta*'dan, *dang* kelimesinin de Fransızca *dengue*'dan getirilmesi gerektiği dikkatimizi çekmiştir.

Her iki dilde ortak olarak bulunan Arapça ve Farsça kelimeler incelendiğinde, 386 adet ortak kelime tespit edilmiş, Farsça kelimelerin de İspanyolcaya Arapça üzerinden geçtiği görülmüştür. Arapça kelimelerin İspanyolcaya geçerken ciddi bir semantik ve fonetik değişikliğe uğradığı ve bu geçişlerin genellikle maddi hayatla sınırlı kaldığı, ancak askerlikle ilgili kavramlardan yiyecek içeceklerle çok geniş bir anlam yelpazesini kapsadığı tespit edilmiştir.

Son olarak belirtmek istediğimiz husus, İspanyol sözlükçülüğü üzerinedir. Bizdeki TDK'ya İspanya'da konum ve yetki bakımından denk olan Real Academia Española (RAE) tarafından belirli aralıklarla yayınlanan ve bizim de son iki baskısını taradığımız önceki baskılarından da çevrimiçi olarak faydalandığımız DRAE sözlüğünde, İspanyolcanın tarihî dönemlerinde kalan ve günümüzde kullanılıştan düşmüş olan kelimelere de yer verildiği, günümüzde geçerli olup Güney Amerika'da anlam değişmesine uğramış kelimelerdeki değişikliklerin de belirtildiği, RAE'nin İspanyol dilinin tarihi ve yerel söz varlığına ciddi ölçüde sahip çıktığı, bu kelimeleri sözlüklerde de olsa yaşatmaya çalıştığı görülmektedir.

Türkçe ve İspanyolca arasında sözlüklerle sınırlandırarak yapmış olduğumuz bu karşılaştırmalı leksikoloji çalışmasının, metinler üzerinden yapılacak daha kapsamlı çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederiz.

BÍBLIYOGRAFYA

- Alfonso X : **General Estoria, Quinta parte**, Ed. Pedro Sánchez Prieto, Alcalá de Henares, Universidad de Alcalá, 2002
- Anónimo : **Máscara en el convento de trinitarias de Madrid**, Ed. Antonio Paz y Melia, Madrid, Sucesores de Rivademeyra, 1902
- _____ : **Cancionero de obras de burlas provocantes a risa**, ed. Luis Sánchez, London, 1841-1843
- Azorín : **Antonio Azorín**, Ed. Inman Fox, Madrid, Castalia, 1903
- Bretón de los Herreros, M. : **Poesías**, Madrid Imprenta Miguel Ginesta, 1884
- Bucay, Jorge : **El camino de la autodependencia**, Barcelona, Grijalbo, 2002
- Cano, Rafael (ed.) : **Historia de la lengua española**, Barcelona, Ariel, 2004
- Cervantes Saavedra, M. de, : **El trato de Argel**, Florencio Sevilla Arroyo, Antonio Rey de Hazas, Madrid, Alianza Editorial, 1996
- _____ : **Don Quijote de la Mancha**, ed. Florencio Sevilla Arroyo, Elena Valera, 2. ed. Madrid, Castalia, 1997

- ____ : “El amante liberal”, **Novelas Ejemplares**, Ed. Florencio Sevilla Arroyo, Antonio Rey Hazas, Alcalá de Henares, Centro de Estudios Cervantinos, 1994
- ____ : **Los baños de Argel, El rufián dichoso**, Ed. Florencio Sevilla Arroyo ve Antonio Rey de Hazas, Madrid, Aianza Editorial, 1998
- Corriente, Federico : **Diccionario de arabismos y voces afines en iberorromance**, Madrid, Gredos, 1999
- Clauson, Sir Gerard : **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish**, Oxford, The Clarendon Press, 1972
- Clavijero, Francisco J. : **Historia antigua de México**, Ed. Mariano Cuevas, México, Porrúa, 1991
- Clemente, Claudio : “Carta”, **Cartas de algunos padres de la compañía de Jesús I**, Madrid, Imprenta Nacional, 1861
- Coromines, J; Pascual, J. : **Diccionario crtítico etimológico**, c. 1-6, Madrid, Gredos, 2000,
- Devellioğlu, Ferit : **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat**, 21. Baskı, Ankara, Aydın Kitabevi, 2004
- Eguilaz Yanguas, L. de : **Glosario etimológico de las palabras españolas (castellanas, catalanas, gallegas, mallorquinas, portugueses, valencianas y bascongadas) de origen oriental (árabe, hebreo malayo, persa y turco)**, Madrid, Atlas, 1974

- Eren, Hasan : **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara, Bizim Büro Basım Evi, 1999
- Escrivá, Luis : **Veneris Tribunal**, Ed. Amelá Lucía López Martínez, Valencia, Universidad de Valencia, 2000
- Felijoo, Benito H. : **Teatro Crítico Universal**, CORDE, Madrid, Real Academia Española, 2003 (Çevrimiçi)
<http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll>, 19.06.2008
- García Hortelano, J. : **El gran momento de Mary Tribune**, Barcelona, Grupo Zeta, 1999
- Góngora y Argote, L. de : **Romances**, Ed. Antonio Carreira, Barcelona, Quaderns Crema, 1998
- Gülensoy, Tuncer : **Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü**, Ankara, TDK, 2007
- Haedo, Fray Diego de : **Epístome de los reyes de Argel**, Ed. Fernando Bauer y Landauer, Madrid, Sociedad de Bibliófilos Españoles, 1927
- Jovellanos, Garpar M. de : **Descripción del castillo del Bellver**, Ed. José Caso González, Madrid, Castalia, 19770
- Karaağaç, Günay : **Türkçe Verintiler Sözlüğü**, Ankara, Türk Dil Kurumui 2008
- Kumrular, Özlem : **Türk Korkusu**, 5. Baskı, İstanbul, Doğan Kitap, 2008

- Kut, İnci, Kut; Güngör : **Büyük İspanyolca Türkçe Sözlük**, 3. Baskı, İstanbul, İnkılap, 1991
- Lapesa, Rafael : **Historia de la lengua española**, 9^a ed., Madrid, Gredos, 1981
- Larousse : **Dictionnaire de Français** (Çevrimiçi)
<http://www.larousse.fr/encyclopedie/#larousse/10023440/12/dengue>
e 16.03.2009
- Loma-Ororio, Antonio : “La magnífica jornada en Madrid” **Nueva Rioja**, 20 de mayo 1939, (Çevrimiçi)
<http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll> 04.06.2008
- Manuel, Juani : **El Conde Lucanor**, Ed. Guillermo Serés, Barcelona, Crítica, 1994
- Meninski, Mesgnien : **Thesaurus Lexicon: Linguarum Orientalium - Turcico, Arabico, Persicum, c.I**, İstanbul, Simurg 2000
- Pinedo, Luis de : **Libro de chistes**, Ed. Antonio Paz y Melia, Madrid, Atlas, 1964
- Pakalın, Mehmet Zeki : **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Ankara, MEB, 1983
- Pano, Mariano : “Mumismática de Urgel y de Rivagorza” **Boletín de la Real Academia de la Historia**, C. XVII, 1890
- Pardo Bazán, Emilia : **San Francisco de Así, Siglo XIII**, Madrid, Imp. Alredador del mundo, 1903

- Pasamonte, Jerónimo de : **Vida y trabajos**, Ed. José María de Cassío, Madrid, Atlas, 1956
- Pérez Galdós, Benito : **De Cartago a Sagunto**, Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes, 2001, (Çevrimiçi)
http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/56810620983414995365679/p0000001.htm#I_1
01.06.2008
- Perra, Teresa de la : **Las Memorias de Mamá Blanca**, Ed. Velia Bosch, Caracas, Ayacucho, 1991
- Rivas, Ángel de S. : **El moro expósito o Córdoba y Burgos en el siglo décimo**, Ed. Ángel Crespo, Madrid, Espasa-Calpe, 1982
- Quevedo y Villegas, F. de : **Poesías III**, Ed. José Manuel Blacua, Madrid, Castalia, 1969-71
- Radloff, Wilhelm (ed.) : **Codex Comanicus**, St. Petersburg, Commisionnaires de l'Académie Impériale des sciences, 1887
- Real Academia Española : **Diccionario de la lengua española, 21ª ed.** Madrid, RAE, 1991
- _____ : **Diccionario de la lengua española, 22ª ed.** Madrid, RAE, 2001
- _____ : 1991'den önceki basımlar için (Çevrimiçi)
<http://buscon.rae.es/ntlle/SrvltGUIMenuNtlle?cmd=Le ma&sec=1.0.0.0.0>. 23.06.2009

- _____ : **Diccionario de Autoridades**, t.b., Madrid, Gredos, 2002-2003
- Redhouse, James : **Türkçe/Osmanlıca/İngilizce Sözlük**, 17. Baskı, İstanbul, Sev Matbaacılık, 1999
- Sabatini Colletti : **Dizionario della Lingua Italiana** (Çevrimiçi)
http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/G/giunta_2.shtml 16.03.2009
- Sandoval, Fray P. de : **Historia de la vida y hechos del Emperador Carlos V**, Alicante, BVMC, 2003 (Çevrimiçi)
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01372742011359729866024/index.htm> 04.06.2008
- Santa Cruz, Alonso de : **Crónica del Emperador Carlos V**, Ed. Ricardo Bertrán ve Antonio Blázquez, Madrid, Real Academia de la Historia, 1920
- Silva y Figueroa, G. de : **Comentarios**, Ed. Manuel Serrano y Sanz, Madrid, Sociedad de Bibliófilos Españoles, 1903-1905
- Şemseddin Sâmî : **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2006
- Tafur, Pero : “Andanças e viajes”, **Viajes Medievales**, Ed. Miguel Ángel Pérez Priego, Madrid, Fundación José Antonio de Castro, 2006
- Toparlı, R. vd. : **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yay., 2003

- Türk Dil Kurumu : **Güncel Türkçe Sözlük**, 10. Baskı, Ankara, TDK, 2005
- Urabayen, Leoncio : **La tierra humanizada**, Madrid, Espasa-Calpe, 1949
- Valera, Juan : **Historia y política**, Biblioteca Virtual Miguel de Cervanets, Alicante, 2001, (Çevrimiçi)
http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/vlr/80204397108460051800080/p0000004.htm#I_14 , 20 Mayıs 2008
- _____ “Notas diplomáticas” **Historia y política**, Alicante, Universidad de Alicante, 2001 (Çevrimiçi)
<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/67911737762393884920235/p0000005.htm?marca=osmanlí#1213>, 04.06.2008
- _____ : **Correspondencia**, Madrid, Imprenta Alemânâ, 1913
- Vega y Caprio, Lope de : **Novelas a Marcia Leonarda**, ed. Francisco Rico, Madrid, Alianza Editorial, 1968
- _____ : **La santa liga**, Edición electrónica, 1996, (Çevrimiçi)
<http://corpus.rae.es/cgi-bin/crpsrvEx.dll>, 18.06.2008
- Verdaguer, Joaquín : **El arte de fumar en pipa**, Palma de Mallorca, Moll, 1980
- Wehr, Hans : **A Dictionary of Modern Written Arabic**, Ed. J. Milton Cowan, 3. Ed. Beirut, Librairie du Liban, 1980

Yukatan : 21.1.1997 (Çevrimiçi) <http://buscon.rae.es/dpdI/>
19.06.2008

Zorilla, José : **Traidor, inconfeso y mártir**, Ed. Ricardo Sanabre,
Madrid, Cátedra, 1990